

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA SENJA 2015. – 2020.

Naručitelj: Grad Senj

Dokument izrađen u suradnji sa Sense savjetovanje d.o.o.

Projektni tim

Grad Senj

Darko Nekić, gradonačelnik

Ustanova za razvoj Grada Senja

Dorotea Prpić, ravnateljica

Daliborka Rončević

Ana Katalinić-Rogić

Ivana Katalinić

Sense savjetovanje d.o.o.

Tania Reisinger, viša savjetnica

Boris Babić, savjetnik

Miroslav Kosović, kreativni direktor

Fotografije ustupili: TZG Senj i g. Mile Mraković - Mici

USTANOVA ZA RAZVOJ GRADA SENJA
www.ros.hr

 SENSECONSULTING

Ustanova za razvoj Grada Senja

Obala dr. F. Tuđmana 2, 53270 Senj
+385-53-884-833
info@ras-hr
www.ras.hr

Grad Senj - Gradska uprava

Obala dr. F. Tuđmana 2, 53270 Senj
+385-53-881-162
grad-senj@gs.t-com.hr
www.senj.hr

Sense savjetovanje d.o.o.

Frane Petrića 4/IV, 10000 Zagreb
+385-1-481-3314
sense@senseconsulting.eu
www.senseconsulting.eu

Senj, 2015.

I. SADRŽAJ

I. SADRŽAJ	1
II. UVOD	2
III. PRISTUP IZRADI STRATEGIJE	4
IV. POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA I PRIPREMA GRADA ZA RAZDOBLJE 2015.-2020.	7
V. OSNOVNA ANALIZA	11
1. OSNOVNA OBILJEŽJA PROSTORA, POLOŽAJ, PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA GRADA SENJA	11
1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Grada Senja	11
1.2. Reljef, klima, tlo i vegetacijski pokrov	12
1.3. Prirodna i kulturna baština.....	14
2. STANOVNIŠTVO GRADA SENJA	22
2.1. Dobna i spolna struktura stanovništva	24
2.2. Narodnosna i vjerska struktura stanovništva.....	25
2.3. Radno sposobno i aktivno stanovništvo	26
2.4. Obrazovanost stanovništva.....	29
3. INFRASTRUKTURNI SUSTAV GRADA	31
3.1. Gospodarenje otpadom.....	31
3.2. Elektroenergetika	35
3.3. Vodoopskrba	39
3.4. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	40
4. PROMETNA DOSTUPNOST GRADA	43
5. ZAŠTITA OKOLIŠA	49
6. STANOVANJE	51
7. IZDOVJENE JAVNE GRADSKE POVRŠINE	53
8. GRADSKA IMOVINA.....	56
9. IDENTITET GRADA.....	57
10. GOSPODARSKI PROFIL GRADA	61
10.1. Profil gospodarstva Ličko-senjske županije.....	61
10.2. Gospodarski profil Grada Senja	65
10.3. Javna poduzetnička infrastruktura	69

11.	PREGLED NAJVAŽNIJIH GOSPODARSKIH SEKTORA.....	71
11.1.	Turizam.....	71
11.2.	Prerađivačka industrija.....	77
11.3.	Poljoprivreda i ribarstvo.....	79
12.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	84
12.1.	Obrazovanje.....	84
12.2.	Kultura i sport.....	93
12.3.	Zdravstvo i socijalna skrb	101
12.4.	Civilno društvo.....	108
12.5.	Mladi.....	109
13.	SIGURNOSNI POKAZATELJI.....	111
14.	INSTITUCIJE RAZVOJNOG UPRAVLJANJA.....	116
14.1.	Efikasnost upravljanja i ograničenja	118
15.	MEĐUNARODNA SURADNJA	121
16.	POSEBNO VAŽNI RAZVOJNI PROJEKTI GRADA.....	123
17.	ANALIZA PRORAČUNA.....	129
17.1.	Analiza Računa prihoda i rashoda	129
17.2.	Analiza računa financiranja	133
17.3.	Struktura gradskog proračuna u 2014. godini.....	135
17.4.	Analiza rashoda po funkcijskoj klasifikaciji.....	136
17.5.	Općenito.....	138
VI.	SWOT ANALIZA.....	141
1.	SWOT ANALIZA - GOSPODARSTVO	141
2.	SWOT ANALIZA - TURIZAM.....	142
3.	SWOT ANALIZA - RURALNI RAZVOJ.....	146
4.	SWOT ANALIZA – PROSTORNO-RESURSNA OSNOVA I OKOLIŠ.....	147
5.	SWOT ANALIZA – INFRASTRUKTURA.....	148
6.	SWOT ANALIZA – OBRAZOVANJE	149
7.	SWOT ANALIZA – ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB.....	150
8.	SWOT ANALIZA – KULTURA.....	151
9.	SWOT ANALIZA – CIVILNO DRUŠTVO.....	152
10.	SWOT ANALIZA – LOKALNA SAMOUPRAVA I UPRAVLJANJE RAZVOJEM	153
VII.	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA SENJA.....	155
1.	VIZIJA.....	155
2.	VIZIJA, CILJEVI I RAZVOJNI PRIORITETI	156

3.	RAZVOJNE MJERE.....	157
4.	USKLAĐENOST STRATEGIJE RAZVOJA S DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE.....	179
5.	BAZA PROJEKTNIH IDEJA	185
VIII.	POKAZATELJI USPJEŠNOSTI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA SENJA 2020.....	188
IX.	PROVEDBA STRATEGIJE.....	192
1.	INSTITUCIONALNI OKVIR.....	192
2.	FINANCIJSKI OKVIR.....	193
3.	PRAĆENJE I PROCJENA USPJEŠNOSTI.....	194
X.	ZAKLJUČAK	196
	POPIS TABLICA.....	198
	POPIS SLIKA.....	202
	POPIS GRAFIKONA.....	204
	PRILOG 1 - RADNE SKUPINE	207
1.	RADNA SKUPINA ZA GOSPODARSTVO, TURIZAM I RURALNO RAZVOJ.....	207
2.	RADNA SKUPINA ZA PROSTORNO UREĐENJE, INFRASTRUKTURU I ZAŠTITU OKOLIŠA	208
3.	RADNA SKUPINA ZA DRUŠTVENU I SOCIJALNU INFRASTRUKTURU	209

UVOD

II. UVOD

Grad Senj predstavlja urbano, kulturno, gospodarsko i razvojno središte Ličko-senjske županije, a u okviru standarda Hrvatske i Europske unije se na temelju broja stanovnika svrstava među manje obalne gradove. Povoljan geografski smještaj na sjevernoj obali Jadrana i bogata povijesna i kulturna baština su faktori koji su omogućavali razvoj turističkih djelatnosti, dok je zaleđe Grada bogato šumskim površinama omogućavalo intenzivnim obavljanjem različitih proizvodnih djelatnosti.

Gospodarska kriza koja je izravno i negativno utjecala na sam Grad Senj je uz dugotrajne negativne demografske pokazatelje i neadekvatnu prometnu povezanost s ostatkom Europe pred njega postavila brojne izazove na koje Grad mora reagirati na adekvatan način.

Iako su gospodarski i demografski trendovi u trenutku izrade ovog dokumenta većinom negativni, osnovna analiza najvažnijih aspekata urbanog središta kakav je Grad Senj ukazala je na brojne potencijale čijom se učinkovitijom eksploatacijom mogu ostvariti novi pozitivni učinci za Grad i njegovo stanovništvo. Istovremeno, identifikacijom razvojnih ograničenja omogućeno je njihovo umanjivanje i postupno otklanjanje.

Kako bi Grad Senj i njegovo stanovništvo mogli u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti postojeće potencijale za razvoj Grada i njegovo pretvaranje u perspektivnu sredinu s pozitivnim gospodarskim, demografskim i socijalnim trendovima nužno je ostvariti koordinirano, sustavno i integrirano korištenje prepoznatih internih snaga i prilika iz okruženja te smanjenje i eliminiranje slabosti i prijetnja za razvoj Grada.

Osnovni je cilj izrade ove Strategije upravo omogućavanje sustavnog i integriranog pristupa razvoju Grada i učinkovitog iskorištavanja postojećih potencijala, prilika i snaga Grada Senja, a sve s ciljem omogućavanja više razine standarda i kvalitete života za sve građane Senja. Po uspješnoj i potpunoj implementaciji Strategije Grad Senj postat će grad u kojem će građani ostvariti razinu prosperiteta razvijenih europskih gradova u sigurnom i zdravom okolišu.

PRISTUP IZRADI STRATEGIJE

III. PRISTUP IZRADI STRATEGIJE

Strategija Grada Senja je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivog društveno-gospodarskog razvoja Grada. Strateški se ciljevi definirani ovim dokumentom usklađuju s onima definiranim Županijskom razvojnom strategijom i drugim strateškim dokumentima na nacionalnoj i nadnacionalnoj razini.

Plansko razdoblje od 2015. do 2020. godine definirano je sukladno programskom razdoblju planiranja na EU i nacionalnoj razini kako bi se omogućila što lakša povezanost gradske strategije s dokumentima više razine. Iako će strategija biti donesena krajem 2015. godine, procijenjeno je da je veoma bitno da proces provedbe strategije započne odmah po njezinom usvajanju s obzirom da Grad Senj ima veliki broj spremnih projekata koji će se početi realizirati još u 2015. godini, a značajno će doprinijeti ostvarenju postavljenih strateških ciljeva.

Kompletan proces, od prikupljanja podataka, njihove analize i interpretacije sve do definiranja vizije, strateških ciljeva te razvojnih prioriteta i mjera, temelji se na **partnerskom pristupu** i **participativnoj metodologiji** kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih dionika i ciljnih skupina u definiranju razvojnih potreba i razvojne politike Grada Senja.

Kako bi se omogućio ovakav pristup, izrada Strategije podrazumijevala je formiranje i rad sljedećih tijela: **Radne skupine, Radni tim i Partnerstvo.**

Proces izrade strategije započeo je u svibnju 2015. godine operativnim sastankom **radnog tima** koji uključuje predstavnike Grada Senja, Ustanove za razvoj Grada Senja i stručnjake Sense savjetovanja. Radni tim je operativno tijelo koji je koordinirao izradu cijele strategije te organizirao i vodio radionice. Nakon početnog sastanka uslijedila je opsežna analiza područja koja je uključivala kontaktiranje i prikupljanje ažuriranih podataka od velikog broja institucija (20+) s područja Grada Senja te obradu istih.

Nakon stvorene analitičke osnove za planiranje strateškog razvoja organiziran je niz radionica **radnih skupina**. Radne skupine oformljene su prema tri ključna tematska područja, a uključivale su relevantne dionike iz sva tri sektora: javnog, privatnog i civilnog. Zbog partnerskog pristupa strategija je rezultat konsenzusa ključnih institucija, organizacija i pojedinaca koji su sudjelovali u sljedećim radnim skupinama:

- **Radna skupina za gospodarstvo, turizam i ruralni razvoj**
- **Radna skupina za prostorno uređenje, infrastrukturu i zaštitu okoliša**
- **Radna skupina za društvenu i socijalnu infrastrukturu**

Na interaktivnim radionicama svi sudionici radnih skupina imali su prilike predlagati nove projekte te raspravljati o razvojnim potrebama i ograničenjima područja. Također, na radionicama su se definirale snage, slabosti, prilike i prijetnje po pojedinim područjima, usuglašena je SWOT analiza područja i vizija Grada Senja do 2020. godine, definirani su strateški ciljevi i prioriteti te su detaljno razrađene mjere razvoja. Sudionici radnih skupina navedeni su u Prilogu 1 ove strategije.

Proces izrade strategije je bio vrlo otvoren prema svim idejama te je paralelno pokrenut **on-line dijalog** sa svim zainteresiranim građanima putem internetske stranice Grada Senja: www.senj.hr i e-maila: GradSenj2020@gmail.com. Građani Grada Senja su na taj način bili pozvani da aktivno sudjeluju u izradi Strategije razvoja Grada Senja 2015.-2020. godine, na način da šalju svoje projektne ideje, prijedloge i mišljenja. Na istoj internetskoj stranici pokrenuta je inicijativa definiranja identiteta Grada Senja kroz opću percepciju građana. Sve prikupljene projektne ideje uvrštene su u ovu strategiju bilo kroz definirane mjere ili uključivanjem u bazu projektnih ideja.

Partnerstvo koje se sastoji od ključnih predstavnika sva tri sektora, a predsjedava mu gradonačelnik, ima ključnu ulogu prilikom nadzora i savjetovanja u provedbi strategije. Partnerstvo će imenovati gradonačelnik nakon usvajanja strategije.

Partnerski pristup i kontinuirane konzultacije nastavit će se tijekom cijelog procesa provedbe strategije, a realizacija ciljeva, prioriteta i mjera omogućit će se efikasnim i efektivnim mjerama uz njihovo kontinuirano praćenje i ažuriranje. Baza projektnih ideja bit će stalno otvorena i sustavno će se nadopunjavati, ali vrlo je bitno da se projekti pripremaju strateški, usmjeravaju prema zadanim mjerama iz ove strategije i važećih Operativnih programa te dovedu u visoku razinu spremnosti kako bi bili prihvatljivi za sufinanciranje. U realizaciji strategije prioritetni će biti projekti visoke razine spremnosti, koji su tehnički izvedivi i financijski održivi, imaju sve potrebne dozvole i studije te imaju razvijene potrebne apsorpcijske kapacitete za provedbu.

**POLITIKA REGIONALNOG
RAZVOJA I PRIPREMA
GRADA ZA RAZDOBLJE
2015.-2020.**

IV. POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA I PRIPREMA GRADA ZA RAZDOBLJE 2015.-2020.

Regionalna politika strateška je investicijska politika Europske unije usmjerena na sve regije i gradove država članica, s ciljem poticanja njihova gospodarskog rasta te poboljšanja kvalitete života ljudi. Ova se politika se također naziva kohezijskom politikom, jer je njezin opći cilj jačati ono što se naziva „ekonomskom, socijalnom i teritorijalnom kohezijom” u regijama koje su prihvatljive za potporu.

Regionalna politika Europske unije čini najveći dio europskog proračuna za programskog razdoblje 2014.–2020. (351,8 milijardi eura od ukupno 1 082 milijarde eura) te je stoga glavni investicijski instrument EU-a. Sredstva regionalne politike služe za financiranje strateških prometnih i komunikacijskih infrastruktura, za poticanje prelaska na gospodarstvo koje ne utječe negativno na okoliš, za poticanje malih i srednjih poduzeća da postanu inovativnija i konkurentnija, za otvaranje novih i dugotrajnih radnih mjesta, za poticanje i modernizaciju obrazovnih sustava te za stvaranje uključivijeg društva.

Strateško planiranje razvoja

Raspoloživa sredstva su, iako izdašna, ipak ograničena, stoga EU primjenjuje logiku strateškog planiranja - definiranja prioriteta ulaganja te koncentracije sredstava upravo na one segmente kojima će se postići optimalan rezultat za uloženi novac.

Osnovu cijelog sustava planiranja predstavlja krovna strategija Europske unije - Europa 2020, temeljni desetogodišnji strateški dokument za unaprjeđenje ekonomije EU. Cilj strategije Europa 2020 zahtijeva „pametna, održiva, uključiva rast” s većom koordinacijom nacionalne i europske politike. Budući da ova strategija nije samo formalnost, već dokument prema kojem se usmjerava (i financira) razvoj svih država članica, Republika Hrvatska kao najnovija država članica, a tako i Grad Senj, prilikom strateškog promišljanja na umu moraju imati temeljne odrednice razvoja EU.

Tablica 1 - Ciljevi i indikatori Strategije Europa 2020

Pametnan rast	Održiv rast	Uključiv rast
INOVACIJE Prioritet „Inovativne Unije“ je unaprjeđenje uvjeta i pristupa financijskim sredstvima za istraživanje i razvoj.	KLIMA, ENERGIJA i MOBILNOST Prioritet „Energetski efikasna Europa“ pomaže ekonomski rast racionalnom upotrebom resursa.	ZAPOŠLJAVANJE i VJEŠTINE Prioritet „Agenda za nova znanja i poslove“ za modernizaciju tržišta rada.
EDUKACIJE Prioritet „Mladi u pokretu“ tendira unaprjeđenju efikasnosti obrazovnog sustava.	KONKURENTNOST Prioritet „Industrijska politika u eri globalizacije“ za unaprjeđenje poslovnog okruženja.	BORBA PROTIV SIROMAŠTVA Prioritet „Europska platforma protiv siromaštva“ za osiguranje teritorijalne i socijalne kohezije koji će osigurati da se koristi od rasta ravnomjerno rasporede.
DIGITALNO DRUŠTVO Prioritet „Digitalna agenda“ za Europu je ubrzavanje upotrebe brzog interneta		

Indikatori učinka

- Povećati stopu zaposlenosti stanovništva od 20-64 sa sadašnjih 69% na najmanje 75%
- 3% EU BDP-a treba biti investiran u R&D
- Smanjiti emisije stakleničkih plinova za najmanje 20% u usporedbi s 1990. godinom. Udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije mora biti povećan na 20%. Energetska efikasnost se treba povećati za 20%
- Udio onih koji rano napuštaju školu treba biti ispod 10%, a najmanje 40% stanovništva u dobi od 30 do 34 godine treba imati završeno tercijarno obrazovanje ili ekvivalent tome
- Siromaštvo treba smanjiti smanjenjem rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti za najmanje 20 milijuna ljudi

Izvor: Europa 2020.

Europska komisija s državama članicama radi na definiranju „sporazuma o partnerstvu“ u kojima su navedeni prioriteti za ulaganja i razvojne potrebe. Potom, rade se operativni programi u kojima su ciljevi podijeljeni prema konkretnim područjima djelovanja. Oni mogu obuhvaćati cijele države EU-a i/ili regije, a mogu uključivati i programe suradnje koji uključuju više od jedne države. Komisija pregovara s nacionalnim nadležnim tijelima o konačnom sadržaju tih planova ulaganja. U posljednjoj fazi, Programi se provode u samim državama članicama i njihovim regijama, što znači biranje, praćenje i evaluaciju stotina tisuća projekata. Cjelokupan rad organiziraju tzv. upravljačka tijela u svakoj državi i/ili regiji.

Paralelno s procesom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, odvijao se i proces pripremanja za aktivno uključivanje i efikasno korištenje sredstava iz regionalne politike. U financijskom razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,397 milijardi eura

predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, dok je 2,026 milijarde eura namijenjeno za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva. Navedena sredstva operativno su raspoređena kroz nekoliko Operativnih programa – Konkurentnost i kohezija i Učinkoviti ljudski potencijali; te kroz Program ruralnog razvoja i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo.

Također, sukladno navedenom nacionalnom procesu, i Grad Senj se aktivno pripremao za financijsko razdoblje 2014.-2020.

Pretpostavke za to stvarane su u posljednjih 10-ak godina, otkad je pokrenut proces pripreme i provedbe projekata iz donatorskih izvora (CARDS, EIB, IPA itd.). Do sada je Senj proveo 8 projekata, od kojih je većina infrastrukturnih te je povučeno oko 5 milijuna eura. Da bi se ovi projekti realizirali, bilo je potrebno ojačati ljudske kapacitete sposobne raditi na pripremi i provedbi kompleksnih projekata. Temelj je postavljen osnivanjem Razvojne agencije Senj d.o.o., koja je u međuvremenu promijenila pravni oblik te trenutačno funkcionira kao Ustanova za razvoj Grada Senja. Paralelno s jačanjem kapaciteta razvojne agencije, vršilo se i jačanje gradskih odsjeka i drugih javnih ustanova koji su na neki način zaduženi za pripremu i provedbu projekata.

Prilikom procesa programiranja i pripreme RH za korištenje ESI fondova iz programskog razdoblja 2014.-2020., djelatnici Ustanove za razvoj grada Senja i Gradske uprave aktivno su sudjelovali u javnim savjetovanjima, pohađali različite seminare i stručne radionice organizirane od strane nacionalnih i županijskih tijela kako bi priprema projekata na lokalnoj razini bila fokusirana i usklađena s ciljevima regionalne politike.

Rezultat navedenog je zavidan portfelj projekata u pripremi, od kojih su većina veliki, strateški projekti, konceptualizirani sukladno prioritetima i mjerama definiranim u Programskim dokumentima te koji čekaju otvaranje pogodnih natječaja. Projekti s višom razinom gotovosti, ali i višim doprinosom na ostvarenje mjera Operativnih programa i lokalni razvoj, imat će prednost prilikom kandidiranja za financiranje. Zbog toga je iznimno važno nastaviti intenzivan rad na pripremi gradskih projekata kako bi oni ušli u fazu visoke „gotovosti“.

Naposljetku, jedna od ključnih faza adekvatne pripreme Grada Senja za provedbu regionalne politike i korištenje sredstava iz ESI fondova u razdoblju 2014.-2020. je i izrada predmetne Strategije razvoja kojom će se postaviti temelj ukupnog razvoja u narednih 5 godina.

OSNOVNA ANALIZA

V. OSNOVNA ANALIZA

1. OSNOVNA OBILJEŽJA PROSTORA, POLOŽAJ, PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA GRADA SENJA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA GRADA SENJA

Prema upravno-teritorijalnom ustroju Republike Hrvatske, Grad Senj je dio prostora Ličko-senjske županije. Sukladno međunarodnoj klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku, nalazi se u NUTS II regiji – Jadranska Hrvatska. Radi se o jednom od najstarijih gradova na sjevernom Jadranu koji je smješten na 14° 54' 10" istočne dužine i 44°59' 24" sjeverne zemljopisne širine. Između Rijeke i Zadra, Grad Senj je druga najveća urbana aglomeracija na obali Republike Hrvatske. Područje na kojem je smješten okruženo je sa 76 km dugom morskom obalom, na sjeveru graniči s područjem grada Novi Vinodolski u Primorsko-goranskoj županiji, na jugu s općinom Karlobag, a okružen je obroncima najveće hrvatske planine Velebita i Kapele. Njegov položaj na istočnoj obali Jadrana pomorski ga povezuje s gradovima i zemljama Mediterana. Cestovnim vezama povezan je sa zaleđem preko planinskog prijevoja Vratnik (700 m nad morem), na zapadu s Vinodolskom dolinom, Rijekom i njezinim zaleđem te na jugu sa Zadrom, Splitom i južnom Dalmacijom.

Cijeli prostor Grada Senja kao jedinice lokalne samouprave obuhvaća površinu 658 km² i čini 12% ukupne površine Ličko-senjske županije. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine¹, na području Grada Senja živi 7.182 stanovnika od čega 5.500 stanovnika živi u Senju kao administrativnom sjedištu i najvećem naselju. Prema broju stanovnika, Grad Senj je treći najveći grad Ličko-senjske županije.

Administrativno-teritorijalna organizacija Grada Senja kao jedinice lokalne samouprave temeljena je na mreži 27 naselja: Alan, Biljevine, Bunica, Crni Kal, Jablanac, Klada, Krasno Polje, Krivi Put, Lukovo, Melnice, Mrzli Dol, Pijavica, Podbilo, Prizna, Senj, Senjska Draga, Starigrad, Stinica, Stolac, Sveta Jelena, Sveti Juraj, Velike Brisnice, Veljun Primorski, Volarice, Vrataruša, Vratnik i Vrzići. Spomenuta naselja moguće je razvrstati u dvije prostorno razvojne cjeline koje čini obalni pojas i kontinentalno zaleđe.

---

¹ DZS, Popis stanovništva 2011. godine, Zagreb, 2013.

1.2. RELJEF, KLIMA, TLO I VEGETACIJSKI POKROV

Područje Grada Senja zauzima veći dio istočne obale Kvarnera, velebitskog Podgorja te kraških obronaka Kapele i Senjskog Bila. S obzirom na smještaj, ovo područje na relativno malom prostoru objedinjuje gotovo sve prirodne značajke šireg mediteranskog i dinarskog kruga. Glavna obilježja senjskog područja su oštro naglašen planinski okvir koji se bez prijelaznih zona, direktno približava moru i Kvarnerskom arhipelagu.

Najveći dio reljefne svojstvenosti određeno je Sjevernim Velebitom, odnosno Dinarskim gorskim nizom na tipičnom kraškom području. Sjeverni Velebit proteže se od prijevoja Vratnik do prijevoja iznad Jablanca. Dužina Sjevernog Velebita je oko 30 km kolika mu je i širina. Senjsko bilo je sjeverozapadni, pretplaninski dio sjevernog Velebita, a pruža se od prijevoja Vratnik do cesta na prijevoju Oltari - Krasno. Najviši vrhovi Senjskog bila su Kečina greda (1491 m) i Jadičev plan (1416 m). Središnji dio sjevernog Velebita čini niz vrhova prema moru od Velikog Zavižana (1676 m) pa dalje prema Ronažanskim kukovima (1676 m) prati Premužičeva staza. Najviši vrh u tom nizu je Gromovača (1676 m). S druge strane, tj. prema unutrašnjosti, pružaju se vrhovi gdje dominiraju Mali Rajinac (1699 m) i Veliki Rajinac (1667 m). Visoki kukovi se isprepliću s dolinama i ponikvama. Između tih dvaju nizova vrhova duboko se usjekla Lomska duliba, udolina obrasla gustom šumom i bujnim raslinjem.

Prijevoj Vratnik dijeli Velebit od Velike Kapele. U tom dijelu Velebita nalazi se nekoliko udolina. Posebno su važne Lomska i Krasanska Duliba, jer su u njima nastala veća naselja koja su i danas nastanjena, za razliku od mnogih drugih naselja po Velebitu. Na Zavižanu, drugom vrhu po visini, nalazi se meteorološka stanica i planinski dom, a druga stanica nalazi se u Senju.

Obala šireg područja je pretežno strma i kamenita, a samo mjestimično na uskim potezima završava uvalama plavina, šljunka ili pijeska. Uz obalu, osim u Sv. Jurju nema otoka ni otočića.

Različitosti reljefa na području Grada Senja definirale su dvije klimatske temperaturne zone: mediteransku i alpsko-dinarsku, a Velebit čini granicu između tih dviju regija. Prvu čini primorska padina Velebita s prosječnom godišnjom temperaturom zraka od 14°C, dok je druga predstavljena istočnom kontinentalnom (ličkom) padinom (rubni dio padine 8°C). Prosječno godišnje kolebanje temperature zraka je 18,5°C. Apsolutni minimum temperature u Senju bio je -18,3°C, a apsolutni maksimum 37,6 °C. Središnji godišnji broj dana sa snijegom mnogo je veći nego u drugim primorskim mjestima i iznosi 12,2 dana (za desetogodišnji prosjek).

Primorsku klimatsku regiju karakteriziraju topla i suha ljeta, te blage i kišovite zime dok planinsku obilježavaju niske temperature tijekom zime, svježja ljeta te povećane količine padalina (kiše i snijega). U Senju i njegovoj najbližoj okolini godišnje je prosječno 2338 sati sunčanog sjaja što ga čini drugim gradom u Hrvatskoj po broju sunčanih dana. Oblačnost je najviše izražena u zimskim mjesecima. Srednji broj oblačnih dana tokom godine iznosi 107,88 dana, a srednji godišnji broj vedrih dana iznosi 81,12 (za period od 30 godina). Bura je karakterističan vjetar senjskog područja, puše sa sjeveroistoka prema jugoistoku te na mahove doseže brzinu i do 120 km/h. Zbog olakšanog prodora vjetra iz unutrašnjosti na more bura je česta i jaka. Ovaj prirodni fenomen zanimljiv je znanstvenicima i turistima zbog čega se senjska bura dokumentarno prati. Temperature zraka na području Grada Senja pogodne su za turistički boravak tijekom ljeta, a maritimnost utječe i na povoljne temperature tijekom jeseni, što je pretpostavka dužem trajanju kupališne sezone. Snježne

oborine na području Velebita čine komparativnu prednost Grada Senja u odnosu na druge primorske destinacije.

Geološku građu kopnenog područja na području Grada Senja najvećim dijelom čine vapnenci, dolomiti, a manjim djelom breče, škriljevci i drugi sedimenti. Zbor raznolike geološke građe sedimentata vapneno-dolomitnog facijesa i kraškog područja, Velebit ima velik broj različitih morfoloških formi koje zadivljuju pojavom i izgledom. Od kraških pojava na Velebitu, zahvaljujući njegovu karbonatnom sastavu, zabilježen je velik broj speleoloških objekata - špilja i jama. Neki su od njih u potpunosti ili samo dijelom istraženi i otvoreni za posjetitelje, a dvije jame nalaze se u sjevernom Velebitu, Lukina jama u Hajdučkim kukovima i Slovakia u Rožanskim kukovima.

Planinske predjele karakteriziraju antiklinale i sinklinale, razni nagibi i razvijeni mikoreljef jače okršene vapnene i dolomitne litološke podloge. Bez obzira na veće količine padalina, pedoklima u izrazu vodnog režima tla je pretežno suha, zbog dobre propusnosti tla i podloge. Najveće su površine gospodarski različito vrijednih šuma, a u manjoj mjeri su zastupljene poljoprivredne obradive i travnjačke površine. Utjecajem čovjeka je prilično nekontrolirano iskorištena šuma i uvjetovana ubrzana erozija tla najviše na primorskoj padini Velebita.

Na području Parka prirode Velebit dominiraju automorfna tla, a minimalne su površine hidromorfnih tala. Različita je zastupljenost i prostorni raspored pojedinih tipova tala. Najzastupljeniji su kamenjari, koluvijalna tla, vapneno dolomitne crnice, rendzine, te smeđa tla na vapnencu i dolomitu. U manjoj mjeri dolaze još humusno silikatna tla (ranker), eutrično smeđe i distrično smeđe ili kiselo smeđe tlo, crvenica, lisivirano ili ilimerizirano tlo, podzol, smeđe podzolasto te antropogeno močvarno glejno tlo.

Pogodnost tala za namjensko korištenje je u različitom stupnju ograničeno za intenzivniju poljoprivrednu biljnu proizvodnju, a mjestimično i za šume, zbog stjenovitosti, koja je karakteristična za područje s podlogom vapnenca, zatim zbog efektivne dubine tla, skeletnosti i većih nagiba terena.

Za područje Senja i njegove okoline značajno je s biljno-geografskog gledišta njegov položaj na granici između mediteranske i kontinentalne regije. U okviru te mediteranske vegetacijske provincije mogu se razlikovati četiri glavna vegetacijska područja na temelju spomenutih istraživanja i to:

1. mediteransko područje zimzelene vegetacije karakterizirano klimatogenom (zonalnom) vegetacijom šuma i makije crnike (*Quercus ilex*),
2. submediteransko područje listopadne vegetacije karakterizirano klimatogenom šumskom zajednicom bijelog graba (*Capinus orientalis*),
3. mediteransko-montano područje listopadne vegetacije karakterizirano klimatogenom vegetacijom šume crnog graba (*Ostria carinifolia*) i
4. vegetacijski pojas predplaninske primorske šume bukve (*Fagus silvatica*).

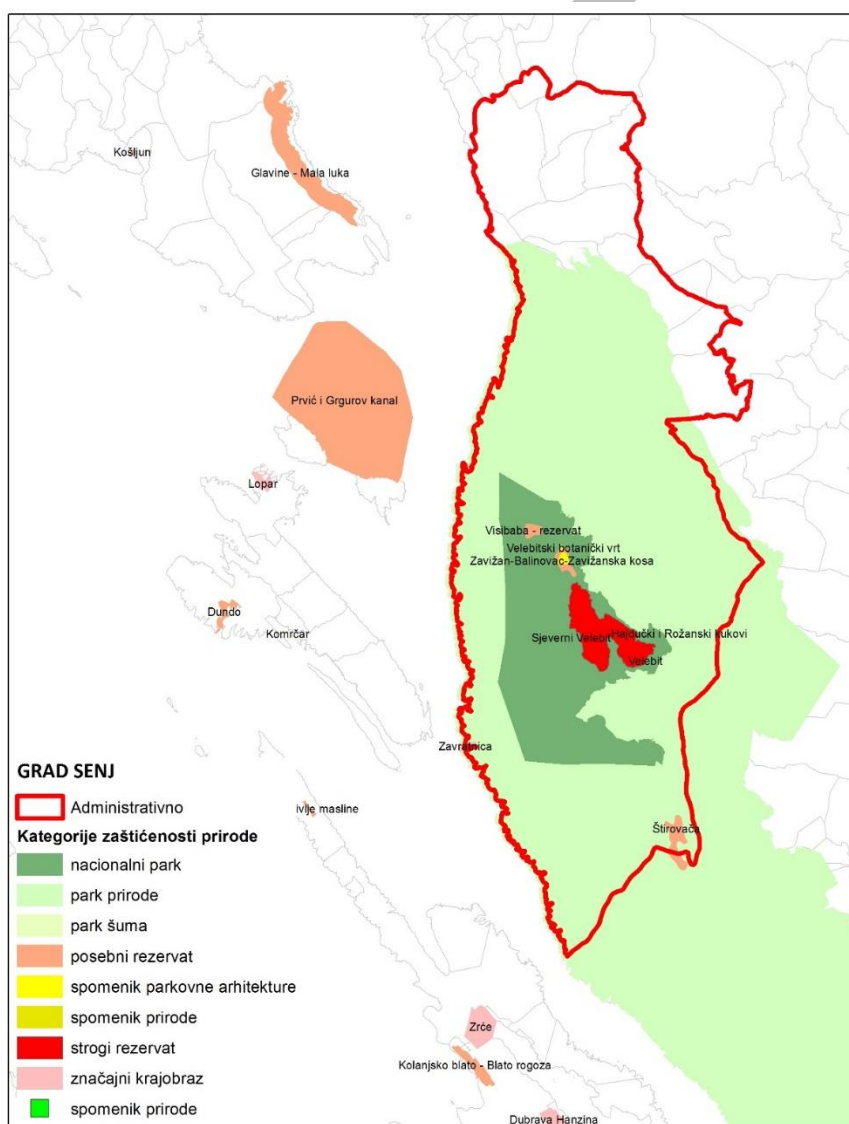
Na ovo posljednje mediteransko-montano područje nadovezuje se u još višim položajima područje primorske bukove šume, koje, međutim po florističinom sastavu vegetacije i po općim klimatsko-ekološkim prilikama pripada već području kontinentalne provincije eurosibirsko-sjevernoameričke šumske regije.

1.3. PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA

Prirodna baština

Na području Grada Senja zakonom je zaštićeno niz prirodnih vrijednosti koje predstavljaju važan razvojni resurs i upotpunjuju kulturnu i turističku ponudu grada, ali predstavljaju i okvir koji treba poštivati prilikom planiranja cjelokupnog razvoja. S obzirom na broj i raznovrsnost zaštićene prirodne baštine te po njihovom udjelu u ukupnoj površini (80 %²), Senj ima vodeće mjesto u Republici Hrvatskoj. Zaštićene prirodne vrijednosti obuhvaćaju veliko područja Grada Senja, a kategorizirane su sukladno Zakonu o zaštiti prirode («Narodne novine» br. 80/2013) u šest različitih kategorija. Na slici u nastavku prikazana je prirodna baština Grada Senja.

Slika 1 - Prirodna baština Grada Senja

² Izvor: Bioportal, Web portal Informacijskog sustava zaštite prirode

U tablici u nastavku prikazana su zaštićena područja Grada Senja.

Tablica 2 - Zaštićene prirodne vrijednosti Grada Senja

Razred	Kategorija	Naziv	Površina
Zaštićena područja od državnog značenja	Strogi rezervat	Hajdučki i Rožanski kukovi	1.220 ha
	Nacionalni park	Nacionalni park Sjeverni Velebit	10.937 ha
	Posebni rezervat	Šumski predjel Štirovača na Srednjem Velebitu	118,5 ha
	Posebni rezervat	Visibaba	80 ha
	Posebni rezervat	Zavižan – Balinovac - Zavižanska Kosa	118 ha
	Park prirode	Park prirode Velebit	52.376 ha
Zaštićena područja od lokalnog značenja	Spomenik prirode	Zavrtnica	45,9 ha
	Spomenik parkovne arhitekture	Velebitski botanički vrt	50,28 ha
UKUPNO			64.945,68 ha

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode

Slika 2 - Prirodna baština Grada Senja (odabrani dijelovi)

Strogi rezervat: Hajdučki i Rožanski kukovi

Hajdučki i Rožanski kukovi nalaze se u Sjevernom Velebitu, južno od Velebitskog botaničkog vrta. Zbog posebne prirodne vrijednosti, Kukovi su 1969. godine zakonom zaštićeni kao strogi prirodni rezervat, a zauzimaju površinu od 1220 ha. Visina najvišeg kuka u Rožanskim kukovima iznosi 1685 m, a u Hajdučkim 1655 m. Te dvije skupine kukova dijele prijevoj Lumenska vrata (visina 1475 m).

*Mjere zaštite*³: za sve graditeljske zahvate ili rekonstrukcije postojećih, zakonski izgrađenih građevina unutar prostora zaštite potrebno je ishoditi suglasnost nadležnog Ministarstva. U strogom rezervatu zabranjene su gospodarske i druge djelatnosti, a može se dopustiti posjećivanje, obavljanje istraživanja i praćenja stanja prirode.

Nacionalni park „Sjeverni Velebit“

Na Velebitu se unutar područja Parka prirode Velebit nalazi nacionalni park površine 10.937 ha. Parkom je proglašen 1999. godine odlukom Hrvatskog državnog sabora.

Mjere zaštite: Nacionalni park ima znanstvenu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu. S obzirom na značaj i važnost njegovih prirodnih vrijednosti, područje podliježe najvišem stupnju mjera zaštite i najnižem stupnju dopustivih rekreativnih sadržaja.

Park prirode Velebit

Velebit je proglašen parkom prirode 1981. godine, kao prostrano prirodno i dijelom kultivirano područje s naglašenim ekološkim, estetskim, turističkim i rekreativnim vrijednostima s približnom površinom od cca 52.815 ha.

Mjere zaštite: Mjere zaštite parkova prirode određuju se temeljem Prostornih planova područja posebnih obilježja. Izrada Prostornog plana parka prirode Velebit je u tijeku i mjere zaštite provode se temeljem Prostornog plana uređenja Grada Senja. Sukladno zakonu o zaštiti prirode, park prirode ima znanstvenu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu te su u njemu dopuštene gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga.

Posebni rezervat: Šumski predjel Štirovača, Visibaba, Zavižan–Balinovac-Velika kosa (floristički)

Štirovača je posebni rezervat šumske vegetacije na Srednjem Velebitu, odnosno prašuma bukve i smreke. Taj je kraj nekad bio znatno šumovitiji te je zbog uništavanja šumskog područja stekao zakonsku zaštitu u 1965. godini. Na području nacionalnog parka Sjeverni Velebit nalaze se još dva posebna botanička rezervata: Visibaba koja je nalazište endemične hrvatske sibireje (*Sibiraea altaiensis* ssp. *croatica*) i Zavižan–Balinovac-Velika kosa.

Mjere zaštite: U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških svojti, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja i slično). U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati, radnje i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom.

---

³ Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13

Spomenik prirode Zavratnica

Zaljev Zavratnica južno od Jablanca, specifična je formacija, izgledom je vrlo sličan fjordu te je zaštićen kao spomenik prirode. Kopneni prostor zaštite iznosi 45,9 ha. Uvala je duga 900 m, a širina varira od 50 do 150 m. Kanjon se uzdiže u visini od 100 m. Zbog svojih prirodnih vrijednosti još 1964. godine proglašena je «zaštićenim krajolikom», a od 1981. sastavni je dio Parka prirode «Velebit».

Mjere zaštite: Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj blizini koja čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopuštene radnje koje ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti.

Spomenik parkovne arhitekture: Botanički vrt na Velebitu

Botanički vrt na Velebitu osnovan je 1967. godine i prostire se na 50,28 ha. Temeljni kriteriji za zaštitu i utvrđivanje spomeničkih vrijednosti pojedinog objekta parkovne arhitekture su: očuvanost objekta, povijesno-stilska prepoznatljivost, cjelovitost i izvornost povijesnog prostora vrta, perivoja, drvoreda ili kojeg drugog oblika parkovnog oblikovanja.

Mjere zaštite: na spomeniku parkovne arhitekture i prostoru u njegovoj neposrednoj blizini koji čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopušteni zahvati ni radnje kojima bi se mogle promijeniti ili narušiti vrijednosti zbog kojih je zaštićen.

Dodatno, Prostornim planom uređenja Grada Senja, 3. plan prostornog uređenja, evidentirane su prirodne vrijednosti kako bi se zaštitile vizure sljedećih lokaliteta i predjela: Nehaj - brdo Trbušnjak s pogledom na Planinski (Morlački ili Podgorski) kanal; V. Veljun s pogledom na Senjsku Dragu, Senjsko bilo, Staru Jozefinsku cestu, zaselak Sv. Križ; Orlovo gnijezdo iznad Senja s vizurom na širu okolicu Senja; Hrnotine iznad Sv. Jurja s pogledom na kvarnerski zaljev; Glavica Redine kod Francikovca s pogledom na Senjsku Dragu, Senj, Ošlje Polje i Francikovac; Lukovo s pogledom na kanal; Ažić Lokva s pogledom na Kvarnerske otoke i gornje bilo Velebita; Golubić grad iznad Starigrada s pogledom na kanal.

Evidentirane su sljedeće prirodne vrijednosti:

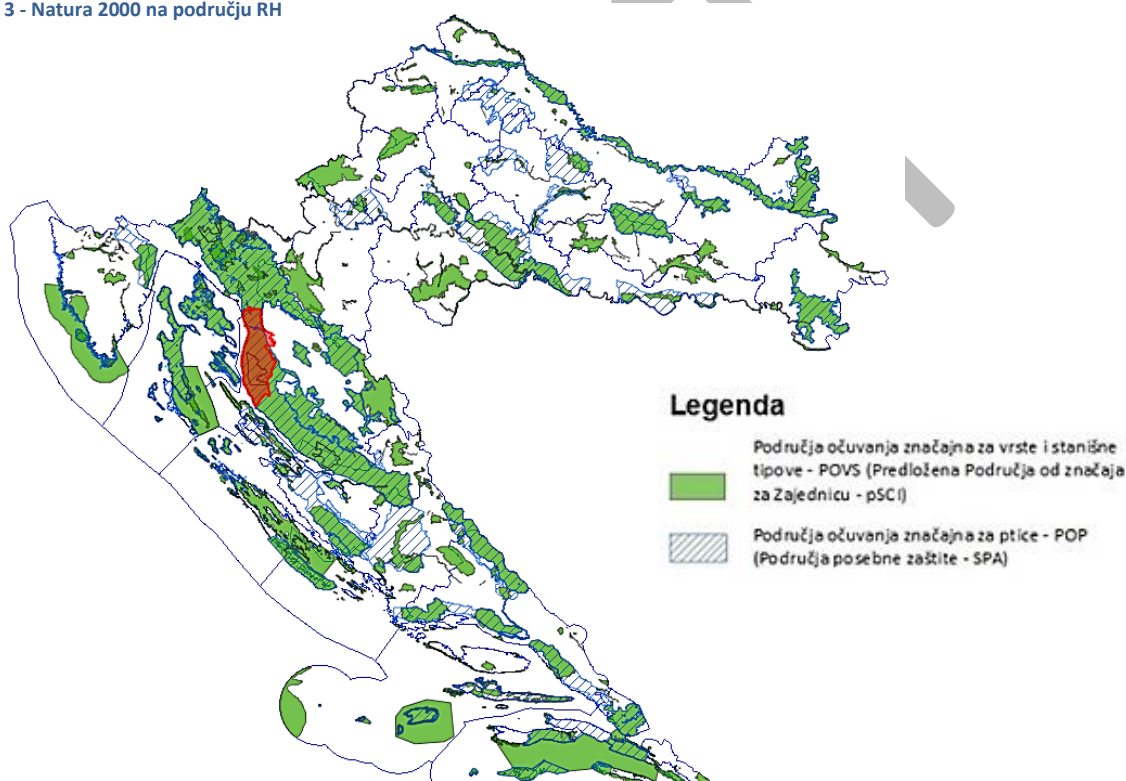
- **kao posebni rezervat:**
Borov Vrh, Nadžak Bilo (ornitološki), Oštro, Rončićev Dolac, obitavališta velikog tetrijeba – vršno područje Senjskog bila, Štirovača – šire područje, Štirovača – Vlažne livade i Prizna – Šuma Pandžinac
- **kao spomenik prirode:**
Lukina Jama, Stogir - Turska Vrata i Živi bunari - kameni most
- **kao značajni krajobraz:**
Senjska Draga – Francikovac
- **kao spomenik parkovne arhitekture:**
Alej – Senj i Nehaj - Senj

Mjere zaštite: u predjelima značajnog krajobraza nisu dozvoljene djelatnosti i zahvati kojima bi se narušila obilježja i vrijednosti zbog kojih je provedena zaštita. Treba obilježiti ulaze u predio obavještajnom pločom značajnog krajobraza. Na prikladan način označiti zanimljiva i prepoznatljiva mjesta, potoke, zaštićene biljne vrste, mjesta za ribolov i dr. U zaštićenim dolinama nije moguća nikakva izgradnja, niti ona koja je inače moguća izvan građevnoga područja (primjerice: poljodjelske zgrade, planinarski i lovački domovi, građevine u svrhu rekreacije, zdravstva i sl.).

Nacionalna ekološka mreža, NATURA 2000

Zbog velikog broja zaštićenih područja, gotovo cijelo područje Grada Senja uključeno je u mrežu NATURA 2000 te je dio područja Velebit (kod područja: HR1000022), Nacionalni park Sjeverni Velebit (kod područja: HR2000605), Park prirode Velebit (kod područja: HR5000022), Gorski Kotar i Sjeverna Lika (kod područja: HR1000019)⁴. Ekološka mreža Republike Hrvatske, proglašena Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013), predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000. Ekološku mrežu RH (mrežu Natura 2000) prema članku 6. Uredbe o ekološkoj mreži (NN 124/2013) čine područja očuvanja značajna za ptice - POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

Slika 3 - Natura 2000 na području RH

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode

Uključivanje u područje Natura 2000 za Senj znači da prijedlozi većih razvojnih projekata ili promjena načina korištenja zemljišta trebaju proći postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, jer Natura 2000 podržava načelo održivog razvoja. Ako je ocjena pozitivna, zahvat će se dopustiti i ako se nalazi u Natura području. Cilj mreže Natura 2000 nije zaustaviti sveukupne razvojne aktivnosti nego, postaviti mjerila prema kojima će se one moći odvijati, a da pritom očuvaju biološku raznolikost. Kao takva, Natura 2000 može pružiti nove mogućnosti ruralnim područjima, primjerice kroz eko-turizam, rekreaciju ili prirodi blisku poljoprivredu i šumarstvo.

⁴ <http://natura2000.dzpz.hr/>

Centar za zaštitu ptica grabljivica Grifon

Centar za zaštitu ptica grabljivica je otvoren 2013. godine i djeluje na lokaciji Crnika, 5 km južno od Sv. Jurja, u suradnji s PP Velebit te NP Sjeverni Velebit. Centar će imati posebnu ulogu u prikupljanju znanstvenih podataka o najugroženijim vrstama ptica grabljivica na Velebitu i Kvarnerskim otocima (uključujući i Pag), educiranju školske djece i posjetitelja o važnosti ptica grabljivica te njihovoj ulozi u prirodi, a posebno u spašavanju i liječenju ozlijeđenih ptica i njihovu ponovnom puštanju u prirodu. Dugoročni cilj Centra je očuvanje posljednje hrvatske populacije bjeloglavih supova te stvaranje uvjeta za njihov povratak na Velebit.

Kulturna baština

Senj je jedno od najznačajnijih i najslavnijih mjesta hrvatske kulturne povijesti, a utemeljen je prije više od tri tisuće godina. Pod imenom Senia poznat je od 2.st.p.n.e. kad je bio pod kontrolom Rimljana te postao glavno trgovačko, prometno i kulturno središte ovog dijela jadranske obale. Grad je od svog nastanka bio pod različitim vlastima te je stradao u nekoliko razaranja pa bio ponovno građen, što se može vidjeti na njegovim spomenicima od kojih su najznačajnije kule i obrambene zidine. Grad Senj je izuzetno značajan za hrvatsku kulturu, kako zbog svoje graditeljske baštine, tako i zbog činjenice da je u njemu 1494. godine tiskana jedna od prvih knjiga na glagoljici. Na području Grada Senja registrirano je 27 kulturnih dobara, upisanih u nacionalni Registar kulturnih dobara, što je jedan od mehanizama zaštite i očuvanja kulturne baštine Ministarstva kulture. Krajnji cilj navedenog je osigurati postojanost kulturnih vrijednosti, potencijala za daljnji razvitak Republike Hrvatske, njenu afirmaciju, stimulaciju ekonomske konkurentnosti i kvalitetnijeg života u europskom okruženju.

Slika 4 - Kulturna baština Grada Senja (odabrani dijelovi)

Tvrđava Nehaj

Kuća Petrovski –
lavlji dvor

Gradski muzej
Senj

Katedrala
uznesenja Blažene
Djevice Marije

Senjski topovi

Tablica 3 - Pregled zaštićenih kulturnih dobara uvrštenih u nacionalni registar

Naziv kulturnog dobra	Mjesto
Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno	
Crkva Svetog Josipa	Jablanac
Crkva Svetog Antuna Padovanskog	Krasno Polje
Crkva Majke Božje Snježne	Krivi Put
Crkva sv. Marije od Arta	Senj
Crkva sv. Martina	Senj
Gradska loža, Frankopanski trg	Senj
Kaštel Ožegovićanum	Senj
Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije	Senj
Kuća Petrovski	Senj
Senjski vodovodni sustav i fontana na Cilnici	Senj
Tvrđava Nehaj	Senj
Palača Vukasović, Ogrizovićeva 5	Senj
Kapela sv. Mihovila s fontanom i grobnicom	Senjska Draga
Crkva sv. Jakova Apostola	Starigrad
Arheološko nalazište i crkva sv. Filipa i Jakova	Sveti Juraj
Crkva sv. Jurja	Sveti Juraj
Nepokretno kulturno dobro – kulturno-povijesna cjelina	
Šest hidroarheoloških zona	Jablanac
Premužićeva staza	Krasno Polje
Ostaci ribarskih nastambi za motrenje tuna na poluotoku Malta	Lukovo
Urbanistička cjelina grada Senja	Senj
Pokretno kulturno dobro - pojedinačno, zbirka, muzejska građa	
Gradski muzej Senj - muzejska građa	Senj
Grobnica Ivana de Cardinalibusa	Senj
Inventar crkve Svete Marije od Arta	Senj
Knjižnica senjske biskupije	Senj
Reljef "Bogorodica s Djetetom"	Senj
Riznica katedrale Uznesenja Marijina	Senj
Senjski topovi	Senj

Izvor: Registar kulturnih dobara RH

Zahvaljujući brojnim spomenicima, Grad Senj privlači turiste zainteresirane za znamenitosti kulturno-povijesne baštine. Najznačajniji spomenik i simbol grada Senja je svakako **Tvrđava Nehaj**, sagrađena za vrijeme turskih napada 1558. godine na brdu Trbušnjak s južne strane grada. Tvrđava je visoka 18 metara, četverouglastog tlocrta i kockastog oblika, čiji su uglovi pojačani kulama, a građena je od materijala porušenih građevina izvan obrambenih zidina. Tvrđava je teško stradala u drugom svjetskom ratu te je nakon sanacije štete preuređena u muzej, a 1964. godine počinju konzervatorski radovi. Sve do danas objekt je sačuvan u svom izvornom obliku te služi za izložbe djela građe gradskog muzeja i multifunkcionalni prostor u kojem se odvijaju skupovi, konferencije, kulturne manifestacije i slični događaji. Iz doba napada Turaka (15. i 16. stoljeće) datiraju i brojni bedemi i obrambene kule: **Leonova, Lipica i Šabac**. Važno je spomenuti i gradsku jezgru koja se nalazi unutar zidina gdje se posebno ističu: **kuća Vukasović** gotičko-renesansnog stila iz 15. stoljeća, **kuća Homolić** na Maloj placi s gotičkim triforom, **kuća Petrovski-Hajduković** s renesansnim dvorištem, **barokna palača „Carina“**, renesansna **kuća Živković** iz 1487. godine, renesansno-barokni trg **„Cilnica“ – „Velika placa“** usred kojeg je klasicistička fontana s početka 19. stoljeća, brojni glagoljski i latinski natpisi iz 15. i 16. stoljeća. **Senjska luka** je također jedinstveni spomenik, a datira iz hrvatskog pomorskog graditeljstva iz 19. stoljeća.

Na području Grada Senja postoje brojni spomenici sakralne baštine kao što su **Katedrala Uznesenja** iz 12. stoljeća, **Crkva sv. Marka od Arta i ostaci crkve sv. Franje** u samom središtu grada. Značajnije kulturne ustanove na području Senja su **Gradski muzej** utemeljen 1962. godine i **Sakralna baština Senj** utemeljena 1995. godine. Osim njih na području kulture djeluju **Pučko otvoreno učilište M.C. Nehaj** koje je organizator brojnih kulturnih i društvenih događanja i upravlja Domom kulture, **Udruga Senjski uskoci** koja je osnovana 2010. godine i djeluje u sklopu POU M.C. Nehaj.

U Senju postoje brojne kulturne i druge manifestacije orijentirane na promociju područja, bogaćenje turističke ponude i života lokalnog stanovništva. Najposjećenije kulturne manifestacije su **Festival sjevernojadranskih klapa** koji se redovito odvija u srpnju, **Uskočki dani** – trodnevni festival srednjovjekovne povijesti, **Senjske koncertne večeri** i **Međunarodni senjski ljetni karneval** koji se organizira od 1967. godine, a prosječno privuče 12 tisuća gledatelja.

U ostalim naseljima Grada Senja (JLS) također se nalaze kulturni spomenici, međutim oni nisu u potpunosti istraženi niti obrađeni na način neophodan za provedbu mjera zakonske zaštite. U **Svetom Jurju** se nalazi brdo Gradina u kojem su sačuvani ostaci gradskih bedema iz 17. stoljeća te ostaci materijalne kulture iz ilirskog i rimskog vremena. Na brdu Klačenica uz naselje **Jablanac** nalaze se ostaci prethistorijskog naselja koje je jedno od najvećih iz tog vremena u hrvatskom primorju. Sačuvani su ostaci badema u suhozidu visine preko 2 m, ostaci ugaonih utvrda i podupora, zidovi nastambi, groblje te brojni predmeti. Godine 1251. hrvatski ban Stjepan Šubić sagradio je uz staro naselje kraljevski kaštel čija su ostaci bili sačuvani do početka 20. st. Sačuvana je srednjovjekovna okrugla kula i barokizirana gotička Kapela Sv. Nikole. Na uzvišenju poluotoka koji zaštićuje luku **Donje Prizne**, nalaze se ostaci materijalne kulture nađeni na lokalitetu „Gradina“ koji svjedoče o postojanju naselja željeznog doba. Sjeverozapadno od **Starigrada** nalaze se ostaci srednjovjekovnog Golubić grada iz 16. stoljeća. Također, Kapela Sv. Jelene je srednjovjekovni objekt, sada u ruševnom stanju. Na groblju se nalaze ostaci kapele Sv. Jakova. Gradina „Klisa“ na brdu zapadno od **Lukova** datira iz 2. milenija pr.n.e. Sačuvani su ostaci bedema prethistorijskih nastambi smještenih na nekoliko terasa.

Osim navedenog, kroz povijest su u gradu Senju djelovali brojni poznati umjetnici i znanstvenici: Pavao Ritter Vitezović, Vjenceslav Novak, Milutin Cihlar-Nehajev, Milan Ogrizović, S.S. Kranjčević i

brojni drugi. Njihove se biste nalaze u Parku senjskih književnika koji je izgrađen iznad stare gradske plaže.

Tablica 4 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Prostorno resursna osnova i okoliš

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• bolje iskorištenje povoljnog geoprostornog položaja • očuvanje prirodne bioraznolikosti • valorizacija krajobraznih vrijednosti kroz oblike održivog turizma • detaljnije istraživanje i očuvanje kulturne baštine te provedba mjera zaštite na nacionalnoj i svjetskoj razini	• nepogodna konfiguracija terena • prostorna disperziranost naseljenih područja • veliki postotak površine Grada Senja je pod nekim oblikom zaštite • površinski izvori na području Grada Senja zbog čega se moraju koristiti izvorišta iz Like i akumulacijskog jezera • neriješeni imovinsko-pravni odnosi • nedovoljna financijska sredstva za sustavnu obnovu i održavanje prirodne i kulturne baštine

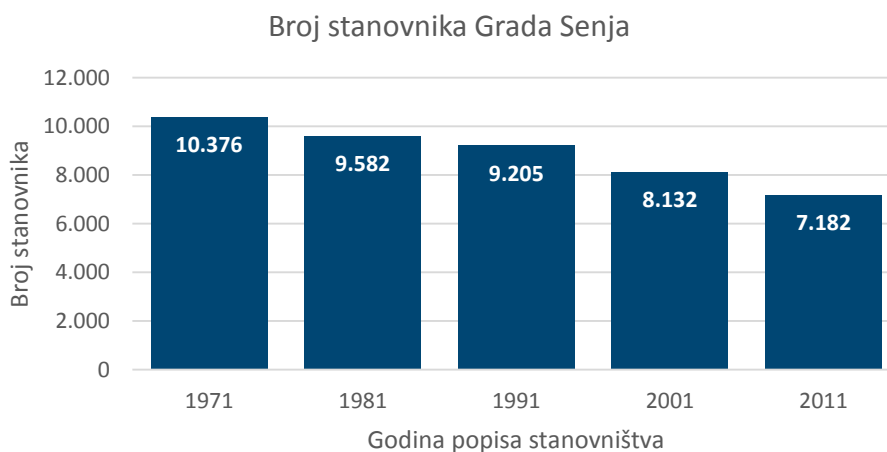
2. STANOVNIŠTVO GRADA SENJA

Demografske karakteristike stanovništva rezultat su ukupnih društvenih i gospodarskih prilika određenog kraja te služe kao indikatori razvojnog potencijala određene lokalne sredine. Pritom je važno promatrati strukturu stanovništva u širem kontekstu, jer demografske karakteristike pojedinih regija u globalu čine demografsku sliku cijele države, odnosno demografska kretanja na regionalnoj razini se očituju na nacionalnoj razini.

Na nacionalnoj razini primjetan je negativan trend promjene broja stanovnika pri čemu je u zadnjem međupopisnom razdoblju broj stanovnika smanjen za 3,3%. Godine 2011. Republika Hrvatska je imala 4.290.612 stanovnika, dok je 2001. broj stanovnika bio 4.437.460.

Negativan trend s nacionalne razine reflektira se i na području Grada Senja, gdje je tijekom posljednja četiri desetljeća primjetan rast stope negativne promjene broja stanovnika. Godine 2011. godine u Senju je živjelo 7.182 stanovnika, a 2001. godine 8.132 stanovnika, što je smanjenje od 11,6%. To je ujedno najveća stopa pada stanovništva u razdoblju od 1971. do 2011. godine. Promjena broja stanovnika na području Grada Senja prikazana je u tablici u nastavku.

Grafikon 1 - Prikaz kretanja broja stanovnika Grada Senja

Izvor: Državni zavod za statistiku

Gustoća naseljenosti od 10,9 stan./m² je u skladu s niskom razinom naseljenosti čitave županije koja iznosi samo 2 stan./m² te je ispod nacionalnog prosjeka od 78,1 stan./m². Niska gustoća naseljenosti uvjetovana je karakteristikama reljefa budući da se velik dio gradskog područja nalazi na strmim padinama Velebita te nije pogodan za stanovanje.

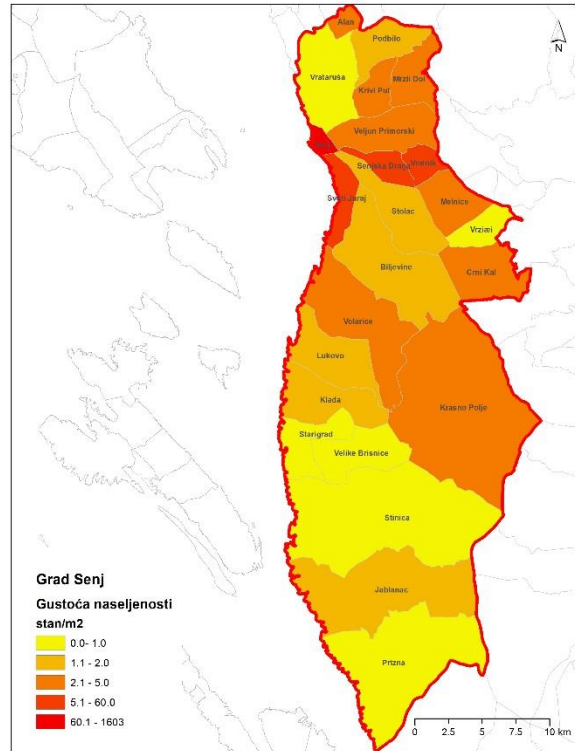
Većina stanovništva je smještena u urbanom području koje karakterizira i veća gustoća naseljenosti. Prema Popisu stanovništva iz 2011. s 58,2% stanovništva najveće urbano središte je Senj u kojem je koncentrirano 67% (4.810 stanovnika) stanovništva, a slijede ga naselja Sveti Juraj s 8% (599) te Krasno sa 6% (432).

Tablica 5 - Broj stanovnika Grada Senja po naseljima

Grad Senj		Sveukupno	
		7.182	
		M	3.547
		Ž	3.635
Alan	17	Senj	4.810
Biljevine	51	Senjska Draga	85
Bunica	85	Starigrad	15
Crni Kal	72	Stinica	73
Jablanac	83	Stolac	41
Klada	39	Sveta Jelena	16
Krasno	476	Sveti Juraj	599
Krivi Put	33	Velike Brisnice	-
Lukovo	36	Veljun Primorski	70
Melnice	57	Volarnice	86
Mrzli Dol	28	Vrataruša	11
Pijavica	262	Vratnik	59
Podbilo	25	Vrzići	8
Prizna	45		

Izvor: Državni zavod za statistiku

Slika 5 - Teritorij grada Senja sa prikazom gustoće naseljenosti

2.1. DOBNA I SPOLNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Od ukupno 7.182 stanovnika prema posljednjem popisu iz 2011. godine 28% stanovništva čini mlada dobna skupina (0-29 godina), 41,9% zrela dobna skupina (30-59), a staroj dobnoj skupini pripada 30,2% stanovništva. Indikativno je da je broj stanovnika u mladoj i zreloj dobnoj skupini u padu u posljednjem međupopisnom razdoblju, dok stara dobna skupina bilježi porast broja stanovnika što dodatno potencira negativne demografske trendove budući da ukazuje na ubrzano starenje stanovništva. Podaci o prosječnoj starosti stanovništva Senja pokazuju kako je prosječna starost 2001. godine bila 41,9 godina, a u 2011. 45,7 godina. Starost stanovništva na području grada iznad je nacionalnog prosjeka koji iznosi 41,7 godina.

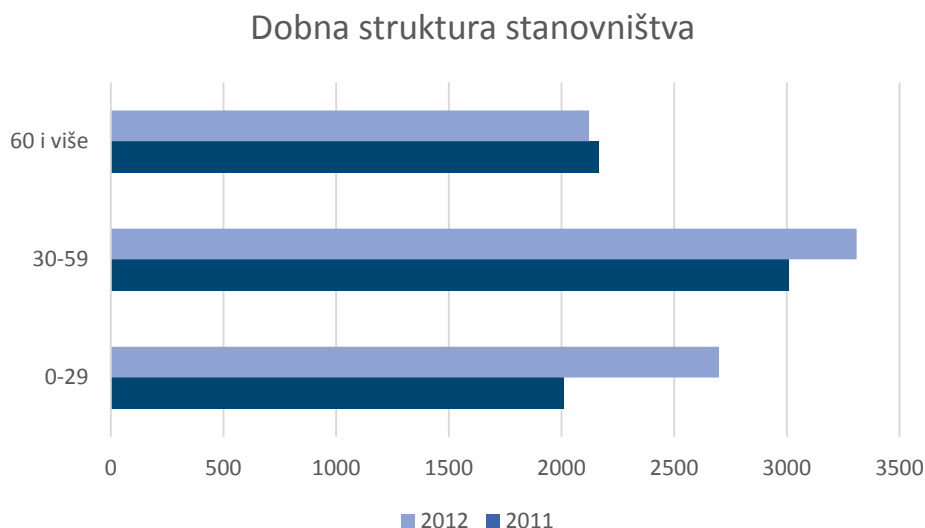
Slika 6 - Dobna struktura stanovništva u Senju 2001. i 2011. godine

Spol	Ukupno	0-29	30-59	60 i više
2011.				
Sveukupno	7.182	2.008	3.007	2.167
m	3.547	1.043	1.529	975
ž	3.635	965	1.478	1.192
2001.				
Sveukupno	8.132	2.699	3.310	2.123
m	4.015	1.410	1.679	926
ž	4.117	1.289	1.631	1.197

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tijekom posljednjeg desetljeća izraženo je izumiranje u naseljima planinskog područja, odnosno naselja Krivi put (pad stanovništva od 43% u odnosu na 2001. godinu), Melnice (27,8%), Podbilo (45,7%) te Stinica (45,7%). U ovom je razdoblju potpuno nestalo stanovništvo Velikih Brisnica. Spolna struktura na gradskom području ujednačena je. Koeficijent maskuliniteta iznosi 97, što ukazuje na blagu prevlast ženskog stanovništva. U posljednjem međupopisnom razdoblju spolni udjeli stanovništva ostali su nepromijenjeni.

Grafikon 2 - Dobna struktura stanovnika Grada Senja

Izvor: Državni zavod za statistiku

2.2. NARODNOSNA I VJERSKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Prema narodnosnoj strukturi stanovništva Grada Senja prevladavaju Hrvati s 97% stanovništva, a slijede ih Srbi s 0,92%, zatim Albanci s 0,38% te Bošnjaci s 0,33%. Od ostalih nacionalnih manjina prisutni su i Austrijanci, Crnogorci, Česi, Mađari, Makedonci, Nijemci, Slovaci, Slovenci, Turci te Židovi.

Međupopisno kretanje narodnosne strukture pokazuje kako je u zadnjih deset godina udio Hrvata u ukupnom broju stanovnika ostao na istoj razini. Kod drugih narodnosti najznačajniji je pad udjela srpske manjine s 1,19 na 0,92% te porast udjela Bošnjaka s 0,1 na 0,33% i pojava stanovništva njemačke narodnosti, koja nije bila zabilježena prošlim popisom.

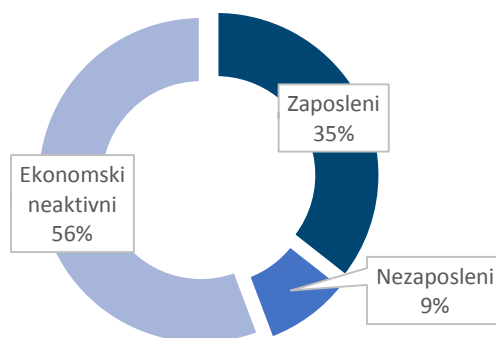
Narodnosna struktura reflektira se i na vjersku strukturu stanovništva. Tako u strukturi stanovništva prema vjeroispovijesti prevladavaju Katolici s 95% ukupnog stanovništva, čiji je udio ostao isti s obzirom na 2001. godinu. Od ostalih vjeroispovijesti, najbrojniji su Pravoslavci s 0,9%, a slijede ih pripadnici islamske zajednice (0,6%). Udio stanovnika koji nisu vjernici je porastao s 1,4% u 2001. godinu na 2,1% u 2011. godini.

2.3. RADNO SPOSOBNO I AKTIVNO STANOVNIŠTVO

Glavni izvor radne snage predstavlja muško stanovništvo od 15 do 64 godine i žene od 15 do 59 godina, a nazivamo ga radni kontingent ili radno sposobno stanovništvo. Radni kontingent u Senju čini 4.677 osoba. U odnosu na 2001. godinu radno sposobno stanovništvo smanjilo se za 8,8%.

Grafikon 3 - Struktura stanovništva poviše 15 godina s obzirom na aktivnost u 2011. godini

Struktura radno sposobnog i aktivnog stanovništva

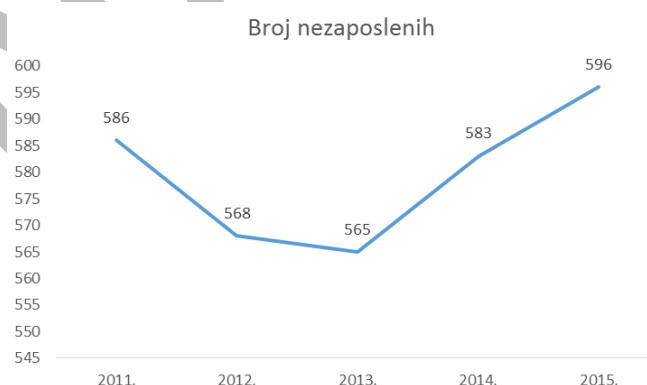

Izvor: Državni zavod za statistiku

Popis iz 2011. godine pokazao je da u Senju živi 6.326 stanovnika starijih od 15 godina, od čega ih je tada bilo zaposleno 35,6% (2.251), dok je stopa nezaposlenosti na gradskom području iznosila 9% te su glavninu činili oni koji traže ponovno zaposlenje. Ekonomski neaktivno stanovništvo ima udio od 55,7% u ukupnom udjelu stanovništva starijeg od 15 godina, od čega većinu (66,6%) čine umirovljenici⁵.

Daljnji trend kretanja nezaposlenosti, izražen u apsolutnim brojkama prikazan je na grafikonu niže.

Grafikon 4 - Statistički pregled nezaposlenih u Gradu Senju

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje; podatak za 2015. godinu se odnosi na prvih 6 mjeseci

⁵ Metodologija izmjere ovih pokazatelja 2011promijenjena je u odnosu na 2001. godinu te precizna usporedba nije moguća. Moguće je iznijeti tek podatak da je 2001. godine živjelo 3.350 radno aktivnih stanovnika.

Vidljivo je da broj nezaposlenih neznatno oscilira, na razini 565-595 osoba. U strukturi kretanja nezaposlenosti tijekom godine, u ljetnim mjesecima ona opada s obzirom na sezonska zapošljavanja. Taj je trend u laganom porastu, s obzirom na nešto veću potražnju i turističku aktivnost iz godine u godinu.

U tablici niže dan je pregled kretanja nezaposlenosti po stupnjevima obrazovanja, gdje podskupine stanovnika sa završenom osnovnom i srednjom školom čine većinu s prosječnih 86%.

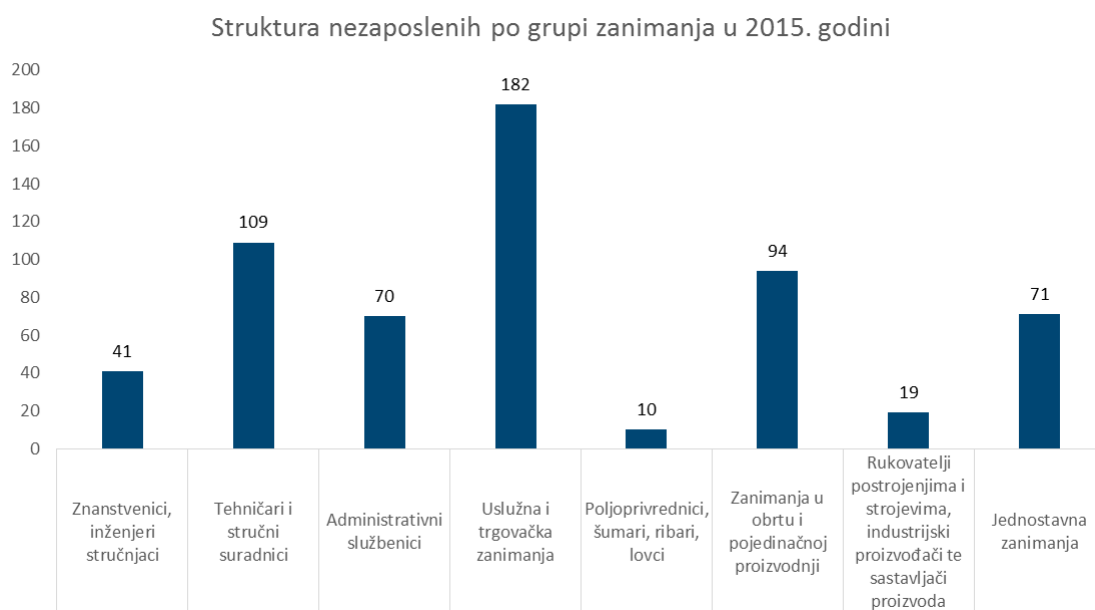
Grafikon 5 - Statistički pregled kretanja nezaposlenosti po stupnjevima obrazovanja

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Bez škole i nezavršena osnovna škola	18	17	17	16	16
Završena osnovna škola	153	139	139	139	141
Srednja škola	364	352	350	360	375
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	26	27	27	34	31
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	25	33	30	34	34
Ukupno	586	568	565	583	596

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Što se tiče strukture nezaposlenih prema grupi zanimanja, kako je vidljivo iz sljedećeg grafikona, najveći udio zauzimaju uslužna i trgovačka zanimanja, tehničari i stručni suradnici te zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji.

Grafikon 6 - Struktura nezaposlenih po grupi zanimanja

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Po samom tipu zanimanja, prednjače nezaposleni kuhari, konobari te prodavači u trgovinama, a slijede ih tehničari za elektrotehniku, šivači te domaćinska zanimanja u hotelima.

2.3.1. STRUKTURA ZAPOSLENIH I UMIROVLJENIKA

U svrhu prikaza strukture zaposlenih i umirovljenika na području Grada Senja korišteni su podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, sa stanjem na dan 31.12.2014. godine.

Prema niže navedenim podacima, kod pravnih osoba je zaposleno sveukupno 1258 osoba, od kojih 45% čine žene. Potom slijede radnici kod fizičkih osoba i obrtnici (309 osoba). Sveukupno, status osiguranika ima 1.663 osoba.

Grafikon 7 - Pregled osiguranika na području Grada Senja

Kategorija	Muškarci	Žene	Ukupno
Radnici kod pravnih osoba	690	568	1.258
Obrtnici	106	49	155
Poljoprivrednici	3	2	5
Samostalne profesionalne djelatnosti	15	10	25
Radnici kod fizičkih osoba	92	112	204
Osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu	2	1	3
Osiguranici - produženo osiguranje	8	5	13
Sveukupno			1.663

Izvor: HZMO, Ured za stratešku analizu, razvoj i upravljanje projektima

U strukturi umirovljenika se razlikuju korisnici koji su mirovinu ostvarili prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (ZOMO), korisnici koji su mirovinu ostvarili prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba (DVO) te korisnici koji su mirovinu ostvarili prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (ZOPHDBR).

Grafikon 8 - Pregled korisnika mirovina na području Grada Senja

Kategorija korisnika mirovine	Broj korisnika			Prosječna mirovina (kn)
	Muškarci	Žene	Ukupno	
Korisnici mirovina ZOMO	991	1208	2199	2383,06
Korisnici mirovina DVO	11	0	11	3553,64
Korisnici mirovina ZOPHDBR	99	18	117	5219,3
Ukupno	1101	1226	2327	

Izvor: HZMO, Područni ured Gospić

Prema navedenim podacima, na području Grada Senja je prošle godine bilo 2327 umirovljenika, od kojih većinu čine korisnici mirovine sukladno Zakonu o mirovinskom osiguranju (94%) te čija je prosječna mirovina 2.383 kn. U strukturi umirovljenika prema ovom Zakonu je 45% žena. Nadalje, 5% čine korisnici mirovine prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, s prosječnom mirovinom od 5.219 kn, a tek je 11 korisnika mirovina prema Zakonu o djelatnim vojnim osobama s prosječnom mirovinom od 3.553 kn.

2.4. OBRAZOVANOST STANOVNIŠTVA

U gradu Senju prema Popisu stanovništva iz 2011. godine od ukupnog broja stanovništva starog 15 i više godina bez školske spreme je bilo 1,5% stanovnika. Od prvog do sedmog razreda, dakle nepotpuno osnovnoškolsko obrazovanje imalo je 10,6% stanovništva, dok je završenu osnovnu školu imalo 21,9%. Najbrojnije je stanovništvo sa srednjoškolskim obrazovanjem i čini ga 53,4% stanovništva.

Najveći broj stanovništva (19%) s osnovnoškolskim obrazovanjem se nalazi u dobnoj skupini od 15-19 godina budući da se oni još uvijek nalaze u obrazovnom procesu za stjecanje viših kvalifikacija, te starijim generacijama (75 i naviše) kojima pripada 13% ukupnog stanovništva s osnovnoškolskim obrazovanjem. Srednjoškolsko obrazovanje nalazimo u gotovo jednakom broju kod svih dobnih skupina 20-64, a udio se kreće oko 10% po dobnoj skupini.

Više i visoko obrazovanje ima najviše stanovnika dobne skupine 25-29 godina na koje otpada 15% ukupnog stanovništva s visokim obrazovanjem. S gotovo jednakim udjelom slijedi ih dobna skupina 30-34 godine starosti što ukazuje na pozitivan trend prisutan kod mladog stanovništva prema kojem sve više mladih stječe neku razinu visokog obrazovanja te pruža perspektivu daljnjem razvoju

Tablica 6 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Stanovništvo Grada Senja

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• stvaranje povoljnijih uvjeta za zapošljavanje i samozapošljavanje • povećanje naseljenosti udaljenih područja • poboljšanje životnih uvjeta u udaljenim područjima • povećanje broja radno aktivnog stanovništva • zadržavanje mladih na području grada nakon završetka studija • povećanje stručnih kompetencija stanovnika grada Senja • pronatalitetna politika	• kontinuirana depopulacija i negativan prirodni prirast • velika prostorna disperziranost stanovništva i niska razina naseljenosti u pojedinim naseljima • izolirana naselja imaju sve manje stanovnika zbog niže kvalitete života • izumiranje stanovnika pojedinih naselja u planinskim područjima • sve veća koncentracija stanovništva u Senju • pad udjela radno sposobnog stanovništva u ukupnog starosnoj strukturi • kontinuirani trend iseljavanja mladih u veće gradove • rast stope nezaposlenosti

Tablica 7 - Stanovništvo staro 15 i više godina prema školskoj spremi i pismenosti u 2011. godini

	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razreda osnovne škole	4 - 7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje				Nepoznato
							Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti	
Ukupno	6326	94	71	598	1383	3377	798	347	448	3	5
15-19	342	-	-	8	261	73	-	-	-	-	-
20-24	372	-	-	1	11	309	51	22	29	-	-
25-29	438	1	1	2	22	295	117	41	76	-	-
30-34	463	3	-	1	34	313	112	35	77	-	-
35-39	379	1	-	3	53	263	59	29	29	1	-
40-44	425	-	-	4	70	298	52	16	36	-	1
45-49	547	4	3	2	101	357	80	37	42	1	-
50-54	626	2	2	20	142	392	68	34	34	-	-
55-59	567	2	3	34	151	323	54	23	31	-	-
60-64	518	2	2	41	142	270	60	37	23	-	1
65-69	404	1	4	76	94	178	51	29	22	-	-
70-74	477	11	2	167	114	136	47	24	22	1	-
75 i više	768	67	54	239	188	170	47	20	27	-	3

Izvor: Državni zavod za statistiku

3. INFRASTRUKTURNI SUSTAV GRADA

3.1. GOSPODARENJE OTPADOM

Tvrtka u čijoj je nadležnosti gospodarenje otpadom u Senju je *Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o.* Aktivnosti Društva temeljene su na ključnim strateškim, županijskim i lokalnim aktima te na stvarnim potrebama na terenu. Prije svega, potrebno je istaknuti Plan gospodarenja otpadom Grada Senja 2016.-2022. koji je usklađen sa županijskim planom gospodarenja otpadom, Planom gospodarenja otpadom RH te Direktivom EU-a o otpadu (2008/98/ec). Konkretni cilj Grada Senja i nadležnog komunalnog Društva je dostići suvremene principe gospodarenja otpadom na svim razinama, odnosno uspostaviti, provoditi i nadzirati cijeli niz aktivnosti, mjera i odluka koje su usmjerene na sprečavanje nastanka otpada, smanjivanje količina otpada, organizirano skupljanje otpada, adekvatan prijevoz otpada, njegovu uporabu, kao i skrb za odlagališta otpada koja moraju biti opremljena tako da prihvaćaju otpad na zakonski ispravan i ekološki prihvatljiv način.

Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o. svojim uslugama pokriva cjelokupno područje Grada Senja od 658km² te 27 gradskih naselja sa svim kućanstvima. Što se tiče prikupljanja kućnog otpada, on se trenutačno odvozi prema definiranom tjednom rasporedu, u naselju Senj 7x tjedno, a u ostalim naseljima u prosjeku 2-4x tjedno, sukladno utvrđenom rasporedu i stvarnim potrebama na terenu.

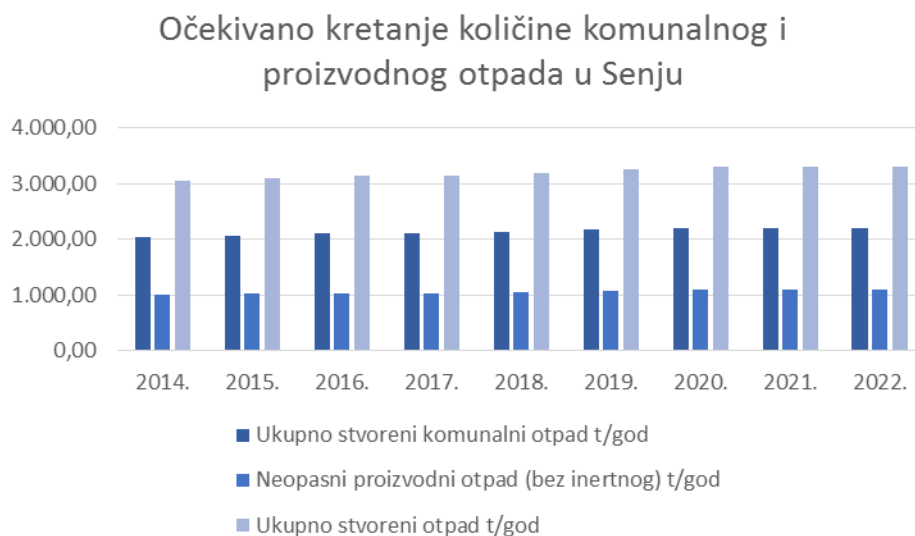
Ključne potrebe Društva odnose se na nužnost povećanja tehnoloških i infrastrukturnih kapaciteta, posebice na nužnost daljnje modernizacije opreme u svrhu povećanja radne učinkovitosti. Sve aktivnosti u ovom segmentu detaljno su definirane Planom, sukladno kojem je i u 2014. godini realizirano gotovo 640.000 kuna investiranih u segment odlaganja komunalnog otpada, prvenstveno u dijelu postavljanja zelenih otoka i nabave malih univerzalnih vozila te kompostera.

Svi poslovi obavljani su prema usvojenom programu rada i rasporedu odvoza otpada čije se odlaganje vršilo na odlagalištu I. kategorije. Ukupno je sakupljeno i odloženo 3.057,75 tona otpada tijekom 2014. godine. Otpad se trenutačno odlaže na odlagalištu površine 3 000 m² koje se nalazi u području Parka prirode „Velebit“, na cesti prema naselju Krasno i dva kilometra iznad primorskog naselja Sveti Juraj. Prosječno se na odlagalište odloži oko 3 500 t otpada godišnje (9,6 t otpada dnevno). Otpad se odlaže u vododerinu bez prekrivanja zemljom, a bujične vode i oborine ispiru otpad te onečišćuju vodocrpilište i akvatorij ispred Svetog Jurja. Odlagalište je neuređeno, bez brtvenih slojeva, ograde i protupožarnog puta te bez održavanog zelenog pojasa. Također nema prikupljanja procjednih voda niti bunara za otplinjavanje odlagališnog plina. Neadekvatan deponij iziskuje visoka materijalna sredstva za deratizaciju i dezinfekciju, prekrivanje otpada i kontrolu nad istim, a predstavlja i stalnu potencijalnu opasnost od izbijanja požara, posebice u ljetnim mjesecima. Nužno je istaknuti i negativan utjecaj deponija na naselje Sv. Juraj i autokamp Rača. Zbog toga je bilo potrebno organizirati dežurnu službu, video nadzor te ugovoriti suradnju s dezinfekcijom Rijeka, što uz adekvatnu organizaciju aktivnosti svodi opisane probleme na minimum.

Projekt sanacije odlagališta je u tijeku, a posljednja faza radova na sanaciji se očekuje do kraja 2015. godine.

U niže navedenom grafikonu prikazana je procjena količina komunalnog i proizvodnog otpada u Senju za period do 2021. godine.

Grafikon 9 - Procjena količina otpada na području grada Senja do 2021. godine

Izvor: Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o.

Procjena očekivanih količina otpada na području Grada Senja do 2021. godine rađena je na temelju podataka o:

- obuhvatnosti organiziranim odvozom otpada od stanovništva u naseljima prema podacima iz 2014. godine
- podacima iz popisa stanovništva 2011. godine za Grad Senj
- procijenjenom prirodnom prirastu stanovništva
- procijenjenom povećanju životnog standarda

U proračunu je korišteni i nekoliko pretpostavki da se broj stanovnika na području neće bitno mijenjati (da će se do 2022. g. nastaviti trend stagnacije), da se prosječna obuhvatnost organiziranim odvozom otpada neće mijenjati te da će biti gotovo 100 %, da će specifična količina komunalnog otpada koju dnevno proizvede stalni stanovnik Grada Senja rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od oko 0,3%, kao i količina stvorenog komunalnog otpada, ali i da će udio odvojeno sakupljenih komponenti komunalnog otpada (biootpada, papira i kartona, stakla, metala i plastike) već u 2016. godini iznositi 23% te da će do 1. siječnja 2022. minimalni udio ponovne uporabe i recikliranja papira, metala, plastike i stakla iz kućanstva iznositi 50% od mase otpada. Za proizvodni neopasni otpad predviđa se smanjenje količine za odlaganje do 2022. godine po prosječnoj godišnjoj stopi od oko 1 %.

S obzirom na opisanu trenutačnu situaciju i buduće potrebe, s ciljem kvalitetnog unaprjeđenja sustava odvojenog skupljanja otpada i primarne reciklaže, Planom gospodarenja otpadom u razdoblju do 2022. godine predviđena je realizacija sljedećih projekata:

Grafikon 10 - Plan provedbe investicija

Oprema, objekti, dokumentacija i edukacija	Rokovi izvršenja	Vrijednost ulaganja (kn)
Reciklažno dvorište	2015./2016.	2.020.488,75
Komposter	2016.	250.000,00
Kante za bio otpad u kućanstvima	2021./2022.	500.000,00
Kante za papir i plastiku	2015./2016.	366.210,00
Kante za staklo u kućanstvima	2016.	366.210,00
Objekt za građevinski otpad	2020./2021.	3.750.000,00
Zeleni otoci	2017./2018.	388.125,00
Kompostana	2019./2020	3.750.000,00
Sanacija i zatvaranje odlagališta "Sveti Juraj"	2015-2018.	30.000.000,00
Edukacije	kontinuirano	525.000,00
UKUPNO		41.916.033,75

Izvor: GKD Senj d.o.o.

Izrada potrebne projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju i opremanje reciklažnog dvorišta budžetirana je u tekućoj, 2015. godini, a i sam početak izgradnje se očekuje do kraja godine, odnosno netom po ishođenju građevinske dozvole. Uspostava reciklažnog dvorišta efikasan je mehanizam za unaprjeđenje cijelog sustava za gospodarenje otpadom, a prednosti odvojenog sakupljanja u reciklažnim dvorištima višestruke su: građani tijekom cijele godine mogu besplatno odložiti glomazni otpad i ostale vrste otpada koje se zaprimaju, napušta se razbacivanje glomaznog otpada po javnim površinama, provodi se kvalitetnije odvojeno prikupljanje glomaznog otpada, kreira bolji sustav za efikasno recikliranje te se omogućuje ravnomjernije i efikasnije sortiranje za daljnju obradu. Naposljetku, efikasnim reciklažnim dvorištem smanjuju se sveukupni troškovi potrebni za gospodarenjem otpadom.

Nadalje, izgradnja objekta za građevinski otpad, nabava kompostane, rashladnog kontejnera te kontejnera za komunalnih otpad planirani su u narednim razvojnim fazama.

Daljnji plan razvoja gospodarenja otpadom na području Senja usklađen je s nizom zahtjeva u važećim Zakonima te planovima na nacionalnoj razini. Tako je s Hrvatskim telekomom d.d. potpisan ugovor o implementaciji programskog rješenja za prikupljanje i naplatu otpada po volumenu (uvjet Zakonom o održivom gospodarenju otpadom). Nadalje, sav neiskoristiv otpad Senja će se odvoziti u Primorsko-goransku županiju, najprije u pretovarnu stanicu Novi Vinodolski iz koje će se prevoziti u Županijski centar za gospodarenje otpadom „Mariščina“.

Tablica 8 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Gospodarenje otpadom

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA
	• sanacija postojećih neadekvatnih lokacija za prikupljanje otpada • sanacija divljih deponija na području Grada Senja • uvođenje suvremenih principa gospodarenja otpadom na svim razinama • povećanje tehnoloških i infrastrukturnih kapaciteta Gradskog komunalnog društva Senj • postavljanje zelenih otoka, nabava malih univerzalnih vozila i kompostera • izgradnja reciklažnih dvorišta lokaliteta Grad Senj i lokaliteta Podgorje • postavljanje rashladnog kontejnera za otpad životinjskog porijekla • izgradnja objekta za građevinski otpad - prerada pomoću mobilnog postrojenja • izgradnja pretovarne stanice sa sortirnicom • izrada potrebne projektno-tehničke dokumentacije za infrastrukturna ulaganja • povećati udio odvojeno skupljenog otpada, njegove uporabe, recikliranja i ponovne upotrebe • smanjiti udio biorazgradivog otpada u komunalnom otpadu	• odlagalište otpada smješteno je na području Parka prirode „Velebit“ te nije adekvatno uređeno (nema brtvenih slojeva, ograde, protupožarnog puta, održavanja zelenog pojasa, prikupljanja procjednih voda kao niti bunara za otplinjavanje odlagališnog plina) • neriješeni imovinsko - pravni odnosi • visoka materijalna sredstva za deratizaciju i dezinfekciju, prekrivanje otpada i kontrolu nad istim • negativan utjecaj deponija na naselje Sv. Juraj i autokamp Rača • nedovoljna infrastrukturna i tehnološka opremljenost grada za učinkovito gospodarenjem otpadom • nedovoljna svijest građana o potrebi odvojenog prikupljanja otpada i recikliranja

3.2. ELEKTROENERGETIKA

Na području Grada Senja nekoliko je relevantnih javnih institucija koje djeluju u segmentu elektroenergetike - HEP Proizvodnja d.o.o. u dijelu proizvodnje električne energije te Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (Prijenosno područje Rijeka) i HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o. (Elektrolika Gospić) u dijelu prijenosa električne energije te njene distribucije i opskrbe kupaca.

Proizvodnja električne energije

U sklopu hidroenergetskog sustava Senj, organizacijski se nalaze elektrane HE Senj i HE Sklope. HE "Senj" je izgrađena 1965. godine na području Grabova, a koristi energetske potencijale rijeka Like i Gacke. Za takvo rješenje izgrađena je dolinska pregrada Sklope i akumulacija Kruščica na rijeci Lici, tunel do Gusić Polja u kojem se nalazi kompenzacioni bazen, zatim tunel do Hrmotina te tlačni cjevovod do strojarnice u uvali Male Grabove.

Tablica 9 - Osnovni podaci o HE Senj i HE Sklope

HE Senj – energetski podaci	
Instalirani protok	Qi = 45 m ³ /s
Neto pad	H = 410 m
Instalirana snaga	216 MW (3x72MW)
Maksimalna godišnja proizvodnja	(1965. - 2007.): E max = 1305 GWh ('80)

HE Sklope – energetski podaci	
Instalirani protok	Qi = 60 m ³ /s (3x20)
Neto pad	H = 60 m
Instalirana snaga	22,5 MW
Maksimalna godišnja proizvodnja	(1974-2007): Emax = 124 GWh ('80)

Izvor: HEP Proizvodnja d.o.o.

HE "Senj" je povezana na mrežu sjeverozapadne Hrvatske preko 3 dalekovodna polja 110 kV prema HE "Nikola Tesla" i transformatorskim stanicama Rijeka i Lički Osik. S dalekovodom prema Splitu povezana je preko jednog dalekovodnog polja na 220 kV.

U tablicama niže prikazana je razina proizvodnje elektroenergije u HE "Senj". Prošlogodišnje razine proizvodnje najveće su od puštanja HE Senj i HE Sklope u rad.

Tablica 10 - Statistički pregled proizvodnje HE Senj i HE Sklope

Godišnja proizvodnja	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
HE Senj	984 GWh	1122 GWh	510 GWh	687 GWh	1220 GWh	1.475 GWh
HE Sklope	88 GWh	95 GWh	37,9 GWh	50 GWh	110 GWh	132 GWh

Izvor: <http://www.hep.hr/proizvodnja/osnovni/hidroelektre/zapad/senj.aspx>

Ograđena površina HE "Senj" u Grabovi iznosi 2,5 ha, ali su velike površine također zauzete u vidu zaštitnih pojaseva duž dalekovoda.

Prijenos i distribucija električne energije

Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (HOPS) energetski je subjekt odgovoran za upravljanje, odnosno pogon i vođenje, održavanje te razvoj i izgradnju prijenosne elektroenergetske mreže, dok je za područje Grada Senja nadležno Prijenosno područje Rijeka.

Preko područja Grada Senja prelazi magistralni dalekovod 400 kV Melina - Velebit bez transformacije na nižu naponsku razinu pa je bez utjecaja na konzum. Na području Grada Senja elektroprijenosom upravlja HEP – prijenosno područje Rijeka. Postojeći su ovi elektroenergetski vodovi i postrojenja:

- DV 220 kV Senj – Brinje
- DV 220 kV Senj – Melina
- DV 110 kV Senj – Otočac
- DV 110 kV Senj – Crikvenica
- Transformatorsko postrojenje TS 35/20 kV postoji u Bilući
- TS 35/10 kV postoji u Senju i Sv. Jurju.

Što se tiče distribucije energije do kupaca, prema ukupnoj površini koju obuhvaća brigom o opskrbi kupaca električnom energijom, Elektrolika Gospić najveće je distribucijsko područje HEP Operatora distribucijskog sustava. Proteže se na 6.382 m², što je približno 11% cjelokupnog teritorija Hrvatske. U samom gradu Senju nalazi se pogonski ured Elektrolike, a električnom energijom opskrbljuje sve kupce s područja Grada Senja. Elektrolika Gospić upravlja sa 5.648 kilometara mreže svih naponskih razina i priključaka te 1.100 trafostanica, od čega 5 TS 110/X kV, 21 TS 35/X i 1.074 TS 10(20)/0,4 kV. Kao i u cijeloj Ličko-senjskoj županiji, osnovno obilježje Elektre je golem i slabo naseljen prostor, odnosno loša elektroenergetska struktura potrošnje te surovi klimatski uvjeti s brojnim elektroenergetskim objektima.

Vjetroelektrana Vrataruša

Vjetroelektrana Vrataruša nalazi se 8 km sjeverozapadno od središta Senja, a izgrađena je 2009. godine te predstavlja prvu vjetroelektranu u Republici Hrvatskoj priključenu na prijenosnu mrežu na 110kV, a trenutačno je i jedna od najvećih hrvatskih vjetroelektrana s ukupno instaliranih 42 MW. Sastoji se od 14 vjetroagregata V90 pojedinačne nazivne snage 3 MW. Snaga od 42 MW električne energije dovoljna je za potrošnju grada koji broji do 100 tisuća stanovnika, što je i više nego dovoljno za opskrbu cijele Ličko-senjske županije i njenih 53.000 stanovnika. Izgradnja vjetroparka predstavlja i najveću direktnu stranu investiciju na području Grada Senja posljednjih godina, s ukupnom visinom investicije od oko 60 milijuna eura. Investitor u vjetroelektranu je tvrtka Valalta d.o.o., u suradnji s njemačkim partnerima, a izgradnju vjetroparka je podržao i Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost s 1,7 milijuna kuna. Na pripremi i provedbi projekta radile su tvrtke *Wallenborn Projektentwicklung* iz Njemačke (projektiranje), *Vestas Wind Systems A/S* iz Danske (proizvodnja stupova i turbine) te francuska tvrtka *Areva*. Izvođači radova bili su rovinjska tvrtka Valalta s njemačkom tvrtkom *Wallenborn Projektentwicklung GmbH & Co*. Od tvrtki s područja Senja, stručnjaci tvrtke *As inženjering d.o.o.* su projektirali sve puteve na lokaciji vjetroparka te rekonstrukciju svih prilaznih cesta, kako bi omogućili prijevoz glomaznih dijelova stupova i lopatica do gradilišta. Izgradnja vjetroparka predstavlja ogromno postignuće u proizvodnji električne energije, ne samo za lokalnu zajednicu i Grad Senj već i za Republiku Hrvatsku u cijelosti.

Općenito gledajući, elektroenergetski sustav se može smatrati zadovoljavajućim, no problemi kontinuirano nastaju zbog konfiguracije terena, nepogodne klime i vremenskih uvjeta, a s obzirom na disperziranu električnu mrežu. Da bi se postigla bolja kvaliteta opskrbe kupaca potrebno je vršiti planska i kontinuirana ulaganja u obnavljanje sveukupne mreže, a na ključnim strateškim točkama provoditi kapitalne investicije. Konkretno, moguća su zagušenja u prijenosnoj mreži 110 kV na potezu HE Senj – Crikvenica uslijed zastarjelosti mrežnog transformatora u HE Senj te nemogućnosti regulacije tokova djelatne snage, ali i opterećenja nastalog priključenjem Vjetroparka Vrataruša na prijenosnu mrežu.

Zamjetan je enorman razvojni potencijal koji je potrebno uzeti u obzir prilikom ocjene stanja – bogat hidro i vjetro potencijal u segmentu proizvodnje električne energije, a sukladno tome i nužnu prilagodbu sustava prijenosa električne energije, pri čemu Senj zauzima geografski važnu poziciju u širem kontekstu.

U *Desetgodišnjem planu razvoja hrvatske prijenosne mreže* Hrvatskog operatora prijenosnog sustava definirane su ključne potrebe u ovom segmentu. Nužna izgradnja prijenosne mreže određena je prvenstveno s aspekta postizanja zadovoljavajuće sigurnosti opskrbe kupaca električnom energijom, potrebu priključenja na mrežu svih nominiranih objekata od strane HEP – ODS te novih proizvodnih postrojenja koji su danas u visokom stupnju pripremnih aktivnosti. Naravno, izgradnja prijenosne mreže ovisi o brojnim faktorima, o realizaciji planova ostalih korisnika mreže, npr. proizvođača i kupaca, o integraciji obnovljivih izvora električne energije (prvenstveno vjetroelektrana) itd. Osim izgradnje novih objekata, određeni broj jedinica, uređaja i komponenti u prijenosnoj mreži premašit će svoj životni vijek pa će ih u narednom srednjoročnom periodu trebati popravljati ili zamjenjivati, čime će se očuvati njihova tehnička funkcionalnost.

Planirani projekti u razdoblju 2014.-2020.

- Ugradnja energetskog transformatora 220/110 kV, 150 MVA, s kosom regulacijom, u HE Senj umjesto današnjeg koji je na kraju životne dobi, čime se omogućuje puni plasman snage HE Senj u prijenosnu mrežu i rješava problem plasmata snage HE Senj zbog mogućih zagušenja u 110 kV mreži radi izgradnje lokalnih VE (Vrataruša) te odgađa potrebu za izgradnjom novog 110 kV dalekovoda na potezu Senj – Crikvenica. – Projekt naveden u Planu revitalizacije hidroelektrana
- Povećanje prijenosne moći kroz DV 110 kV Senj – Otočac 34,6 km označeno kao prioritet I.

Planirani projekti 2021.- →

- HE Senj 2 Izgradnja HE Senj 2 na lokaciji u neposrednoj blizini postojeće elektrane HE Senj. Planirana priključna snaga iznosi 360 MW. Priključak će se izvesti na 220 kV naponskom nivou u postojećem postrojenju, izgradnjom novih 220 kV i 110 kV rasklopišta u GIS izvedbi. Za potrebe priključenja bit će potrebno pojačati postojeću prijenosnu mrežu rekonstrukcijom/povećanjem presjeka DV 220 kV Senj-Melina te izgradnjom novog DV 2×220 kV Lika-Senj.
- Izgradnja dalekovoda Senj-Crikvenica da bi se na siguran način mogla priključiti EVP Ledenice (iz programa visokoučinske nizinske pruge Zagreb-Rijeka, priključak na buduću TS Novi) te sigurno napajati buduća autocesta od Križišća do Žute Lokve (koridor Jonska autoceste A7).
- Revitalizacija DV 220 kV Senj – Brinje 15,5 (moguća ranija revitalizacija zbog priključenja HE Senj II)
- Revitalizacija DV 220 kV Senj – Melina 55,2 (mogućnost ranije revitalizacije za slučaj izgradnje HE Senj II)

Trenutačni stupanj pripremljenosti dokumentacije za izgradnju i priključak na prijenosnu mrežu gore navedenih projekta nije na visokoj razini te za većinu njih nedostaje određena dokumentacija, od studija utjecaja na okoliš, do lokacijskih i građevinskih dozvola, stoga su svi ovi objekti u shemama planiranog razvoja prijenosne mreže prikazani kao opcije.

Nadalje, što se tiče obnovljivih izvora energije, druga faza izgradnje vjetroparka Vrataruša također je važna opcija za razvoj elektroenergetske perspektive Senja. Pri tom, potrebno je razumjeti institucionalne i infrastrukturne čimbenike koji mogu utjecati na realizaciju projekta. Naime, posljednjih je godina HOPS zaprimio velik broj zahtjeva za priključak novih vjetroelektrana, ukupne snage veće od 2000 MW. S obzirom na veličinu i karakteristike hrvatskog elektroenergetskog sustava, posebno u pogledu mogućnosti sekundarne regulacije, procijenjeno je da trenutačno nije moguće integrirati VE ukupne priključne snage više od 400 MW, što predstavlja kvotu. Vjetroelektrana Senj, instalirane snage 156 MW, planirana je za izgradnju i priključak na prijenosnu mrežu te prijavljena za period 2014. - 2020. godine, no spada u one VE koje nisu u kvoti.

Tablica 11 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Elektroenergetika

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	• osiguranje kontinuiranog pristupa električnoj energiji na svim područjima Grada Senja • izgradnja i obnova elektroenergetske mreže na cijelom području Grada Senja • povećanje mogućnosti za prihvata proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora • bolje iskorištavanje hidro, vjetro i solarnih potencijala u segmentu proizvodnje električne energije • integracija obnovljivih izvora električne energije • povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u javnom i privatnom sektoru • povećanje energetske učinkovitosti u kućanstvima		• loša elektroenergetska struktura jer se radi o prostorno udaljenim područjima koja zahtijevaju brojne elektroenergetske objekte • nepogodna konfiguracija terena, klima i vremenski uvjeti zbog čega dolazi do gubitaka energije i snage u sustavu • nedovoljna snaga struje zbog zagušenja u mreži i nemogućnosti regulacije tokova djelatne snage na pojedinim mjestima • nedovoljna koordinacija s nadležnim institucijama • visoke cijene projektno-tehničke dokumentacije (studije utjecaja na okoliš, lokacijske i građevinske dozvole, projekti za EU fondove) • ograničene kvote priključne snage iz obnovljivih izvora energije

3.3. VODOOPSKRBA

U segmentu sustava vodovoda i vodoopskrbe grada Senja važno je spomenuti dva poduzeća, Hrvatsko primorje – južni ogranak d.o.o. za skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode (skraćeno Vodovod d.o.o.) te Vodovod i odvodnja d.o.o. Senj.

Regionalni vodovod Hrvatsko primorje – južni ogranak građen je od 1979. do 1989. godine, no kontinuirano je dograđivan u etapama. Postojeći sustav izgrađen je kao gravitacijski vodovod i opskrbljuje vodom podvelebitsko primorje od Senja do Karlobaga te otoke Rab i Pag, koristeći vodu hidroenergetskog sustava HE Senj, uz prethodnu obradu na uređaju za pročišćavanje vode za piće. Zahvat vode i uređaj za pročišćavanje nalaze se na kraju tlačnog tunela Gusić polje – Hrmotine, na koti 401 m n.m. Postupak pročišćavanja obuhvaća bistrenje, filtriranje i dezinfekciju vode. Uz tada postojeća četiri samoispirna filtera na lokaciji Hrmotine, godine 1997. ugrađen je dodatni, peti, pješčani filter, što je povećalo mogućnost proizvodnje pitke vode do razine od 543 l/s. Nakon obrade voda se transportnim cjevovodom distribuira do mjesta isporuke lokalnim komunalnim društvima s područja Senja, Raba, Paga i Karlobaga. Ta je vodovodna mreža dio sustava Vodovod Hrvatsko primorje – Južni ogranak Senj, čiji je transportni vod dužine 43.959 m. Glavni cjevovod prati dužinu obale, od Senja do granice sa općinom Karlobag, i kod Stinice se odvaja za Rab. Konkretnije, snabdjevena su najveća naselja: Senj, Sveti Juraj, dio Senjske Drage te dio Podgorja (Stinica, Jablanac, Šegote, Vicići, Klada, Starigrad). Dio ovih naselja posjeduje izvedene lokalne cjevovodne mreže, ali nisu priključena na javni vodoopskrbni sistem, već se snabdijevaju pitkom vodom iz manjih lokalnih izvora, javnih ili kućnih cisterni. Riješenu vodoopskrbu nemaju naselja Krasno te područje Vratnika, a čija se potreba procjenjuje na 34,7 l/s.

Poduzeće Vodovod i odvodnja d.o.o. Senj isporučitelj je vodnih usluga za područje Grada Senja, a u svom djelokrug rada ima usluge javne vodoopskrbe te javne odvodnje. U 2014. godini sveukupno je isporučeno 367.347 m³ vode, dok je za potrebe vodoopskrbe naselja Sveti Juraj, Krasno i Podgorje od Vodovoda d.o.o. kupljeno 102.422 m³. Prema evidenciji podataka o broju priključaka i korisnika na području Grada Senja, registrirano je 3700 vodovodnih priključaka. Ipak, zbog velikog broja kontrolnih priključaka, broj samih korisnika je veći. Tako se u segmentu domaćinstava bilježi 4200 korisnika te 320 u segmentu gospodarstava. Očekivano, najveći broj korisnika je u samom Senju – 1255. Na cijelom području Senja postoji 16 vodosprema, od kojih se 5 nalazi u samom Senju. Tu je izražena potpora za izgradnjom nove vodospreme kapaciteta 2000 m³ vode, naspram trenutno najveće od 900 m³.

Tijekom posljednje dvije godine Vodovod i odvodnja Senj d.o.o je na ključnim točkama vršilo radove na ugradnji regulacijsko-hidrauličnih ventila i NUS-a kako bi se reduciralo gubitke. Redukcija gubitaka zbog navedenih radnji iznosi 30%. Također, uvođenjem daljinskog praćenja sustava, a dijelom i upravljanja, u svakom trenutku se u glavnom dispečerskom centru u najkraćem mogućem vremenu detektirati kvarovi te prevenirati nepotrebni gubici.

U narednom razdoblju prioritet je dugoročno riješiti pitanje vodoopskrbe sustava Senjska draga. Izrađena je studija hidrogeologije te se iz tog sustava sve do područja grada Senja može osigurati 15-20 l vode u sekundi. U daljnjim koracima je potrebno izraditi potrebnu tehničku dokumentaciju te ishoditi potrebne dozvole.

U tablici niže iskazana je ukupna potrošnja vode po mjesecima. Potrošnja vode varira kroz godinu, no očekivano je najviša u ljetnim mjesecima.

Tablica 12 - Ukupna potrošnja vode na području Grada Senja tijekom 2014. godine

Mjesec	Isporučena voda u m ³		Ukupna potrošnja po mjesecima
	Vodovod i odvodnja Senj d.o.o.	Vodovod-južni ogranak Senj d.o.o.	
Siječanj	22.778	18.610	41.388
Veljača	21.634	166.895	188.529
Ožujak	21.320	199.527	220.847
Travanj	25.458	211.291	236.749
Svibanj	26.765	254.354	281.119
Lipanj	33.277	394.422	427.699
Srpanj	43.407	563.261	606.668
Kolovoz	57.046	680.427	737.473
Rujan	45.815	302.619	348.434
Listopad	25.321	198.412	223.733
Studen	20.761	168.293	189.054
Prosinac	22.991	180.100	203.091
UKUPNO	366.573	3.338.211	3.704.784

Izvor: podaci poduzeća Vodovod i odvodnja Senj d.o.o. i Vodovod-južni ogranak Senj d.o.o.

Prema evidenciji Vodovoda i odvodnje d.o.o. Senj, ukupna se godišnja količina potrošnje vode smanjuje (s 390.018 u 2012. godini na 366.573 u 2014.), unatoč broju povećanja priključaka. Navedeni trend pokazuje da snižavanje platežne moći građana utječe i na racionalniju potrošnju vode.

3.4. ODVODNJA I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

O sustavu javne odvodnje u Gradu Senju brine tvrtka *Vodovod i odvodnja d.o.o.* Usluga javne odvodnje izvodi se u samom Senju te u Turističkom naselju Stinica, pokraj Jablanca. Osnovni poslovi u sustavu javne odvodnje uključuju iduće aktivnosti:

- skupljanje i pročišćavanje fekalne i oborinske vode
- kontrolu rada te upravljanje sustavom javne odvodnje
- interventne zahvate pročišćavanja začepjenja na mreži javne odvodnje
- čišćenje i održavanje oborinskih rešetki i cjevovoda u sustavu javne odvodnje

- čišćenje i održavanje crpnih postaja
- pregled i kontrolu podmorskih sigurnosnih ispusta
- izdavanje tehničkih uvjeta za izdavanje suglasnosti za priključenje na sustav javne odvodnje
- suradnju s inspekcijama na rješavanju problema u odvodnji
- sudjelovanje u planiranju i izgradnji mreže javne odvodnje
- vršenje manjih građevinskih, moneterskih, strojarskih, bravarskih i elektro-radova u sustavu javne odvodnje

Sustav javne odvodnje Grada Senja kompleksan je i sastoji se od nekoliko komponenata, ovisno o infrastrukturnoj mreži u pojedinom naselju, što uključuje moderno opremljen kolektor u naselju Senj, kolektor u Stinici te razgranatu mrežu septičkih jama u naseljima gdje kućanstva nisu spojena na kolektore.

Senj je bio prvi grad na Jadranu koji je izgradio i pustio u rad kombinirani sustav odvodnje otpadnih voda koji uz mehanički dio ima i uređaj za biološko pročišćavanje. Tako kanalizacijski sustav grada Senja ima mješovitu mrežu otpadne i oborinske vode koja završava na biološkom uređaju za pročišćavanje dimenzioniranom za 9500 ekvivalent stanovnika (ES). Ukupna dužina mreže u sustavu javne odvodnje iznosi cca 12.400 m. Na sustav javne odvodnje grada Senja priključeno je oko 70% stanovništva grada Senja, što je značajno iznad prosjeka Republike Hrvatske (oko 50%). Kolektor započinje na sjevernom ulazu u grad i završava na CP Điga koja se nalazi u luci te dalje nastavlja tlačnim cjevovodom do glavnog uređaja za biološko pročišćavanje otpadnih voda grada Senja koji se nalazi na južnom ulazu u grad. Na CP Điga izvodi se mehaničko pročišćavanje tj. odvajanje krupnog otpada iz sakupljene otpadne vode te se nakon toga sakuplja u prihvatni bazen crpne postaje i prepumpava na uređaj za biološko pročišćavanje otpadnih voda. Na uređaju za biološko pročišćavanje otpadnih voda prije tretmana biološkog pročišćavanja izdvaja se pijesak pomoću pjeskolova. Nakon mehaničkog pročišćavanja u otpadnu vodu se upuhuje kisik i miješa s aktivnim muljom koji je nastao prilikom biološkog pročišćavanja. Otpadna voda odvodi se kanalom do aeracijskih bazena gdje se odvija glavno pročišćavanje - biološko. Biološko pročišćavanje je proces održavanja na životu određenih bakterija koje se nalaze u otpadnoj vodi, tako da se upuhuje kisik u određenoj količini. Kao proizvod biološkog pročišćavanja nastaje tzv. aktivni mulj i čista bistra voda. Nakon biološkog pročišćavanja voda se prelijeva preko preljevnih zavjesa u cjevovod kojim se odvodi u sekundarne taložnice gdje se odvija proces odvajanja aktivnog mulja i bistre pročišćene vode. Proces odvajanja zasniva se na taloženju aktivnog mulja koji se crpkama odvodi na početak procesa, dok se čista izbistrena voda preljeva i odvodi do prihvatnog bazena podmorskog ispusta i kao takva ispušta u more na dubinu od 50 m podmorskim ispustom dugačkim 500 m. U sklopu biološkog uređaja nalazi se i interni laboratorij gdje se vrše određena mjerenja (kemijska i biološka potrošnja kisika, volumen mulja u aeracijskim bazenima, nitrati, ukupni dušik itd.) koja su od iznimne važnosti za nesmetan i pravilan rad biološkog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda grada Senja. Rad uređaja za biološko pročišćavanje je automatiziran, tj. uređaji koji su u sustavu uređaja za pročišćavanje otpadnih voda su međusobno povezani preko kontrolno-upravljačkog displeja s određenim upravljačkim programom. U slučaju prestanka rada nekog dijela sustava, izvedena je i tzv. telefonska dojava koja upozorava unaprijed unesene mobilne telefone na smetnje u radu. Sustav javne odvodnje u turističkom naselju Stinica sastoji se od mreže javne odvodnje fekalne i oborinske vode te uređaja za mehaničko pročišćavanje fekalne odvodnje. Ukupna dužina glavnog kolektora je cca 900 m, a priključeno je cca 670 korisnika. Nakon što se sakupi otpadna voda, transportira se prema uređaju za mehaničko pročišćavanje, gdje se izdvaja krupni otpad te se

nakon obrade, otpadna voda dalje sakuplja u prihvatnom bazenu nakon čega se ispušta u more putem podmorskog ispusta.

Dijelovi grada koji još nisu povezani na kanalizacijsku mrežu svoje otpadne vode ispuštaju u septičke jame, a one se prazne u posebnoj stanici za prihvrat sadržaja septičkih jama na uređaju. U stanici za prihvrat nalazi se fina automatska rešetka na kojoj se izdvajaju krupnije čestice, a voda se odvodi u okno izbistrene vode iz koje se crpkama prosljeđuje do ulaza u selektor na daljnju obradu. Prema provedenim analizama, uređaj za pročišćavanje otpadnih voda grada Senja postiže sljedeće učinke uklanjanja: za suspendiranu tvar 98%, KPK 97% i BPK5 98%. Cijeli je sustav dobave i obrade otpadne vode potpuno automatiziran, a u slučaju bilo kakvih nepravilnosti osigurana je telefonska dojava na mobilni telefon dežurnoga stručnjaka.

Tablica 13 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• daljnja rekonstrukcija i proširenje vodoopskrbne mreže u manjim lokalitetima • rješavanje vodoopskrbe sustava Senjska Draga • smanjenje gubitaka u distribuciji • izgradnja dodatne i održavanje postojeće vodoopskrbne infrastrukture • izgradnja vodospreme većeg kapaciteta (cca. 2000 m³) za područje Grada Senja • izgradnja sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda i pripadnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na područjima gdje još nisu izgrađeni (prioritetno područje je naselje Sv. Juraj) • izrada projektno-tehničke dokumentacije za sustave odvodnje • povećanje broja priključaka na sustav javne odvodnje • izgradnja i nadogradnja kanalizacijske mreže • unapređenje sustava za pročišćavanje otpadnih voda	• nedovoljna izgrađenost sustava zaštite od poplava • dolazi do gubitaka vode unutar vodoopskrbnog sustava • velika prostorna disperziranost stanovništva koji zahtjeva veliku dužinu cjevovoda i sustava odvodnje • nedovoljna premreženost vodoopskrbe na području grada

4. PROMETNA DOSTUPNOST GRADA

Osnovni komunikacijski prometni pravci na području Grada određeni su geografski determiniranim faktorima – morskom obalom i masivom Velebita u njenom zaleđu. Takva konfiguracija terena uvjetovala je i pravac osnovnih prometnih tokova od kojih je glavna državna prometnica D8, popularno nazvana Jadranska magistrala, a koja se pruža paralelno s obalom i povezuje sjeverni i južni Jadran. Ova cesta prolazi samim središtem grada Senja te se na njoj nalazi i autobusni kolodvor.

Osim ovog, uzdužnog prometnog pravca, područjem grada prolazi i poprečni prometni pravac kojim je Senj povezan s Likom, svojim prirodnim gravitacijskim područjem. Smjer i položaj ovog pravca također je geografski determiniran konfiguracijom terena zbog prirodne prepreke velebitskog masiva preko kojeg prolazi na planinskom cestovnom prijevoju Vratnik (700 m nad morem). Ovaj prometni pravac valoriziran je još od 18. stoljeća kada je njime sagrađena povijesna cesta Jozefina koja je Senj, odnosno sjeverno primorje, povezivala s unutrašnjošću Hrvatske te je prolazila upravo prijevojem Vratnik. Prema kategorizaciji prometnica NN 79/1999., a temeljem članka br. 100/96 i 76/98, na prostoru Grada Senja postoje ove javne ceste:

Državne ceste:

- D 8 - Rijeka – Senj – Zadar (Jadranska magistrala)
- D 23 - Duga Resa (D3) – Josipdol – Žuta Lokva – Senj (D8)
- D 405 - D8 – Jablanac (trajektna luka)
- D 406 - D 8 – Prizna (trajektna luka)

Županijske ceste:

- Ž 5110 - Klenovica (D8) – Krivi put – Prokike (D23)
- Ž 5126 - Sv Juraj (D8) – Krasno Polje – Vel. Plana – Smiljan – Gospić (D 25)
- Ž 5140 - Krasno Polje (Ž 5126) – Švica – Otočac (D 50)
- Ž 5182 - Jablanac – Bileni – Štirovača (Ž 5126)

Lokalne ceste:

- L 59001 - Podbilo (Ž 5110) – Senj (D8)
- L 59002 - L 59001 – D 23
- L 59003 - Krivi put (Ž 5110) – Vodotec – Brinje (D 23)
- L 59004 - Krivi put (Ž 5110) – Grabova Lokva
- L 59008 - Senj: Vrataruša – L 59001
- L 59009 - D 23 – Stolac
- L 59010 - Biljevine – Ž 5126
- L 59011 - D 23 – Vratnik – D 23
- L 59012 - D 23 – Melnice – L 59013
- L 59013 - D 23 – Vrzici – Hrvatsko Polje (Ž 5127)
- L 59014 - L 59013 – Crni Kal
- L 59028 - Lukovo – D 8
- L 59029 - Anici – Krasno polje (Ž 5126)
- L 59047 - D 405 - Stinica
- L 59048 - Zavratnica – D 8

Lokalne ceste manje su prometne važnosti te se njima odvija sporadičan promet. Veliki broj lokalnih cesta nije asfaltiran te je njihovo stanje ispod standarda, pogotovo u planinskim predjelima, a nedostaju i funkcionalne veze između pojedinih naselja uz obalu koja su priključena na državnu cestu D 8. Održavanje je racionalizirano zbog malog prometa na ovim cestama.

Osim prethodno navedenih kategoriziranih prometnica postoji i niz nerazvrstanih⁶ cesta, čija ukupna duljina prema podacima kojima raspolaže Grad iznosi 198 km, odnosno 300,91 m/km² gradskog područja. Međutim ne postoji jedinstvena analitička evidencija ovih cesta (registar) na lokalnoj razini kojom bi se pratilo stanje i održavanje ovih cesta. Kod nerazvrstanih cesta veliki problem čine i neriješeni imovinsko pravni odnosi te razlike stanja unesenog u katastarski plan u odnosu na stvarno stanje na terenu.

Tablica 14 - Prikaz stanja nerazvrstanih cesta grada Senja

Nerazvrstane ceste grada Senja	
Površina u km ²	658
Broj stanovnika	7.182
Ukupna duljina nerazvrstanih cesta u m	198.000
Gustoća mreže nerazvrstanih cesta u m/km ²	300,91
Duljina nerazvrstanih cesta u m/stanovniku	28
Ostvareni rashodi za održavanje nerazvrstanih cesta u 2014. (u kn)	446.000

Rashodi za održavanje nerazvrstanih cesta u 2014. godini iznosili su 446 tisuća kuna, a financirani su iz prihoda od komunalne naknade i drugih proračunskih prihoda.

Promet u mirovanju

Zbog turističkog karaktera mjesta potrebe za osiguranjem prostora za promet u mirovanju imaju sezonalan karakter te se u vrhuncu sezone mogu okarakterizirati nedostatnima, s obzirom na potrebe brojnih turista. Trenutačno, moguće je izdvojiti nekoliko relevantnih parkirališnih lokacija na području Grada Senja.

U samom naselju Senj to se prvenstveno odnosi na uređeno parkiralište kojim upravlja Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o., a nalazi se u neposrednom centru grada, na obali. Parkiralište ima 5.200 m², otvoreno je tijekom cijele godine, dok se naplata vrši u ljetnom periodu.

Drugo gradsko parkiralište se nalazi na trgu Cilnica, u samom središtu grada i na najvećem gradskom trgu. Cilnica je jedno od najljepših baroknih trgova sjevernog primorja, ukupne površine 1300 m²,

⁶ Nerazvrstane ceste su, prema odredbama članaka 2. i 98. Zakona o cestama (Narodne novine 84/11, 22/13 i 54/13), ceste koje se koriste za promet vozilima i koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim ovim Zakonom i drugim propisima, a koje nisu razvrstane kao javne ceste u smislu ovoga Zakona, i to posebice: ceste koje su na području gradova s više od 35 tisuća stanovnika te gradova koji su sjedišta županija, a koje su posebnom odlukom bile razvrstane u javne ceste, ceste koje povezuju naselja, ceste koje povezuju područja unutar gradova i naselja, terminali i okretišta vozila javnog prijevoza, pristupne ceste do stambenih, poslovnih, gospodarskih i drugih građevina i druge ceste na područjima naselja i gradova.

na kojoj se u samom središtu nalazi fontana klasicističkog stila, obnovljena 1845. godine. S obzirom na činjenicu da središnji gradski trg služi u funkciji parkinga, razvidan je nedostatak prostora za adekvatnu organizaciju prometa u mirovanju. Također, grad Senj je trenutačno u pripremi razvojnog projekta uređenja cjelokupnog središta grada, što podrazumijeva i uređenje trga Cilnica, prilikom čega će se parkiralište izmjestiti, a trgu vratiti njegova centralna, društvena, namjena. U svrhu optimizacije ukupnog prometnog sustava u naselju Senj, izrađena je i studija prometnog rješenja čiji su zaključci trenutačno u postupku analize od strane gradskih institucija.

Opći nedostatak parkirališnih mjesta nadomješta se zahvaljujući dostupnom prostoru trgovačkih centara, s obzirom na činjenicu da se u krugu Konzuma i Plodina nalaze 3 parkirališta ukupne površine preko 4.750 m², od čega se dva naplaćuju u ljetnoj sezoni. Također, nalaze se u neposrednoj blizini same gradske jezgre i lokacijski odgovaraju svrsi.

Osim u naselju Senj, u Svetom Jurju postoji parkiralište ukupne površine 2370 m², gdje se također evidentira rapidan nedostatak parkirališnih mjesta u ljetnoj sezoni.

U mjestu Stinica nalazi se parkiralište namijenjeno lokalnom stanovništvu, turistima te tranzitnim putnicima, s obzirom na to da se nalazi u neposrednoj blizini trajektne luke.

Javni i organizirani prijevoz

Putnički se promet odvija putem prethodno spomenutog autobusnog kolodvora smještenog u gradskom središtu uz državnu cestu D-8. Za obavljanje komunalne djelatnosti prijevoza putnika u javnom prometu na području Grada Senja dodjeljuje se koncesija kojom se stječe pravo obavljanja komunalne djelatnosti - obavljanje prijevoza putnika u javnom prometu na linijama na području Grada Senja, što podrazumijeva prijevoz putnika autobusima, i to na 5 linija:

- Senj – Sveti Juraj – Senj
- Senj – Jablanac – Senj
- Senj – Krasno – Senj
- Senj – Crni Kal – Senj
- Senj – Veljun Primorski – Senj

Također, putem redovnih, komercijalnih, autobusnih linija Senj je dobro prometno povezan sa velikim brojem mjesta uzduž obale, gotovo svim linijama koje povezuju sjever i jug Jadrana (npr. Rijeku i Dalmaciju). Također, putem dvije direktne i cjelogodišnje autobusne linije dnevno, Senj je prometno povezan i sa Zagrebom, dok se broj linija povećava u ljetnoj sezoni sukladno rastu potražnje. Iste, komercijalne linije često koriste i stanovnici na gradskom području.

Punionica za električne automobile – Tesla Supercharger Senj

Tesla Motors je u Senju otvorio svoju prvu hrvatsku superbrzu punionicu električnih automobila, posebice Teslinog modela S. Tako se Senj pridružio Teslinoj mreži od 526 punionica na svijetu, a rezultat je strateškog odabira, s obzirom na udaljenost od trenutačno prve susjedne punionice u Sloveniji. Do kraja godine Tesla Motors će u Hrvatskoj izgraditi ukupno pet punionica za električne automobile, čime će se RH premrežiti adekvatnom infrastrukturom za prihvat Tesla modela automobila. Osim same investicije, moderne infrastrukture koja je uvedena u grad, značajnog PR efekta (s obzirom na široku medijsku kampanju koja je popratila otvaranje punionice) te činjenicu da je grad postao nezaobilazna destinacija na Jadranu za sve korisnike Teslinih punionica, Senj se dodatno profilirao kao grad koji čiste energije (uz vjetropark, hidroelektranu te program uvođenja solarne javne rasvjete).

Pomorski promet

Osim navedenih cestovnih prometnih pravaca, za prometnu dostupnost i povezanost bitni su i pomorski plovni putevi. Kako se grad nalazi na obali Velebitskog kanala, tradicionalno važnoj i prometnoj za pomorske plovne puteve, položaj je pogodan za razvoj pomorskog prometa te je kao takav i valoriziran priobalnim linijama s otocima Pagom i Rabom.

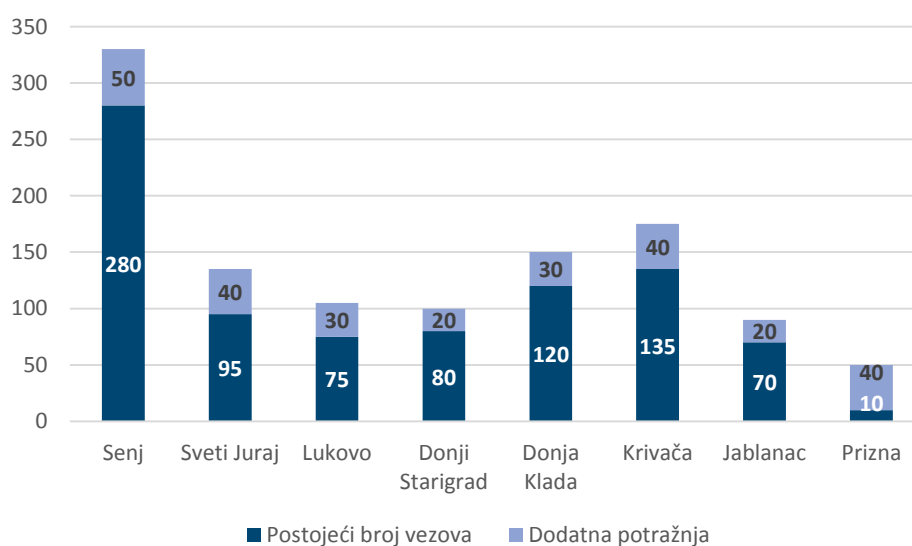
Pomorski promet grada Senja od značaja je za šire lokalno područje i očituje se u plovnim vezama s navedenim otocima kvarnerskog akvatorija, odnosno plovnim putevima Stinica-Rab i Prizna-Žigljen (Pag). Prometni značaj Senja doprinosi i razvoju ovih otoka s obzirom na to da posjetioci otoka koji dolaze autocestom Zagreb – Split upravo područje Senja koriste kao tranzitnu točku pri transferu na otoke. Plovni put Senj-Baška (Krk) trenutačno nije aktivan, a u tijeku je izrada studije opravdanosti za njegovo ponovno pokretanje.

Na području na području koje obuhvaća Lučka uprava Senj postoji 9 luka otvorenih za javni promet.

- Trajektne luke županijskog značaja: Senj (trenutačno nije u funkciji), Stinica i Prizna u kojima se ostvari promet od cca 2 milijuna putnika godišnje, što je preko 15% ukupnog trajektnog prometa u RH
- Luke lokalnog značaja: Sv. Juraj, Jablanac, Donja Klada, Starigrad, Lukovo, Krivača

Generalno, infrastruktura je zadovoljavajuća samo u lukama Prizna i Stinica (koje su posljednjih godina rekonstruirane, izgrađene i uređene), s obzirom na to da su to aktivna trajektna pristaništa, dok je u drugim lukama, posebice lokalnog značaja, infrastruktura izrazito loša. Promatrajući širu sliku, razvojna ograničenja se odnose i na lošu infrastrukturu na području Grada – uske ceste, slabu mogućnost za priključenje električne energije jačeg kapaciteta, ali i na nepovoljne vremenske uvjete, posebice u zimskom periodu. Od ključnih razvojnih koraka, za luku Senj je potrebno izraditi master plan razvoja luke, proširiti luku za komunalne vezove te izgraditi novu operativnu obalu za prihvat linijskih brodova i brodova na kružnim putovanjima. U slučaju luke Stinica, potrebno je izgraditi treću rampu za prihvat RO-RO brodova te putnički terminal za prihvat putnika i vozila.

Grafikon 11 - Pregled ponude i potražnje za vezovima za čamce

Izvor: Podaci Lučke uprave Senj

Jedan od ključnih problema lučkog prometa na području Grada Senja je nedostatak vezova u svakoj luci. Zbog toga, nužno je kreirati uvjete za izgradnju novih luka, odnosno luka nautičkog turizma kako bi se adresirao navedeni problem. Prostornim planom Grada Senja je predviđena izgradnja 5 luka nautičkog turizma, u Senju, Lukovu, Starigradu, Svetom Jurju te u Stinici u uvali Krivača. Trenutačno, u pripremljenoj fazi je izrada projektne dokumentacije za luku nautičkog turizma u Svetom Jurju, koja se gradi u privatnom kapacitetu. Nadzor plovidbe na području grada u ingerenciji je Lučke kapetanije koja kontrolira plovidbu u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru. Kapetanija u svojoj nadležnosti ima četiri ispostave: Karlobag, Jablanac, Sv. Juraj i Novalja koje nadziru 18 luka otvorenih za javni promet.

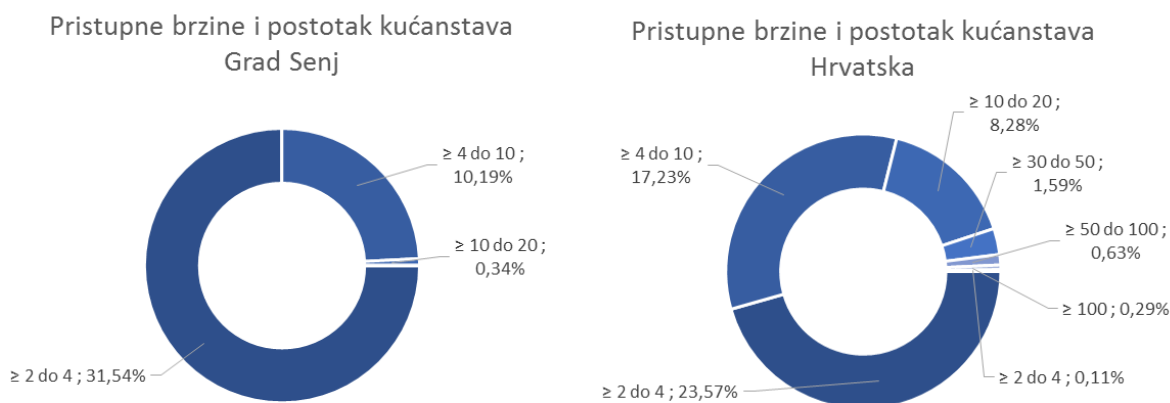
Telekomunikacije

Glavna dva telekomunikacijska pravca u Ličko-senjskoj županiji se protežu u smjeru sjever-jug: jedan od Brinja preko Perušića i Gospića prema jugu, a drugi od Plitvičkih jezera, Korenice i Udbine također prema jugu. Razvoj telekomunikacija je predmet intenzivnog ulaganja posljednjih godina, pa sustav zadovoljava sve suvremene standarde. Na cijelom području županije uvođenjem suvremene tehnologije pružaju se velike mogućnosti korisnicima telekomunikacija u gradovima i u većini naselja.

Na razini županije telekomunikacijski promet se odvija unutar telekomunikacijskog centra Gospić (AXE-10) koji obuhvaća 57 centrala, a među njima se nalaze njih 24 na području grada Senja, odnosno u naseljima Krasno, Krivi Put, Melnice, Senj, Senj 1, Sveti Juraj i Stinica. Unutar naselja do korisnika su sagrađene distributivne i razvodne (podzemne, a dijelom i zračne) pretplatničke mreže. Područje županije je povezano i optičkim kabelima, od Baške, preko Senja do Žute Lokve. Uz ovaj glavni pravac, postoji i više lokalnih na kraćim relacijama: Kuterevo-Krasno, Otočac-Melnice, Melnice-Crni Kal, Prokike-Krivi Put.

Prema podacima HAKOM-a, ugovorene pristupne brzine kućanstava znatno su niže od nacionalnog prosjeka, što je vidljivo i iz sljedećeg grafikona. Na razini grada samo 42,08% privatnih kućanstava ima ugovoren širokopojasni priključak, dok ovaj postotak na razini Hrvatske iznosi 51,70%. Kućanstva Grada Senja za nacionalnim prosjekom zaostaju i prema ugovorenim pristupnim brzinama – gotovo tri četvrtine kućanstava ima ugovorenu pristupnu brzinu ispod 4 Mbit/s (na nacionalnoj je razini 46%). Istovremeno, od svih priključaka brzinu višu od 10 Mbit/s na području Grada ima ugovoreno samo 1%, dok je na nacionalnoj razini takvih priključaka u ukupnom broju ugovorenih priključaka 21%.

Grafikon 12 - Usporedba ugovorenih pristupnih brzina u Senju i Hrvatskoj

Izvor: HAKOM

Tablica 15 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Prometna dostupnost

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	• evidencija i analiza stanja svih cesta na području Grada Senja • povećanje suradnje s nadležnim institucijama u segmentu prometa te povećanje uključenosti i informiranosti vezano uz održavanje županijskih cesta • izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta • izrada sveobuhvatnog prometnog rješenja za smanjenje prometnih gužvi u turističkoj sezoni, povezivanje pojedinih naselja i definiranje novih parkirališnih prostora u urbaniziranim cjelinama (prioritetne lokacije su naselja Senj i Sv. Juraj) • unapređenje pješačkih i biciklističkih staza • smještaj autobusnog kolodvora na sigurnijoj i prometno prohodnijoj lokaciji te izgradnja popratne infrastrukture za prihvat većeg broja putnika • utvrđivanje i sanacija kritičnih prometnih točaka • izrada sveobuhvatnog plana razvoja luke, proširiti luku za komunalne i nautičke vezove, pumpne stanice, nova operativnu obalu za prihvat većih putničkih brodova i trajekata, gatovi • uvođenje širokopojasnog interneta na cijelom području		• veliki broj lokalnih cesta nije asfaltiran • slabije održavanje lokalnih cesta zbog smanjenog prometa u udaljenim područjima • nedostaju funkcionalne veze između pojedinih naselja uz obalu • velik broj nerazvrstanih cesta za koje ne postoji jedinstvena analitička evidencija stanja • neriješeni imovinsko pravni odnosi • postojanje razlika stanja unesenog u katastarski plan u odnosu na stvarno stanje na terenu • nedovoljno gradskih parkirnih mjesta za vrijeme turističke sezone • nepostojanje natkrivene glavne autobusne stanice primjerene veličine za prihvat putnika u nepovoljnim vremenskim uvjetima • izrazito loša infrastruktura u lukama lokalnog značaja • neadekvatna i neiskorištena lučka infrastruktura • velik broj naselja izvan Senja nema pristup internetu, a dio naselja neka kvalitetan signal ni brzinu • velik broj neuzemljenih telekomunikacijskih žica

5. ZAŠTITA OKOLIŠA

More

Dužina obalne linije kopnenog dijela Ličko-senjske županije iznosi 110 km, od čega Gradu Senju pripada 76 km. Sukladno Uredbi o kakvoći mora iz 2008. godine tijekom ljetnih mjeseci (od 15. svibnja do 30. rujna) redovito se provodi uzorkovanje i ocjenjivanje kakvoće mora pri čemu se mjere njegove osnovne karakteristike - mikrobiološki pokazatelji (crijevni enterokoki i Escherichia coli), salinitet, temperatura mora, temperatura zraka. Svi rezultati se unose u javno objavljenu bazu podataka.⁷ Kakvoća mora određuje se prema vrijednosti bakterioloških pokazatelja koje su normirane navedenom uredbom, kako je navedeno u tablici ispod.

Tablica 16 - Standardi za ocjenu kakvoće mora nakon svakog ispitivanja opći pokazatelji

Pokazatelj	Kakvoća mora			Metoda ispitivanja
	Izvrсна	Dobra	Zadovoljavajuća	
Crijevni enterokoki (bik / 100 ml)	<60	61-100	101-200	HRN EN ISO 7899-1 ili HRN EN ISO 7899-2
Escherichia coli (bik / 100 ml)	<100	101-200	201-300	HRN EN ISO 9308-1 ili HRN EN ISO 9308-3

*bik- broj izraslih kolonija

Izvor: http://baltazar.izor.hr/plazepub/kakvoca_detalji10

Godišnja ocjena kakvoće mora određuje se po završetku ljetne sezone na temelju skupa podataka o kakvoći mora za kupanje za tu sezonu kupanja. Prema izvršenim mjerenjima sve navedene točke mjerenja na području Grada Senja imaju najveću moguću ocjenu što pokazuje iznimnu kakvoću mora na gradskom području koja je pogodna za razvoj kupališnog turizma.

Tablica 17 - Popis točaka uzorkovanja s pojedinačnim ocjenama i godišnjom ocjenom za Grad Senj (2014. godina)

ID	Plaža	Konačna ocjena (br. isp.)
5040	Zavratnica	1 (10)
5041	Jablanac (Banja - Grad Senj)	1 (10)
5043	Uvala Mala Stinica	1 (10)
5046	Starigrad	1 (10)
5047	Uvala Klada	1 (10)
5048	Lukovo Otočko	1 (10)
5050	Rača (autokamp - Grad Senj)	1 (10)
5052	Sveti Juraj	1 (10)
5055	Kalić	1 (10)
5059	Điga - Grad Senj	1 (10)
5060	Škver	1 (10)
5063	Draga I	1 (10)
5065	Uvala Bunica	1 (10)
5072	Banja	1 (10)
5073	Ujča kamp	1 (10)

Izvor: Nacionalno izvješće o godišnjoj i konačnoj ocjeni kakvoće mora na plažama hrvatskog Jadrana u 2014. godini

⁷ http://baltazar.izor.hr/plazepub/kakvoca_detalji10

Zrak i vode

Na području Senja, kao ni na području cijele Županije, ne postoji uspostavljen sustav za redovita mjerenja onečišćenosti zraka te su svi podaci kojima se raspolaže rezultati sporadičnih mjerenja. Izuzetak tome su meteorološke i klimatološke postaje (Gospić, Zavižan–Velebit, Senj) u kojima se za potrebe praćenja globalnog onečišćenja zraka i daljinskog prijenosa onečišćenja prati onečišćenje zraka i kiselost oborina. Međutim smještaj ovih postaja se uglavnom nalazi van gradskih naselja i van areala boravka veće koncentracije stanovništva, a time i glavnih izvora onečišćenja, zbog čega rezultati mjerenja ovih postaja nisu relevantni za kvalitetnu analizu kakvoće zraka.

Na širem županijskom području dosadašnja mjerenja kakvoće zraka vezana su uz prometnice i praćenje njihova utjecaja na okoliš te se ne odnose na stanje u Senju, ali vrijedi spomenuti kako su navedena ispitivanja (Lički Osik, Križpolje, Otočac, Barlete) pokazala vrlo mali udio onečišćujućih tvari u zraku, s malim razlikama u odnosu na “nulto stanje” kakvoće zraka Ličko-senjske županije koje je pokazalo da je zrak čist ili neznatno onečišćen. Ova činjenica ne čudi s obzirom na to da na području Županije nema velikog intenziteta industrijskih postrojenja koji bi emisijama u zrak utjecali na okoliš, kao ni velikih urbanih centara. Onečišćenje zraka na pojedinim područjima nastaje zbog lokalnih aktivnosti manjeg utjecaja, poput emisije energetskih izvora kojima se zadovoljavaju potrebe grijanja, potrebe za potrošnom toplom vodom i energijom za kuhanje te emisije iz prometa i lokalnih difuznih izvora onečišćenja (paljenje otpada i korova).

Prikupljena sirova voda nije pogodna za piće te ju je prije puštanja u transportnu mrežu potrebno dezinficirati. Ovakvo stanje su potvrdila ispitivanja Zavoda za javno zdravstvo Ličko-Senjske županije 2014. godine koja su pokazala fizikalno-kemijsku ispravnost uzoraka, ali mikrobiološku opterećenost sirove vode do koje dolazi zbog fekalnog onečišćenja. Osim toga, Vodovod-Južni ogranak d.o.o. redovito provodi ispitivanja kakvoće vode namijenjene piću, a provode se nad uzorcima sirove vode, filtrirane vode i vode iz mreže transportnog vodovoda. Tijekom 2014. godine ispitano je ukupno 646 uzoraka vode. Od 118 uzoraka sirove i filtrirane vode 15,2% uzoraka je bilo fizikalno-kemijski i mikrobiološki neispravno, što potvrđuje nužnost provedbe postupka dezinfekcije prije puštanja u vodoopskrbnu mrežu. Od ukupno 162 uzorka uzetih iz transportne mreže 99,4% je bilo ispravno. Neispravni uzorci potječu sa PK Koromačine, a nepravilnosti su uklonjene nakon pojačane dezinfekcije i uklanjanja manjih kvarova na objektu.

Tablica 18 - Rezultat ispitivanja vode

Vrsta uzoraka i analize	Pregledano uzoraka	Neispravno uzoraka		Fizikalno-kemijski neispravno		Mikrobiološki neispravno		Fizikalno-kemijski i mikrobiološki neispravno	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Sirova voda	59	59	100	9	15,2	59	100	9	15,2
Filtrirana voda	59	57	96,6	0	0	57	96,6	0	0
Mreža									
PK LOKVA	40	0	0	0	0	0	0	0	0
PK STINICA	52	0	0	0	0	0	0	0	0
PK KOROMAČINA	54	1	1,8	0	0	1	1,8	0	0
VS KOROMAČINA	16	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Izvještaj o kvaliteti vode za 2014. godinu, Vodovod Hrvatsko primorje – južni ogranak d.o.o.

Tablica 19 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Zaštita okoliša

RAZVOJNE POTREBE	• nabava opreme potrebne za sustavno mjerenje kakvoće zraka • provedba aktivnosti zaštite flore i faune • čišćenje podmorja • očuvanje visoke kvalitete vode za piće i morske vode • ulaganja u infrastrukturu unutar zaštićenih područja • podizanje svijesti javnosti o potrebi i načinima očuvanja okoliša	RAZVOJNA OGRANIČENJA	• ne postoji uspostavljen sustav za redovita mjerenja onečišćenosti zraka te su svi podaci kojima se raspolaže rezultati sporadičnih mjerenja

6. STANOVANJE

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Gradu Senju postoji 2.094 kućanstava i 2.882 stambene jedinice, s prosječnim brojem osoba po kućanstvu od 2,47. Kad govorimo o tipu kućanstava, čak 97% (2.043) pripada tipu obiteljskih kućanstava, dok ostalih 3% pripada neobiteljskim kućanstvima (samačka ili višečlana kućanstva). Broj kućanstava se u odnosu na 2001. godinu smanjio za 147, kao i prosječan broj osoba koji je 2001. iznosio 2,66. Ovakav trend sukladan je negativnim općim demografskim kretanjima na razini Grada.

Od ukupnog broja stambenih jedinica 57,9% ih je za stalno stanovanje, dok se 28,5% koristi privremeno, uglavnom kao kuće za odmor. U 13,7% stanova se obavlja djelatnost, od čega najveći dio otpada na iznajmljivanje turistima.

Tablica 20 - Stanovi prema načinu korištenja 2011. godine

	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost	
		Ukupno	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	Iznajmljivanje turistima	Ostale djelatnosti
Senj	7313	4233	2,878	1,103	252	2058	23	985	14
<i>m²</i>	<i>448,30</i>	<i>280,62</i>	<i>198,968</i>	<i>68,073</i>	<i>13,575</i>	<i>121,522</i>	<i>1,396</i>	<i>43,742</i>	<i>1,015</i>

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 21 - Broj kućanstava po naseljima

Naselje/godina	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Alan	34	5	4	6	8
Biljevine	51	37	27	24	21
Bunica					33
Crni Kal	27	31	30	28	25
Jalanac	114	82	59	60	27
Klada	36	21	17	16	22
Krasno Polje	234	219	213	177	157
Krivi Put	50	39	32	23	16
Lukovo	51	40	36	21	26
Melnice	57	49	43	32	24
Mrzli Dol	31	20	15	13	11
Pijavica					104
Podbilo	55	33	25	19	15
Prizna	80	55	39	31	28
Senj	1687	1902	2104	2043	1943
Senjska Draga	27	30	30	34	31
Starigrad	34	29	10	9	11
Stinica	94	80	56	48	35
Stolac	53	45	30	28	20
Sveta Jelena					14
Sveti Juraj	221	227	234	235	238
Velike Brisnice	15	2	1	1	-
Veljun Primorski	67	55	41	35	32
Volarice	92	74	62	42	34
Vrataruša	50	55	60	94	6
Vratnik	43	43	34	26	23
Vrzići	23	22	20	6	12
GRAD - Ukupno	3226	3195	3222	3051	2916

Izvor: Državni zavod za statistiku

Razina opremljenosti stanova instalacijama (vodovod, kanalizacija, električna energija) sukladna je suvremenim standardima stanovanja: preko 97,5% od ukupnog broja nastanjenih stanova je potpuno opremljeno navedenim instalacijama. Iznimku čini tradicionalna i za ovo podneblje tipična niska razina plinifikacije, pa samo 11 stanova posjeduje instalacije plina (a koristi ih svega 18 osoba). Visoka je razina standarda kad govorimo o stanovima koji imaju sanitarne prostorije (zahod-97,0%, kupaonica – 94,0%) i kuhinje (99,9%).

S obzirom na činjenicu da broj stanovnika u Senju kontinuirano opada, Grad implementira politike kojima se trend nastoji usporiti. Tako se provode projekti društveno poticane stanogradnje. Osim dosadašnje izgradnje, periodički se provode ankete o interesu građana za novom izgradnjom, gdje Grad Senj tendira besplatno ustupiti zemljište i komunalnu infrastrukturu, investitora osloboditi plaćanja komunalnog doprinosa, a odavno su doneseni i svi potrebni gradski akti o uključivanju u program POS-a.

Tablica 22 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Stanovanje

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	• planirati i poticati izgradnju stanova iz programa poticane stanogradnje (POS) • poticati izgradnju kuća i stanova u slabije naseljenim područjima • izgradnja komunalne, javne i popratne infrastrukture u slabije naseljenim područjima • izgradnja stambeno-poslovnih prostora u Senju i popratne infrastrukture (parkovi, dječja igrališta, otvorena vježbališta, parkirališta, itd.) • obnova gradskih pročelja (javnih i privatnih zgrada)		• nedovoljno interesa za iskorištenje građevinskih zemljišta za stanogradnju • starenje stanovništva i iseljavanje mladih iz udaljenih područja zbog čega je smanjen interes za izgradnju, komunalno opremanje i održavanje infrastrukture • loše stanje gradskih pročelja u vlasništvu javnog i privatnog sektora

7. IZDOJENE JAVNE GRADSKJE POVRŠINE

U kontekstu strateške važnosti, nekoliko je tipova javnih površina koje imaju potencijal značajno utjecati na povećanje društvenog, gospodarskog ili turističkog standarda, a to su javne zelene površine, tržnica i plaže.

Javne zelene površine

Grad Senj je općenito bogat zelenim površinama, ali dodanu društvenu, turističku, prostornu i gospodarsku vrijednost posebno pružaju tri gradske atrakcije - Park Nehaj, Park senjskih pjesnika te šetalište Alej. Također, specifičnost je Senja što se najvažnije i najatraktivnije zelene površine nalaze u neposrednom centru grada.

Park Nehaj je smješten između starogradske jezgre i naselja Trbušnjak, na oko 50 metara nadmorske visine uz samo more. Centralni dio parka je tvrđava Nehaj, simbol Grada Senja. Oko tvrđave Nehaj na oko 14 hektara prostire se Park Nehaj koji nudi niz sadržaja za sve uzraste. Područje Parka temeljito je uređeno i rekonstruirano tijekom 2012. i 2013. godine, i to provedbom projekta *Turistička valorizacija kulturno-povijesne baštine i javne infrastrukture Parka Nehaj - 4tressCulTour* koji su pripremile i provele stručnjakinje Ustanove za razvoj Grada Senja (tadašnje Razvojne agencije Senj), uz koordinaciju s gradskim službama. Projekt je sufinanciran sredstvima iz pretpristupnih fondova EU. Pri tom su uređene i urbanom opremom opremljene pješačke staze površine 1.461,88 m², rekonstruirani su suhozidi te uređene ostale pješačke staze ukupne površine 3.375,36 m². Uređena su i 2 dječja igrališta, svaki na površini od 250 m². Na ulazima u Park su postavljene informacijske table, dok su duže pješačke staze adekvatno kulturno-turistički tematizirane i obilježene. U parku se, osim tvrđave Nehaj nalaze i drugi kulturni spomenici: Kalvarija, izgrađena davne 1740. godine koju vjernici obilaze tijekom cijele godine, a do nje vodi križni put s 14 postaja koje u Parku simbolizira 14 odmorišta. U srcu Parka nalazi se i Kosturnica, spomenik antifašizmu i svim stradalnicima za slobodu. Iz Parka se pruža izniman pogled na Senj, posebice na njegovu starogradsku jezgru – zaštićeni spomenik kulture nastao u srednjem vijeku.

Cijeli je Park pogodan za rekreaciju poput šetnje, brzog hodanja, trčanja, ali istovremeno i kulturnom obilasku. Osim navedenog, u južnom dijelu Parka se nalazi sportski teren „Tenis“ koji ljeti služi i kao ljetna pozornica za održavanje priredbi, koncerata, festivala, predstava i sl. Upravo je ovaj dio Parka dio drugog projekta (koji je trenutačno u provedbi te se također sufinancira iz pretpristupnih fondova EU), kojim će se izgraditi i urediti rekreacijsko-sportski centar „Tenis“ te tako na adekvatan način u potpunosti zaokružiti ponuda i javna namjena Parka.

Park senjskih pjesnika prostire se na gotovo 5.480 m², a nalazi se tik uz morsku obalu (s južne strane magistralne ceste, neposredno ispod Parka Nehaj). S obzirom na to da su u Senju rođeni i živjeli neki od najpoznatijih hrvatskih književnika i pjesnika svog vremena (Silvije Strahimir Kranjčević, Milutin Cihlar Nehajev, Vjenceslav Novak, Milan Ogrizović, Pavao Ritter Vitezović), Grad im je posvetio park iznad stare gradske plaže u koji su postavljene biste navedenih književnika. Tijekom 2012. godine Park je uređen, postavljena je nova urbana oprema, uređeni su rubnjaci uz staze, a na zelene je površine navezena zemlja, dok je fontana koja se nalazi u centralnom dijelu parka obnovljena i stavljena u funkciju. Ipak, takve se mjere mogu smatrati kozmetičkima i ukupno stanje Parka nije zadovoljavajuće već bi ga trebalo temeljito rekonstruirati i urediti, otprilike s dubinom zahvata kakva je provede na stazama u Parku Nehaj.

Šetalište Silvija Strahimira Kranjčevića – Alej, nalazi se netom ispred sjevernog ulaza u stare gradske zidine, kod Velikih vrata te se nastavlja se na Jozefinsku cestu. Alej je popularno gradsko šetalište osnovano 1845. godine, a prostire se dužinom 625,5 metara i ukupne površine 8.657 m². Posebnost šetalištu daje drvored zasađen s obje strane ceste, gdje prevladavaju stabla lipe i običnog koprivica. Duž cijelog šetališta postavljena je urbana oprema koju je potrebno redovito obnavljati i održavati kako bi Alej u potpunosti ispunio svoju namjenu. Nažalost, širenjem gradske jezgre i razvojem prometa, šetalište je djelomično izgubilo prvotnu namjenu jer je povećana razina prometa i prometa u mirovanju duž cijelog šetališta, a tu se sada nalaze Dječji vrtić, Osnovna škola i Gradska školsko-sportska dvorana.

Osim navedenih, relevantnih zelenih površina, Senj je prožet zelenilom koje je potrebno održavati o čemu se brine Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o. Prema organizacijskoj strukturi Društva, za to je zadužena posebna organizacijska jedinica za zelene površine koja u 2014. godini posluje s 5 djelatnika. Isti su obavljali poslove održavanja i proširenja zelenih površina na području Grada Senja. Unatoč činjenici da je jedinica dobro opremljena tehničkim sredstvima (alati i vozila), primjećuje se nedostatak djelatnika s obzirom na to da se radi o velikim površinama i dislociranim lokacijama koje je nužno održavati. Poslovi se obavljaju na temelju programa i ugovora koje Društvo potpisuje s Gradom Senjom.

Gradska tržnica

Na području Senja jedna je organizirana i uređena tržnica, na popularnoj Maloj placi. Izgradnjom većih trgovačkih centara u Gradu Senju (Super Konzum, Plodine) osjetno je smanjena potražnja na gradskoj tržnici, a time i ponuda, što se reflektira manjim interesom za zakupom stolova (štandova). Takva situacija posljedično rezultira sve manjim prihodima koje komunalno društvo ostvaruje od tržnice. Svi su poslovni prostori tržnice dani u najam putem javnih nadmetanja. Na tržnici je zaposlen i jedan djelatnik komunalnog društva koji vrši naplatu putem fiskalne kase te brine o čistoći tržnice i potrebama prodavača i kupaca. Zbog povećanog opsega potražnje, tijekom turističke sezone putem javnog natječaja daje se mogućnost rezervacije prodajnih mjesta. S obzirom na opisanu situaciju, potrebno je osmisliti nove sadržaje i poslovne mogućnosti kako bi se unaprijedila funkcionalnost prostora te namjena gradske tržnice.

Plaže

Plaže su na području Senja jedan od osnovnih resursa na kojem se bazira razvoj turizma – trenutačno najvažnije gospodarske grane. Cjelokupna problematika plaža je artikulirana u *Regionalnom programu uređenja i upravljanja morskim plažama na području Ličko-senjske županije*, gdje su, između ostalog, navedeni osnovni resursi i daljnji planovi za plaže na području Grada Senja.

Većina plaža je neuređena i prirodna što je rezultat okomitog spuštanja Velebita u more. Samo je dio plaža djelomično uređen i to: Banja Senj, Škver Senj, Điga Senj, Prva draga Senj, Druga draga Senj, Kalić, Banja Sv. Juraj, Rača Autokamp, Banja Jablanac, Banja Sveti Juraj. Pojedine plaže južno od Senja pristup imaju samo sa strane mora.

Tablica 23 - Osnovni pregled podataka o plažama na području Grada Senja

Plaže u Gradu Senju	
Broj plaža	78
Ukupna dužina plaža	6.079
Ukupna površina plaža	30.718 m ²

Izvor: Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama na području Ličko-senjske županije, 28.4.2015.

Prednosti koje karakteriziraju plaže na području Grada Senja višestruke su, a prvenstveno se odnose na čistoću mora, prirodno očuvan okoliš i neizgrađen obalni pojas. Konačna ocjena kakvoće mora od 2009.-2014. godine je „izvrсна“. Ipak, razvidno je da plaže na zadovoljavaju površinom, posebice u urbanom pojasu, gdje je i pritisak potražnje najveći, zbog čega dolazi do pretrpanosti plaža. Kako bi se adekvatno adresirao navedeni problem i efektno riješili definirani problemi, jedan od ključnih razvojnih projekata je projekt izgradnje plaže i šetnice Škver, koji se provodi fazno i sukladno financijskim mogućnostima. Efekti ovog projekta višestruki su, a prvenstveno će se povećati plažni kapaciteti, rapidno poboljšati mogućnost za njihovu turističku valorizaciju, dok će se izgradnjom nove plaže i dužobalne šetnice (koja spaja i 5 postojećih plaža) kreirati homogena i funkcionalna pješačko-turistička cjelina koja seže od centra grada Senja prema njegovu sjeverozapadnom dijelu, na taj način mijenjajući i vizuru grada.

Tablica 24 - Pregled vršnog kapaciteta plaža na području Grada Senja

Vršni kapacitet	
Ukupno	13.297
po plaži	170,47
po m	2,19
po m ²	0,43

Izvor: Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama na području Ličko-senjske županije

Na ostalim plažama na području Grada je potrebno vršiti kontinuirana ulaganja kako bi se poboljšali opći uvjeti, ali je potrebno provesti i kvalitetnu tematizaciju s definiranim soft sadržajima. Navedene aktivnosti dio su cjelokupne strategije upravljanja plažama na području Senja, definirane u *Regionalnom programu uređenja i upravljanja morskim plažama na području Ličko-senjske županije*, gdje ključnu ulogu imaju razvojne institucije, Ustanova za razvoj Grada Senja, Gradska uprava te TZG Senj.

8. GRADSKA IMOVINA

Imovina u vlasništvu Grada sastoji se od stanova, poslovnih prostora te građevinskih zemljišta kojima Grad upravlja temeljem Odluke o uvjetima, načinu i postupku gospodarenja nekretninama u vlasništvu Grada Senja (Službeni glasnik Grada Senja br. 3/13). Ukupna vrijednost imovine u vlasništvu grada iznosi 16.864.509 HRK, od čega najveći dio (67%, 11.217.513 HRK) otpada na vrijednost poslovnih prostora, a slijede ih građevinska zemljišta s 18% (3.056.412 HRK) te stanovi s 15% (2.590.583 HRK).

Ukupno Grad raspolaže s 27 poslovnih prostora ukupne površine 3.661 m² od kojih je 23 dano u zakup korisnicima, dok su 4 poslovna prostora izvan upotrebe. 10 poslovnih prostora nalazi se u zakupu poslovnih subjekata, 7 poslovnih prostora nalazi se u zakupu od strane udruga, dok se 5 poslovnih prostora nalazi u zakupu trgovačkih društava u vlasništvu grada i tijela državne uprave. Jedan poslovni prostor koristi sam Grad za svoje potrebe. Ukupni godišnji prihodi grada za najam poslovnih prostora iznose 331.139 HRK.

Ukupna površina građevinskih zemljišta u vlasništvu Grada iznosi 73.985 m². Od tog iznosa 12.948 m² (17,5%) namijenjeno je gradskim potrebama za daljnju izgradnju infrastrukture, dok je 61.037 m² (82,5%) slobodno za daljnju prodaju ili davanje u zakup/koncesiju.

Uz opisanu imovinu u vlasništvu Grada, Grad na raspolaganje zainteresiranim stranama ustupa i druge javne površine – za postavljanje štandova, kioska te terasa ugostiteljskih objekata.

Stanovi u vlasništvu Grada daju se u zakup prema dva modela – za korištenje zaštićenih najmoprimaca i najam po tržišnim uvjetima. Od ukupno 50 stanova u vlasništvu grada, 33 stana (66%) dano je na korištenje zaštićenim najmoprimcima dok je 14 stanova (28%) iznajmljeno po tržišnim uvjetima. 3 stana nalaze se van upotrebe. Ukupna površina stanova u gradskom vlasništvu je 2.150 m². Ukupan godišnji prihod koji Grad ostvaruje od najma stanova u svom vlasništvu iznosi 76.288 HRK.

U samoj gradskoj upravi 2 zaposlenika zaposlena su na zadacima upravljanja i raspolaganja gradskom imovinom. Svom imovinom u vlasništvu Grada raspolaže se prema propisanim aktima, a koji uključuju sljedeće:

- Odluka o uvjetima i postavljanjima ugostiteljskih terasa na području Grada Senja na javnim površinama kojima raspolaže Grad Senj (Službeni glasnik Grada Senja br. 5/06 i 17/07)
- Odluka o davanju stanova u najam (Službeni glasnik Grada Senja br. 12/08)
- Odluka o zakupu i kupoprodaji poslovnoga prostora (Službeni glasnik Grada Senja br. 1/13)
- Odluka o davanju u zakup javnih površina za postavljanje privremenih objekata (Službeni glasnik Grada Senja br. 3/07, 2/10, 3/13)
- Odluka o uvjetima, načinu i postupku gospodarenja nekretninama u vlasništvu Grada Senja (Službeni glasnik Grada Senja br. 3/13)

Svi javni natječaji, odluke i ostali akti upravljanja gradskom imovinom objavljuju se u Službenom glasniku Grada Senja.

Tablica 25 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Javne gradske površine i gradska imovina

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• ulaganje u uređenje trgova te njihovo profiliranje • uređenje i proširenje groblja, izgradnja mrtvačnice na groblju Sv. Vid u Senju • modernizacija i unapređenje infrastrukturne opremljenosti gradske tržnice te njezina revitalizacija i profiliranje • uređenje i opremanje parkova te poticanje građana za češći boravak u njima • unapređenje i opremanje plaža te povećanje površine uređenih plaža, dovršetak projekta izgradnje plaže i šetnice Škver, povećanje broja popratnih sadržaja na plažama • definiranje mjera za održivo upravljanje i stavljanje u upotrebu cjelokupne gradske imovine • digitalizacija pregleda stanja imovine i uz nju vezanih vrijednosti • izrada jedinstvenog registra sveukupne imovine	• trenutačno korištenje gradske jezgre kao parkirališta • nedovoljno atraktivna opremljenost gradskih trgova sadržajima zbog čega stanovnici i turisti gravitiraju prema područjima uz more • osjetno smanjena potražnja na gradskoj tržnici zbog čega se smanjuje i broj zakupaca na štandovima, a time i privlačnost tržnice • nedovoljno popratnih sadržaja na prostoru tržnice • većina plaža je neuređena i prirodna što je rezultat okomitog spuštanja Velebita u more • velik broj plaža pristup ima samo sa strane mora • zakrčenost plaža u vrijeme turističke sezone

9. IDENTITET GRADA

Pitanje identiteta osobito je aktualno zbog globalizacijskih procesa koji s jedne strane dovode do posebne osjetljivosti na pojedinačne kulturne identitete, a s druge strane otežavaju definiranje i učvršćivanje tih identiteta.

Pri tom je pojam identiteta grada izrazito višeslojan i kompleksan, s obzirom na razlike u fokusu između znanstvene i čisto praktične interpretacije i primjene pojma. Za potrebe izrade ove strategije, razumijevanje pojma reducirano je na identitetski sustav koji komunicira one posebnosti karakteristične za prostor Senja, ljude u Senju te njihovu kulturu. Nadalje, motiv za etabliranje pojedinog identiteta može biti dvojak, a to je njegovo očuvanje (zbog potencijalne ugroženosti te posebne vrijednosti koju posjeduje), ili pak njegova valorizacija u tržišne svrhe.

U tom kontekstu, tržišna marka (*brand*), je fenomen koji posjeduje tri dimenzije - *brand* kao povijesni kulturalni fenomen, *brand* kao poslovna praksa te *brand* kao simbol modernog potrošačkog društva.

Brand kao povijesni kulturalni fenomen predstavlja samo izvorište identiteta i kreiranja identitetske prakse u nekom društvu. Odnosi se na proces označavanja vlasništva nad pojedinim vrijednostima te poistovjećivanje pojedinca s istima. *Brand* kao poslovna praksa (*branding*) se odnosi na stvaranje i upravljanje tržišnom markom, odnosno, na svjesno, planirano i proračunski kontrolirano stvaranje

simboličkih programa koji se puštaju u javni optjecaj. To znači da tržišna marka nije samo jednom stvorena i zadana simbolička oznaka nego dinamična struktura koja prati društvene trendove te se s vremenom može mijenjati. Na kraju, u modernoj ekonomiji, proizvodnja identiteta je postala iznimno važan čimbenik u bitki za potrošača, što, u kontekstu Grada Senja, znači tržišnu bitku za turističkog posjetitelja, novog stanovnika, stručnjaka koji je voljan doći raditi u Senj, investitora, kreditora itd.

Da bi tržišna marka grada bila učinkovita mora biti zamišljena, projektirana i provedena kao identitetski sustav koji u obzir uzima tradiciju kulturno umjetničke baštine, prirodne ljepote, postojeće usluge te identitet stanovnika grada. Tako se dijeli na pripremnu fazu te na provedbenu fazu. Pripremna obuhvaća istraživačko-konceptualni dio projekta, a izvedbena stvaranje *brand* platforme, pozicioniranje i razradu komunikacijskih konstanti te konkretan i detaljan plan aktivnosti.

Metodom prikupljanja relevantnih podataka iz javno dostupnih izvora, metodom anketnih istraživanja, metodom vizualnog prikupljanja dokumentacije i, konačno, sređivanja svih prikupljenih podataka u identitetsku studiju kreira se realna slika o identitetu grada. Ta studija potom postaje temeljni dokument za uspostavljanje projekta stvaranja tržišne marke grada, a identitetska mapa glavni identifikacijski i regulatorni alat projekta.

Nadalje, potrebno je kreirati identitetske potencijale, što obuhvaća studijsko istraživanje kulturno-povijesne baštine i prirodnih karakteristika grada te okoline. Katalogiziraju se podaci i izvode opća verbalna te vizualna mjesta karakteristična za posebnosti kulture grada. Posebnosti su ključna riječ ovog dijela metode koji bi trebao poslužiti kao kompendij identitetskih potencijala, a kao resurs za buduće stvaranje projekta. Tada se sve što je kulturna i prirodna baština popisuje, a popisu se pridodaje i katalog dostupnosti, odnosno mreža komunikacija kojom se pokazuje što je i na kakav način dostupno za doživljaj u gradu i okolini. Tako se stvara identitetski indeks, taksonomski popis posebnosti grada i okoline, a koje bi posebnosti trebale postati dio planiranog identitetskog sustava tržišne marke grada.

Idući segment istraživanja podrazumijeva anketno istraživanje među građanima na odabranom uzorku, a s pitanjima koja trebaju dati elemente za analizu odnosa individualnog i kolektivnog identiteta. Podrazumijeva se propitivanje ideja o gradu među pojedincima, a također se analiziraju i dosadašnji kao i aktualni modeli komunikacije grada, sve kako bi se dobilo više elemenata za opravdanost ulaska u novi projekt stvaranja tržišne marke grada. Posebno se dokumentira i analizira način komunikacije imena grada i osnovnih vrijednosnih asocijacija na grad, što stvara komunikacijske resurse.

Treći segment istraživanja obuhvaća sređivanje svih dobivenih podataka i njihovo mapiranje. Identitetska mapa je kvantitativni pregledni raspored identitetskih potencijala u svrhu kvalitativnog vrednovanja identitetske razmjene. Ona je sredstvo za pomoć gradskoj upravi te provoditeljima programa projektiranih identitetskih sustava simboličkog označavanja grada. Naposljetku, identitetska mapa može se tijekom projekta i u procesu života grada inovirati s novim podacima iz istraživanja koja se mogu ponoviti, pa tako mapa po sebi može biti zamišljena ne samo kao strategijski dokumentacijski resurs internog tipa, nego može postati i javni dokument koji je istovremeno proizvod i promocija grada po sebi.

Djelomičan proces ovakvog istraživanja je provela TZG Senj, 2008. godine, prilikom projekta izrade vizualnog identiteta, u obliku knjige grafičkih standarda koja je uz logotip i različite grafičke primjene logotipa definirala i slogan Senja kao turističke destinacije.

Slika 7 - Logo TZG Senj

Izvor: Turistička zajednica grada Senja

Vizualni identitet TZ grada Senja sadrži ključne elemente koji Senj čine prepoznatljivim: stilizirano more, sunce, tvrđavu Nehaj i Velebit (u logotipu), glagoljicu (slovo E u imenu grada) te nezaobilaznu senjsku buru u sloganu - *Bura doživljaja*.

Kroz sam logo ispričano je nekoliko priča temeljenih na pojedinom identitetskom potencijalu. Prvenstveno, radi se o bogatoj senjskoj povijesti koja počinje prije više od 3000 godina, kad je na obližnjem brdu Kuk utemeljeno naselje koje je zbog povoljnog geografskog položaja ubrzo postalo važno središte trgovinske razmjene. Nakon toga slijedi doba ilirskih plemena i Rimljana, kada se grad naziva Senia, a potom Frankopana i glagoljice, uskoka te borbi protiv Turaka i Mlečana. Uspomene na prošla vremena brojne su i odnose se na sačuvane arheološke nalaze, crkvice i kapelice, palače, utvrde te glagoljske spomenike.

U razgovorima sa Senjanima, tijekom konzultacija te na radionicama s dionicima, evidentan je snažan osjećaj povezanosti s temeljnim identitetskim odrednicama u segmentu kulture - Uskocima i Tvrđavom Nehaj. To su također osnovne asocijacije eksternih ciljnih skupina pa je Senj tako prepoznatljiv kao *grad Uskoka* ili *grad pod Nehajem*.

Druga priča logotipa je ona o predivnoj prirodi. Senj je središte rivijere koja obuhvaća niz mjesta na podvelebitskoj obali, s pojasom od 76 km iznimno čistog mora, zaleđem s planinskim visovima Velebita te bogate, raznolike i netaknute krajobrazne vrijednosti. Od ukupne površine Grada Senja, 80% se nalazi pod nekim tipom zaštite prirode, gdje do izražaja posebno dolaze Park prirode Velebit, Nacionalni park Sjeverni Velebit, strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, Velebitski botanički vrt te pitoreskna planinska naselja, planinarske staze i domovi.

Ipak, temeljnu osnovicu identiteta u kontekstu prirodnih vrijednosti čini senjska bura. Za buru se kaže da se rađa u Senju, živi u Rijeci, a umire u Trstu. Ona ne donosi samo hladnoću već čist zrak i more te vedrinu i dobro raspoloženje. Senjani su uvelike saživjeli s burom koja čini neodvojiv dio identiteta te jedan od ključnih motiva komunikacije prema drugima. Bura je također uvelike utjecala na način i stil života u Senju, na stil arhitekture, navike i sl., a postala je i jedna od tema kulturnog izričaja i stvaralaštva. Cjelokupna priča o buri konceptualizirana je u projektu *Kulturno-turistička valorizacija fenomena senjske bure – Akvarel od bure* kojim će se kreirati nova tržišna marka te jedinstven turistički proizvod.

Treća priča je o Senju kao gradu doživljaja koji posjetitelju nudi mnogo razloga za dolazak i ostanak u gradu. U tom segmentu se ističu sadržaji za aktivni odmor te brojne manifestacije i festivali, kao što su Uskočki dani, Festival sambe - Sambastico, Festival klapa, Senjske koncertne večeri itd.

Međutim, ključnu identitetsku odrednicu u ovom segmentu predstavlja senjski bal (mesopust u zimskoj verziji, vezan uz pokladnu tradiciju, te ljetni karneval). Karnevalska tradicija u Senju seže u 1658. godinu, kada datiraju prvi sigurni pisani izvori o održavanju bala, dok se 1893. godine prvi put organizira „Corso“, preteča današnje maškarane povorke. Prema odgovorima Senjana te zaključcima s provedenih radionica s dionicima, evidentna je snažna povezanost građana s karnevalom pa se često čuje izreka: *karneval se u Senju živi*. Značenje izreke nije povezano samo s činom manifestacije i zabave koju donosi, već sa senjskim stilom života koji gaji specifičan humor, kritiku društva, alegoriju itd., što su istovremeno sastavni dijelovi karnevala saturnalijskog tipa. Tako već 1875. godine izlazi mesopusni satirični list, Vragoder, nakon čega su se pojavile Metla i Škavacera te Tepla metla. Danas je aktualna Metla i Škavacera za koju Senjani materijal prikupljaju tijekom cijele godine.

Evidentno je da Senj ima iznimno bogat identitetski potencijal te odlične temelje u pojedinim već etabliranim tržišnim markama. No te iste marke je moguće tržišno ojačati novim proizvodima, kao što se tendira valorizacijom bure kroz razvoj nove javne turističke infrastrukture. Slično se može postići obogaćivanjem ponude oko senjskog karnevala, npr. organizacijom muzeja karnevala, kreiranjem tzv. „otvorenih pozornica“ s umjetničkim i zabavnim sadržajima po gradu, snažnijom oglašivačkom kampanjom senjskog karnevala te privlačenja novih gostiju itd.

Ipak, kao generalna ocjena u kontekstu politika identiteta Grada Senja, razvidna je usmjerenost komunikacije prema eksternoj javnosti te dominantno u turističke svrhe. Politika identiteta bi trebala biti sveobuhvatna te se obraćati i građanima Senja i ciljnoj publici, a u svrhu sveopćeg razvoja. Evidentan je niz identitetskih potencijala, kao što je npr. etabliranje Senja kao grada čiste energije (vjetropark, hidrocentrala, prva Teslina punionica za električne automobile, projekt javne rasvjete na solarnu energiju itd.) što može biti podloga za obraćanje investitorima u toj specifičnoj tržišnoj niši. Realizacija projekata poslovnih zona, uz poticajnu razvojnu politiku može etablirati Senj kao grad povoljnog investicijskog okruženja. Također, uža gradska jezgra s palačama, uličicama, gradskim zidinama, Cilnicom itd., tvori specifičan urbani i prostorni resurs čija revitalizacija, obnova i stavljanje u punu društvenu funkciju mogu stvoriti potpuno novu tržišnu marku. Ostvarenjem navedenih osnovnih ekonomskih pretpostavki, otvara se mogućnost za materijalizaciju niza drugih potencijala. Kao npr. niska razina kriminaliteta, projekt poticajne stanogradnje, blizina obrazovnih institucija i sl., što su osnovni motivi za komuniciranje mladim obiteljima.

Tablica 26 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Identitet grada

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	- vrednovanje, zaštita, obnova i održivi razvitak konstitucijskih elemenata slike Grada (npr. povijesna jezgra kao zaštićena urbana cjelina; specifični identiteti pojedinih predjela, npr. Podgorje) - nužnost kreiranja obuhvatne topografije identiteta grada - provesti obuhvatno istraživanje te ispitivanje identitetskih odrednica Senjana - razvoj jedinstvenog pristupa utvrđivanju i promicanju identiteta Grada Senja		- Globalizacijski procesi otežavaju definiranje i učvršćivanje lokalnih identiteta - Nejasno definirana politika identiteta - Nesustavni pokušaji materijalizacije simboličke vrijednosti Grada

10. GOSPODARSKI PROFIL GRADA

Hrvatska se ubraja u skupinu država s malim i otvorenim gospodarstvom, koje je uvelike povezano s drugim inozemnim tržištima. Prioritet hrvatske gospodarske politike je nastavak izgradnje stabilnog i snažnog tržišno orijentiranog gospodarstva, stalno jačanje makroekonomske stabilnosti i nastavak strukturnih reformi u svrhu osiguranja stabilnog i održivog gospodarskog razvitka; povećanja industrijske proizvodnje i zaposlenosti. Naglasak je posebno stavljen na stvaranje povoljnog poslovnog okruženja usklađenog s poslovnim okruženjem koje prevladava u Europskoj uniji, daljnji razvitak instituta tržišne ekonomije, poticanje inovacija te promicanje novih tehnologija.

Upravo u tom kontekstu treba razmatrati i analizirati gospodarski profil Grada Senja koji je prikazan u ovom poglavlju. U osnovi, to se odnosi na prikaz statističkih podataka vezanih uz broj poduzeća, zastupljene djelatnosti te njihovu aktivnost. Također, s obzirom na to da je gospodarstvo Grada Senja dijelom naslonjeno na trendove i strukturu gospodarstva Ličko-senjske županije, na početku je ukratko prikazan profil Županije. Potom je na kraju poglavlja prikazan i sustav javne poduzetničke infrastrukture čiji je daljnji smjer razvoja uvelike naslonjen na aktualne gospodarske trendove. Logičku nadopunu ovom poglavlju predstavlja i iduće, u kojem su detaljnije prikazani ključni razvojni sektori u Gradu Senju.

10.1. PROFIL GOSPODARSTVA LIČKO-SENSJSKE ŽUPANIJE

U Ličko-senjskoj županiji je registrirano 2.265 poslovnih subjekata, od čega je aktivno 1.096.⁸ Ličko-senjska županija zaostaje za prosjekom Republike Hrvatske u pogledu razvijenosti, ekonomskog standarda te kvalitete življenja. Gospodarsku sliku Ličko-senjske županije oslikavaju iduće karakteristike:

- najveća koncentracija gospodarskih aktivnosti se odnosi na djelatnosti trgovine, manufakture, turizma i ugostiteljstva, kao i transportnih usluga i građevine
- prema zadnjim dostupnim podacima Državnog ureda za statistiku, bruto domaći proizvod Republike Hrvatske za 2013. godinu je iznosio 330.232 milijuna kuna⁹, dok je za Ličko-senjsku županiju on 2.958 milijuna kuna (0,8% RH)¹⁰
- bruto domaći proizvod po glavi stanovnika na državnoj razini iznosi 10.295 EUR, dok je za Ličko-senjsku županiju on 8.278 EUR (20% niži)
- nepovoljna gospodarska situacija rezultat je niske konkurentnosti, nisko obrazovane radne snage, nedostatka proizvodnih djelatnosti, posljedica ratnih okolnosti, itd.

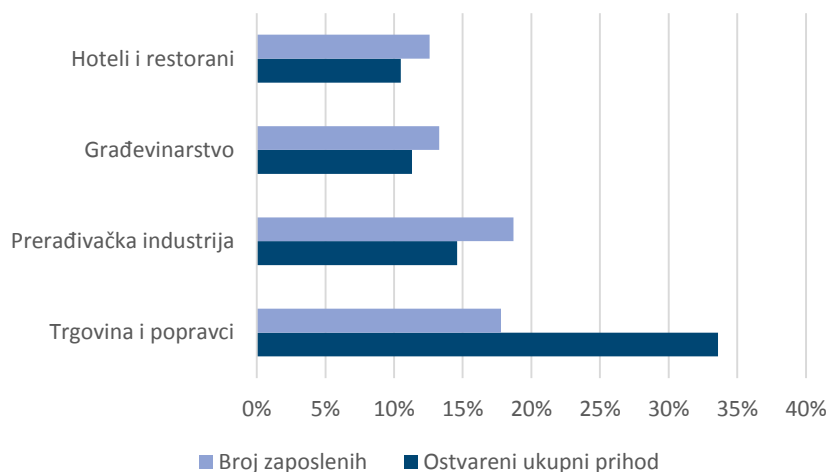
⁸ Izvor: Baza poslovnih subjekata pri HGK; podaci dostavljeni iz HGK Otočac; obrada podataka: Sense savjetovanje d.o.o.

⁹ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis RH 2013. godine, www.dzs.hr

¹⁰ Državni zavod za statistiku, Priopćenje od veljače 2013. godine (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/12-01-02_01_2013.htm)

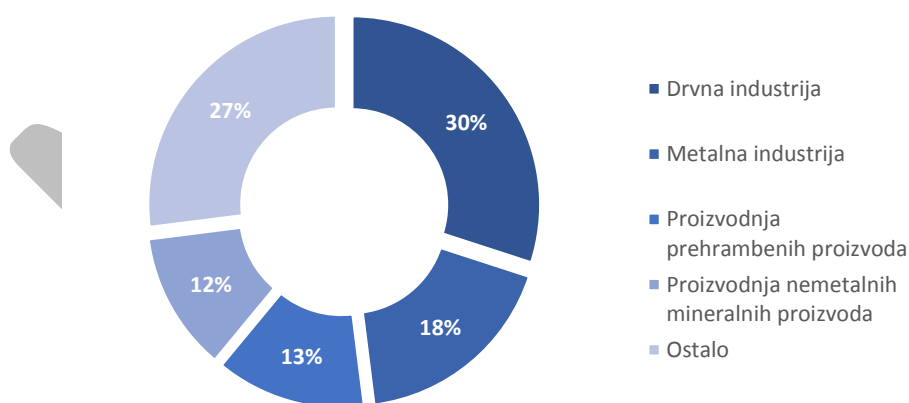
U Ličko-senjskoj županiji se tek 8 tvrtki ubraja u srednje velika poduzeća, a samo je jedan veliki poduzetnik, i to javna ustanova NP Plitvička jezera. Ostalo su mali poduzetnici koji zapošljavaju 42,2% svih zaposlenih u županiji. U strukturi bruto domaćeg proizvoda relativno je mali udio proizvodnih djelatnosti u odnosu na udio javne uprave, zdravstva i ostalih društvenih djelatnosti. Ključni sektori u gospodarstvu županije prema razini ostvarenih prihoda te prema broju zaposlenih su trgovina, prerađivačka industrija, građevina te ugostiteljske djelatnosti.

Grafikon 13 - Ključni sektori gospodarstva Ličko-senjske županije prema razini ostvarenih ukupnih prihoda i broja zaposlenih u 2013.

Izvor: Web sjedište Ličko-senjske županije, www.licko-senjska.hr

Grafikon 14 - Struktura pojedinih proizvodnih sektora u ukupnim prihodima u 2013.

Izvor: web sjedište Ličko-senjske županije, www.licko-senjska.hr

Što se tiče proizvodnog sektora, on je zastupljen sa 74 gospodarska subjekta. Najvažniji sektori su drvena industrija, metalna industrija, proizvodnja prehrambenih proizvoda te proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda.

Županija je pokušala unaprijediti model poticanja poduzetništva koji se temeljio na izradi strateških dokumenata, donošenju mjera i olakšica za ulaganje u poduzetničke zone, no cjelokupni napori nisu se značajnije odrazili na uspješnost i gospodarsku aktivnost.

Tablica 27 - Popis poduzetničkih zona u Ličko-senjskoj županiji po gradovima i općinama

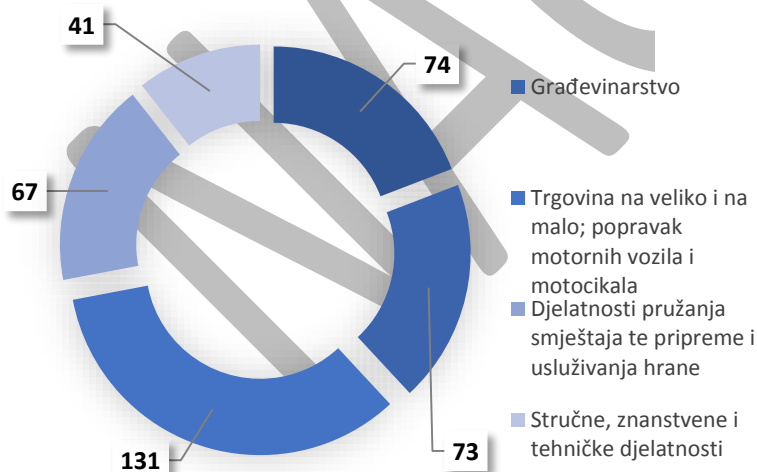
Jedinica lokalne samouprave	Naziv poslovne zone
Grad Gospić	Zona poslovnih namjena Smiljansko polje
Grad Otočac	Poduzetnička zona Otočac
Grad Novalja	Poduzetnička zona Čiponjac
Općina Brinje	Poduzetnička zona Žuta Lokva
Općina Perušić	Poduzetnička zona Konjsko brdo
Općina Karlobag	Poduzetnička zona Porat
Općina Lovinac	Poslovno razvojni park Zir
Općina Donji Lapac	Poduzetnička zona Birovača
Općina Udbina	Poduzetnička zona Buljme, Podudbina
Općina Vrhovine	Poduzetnička zona Zalužnica
Općina Plitvička jezera	Poduzetnička zona Bjelopolje

Izvor: web sjedište Ličko-senjske županije, www.licko-senjska.hr

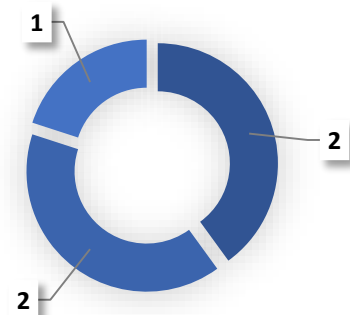
U niže prikazanom grafikonu moguće je vidjeti broj gospodarskih subjekata iz kategorije malih i srednjih poduzeća prema djelatnostima.

Grafikon 15 - Broj malih i srednjih poduzeća u Ličko-senjskoj županiji prema djelatnostima 2013.

Struktura djelatnosti malih poduzeća

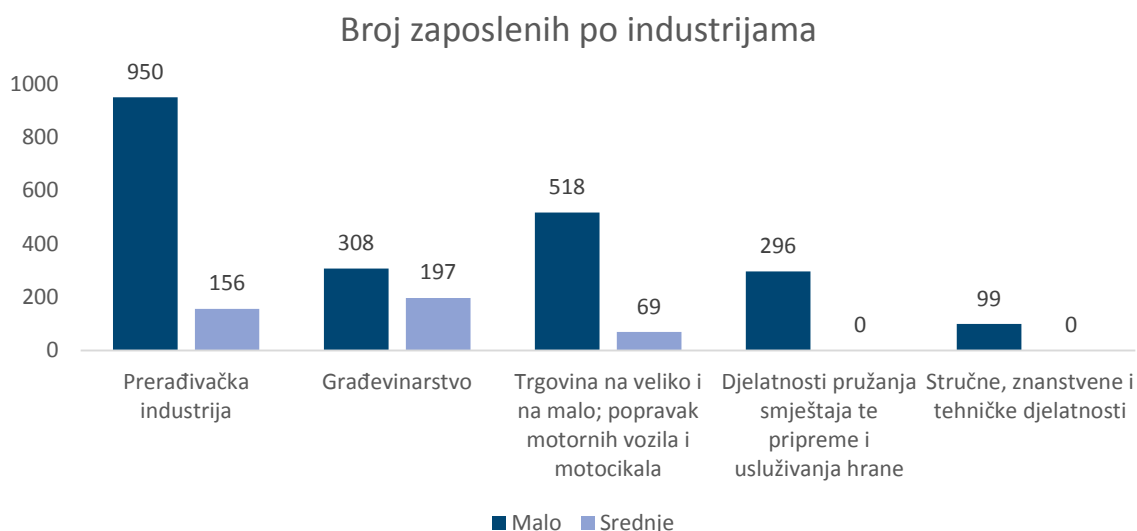
Struktura djelatnosti srednjih poduzeća

Izvor: HGK Otočac; obrada podataka: Sense savjetovanje d.o.o.

Struktura i broj tvrtki prema djelatnostima u Ličko-senjskoj županiji nepovoljna je za održivi gospodarski rast s obzirom na to da proizvodne tvrtke u ukupnoj strukturi čine tek 19%. Gledajući izolirano segment po segment, dominantan je sektor trgovine, nakon čega slijede prerađivačka industrija pa građevinski sektor.

Grafikon 16 - Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima u Ličko-senjskoj županiji u 2013.

Izvor: HGK Otočac; obrada podataka: Sense savjetovanje d.o.o.

Podaci iz grafikona pokazuju važnost sektora malih i srednjih poduzeća s obzirom na ukupan broj zaposlenih. Također je vidljivo da prerađivačka industrija zapošljava najveći broj radnika bez obzira što je zastupljena s malim udjelom u ukupnom broju tvrtki prema djelatnostima. Potom slijede trgovina i građevina koje zapošljavaju 826 radnika.

Na idućoj tablici prikazano je 5 najboljih tvrtki prema veličini prihoda u 2013. godini u Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 28 - Pet najvećih poduzetnika u županiji u 2013. godini prema ukupnom prihodu

Naziv poduzeća	Sjedište	Ukupan prihod	Djelatnost
SELAN D.O.O.	Senj	89.312.300	Gradnja ostalih građevina niskogradnje
NOVALIS D.O.O	Novalja	72.980.771	Nespecijalizirana trgovina na veliko
HADRIA D.O.O.	Novalja	64.141.605	Hoteli i sličan smještaj
LIKA CESTE D.O.O.	Gospić	50.551.284	Gradnja cesta i autocesta
MOST D.O.O.	Otočac	44.769.194	Nespecijalizirana trgovina na veliko

Izvor: HGK Otočac, Izviješće o poslovanju poduzetnika u LSŽ u 2013. godini; obrada podataka: Sense savjetovanje d.o.o.

Iz navedene je tablice moguće vidjeti kako listu 5 najuspješnijih tvrtki prema prihodima čine neproizvodne tvrtke, što odgovara ukupnoj strukturi gospodarstva u Ličko-senjskoj županiji. Tako se na listi nalaze dvije građevinske tvrtke, dvije iz sektora trgovine te jedna tvrtka koja djeluje u sektoru turizma.

10.2. GOSPODARSKI PROFIL GRADA SENJA

Opća slika stanja gospodarstva na području Grada Senja oslikava se i u zakonskim aktima, i to na temelju različitih statističkih podataka koji se na nacionalnoj razini sustavno prate. Prije svega, radi se o Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) koji je na snazi od 1.1.2015. te Uredbi o indeksu razvijenosti.

Ovim se Zakonom uređuju ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja te poticanje njihova razvoja.

Indeks razvijenosti – kompozitni je pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prema 5 definiranih pokazatelja: stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihodi jedinice lokalne samouprave po stanovniku, općeg kretanja stanovnika te stope obrazovanosti, Grad Senj je svrstan u III. Skupinu jedinica lokalne samouprave, s obzirom na to da s vrijednosti indeksa razvijenosti od 88,46% upada između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske.

Dinamička analiza statističkih podataka FINE, za tvrtke s područja Grada Senja, u posljednje 3 godine pokazuje rast gospodarske aktivnosti. Tako su krajem 2014. godine na području Senja bile aktivne 102 tvrtke, što je porast za 9% naspram broja tvrtki 2012. godine.

Tablica 29 - Pregled ključnih statističkih podataka poduzeća s područja Grada Senja

	2012.	2013.	2014.
Broj poduzeća	94	105	102
Broj dobitaša	49	60	74
Ukupni prihodi	224.072	250.794	257.887
Dobit razdoblja	5.960	8.863	15.475
Gubitak razdoblja	6.630	10.860	2.652
Dobit ili gubitak razdoblja	-670	-1.997	12.823
Porez na dobit	1.239	1.838	2.584
Broj izvoznika	6	9	11
Izvoz	13.143	22.403	109.975
Broj investitora	20	18	24
Investicije u novu dugotrajnu imovinu	12.464	14.853	24.938
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	4.211	4.086	3.998

Izvor: FINA

Broj tvrtki koje posluju s dobiti povećao se za 51% te ih je krajem 2014. godine 74, prema čemu tvrtke dobitaši u ukupnoj strukturi čine 73%. Ukupni prihodi koje su ove tvrtke generirale iznosili su nešto manje od 258 milijuna kuna, što je povećanje od 15%.

Nadalje, zamjetan porast bilježi kategorija dobiti, koja u 2014. godini iznosi 15,5 milijuna kuna, što je porast od 160%. Ista godina predstavlja prekretnicu u kojoj agregirani podaci 102 poduzeća prvi put nakon 2011. godine pokazuju dobit razdoblja. Zahvaljujući tome, zabilježen je i porast poreza na dobit, koji iznosi 2,6 milijuna kuna.

U ukupnoj strukturi, zamjetno nizak udio čine tvrtke izvoznici (11%) te tvrtke koje su investirale u novu dugotrajnu materijalnu imovinu (24%). Ipak, bez obzira na to, i ove kategorije bilježe porast.

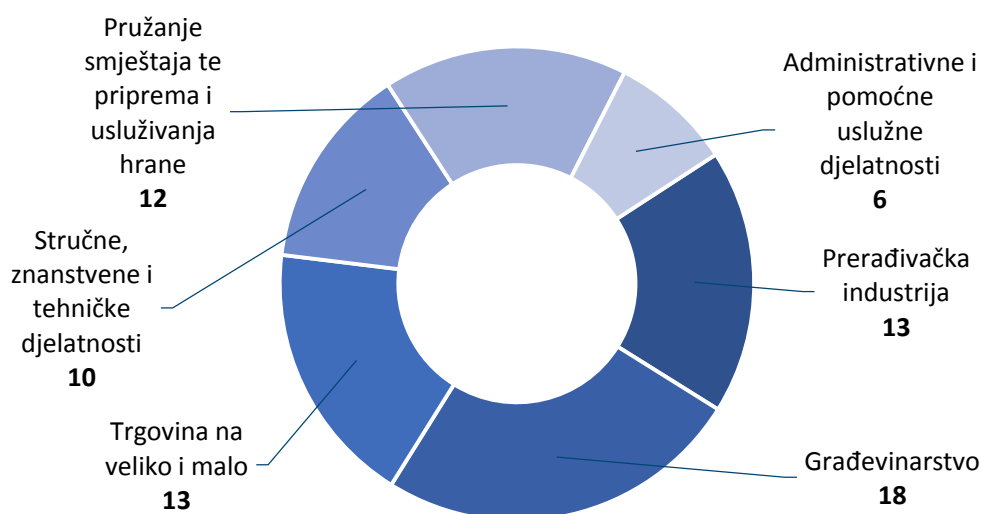
Tako je broj tvrtki koje su izvezile povećan za 5, a broj investitora za 4. Ukupna razina izvoza je na razini 110 milijuna kuna, što u ukupnim prihodima čini 43%, dok je razina investicija u novu dugotrajnu imovinu porasla za 100% te iznosi 25 milijuna kuna.

Nažalost, kategorija koja je u padu je prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom koja iznosi 3.998 kn.

U grafikonima u nastavku moguće je vidjeti broj tvrtki prema djelatnosti, kao i broj zaposlenih u pojedinim djelatnostima. Najzastupljeniji sektori su građevinarstvo, trgovina te prerađivačka industrija i ugostiteljstvo.

Grafikon 17 - Broj poduzeća prema djelatnosti u Gradu Senju tijekom 2014. godine

Broj poduzeća registriranih u Gradu Senju

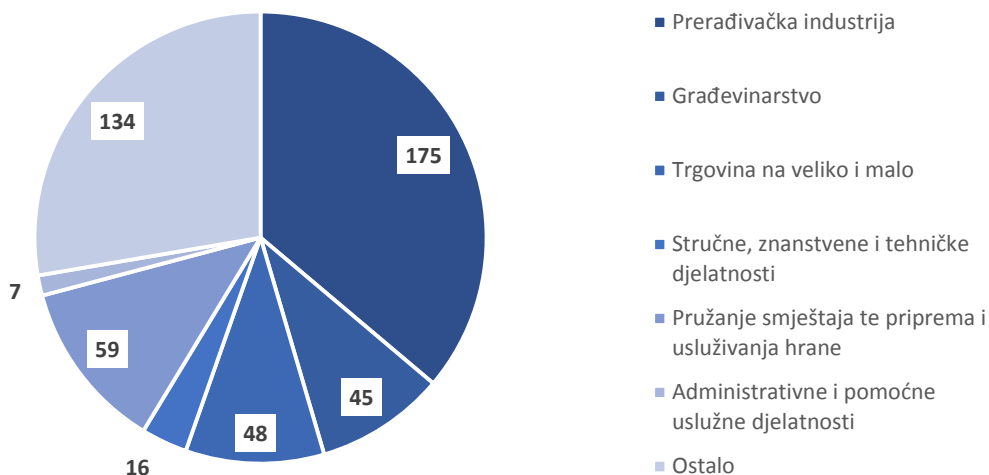

Izvor: FINA

Struktura zaposlenih prema sektorima djelatnosti usporediva je sa županijskom razinom. Iz dostupnih podataka vidljivo je da najveći broj zaposlenih djeluje u sektoru prerađivačke industrije, 36,2% od ukupno 484 zaposlenih, a tvrtke iz prerađivačke industrije čine tek 12% u strukturi ukupnog broja tvrtki. Treba napomenuti da navedeni podaci u dijelu odstupaju od stvarne situacije na terenu, s obzirom na to da se u prikazu radi o djelatnicima tvrtki koje imaju sjedište na području Grada Senja, u sustavu poreza na dobit su i predale su financijsko izvješće za 2014. godinu.

Grafikon 18 - Broj zaposlenih djelatnika u poduzećima u Senju prema djelatnostima tijekom 2014. godine

Broj zaposlenih u Gradu Senju u 2014.

Izvor: FINA

Ostatak čine drugi tipovi poduzeća (obrti, OPG-ovi, samostalne djelatnosti itd.), javne institucije te poduzeća čije sjedište nije u Senju, ali djeluju na području grada.

U tablici niže prikazane su tvrtke koje ostvaruju najviše iznose prihoda. Prema strukturi djelatnosti, od 10 najuspješnijih tvrtki 3 se bave trgovinom, 2 građevinom, 2 komunalnim djelatnostima, 2 prerađivačkom industrijom, dok jedna tvrtka djeluje u segmentu turizma.

Tablica 30 - Deset najuspješnijih tvrtki prema prihodima u 2014. godini u Senju

Naziv tvrtke	Djelatnost	Prihod (mil. kn)
SELAN d.o.o.	Gradnja ostalih građevina niskogradnje	84,32
NEDA SENJ d.o.o.	Proizvodnja tkanina od pređe pamučnoga tipa	21,50
METALNA OPREMA d.o.o.	Proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova	12,45
HIR d.o.o.	Nespecijalizirana trgovina na veliko	13,97
GKD KOMUNALAC d.o.o.	Skupljanje, pročišćavanje i opskrba vodom	5,68
VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE-JUŽNI OGRANAK d.o.o.	Skupljanje, pročišćavanje i opskrba vodom	7,59
INLEX d.o.o.	Nespecijalizirana trgovina na veliko	4,63
GRADNJA d.o.o.	Fasadni i štukatorski radovi	3,62
ADRIALIN d.o.o.	Turoperator	3,37
GRAMEX-COMM d.o.o.	Nespecijalizirana trgovina na veliko	2,38

Izvor: FINA

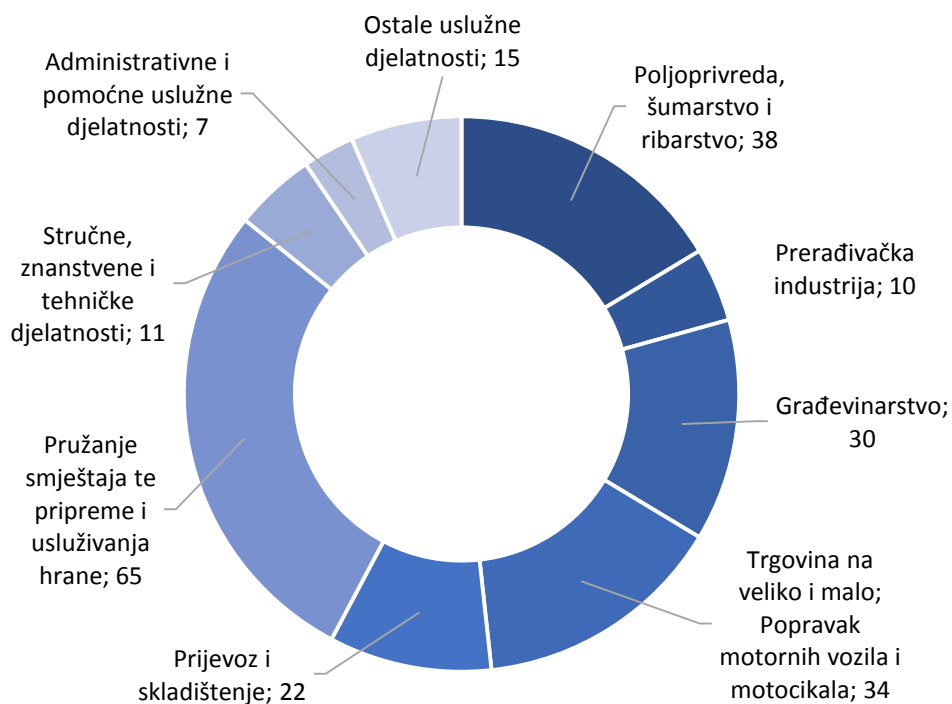
Nadalje, osim poduzeća koja su u sustavu poreza na dobit, u Senju djeluju 242 obrtnika. Prema aktualnim podacima iz obrtnog registra, od ukupnog broja, trenutačno je 6 obrta u statusu privremene obustave.

Analizirajući strukturu obrtnika, vidljivo je da najveći udio, 28%, zauzima djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, 16% udjela zauzima djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, dok 14% udjela zauzima djelatnost trgovine na veliko i na malo te popravak motornih vozila i motocikala. U ukupnoj strukturi segment prerađivačke industrije zauzima niskih 4%, odnosno tek se 10 obrtnika bavi prerađivačkom djelatnošću.

S obzirom na usmjerenost Grada Senja na turizam, ne iznenađuje da najveći broj obrtnika djeluje upravo u tom segmentu, ugostiteljstva i pružanja smještaja. U segmentu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva pretežitu poddjelatnost s 50% čini ribarstvo te trgovina u ribarstvu, dok je druga ključna poddjelatnost, s udjelom od 29%, naslonjena na šumske resurse, a radi se sječi i piljenju drva, izvlačenju iz šuma, izradi ogrjevnog drveta te manjim dijelom izrade stolarije.

Grafikon 19 - Struktura obrta na području Grada Senja u 2015.

Struktura obrta na području Grada Senja

Izvor: Obrtni registar

U strukturi se nadalje ističu djelatnosti građevinarstva te prijevoza i skladištenja, koji zauzimaju 13% i 9%.

10.3. JAVNA PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA

Grad Senj je razvio sustav potpora za poduzetnike s područja Grada, sukladno proračunskim mogućnostima te općem gospodarskom okruženju. Ipak, najveći su naponi usmjereni na kreiranje adekvatne javne poduzetničke infrastrukture. S obzirom na specifičnu konfiguraciju terena te činjenicu da je većina površine Grada Senja pod nekim oblikom zaštite, za daljnji gospodarski razvoj i obavljanje poslovnih aktivnosti je iznimno važno osigurati zemljišta na kojima će poduzetnici moći vršiti gospodarske aktivnosti, a da pri tom ne ugrožavaju prirodne vrijednosti ili ne ometaju svakodnevni život stanovnika.

U niže navedenoj tablici su navedena zemljišta koja su predviđena za poduzetničke zone.

Tablica 31 - Pregled poduzetničkih zona na području Grada Senja

Naziv poduzetničke zone	Ukupna površina poduzetničke zone (u ha)	Zemljište u vlasništvu jedinice lokalne samouprave (u ha)	Upisano Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture
Burnjak	8,72	8,72	Da
Cestarska kuća	1,39	1,39	Da
Miletinac	94,30	0,00	Ne
Ošlje Polje	20,84	0,00	Ne
Široki Brig	25,34	0,00	Ne
Lužina	10,19	0,00	Ne

Izvor: Grad Senj

Iz navedenog je prikaza vidljivo da Grad Senj trenutačno ima oformljene tek dvije poduzetničke zone – Cestarsku kuću te Burnjak.

Grad Senj je donio odluku o osnivanju zone „Burnjak“ koja je jedna od dvije zone uvrštene u Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture (uz Cestarsku kuću). Do sada je izrađen urbanistički plan uređenja zone Burnjak, no nije vršeno ulaganje u izgradnju prometne i druge infrastrukture unutar zone. Zona se nalazi na neizgrađenom i neuređenom području, u neposrednoj blizini županijske ceste (ŽC5126 Sv. Juraj – Krasno - Otočac) te je u neposrednoj blizini većine infrastrukture potrebne za obavljanje poduzetničkih aktivnosti (vodoopskrbni, elektroopskrbni te telekomunikacijski vodovi). Navedene pretpostavke te veličina (8,7 ha; pogodna za smještaj oko 160 zaposlenika) ovu zonu čini prioritarnim projektom u kontekstu adresiranja prostornih problema za vršenje poslovnih aktivnosti na području Grada. Također, Senj će nastaviti provoditi predmetni projekt što se tiče infrastrukturne komponente, no paralelno će raditi na aktivnostima za aktivaciju zone, privlačenje investitora te preseljenje poduzetnika iz trenutačno naseljenih i neadekvatnih lokacija. Poduzetnička zona Cestarska kuća obuhvaća površinu 16.526 m², koliko je predviđeno Urbanističkim planom uređenja užeg područja grada Senja. Također, Grad se obvezao izgraditi pripadajuću komunalnu infrastrukturu kroz samu zonu (što se trenutačno provodi), dok je komunalno opremanje parcela obveza vlasnika zemljišta. U zoni je predviđeno je obavljanje industrijsko obrtničkih, proizvodnih i servisnih sadržaja. Posljednja zona koju vrijedi istaknuti u ovom pregledu je zona Ošlje Polje, u Senju kolokvijalno nazvana „Vrataruša“, po predjelu u kojem se nalazi. Zona trenutačno nije aktivna niti su poduzimane konkretne aktivnosti oko njena opremanja, s obzirom na to da njena aktivacija ovisi o izgradnji spojne dionice autoceste Žuta Lokva-Križišće. Zemljište zone se nalazi u neposrednoj blizini planirane trase za ovu dionicu, što je čini

najperspektivnijom na području Grada Senja, jer će jedina imati direktan pristup važnoj nacionalnoj prometnici te međunarodnim koridorima. Također, dolaskom autoceste postat će dostupna i druga potrebna kapitalna infrastruktura koju je razmjerno teško razviti vlastitim sredstvima na području drugih zona.

Gradskim aktima su propisane mjere za poticanje poduzetničkih aktivnosti u navedenim zonama, koje se odnose na oslobađanje poduzetnika od obveze plaćanja komunalnog doprinosa i komunalne naknade u prvoj te umanjenje komunalne naknade za 50,0 % u drugoj godini poslovanja. Osim toga, Grad Senj u suradnji s bankama ima kreditnu liniju u kojoj subvencionira kamate na poduzetničke kredite iz iznosu 3%.

U narednom periodu predstoji dovršiti infrastrukturno uređenje zona te provedba aktivnosti kojima bi se one aktivirale i stavile u planiranu funkciju.

Tablica 32 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Gospodarstvo

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA
	• aktivacija zone „Burnjak“ te preseljenje poduzetnika iz trenutačno naseljenih i neadekvatnih lokacija • izgradnja komunalne infrastrukture za poduzetničku zonu „Cestarska kuća“ • razvoj učinkovitog sustava za privlačenje i upravljanje investicijama • osiguranje infrastrukturnih uvjeta za pokretanje i privlačenje investicija • jačanje kapacitete poduzetničkih potpornih djelatnosti i razvoj sustavnih oblika pomoći poduzetnicima • nedovoljan broj projekata usmjerenih vezanih uz gospodarstvo, tehnološki i infrastrukturni razvoj • usklađivanje obrazovnih programa i smjerova usavršavanja s potrebama na tržištu • povećanje informiranosti i osposobljenosti poduzetnika • jačanje međusobne suradnje poduzetničkih potpornih institucija (Grad, URGs, HOK, HGK)	• velike površine Grada Senja su pod nekim oblikom zaštite zbog čega je znatno ograničen prostor za razvoj gospodarskih i industrijskih djelatnosti • parcele na kojima su smještene postojeće tvrtke su neadekvatne za proširenje kapaciteta i nesmetano odvijanje poslovanja • nedovoljna podrška postojećim poduzetnicima i poduzetnicima početnicima s obzirom na rapidan razvoj modela poslovanja i potrebu za internacionalizacijom radi održivosti • nedovoljna suradnja poduzetnika i javnog sektora sa znanstveno-istraživačkim institucijama • ograničenost i nepovoljni uvjeti financijskih instrumenata za vlastito sufinanciranje EU projekata • nedovoljno razrađena sustavna strategija i konkretne mjere za privlačenje investitora • nepostojanje investicijskog vodiča ni mjesta za primanje investitora • nepostojanje strateških smjernica za razvoj ciljanih industrija • nedovoljni kapaciteti, znanje i vještine djelatnika za upravljanje investicijama te usmjeravanje poduzetnika • manjak kvalificirane radne snage

11. PREGLED NAJVAŽNIJIH GOSPODARSKIH SEKTORA

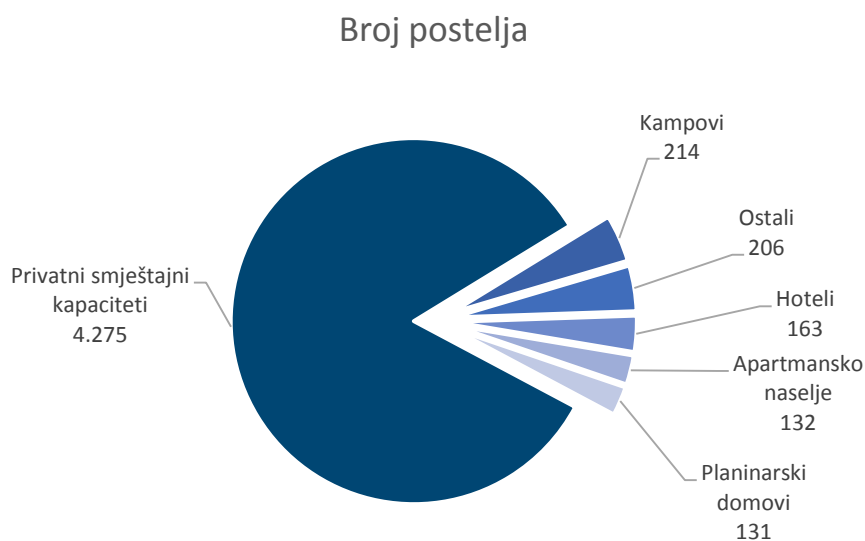
11.1. TURIZAM

Senj je primjer hrvatske turističke destinacije koja svoju turističku ponudu bazira na prirodnim resursima (sunce i more), a karakterizira ga visoka sezonalnost poslovanja, karakteristična za zemlje toplih mora (prije svega Mediterana i Jadrana).

Sukladno tome veći dio sektora čini stacionarni turizam u hotelskom i privatnom smještaju, ali možemo izdvojiti manje segmente koji čine rekreativni turizam na području Velebita, odnosno planinarski i speleološki turizam, tranzitni turizam (preko magistrale, i prema otocima), kao i vjerski turizam (Krasno).

Smještajni kapacitet grada Senja iznosi 5121 postelja. Grafikon ispod pokazuje ukupan broj i strukturu smještajnih kapaciteta u gradu Senju. Vidljivo je da privatni smještajni kapaciteti čine 83% ukupnog broja postelja, dok planinarski domovi imaju najmanji udio postelja u ukupnom broju postelja.

Grafikon 20 - Struktura i smještajni kapaciteti na području grada Senja

Izvor: TZG Senj, izvješće za 2014. godinu

Hotelski smještaj odnosi se na dva senjska hotela, Hotel Libra te Hotel Art. Hotel Libra je hotel visoke kategorije (4*), opremljen kvalitetnim sadržajima kao što su restoran i lounge bar, wellness s fitnessom te kongresnom dvoranom kapaciteta 70 osoba. Garni hotel Art manji je hotel niže kategorije s 24 sobe opremljene samo osnovnom ponudom.

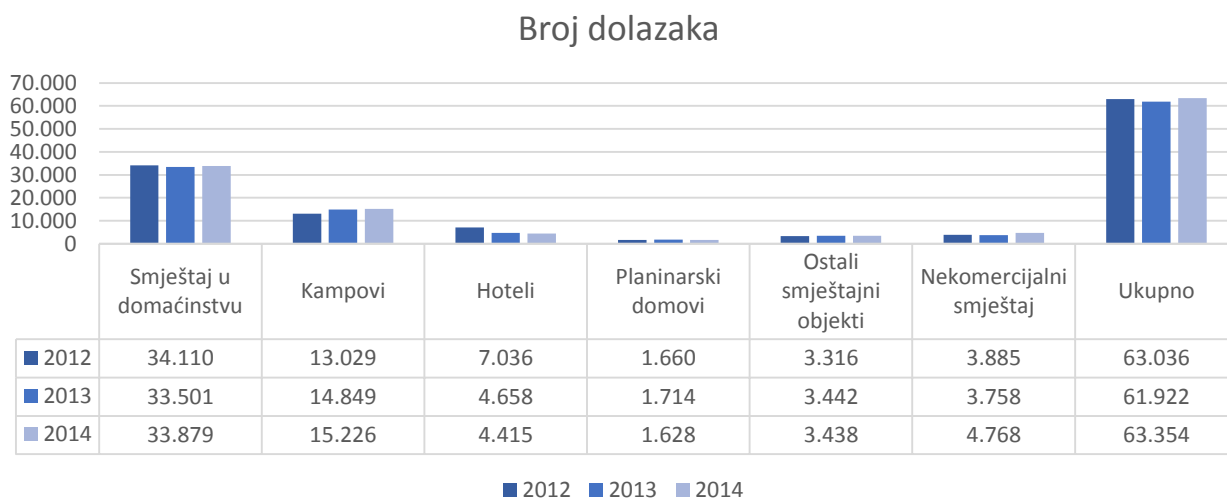
Tablica 33 - Karakteristike senjskih hotela

Garni Hotel Art	
Sobe	14 dvokrevetnih soba 10 trokrevetnih soba Sobe opremljene osnovnom ponudom
Udaljenost od centra	100 m
Hotel Libra	
Smještajni kapacitet	24 dvokrevetne sobe 12 jednokrevetnih soba 3 apartmana
Kongresna dvorana	Kapacitet 70 osoba Puna opremljenost potrebnom opremom
Dodatna ponuda	Restoran Paron Lounge bar Mališa
Udaljenost od centra	0 m (nalazi se na glavnom trgu)

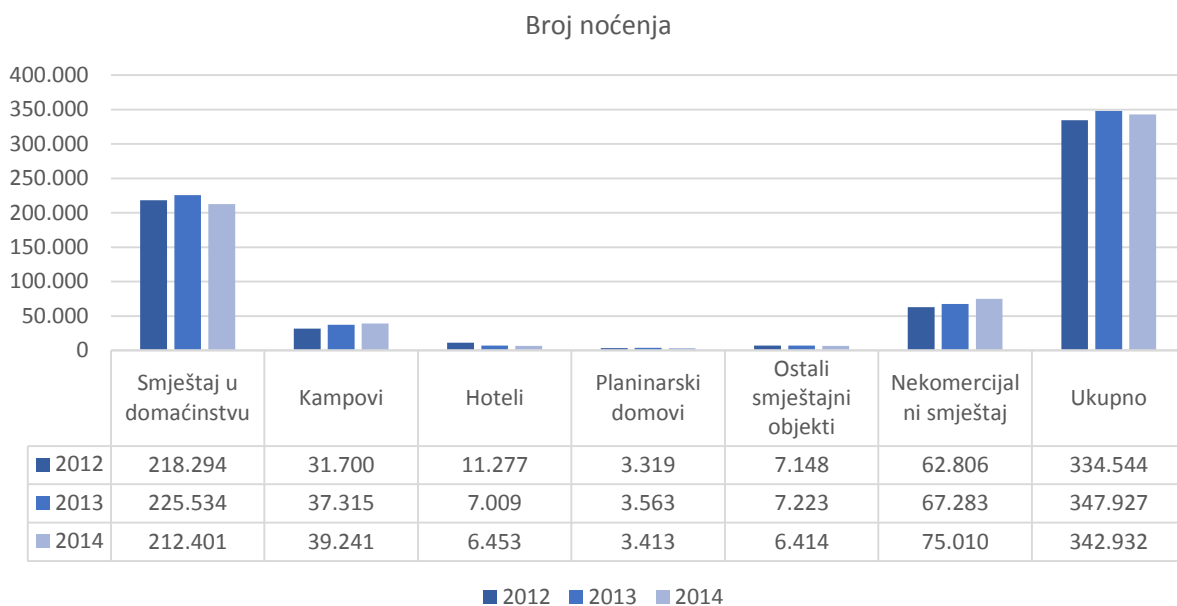
Izvor: www.tz-senj.hr

Idući grafikoni prikazuju broj ostvarenih turističkih dolazaka i noćenja u Gradu Senju prema vrsti smještajnih kapaciteta u periodu od 2012. do 2014. godine.

Grafikon 21 - Dolasci prema vrsti smještaja u Senju od 2012. do 2014. godine

Grafikon 22 - Noćenja prema vrsti smještaja u Senju od 2012. do 2014. godine

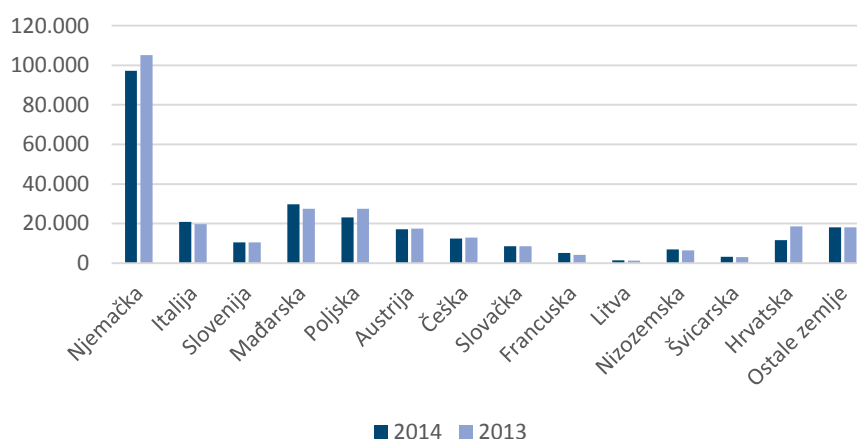
Izvor: TZG Senj, izvješće za 2014. godinu

Iz navedene je tablice vidljiv trend rasta broja dolazaka u periodu od 2012. do 2014. godine u svim kategorijama osim hotela. Usprkos padu dolazaka od 1,8% u 2013. u odnosu na 2012., u cijelom promatranom razdoblju od 2012. do 2014. godine primjetan je trend ukupnog povećanja broja dolazaka od 0,5%. Broj ostvarenih noćenja isto pokazuje porast premda s nešto izraženijim fluktuacijama. Porast noćenja 2013. godine je iznosio 3,85% u odnosu na 2012. godinu, a 2014. godine stopa rasta je smanjena na 1,44%. Ovaj smanjeni rast odgovara općem trendu turističkih kretanja tijekom prošle godine, a objašnjava se lošim vremenskim prilikama koji su obilježili sezonu 2014. godine, koja nije pogodovala dužim boravcima na obali.

Smještaj u domaćinstvu tradicionalno je ostvario najveći broj noćenja u usporedbi s ostalim smještajnim oblicima, a u njemu je ostvareno ukupno 225.534 noćenja i 33.879 dolazaka.

Kad govorimo o emitivnim zemljama turista koji su boravili na području Grada Senja najveći broj tradicionalno čine Nijemci koji su ostvarili 97.156 noćenja u 2014. godini, i tako ostvarili udio od 36,5% u ukupnim broju noćenja u komercijalnom smještaju. Slijede Mađari sa 29.784 i 23.045, a turisti izostalih zemalja imaju ispod 5% udjela u ukupnom broju noćenja. Domaći gosti čine 6,8% noćenja ukupnom turističkom prometu.

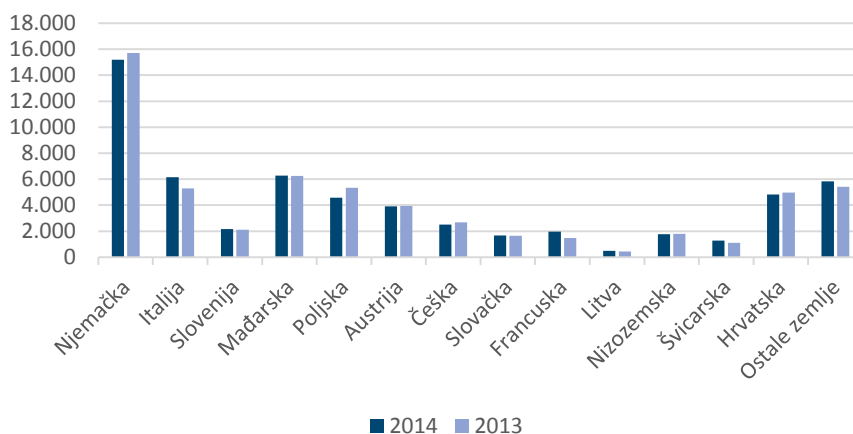
Broj noćenja (2013. i 2014.)

Grafikon 24 - Broj noćenja prema emitivnim zemljama

Izvor: TZG Senj, Izvješće za 2014. godinu

Broj dolazaka (2013. i 2014.)

Grafikon 23 - Broj dolazaka prema emitivnim zemljama

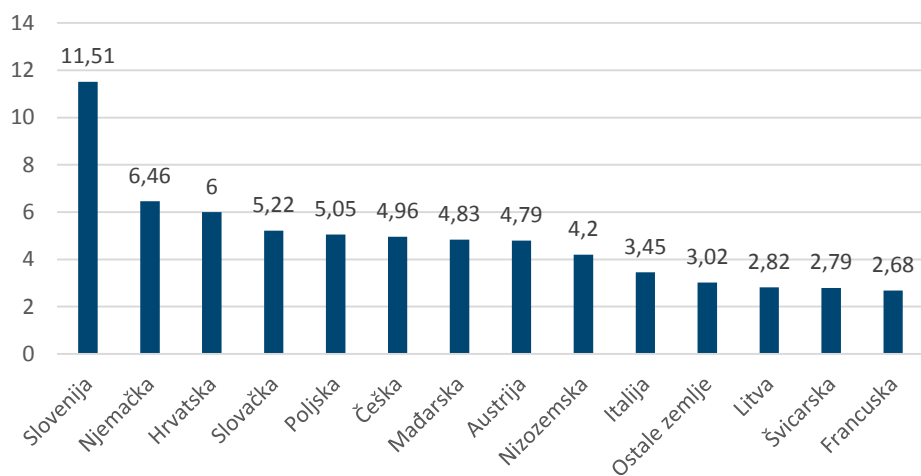
Izvor: TZG Senj, Izvješće za 2014. godinu

S obzirom na 2013. godinu struktura turista je ostala ista, ali je došlo do nekih promjena u udjelu gostiju s obzirom na ukupan broj dolazaka i noćenja. Pad se može objasniti već ranije spomenutim lošim vremenskim uvjetima, pa vidimo da su Nijemci u 2014. godini imali za 7,6% manji broj noćenja u odnosu na 2013. godinu, ali samo 3,7% manji broj dolazaka. To je znatno izraženije kod domaćih gostiju koji imaju čak 37,3% manje noćenja, ali tek 3,1% manje dolazaka u 2014. godini. Tijekom 2014. je došlo do porasta broja Francuza, odnosno broj noćenja bilježi rast od 20,6%, a broj dolazaka za 24,5% u odnosu na 2013. godinu.

Nadalje, kad govorimo o duljini boravka turista u Senju ističu se Slovenci koji u prosjeku ostaju 11,51 dan, a slijede Nijemci sa 6,46, i domaći gosti sa 6 dana. To je očekivano s obzirom da veliki broj Slovenaca i Hrvata u Senju boravi u nekomercijalnom smještaju.

Grafikon 25 - Dani boravka turista po zemljama dolaska, 2014. godina

Prosječni dani boravka

Izvor: Statističko izvješće TZG Senj

Najveće smještajne kapacitete na području administrativne jedinice Grada Senja posjeduje Senj (44,99%), a slijede ga sv. Juraj (22,14%) i Stinica (15,88%). Udjeli ostalih mjesta su ispod 5%. Logično je stoga da ova tri mjesta ostvaruju preko 80% u ukupnom **udjelu** turističkog prometa što se tiče smještaja.

Tablica 34 - Kapaciteti smještaja po naseljima Grada Senja

Mjesta	Dolasci		Indeks 2014/2013	Noćenja		Indeks 2014/2013	Udio u ukupnom smještaju	Prosječan br. noć.
	2014	2013		2014	2013			
Senj	33.634	32.208	104,43	154.296	157.698	97,84	44,99	4,59
Sveti Juraj	15.273	15.810	96,6	75.920	81.636	93	22,14	4,97
Stinica	4.048	3.277	123,53	54.444	49.228	110,6	15,88	13,45
Lukovo	1.921	2.105	91,26	14.602	15.441	94,57	4,26	7,6
Klada	1.496	1.560	95,9	8.002	7.585	105,5	2,33	5,35
Jablanac	2.162	2.411	89,67	9.649	9.945	97,02	2,81	4,46
Krasno	2.743	2.480	110,6	5.071	5.478	92,57	1,48	1,85
Starigrad	750	710	105,63	9.281	8.489	109,33	2,71	12,37
Prizna	822	844	97,39	8.896	9.339	95,26	2,59	10,82
Krivi put	53	51	103,92	411	486	84,57	0,12	7,75
Crni kal	131	183	71,58	1.471	1.827	80,51	0,43	11,23
Stolac	22	20	110	207	161	128,57	0,06	9,41
Senjska draga	41	78	52,56	45	93	48,39	0,01	1,1
Vratnik	4	14	28,57	32	68	47,06	0,01	8
Oltari	254	171	148,54	605	453	133,55	0,18	2,38
UKUPNO	63.354	61.922	102,31	342.932	347.927	98,56	100	5,41

Izvor: Statističko izvješće TZG Senj, obrada podataka: Sense savjetovanje d.o.o.

Iz predočenih podataka uočljivi su trendovi polaganog turističkog rasta na području Senja. Moderni oblici turizma zahtijevaju stalna investicijska ulaganja u razvoj turističke destinacije u obliku infrastrukturnih poboljšanja, sadržajnog obogaćivanja i diversifikacije turističke ponude, poboljšanja kvalitete usluga, itd.

Tablica 35 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Turizam

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA
	• izrada strategije razvoja turizma i sustavno praćenje i upravljanje razvojem turizma • brendiranje i marketing Senja • definiranje diversificirane turističke ponude u skladu s područjem na koje se primjenjuje • uvođenje specifičnih i inovativnih elemenata turističke ponude • aktiviranje zapuštenih prostora i objekata u turističke svrhe • stvaranje zajedničke strategije za učinkovito upravljanje destinacijom te povećanje znanja djelatnika u turizmu • jače povezivanje dionika u turizmu • razvoj različitih tipova turizma i popratne ponude • razvoj manifestacija koje promoviraju ukupnu turističku ponudu • poticati seoski turizam • uređenje plaža s različitim popratnim aktivnostima • poticati razvoj receptivnih turističkih agencija • razvoj kvalitetnijih smještajnih kapaciteta • unapređenje postojeće i izgradnja nove javne turističke infrastrukture – realizacija ključnih infrastrukturnih projekata planiranih u području JTI • povećanje broja uspješno provedenih projekata sufinanciranih iz donatorskih izvora	• ponuda se bazira na prirodnim resursima (sunce i more) te nije inovativna i sveobuhvatna • visoka sezonalnost poslovanja • nedovoljna koordinacija različitih dionika u turizmu za razvoj integrirane turističke ponude (javni sektor, turističke agencije, iznajmljivači, ugostitelji, popratni privatni sektor) • nedovoljna valorizacija i nedovoljno iskorišten potencijal pojedinih područja i mikroklimatskih uvjeta za razvoj različitih tipova turizma • niska razina turistificiranosti kulturnih sadržaja • zapuštenost, neuređenost i nedovoljna infrastrukturna opremljenost turističke atrakcijske osnove • nedostatak ponude tijekom cijele godine • nedostatak smještajnih kapaciteta i kapaciteta više kategorije • manjak potrebne infrastrukture za prihvat i ponude za animaciju većeg broja tranzitnih turista (pumpne stanice za morska plovila, autohtona jela, svakodnevne izletničke rute, trgovina, itd.) • nedovoljna prepoznatljivost Senja kao turistički atraktivne lokacije

11.2. PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

U Senju je prema registru FINE registrirano 13 poduzeća iz segmenta prerađivačke djelatnosti, koji zapošljavaju 167 djelatnika te ostvaruju ukupan prihod od 53.69 mil. kn što u ukupnom prometu tvrtki sa sjedištem u Senju iznosi 20,87%. Prvih 6 tvrtki prikazane su u sljedećoj tablici, a poredane su po veličini s obzirom na ukupan promet.

Tablica 36 - Tvrtke koje obavljaju djelatnost unutar prerađivačke industrije

Naziv poduzeća	Djelatnost	Broj zaposlenih	Prihodi	Dobit
NEDA SENJ D.O.O.	Tkanje tekstila	62	21.498.500	174.400
KULA PROMET D.O.O.	Piljenje i blanjanje drva	24	17.867.600	3.043.900
METALNA OPREMA d.d.	Proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova	73	12.452.500	275.700
PEKARA TONI	Proizvodnja kruha; svježih peciva, slastičarskih proizvoda i kolača	8	2.222.700	76.400
PETIT D.O.O.	Proizvodnja kruha; proizvodnja svježih peciva, slastičarskih proizvoda i kolača	4	1.126.400	12.400
BIO-DRVO INTERIJERI j.d.o.o.	Proizvodnja kuhinjskog namještaja	2	521.100	35.900

Izvor: Fina; podaci se odnose na 2014. godinu

Prema navedenim podacima, nositeljima senjske prerađivačke industrije moguće je smatrati tek tri tvrtke, Nedu Senj, Kulu promet te Metalnu opremu, koje zajedno ostvaruju 51,8 milijuna kuna, od ukupno nešto manje od 57 milijuna kuna. Navedenim tvrtkama treba pridodati i Pilanu Krasno, koja djeluje u naselju Krasno, ali je formalnim sjedištem u Gerovu te se ne nalazi u ovom pregledu FINE. Pilana Krasno zapošljava 36 djelatnika te ostvaruje prihode na razini 27,5 milijuna kuna.

Metalopreradaivačka industrija uvedena je u Županiju tijekom pedesetih i šezdesetih godina. Od šest velikih tvrtki koje su tada otvorene u metalopreradaivačkoj industriji, danas je aktivna samo Metalna oprema d.d. iz Senja, koja se nalazi među prvih pet tvrtki po broju zaposlenih u Županiji (73 zaposlenih) s ukupnim prometom u iznosu od 12.452.500 kn. Tvrtka je niz godina bila u poslovnim problemima no u posljednje dvije računovodstvene godine posluje pozitivno.

Neda Senj je jedna od tri tekstilna poduzeća u Ličko-senjskoj županiji. U posljednjih nekoliko godina tvrtka je u investicijskom ciklusu te postupno obnavlja kompletni strojni pogon s najmodernijim strojevima te nastavlja dugogodišnju tradiciju proizvodnje pamučnog pletiva, donjeg rublja,

spavaćeg programa i majica. Proizvodi tvrtke su 100% izvorno hrvatski proizvodi jer se na jednom mjestu odvija proces pletenja, bojanja, šivanja i pakiranja po najvišim europskim standardima.

Iduće dvije tvrtke na navedenom popisu se bave proizvodnjom pekarskih i slastičarskih proizvoda, zapošljavaju 12 djelatnika te generiraju približno oko 3,5 milijuna kuna prihoda.

Iz navedenog je prikaza razvidno da senjska prerađivačka industrija počiva na tek nekoliko tvrtki koje generiraju najviše prihoda i zapošljavanja. Ipak, sve tri industrije, tekstilna, drvoprerađivačka te metaloprerađivačka (vezana uz brodogradnju) su u svojevrsnim problemima na nacionalnoj razini. Posebice se to odnosi na drvoprerađivačku industriju, s obzirom na činjenicu da nacionalna politika stremi podupirati tvrtke koje se bave finalnim proizvodima od drva, a tek u manjoj mjeri pilanarima. Tako pilanari s područja Senja i Ličko-senjske županije posljednjih godina ostvaruju sve manje kvote za sirovinu, što kreira značajne probleme te utječe na opseg poslovanja. Prijelaz prema proizvodima više dodane vrijednosti zahtjeva visoka kapitalna ulaganja, prilagodbu proizvodnog procesa te ekstenzivnu edukaciju djelatnika.

Tablica 37 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Prerađivačka industrija

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja • modernizacija i povećanje infrastrukturnih i tehnoloških kapaciteta tvrtki • gospodarska udruživanja poduzetnika za lakšu internacionalizaciju proizvoda • veća usmjerenost prerađivačke industrije na izvozna tržišta i na proizvodnju proizvoda veće dodane vrijednosti • povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u industriji • veći angažman i proaktivnost te jačanje kompetencija poduzetnika u korištenju nacionalnog i EU sufinanciranja • poticanje programa učenja na radnom mjestu za povećanje kompetencija radne snage u prerađivačkoj industriji • edukacije za poduzetnike početnike • otvaranje potpornih institucija za poduzetnike	• neadekvatna prometna povezanost različitih područja unutar Grada Senja što onemogućava mobilnost radne snage • velike površine Grada Senja su pod nekim oblikom zaštite zbog čega je znatno ograničen prostor za razvoj gospodarskih i industrijskih djelatnosti • neriješeni imovinsko-pravni odnosi • nedovoljna razina kompetencija potrebnih suvremenom gospodarstvu i postojeća nezaposlenost • velik broj tvrtki bez ijednog zaposlenog • značajan udio niskoakumulativnih radni-intenzivnih industrija • nedovoljna konkurentnost te tehnološka i infrastrukturna opremljenost postojećih poduzeća • niska stopa iskorištenosti bespovratnih sredstava iz nacionalnih i EU izvora • oslanjanje tvrtki na sektor brodogradnje

11.3. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Dok je na obalnom dijelu Grada Senja glavna gospodarska grana turistička djelatnost, na obroncima Velebita je to stočarstvo i manjim dijelom poljoprivreda. Zbog specifičnih geografskih i klimatskih uvjeta stanovništvo ovih prostora je tradicionalno usmjereno na iskorištavanje bogatih pašnjaka, dok su se poljoprivredne kulture sadile na manjim parcelama. Navedeni uvjeti su jedino stočarstvu omogućavali stvaranje tržišnih viškova, a poljoprivreda je zbog manjih prinosa ostala sekundarna djelatnost ruralnog stanovništva. Specifične prirodne pogodnosti koje su išle u prilog razvoju stočarstva omogućile su formiranje stalnih naselja na padinama Velebita, a između 700 – 1.000 m n.m. ljetnih stanova za ispašu stoke. Ovakav tradicionalni način života danas je gotovo potpuno nestao, a gospodarstvo održavaju manja obiteljska gospodarstva i pojedini individualni uzgajivači, što je rezultiralo općim opadanjem broja stoke.

U tablici ispod dan je pregled grla stoke po naseljima Grada Senja. Očekivano, broj ovaca je najveći s udjelom od 75% u ukupnom broju od 2.600 grla stoke. Ostatak stočarske djelatnosti čini govedarstvo s 13,8% te uzgoj koza sa 7,98%. Daleko najveći intenzitet stočarske djelatnosti odvija se u Krivom putu (727 grla, od čega 694 ovaca), na koji otpada gotovo 28% ukupne stočarske djelatnosti ovog kraja. Slijede ga Krasno (11,0%) i Sveti Juraj (8,0%). Podaci se odnose na službenu evidenciju Hrvatske poljoprivredne agencije te se uzimaju kao relevantni, s obzirom na to da su uzgajivači obvezni redovito evidentirati te prijavljivati brojčano stanje na svojim farmama.

Tablica 38 - Grla stoke po naseljima Grada Senja u 2015. godini

	GOVEDA	KONJI	KOZE	MAGARCI	OVCE	SVINJE	UKUPNO
SENJ	340	58	207	8	1950	37	2600
ALAN			1		7		8
BILJEVINE	10		11			1	22
CRNI KAL	89				98	8	195
JABLANAC	5		14		87		106
KLADA	3	43		1			47
KRASNO	75		16		189	6	286
KRIVI PUT	29	2			694	2	727
LUKOVO			6		89		95
MELNICE	18				135	7	160
MRZLI DOL	9				12	2	23
PODBILO			13		17	1	31
PRIZNA	5		40				45
SENJ					10		10
SENJSKA DRAGA	9				46	6	61
STOLAC	12		13		203		228
SVETI JURAJ	28	13	50	7	110		208
VELJUN PRIMORSKI	8				129	1	138
VOLARICE	10		43		61	1	115
VRATNIK	19				44	2	65
VRZIĆI	11				19		30
UKUPNO	340	58	207	8	1950	37	2600

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

Navedene brojke bez dodatne, dubinske, analize ne mogu dati stvarnu sliku stanja u segmentu stočarstva na području Grada Senja.

Tablica 39 - Prikaz broja relevantnih uzgajivača na području Grada Senja (2015. godina)

Ukupan broj uzgajivača	146
Uzgajivači s >100 grla	3
Uzgajivači s >50 grla ovaca	8
Uzgajivači s >40 grla konja	1
Uzgajivači s >20 grla goveda	2

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

Sukladno navedenoj tablici, razvidno je da je stočarstvo visoko atomizirana kategorija koja nije usmjerena gospodarstvu i kreiranju tržišnih viškova već dominantno korištenju za osobne potrebe. Od ukupno 146 registriranih uzgajivača, tek 3 imaju više od 100 grla, što bi moglo omogućiti tržišne viškove. Pri tom, potrebno je istaknuti da se radi o farmama ovaca, koje zahtijevaju znatno manja gospodarstva i specifično usmjeravaju gospodarske aktivnosti. Nadalje, uzgojem konja bavi se tek 1 farma na kojoj se nalaze 43 grla, što čini visokih 74% grla od ukupne brojke koja se nalazi na području Grada Senja. Što se tiče goveda, tek dvije farme imaju više od 20 grla, što omogućuje tržišnu aktivnost, ali izrazito niskog intenziteta. Jedna od činjenica koja slikovito opisuje stanje u segmentu stočarstva je činjenica da niti jedna farma nema više od 1 svinje (od ukupno 37 na području Senja).

Kako poljoprivreda nije primarna djelatnost stanovništva ovih krajeva, zasađene površine neznatne su u odnosu na regiju, a služe pretežno za pokrivanje osobnih potreba stanovništva te manjim dijelom za prodaju. U Gradu Senju postoji 1.249 poljoprivrednih parcela ukupne površine 937,81 ha. U sjedećoj tablici je izložena struktura zemljišta s obzirom na namjenu. Vidljivo je da najveći dio poljoprivrednih površina otpada na krške pašnjake (71,93% u ukupnom udjelu) koji služe za ispašu te su u funkciji stočarstva, a ne poljoprivrede. Istu namjenu imaju i livade koje zauzimaju 14,7% ukupne površine. Treba istaknuti i veliki broj pojedinačnih parcela koje služe kao oranice, iako zauzimaju samo 12,3% ukupne površine. Koriste se pretežito za uzgoj žitarica i uljarica. Ostale poljoprivredne površine zauzimaju svega 10 ha, odnosno manje od 1,07% ukupne površine.

Tablica 40 - Poljoprivredno zemljište u ARKOD sustavu prema vrsti uporabe zemljišta za Grad Senj

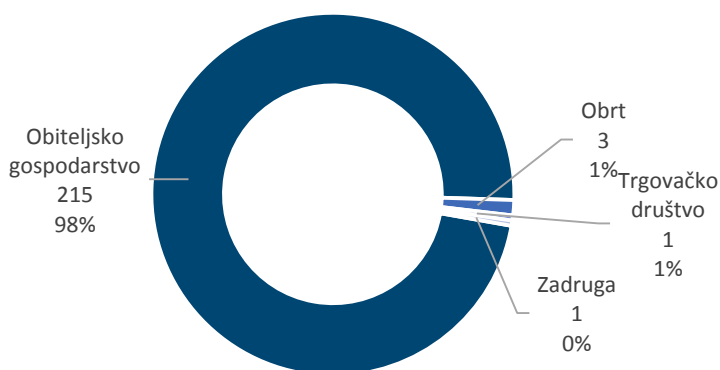
Vrsta uporabe zemljišta	Površina (hektara)	Broj parcela po vrsti uporabe	Broj PG-a
Oranica	115,32	411	104
Staklenici na oranici	0,03	2	1
Livada	137,89	478	109
Krški pašnjak	674,59	296	85
Voćnjak	9,63	58	38
Mješoviti višegodišnji nasadi	0,24	2	2
Ostale vrste korištenja zemljišta	0,11	2	1
UKUPNO	937,81	1249	140*

*Ukupni broj PG-a prikazuje jedinstveni broj PG-a na traženom području

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Grafikon 26 - Gospodarstvenici Grada Senja upisani u upisnik poljoprivrednih gospodarstava

Broj i tip poljoprivrednih gospodarstava

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ne postoji sustav praćenja uzgoja vrsta kultura na poljoprivrednim zemljištima koje obrađuju obiteljska gospodarstva na području Grada Senja. Posredan i djelomičan uvid u vrstu uzgoja možemo dobiti pregledom podataka koji su proizašli iz zahtjeva za potpore predane od strane OPG-ova Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje u tekstu - APPRRR). Navedeni podatci su izloženi u tablici ispod. Vidljivo je da je najveći dio površina otpada na površine koji služe za ispašu stoke (krški pašnjak, lucerna, livada) i kulture koje se koriste kao stočna hrana (djetelina, djetelinsko travne smjese, travna smjesa, travno djetelinske smjese).

Tablica 41 - Poljoprivredne kulture za koje su poljoprivrednici tražili potpore od strane APPRRR

Kultura/obilježje krajobraza	Broj PG	Traženo ha
Djetelina	29	19,26
Djetelinsko travne smjese	16	19,88
Grah	1	0,05
Ječam	10	2,43
Krški pašnjak	55	90,52
Krumpir	40	8,23
Kukuruz	1	0,2
Kupus	1	0,05
Lavanda	1	0,55
Livade	68	79,78
Lucerna	22	16,21
Miješani nasad povrća	27	2,14
Miješani nasad voćnih vrsta	11	2,21
Ostalo povrće	2	0,53
Pšenica	2	0,39
Šljive	23	4,32
Šumarak	33	4,99
Tikva	1	0,07
Trave	1	0,06
Travna smjesa	12	6,16
Travno djetelinske smjese	3	2,27
Zob	10	2,32
UKUPNO	75	262,62

Izvor: APPRRR

Pčelarstvo

S obzirom na gore opisano stanje poljoprivrednih površina i kultura (brojni pašnjaci, livade, bogata fauna), uz pogodnu mikroklimu, za pretpostaviti je da svi uvjeti pogoduju razvoju pčelarstva, što se na području Grada Senja iskristaliziralo kao segment koji kreira najveću dodanu vrijednost. Na cjelokupnom području Grada Senja aktivno djeluje nešto više od 80 pčelara, od kojih je 67 uključeno u Pčelarsku udruhu „Drača“, koja ima gotovo 50 godina tradicije u promicanju pčelarstva. Pčelari na području Senja posjeduju nešto manje od 3.000 košnica, a dominantno proizvode med od kadulje vrhunske kvalitete, dok se u posljednje vrijeme proizvode i pčelarski nusprodukti (pelud i propolis), a jedno gospodarstvo skuplja i pčelinji otrov.

Ribarstvo

Prema službenim podacima Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede, na području Grada Senja trenutačno djeluje 60 ovlaštenika za ribolov, 26 u gospodarskom ribolovu, a 34 u malom obalnom ribolovu. Ovlaštenici su u protekloj godini ulovili 15,2 tone ribe. Pri tom je važno istaknuti da kategorija MOR (mali obalni ribolov) predstavlja novu kategoriju u gospodarskom ribolovu te podaci o njihovom ulovu nisu uvršteni u ovaj pregled. Naime, kategorija je nastala tijekom 2015. godine kada je 3500 korisnika (na razini RH) iz malog ribolova, negospodarske kategorije, prešao u gospodarsku kategoriju. Oni su limitirani na dnevni ulov od 5kg.

Tablica 42 - Pregled statističkih podataka u segmentu ribarstva

Kategorija	Vrijednost
Broj ovlaštenika u gospodarskom ribolovu	26
Broj ovlaštenika u malom obalnom ribolovu	34
Ulov ovlaštenika u 2012. (u kg)	11.936,6
Ulov ovlaštenika u 2013. (u kg)	11.280,5
Ulov ovlaštenika u 2014. (u kg)	15.285,3
UKUPNO	38.502,4

Izvor: Ribarski monitoring centar i program prikupljanja podataka, Uprava ribarstva Ministarstva poljoprivrede

Osim navedenih gospodarskih kategorija, u Senju se traže i sportske te rekreativne dozvole, no one se tijekom godina smanjuju, vjerojatno zbog sve zahtjevnijih regulatornih propisa. Tako je u 2014. godini izdano sveukupno 243 dozvole.

Tablica 43 - Pregled negospodarskih dozvola

Kategorija	2012.	2013.	2014.
Broj rekreacijskih dozvola	124	130	138
Broj sportskih dozvola	133	122	105
UKUPNO	257	252	243

Izvor: Ribarski monitoring centar i program prikupljanja podataka, Uprava ribarstva Ministarstva poljoprivrede

Cjelokupnom pregledu ribarstva na području Grada Senja treba pridodati i nerezidente Grada koji se ne nalaze u ovom pregledu, no vrše ribolovne aktivnosti u Senju. Nadalje, na području Grada Senja se nalaze i 4 iskrcajne luke za ribarska plovila iznad 15 m duljine, Senj, Sveti Juraj, Jablanac i Stinica te nekoliko mjesta za ribarska plovila ispod 15 m duljine.

Tablica 44 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Poljoprivreda i ribarstvo

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	• okrupnjavanje zemljišta i udruživanje kako bi se smanjili troškovi proizvodnje i povećala ekonomska veličina poljoprivrednih gospodarstava • definiranje prioriternih kultura i vrsta za uzgoj na području Grada Senja te specijalizacija za određena područja (npr. pčelarstvo) • povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima ulaganjem u preradu i marketing • ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju poljoprivredne tehnologije • investicije u izgradnju adekvatnih sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina • zadržavanje i privlačenje mladih na selo s ciljem revitalizacije sela • brendiranje autohtonih proizvoda • razvoj agroturizma i izgradnja/opremanje ruralnih područja s popratnom malom infrastrukturom		• većina gospodarstava usmjerena je na proizvodnju za vlastite potrebe • specifični geografski i klimatski uvjeti te oskudnost kvalitete tla uvjetuju niske intenzitete i interese bavljenja poljoprivredom i stočarstvom • nepostojanje mehanizama sustavnog praćenje uzgoja i poticaja za bavljenje određenim kulturama • nedovoljna educiranost poljoprivrednih proizvođača i mladih poljoprivrednika • rascjepkanost poljoprivrednih površina te neriješeni imovinsko-pravni odnosi • nedostupnost osnovne infrastrukture i resursa (energenti, voda) • napuštanje i izumiranje sela • visoke administrativne barijere i sve veći regulatorni zahtjevi za ribarstvo

12. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

12.1. OBRAZOVANJE

12.1.1. PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Predškolski program na području Grada Senja obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruje u dječjem vrtiću *Travica*. Dječji vrtić u Senju djeluje od 1975. godine kada je egzistirao u sklopu Osnovne škole, dok naziv *Travica* dobiva 1997. godine kada se odvojio od škole i postao ustanova pri Gradu Senju. Vrtić je smješten u dijelu grada koji se zove *Travica* te zbog toga i nosi naziv Dječji vrtić *Travica*. U svom radu vrtić teži stvoriti primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, usklađen s individualnim sklonostima, sposobnostima i potrebama. Cilj vrtića je očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, poticanje cjelovitog razvoja svih njegovih funkcija, sposobnosti i mogućnosti u skladu sa suvremenim znanstvenim spoznajama, zakonitostima dječjeg razvoja i njegovim stvarnim mogućnostima. Vrtić aktivno surađuje sa Zavodom za javno zdravstvo LSŽ Gospić koji vrši nadzor nad prehranom i čistoćom objekta, a od 2011. godine pruža stručnu pomoć u uvođenju HACCP-sustava.

Vrtić provodi nekoliko programa: cjelodnevni vrtićki program, poludnevni vrtićki program te redovni i kraći predškolski program. Trenutačno Dječji vrtić *Travica* Senj ima 6 odgojnih skupina u kojima borave djeca od navršene 1. godine života do polaska u Osnovnu školu. U vrtiću je zaposleno 20 djelatnika, i to 12 odgojitelja, pedagog, ravnateljica te 6 članova pomoćnog osoblja (kuharice, pralja, spremačice i kućni majstor). U narednoj tablici je vidljiv statistički pregled polaznika obrazovnih programa u posljednjih 5 pedagoških godina.

Tablica 45 - Statistički pregled polaznika vrtićkog i predškolskog programa

	2014./15.	2013./14.	2012./13.	2011./12.	2010./11.
Cjelodnevni program	87	96	103	115	113
Poludnevni program	18	17	13	14	10
Ukupno vrtić	105	113	116	129	123
Redovni predškolski program	20	29	24	25	29
Kraći predškolski program	11	20	23	12	14
Ukupno predškola	31	49	47	37	43
Ukupno	136	162	163	166	166

Izvor: Statistička evidencija Dječjeg vrtića *Travica*

Iz navedenog je vidljiv trend opadanja broja djece uključene u predškolski obrazovni program, što je nažalost sukladno općem depopulacijskom trendu veoma izraženom na području Grada Senja.

Tako se u posljednjih 5 godina bilježi pad polaznika predškolske razine obrazovanja za visokih 18%, sa 166 polaznika na 136 u pedagoškoj godini 2014./15.

Što se tiče infrastrukturnih uvjeta, zgrada Dječjeg vrtića je sagrađena 1981. godine, dok je u međuvremenu napravljena dogradnja iste za jednu skupinu djece. S obzirom na broj djece i korisnika prostora, sobe i prostorije po veličini zadovoljavaju sve potrebne pedagoške uvjete i standarde boravka. Kvadratura istih je 50-60 m². Međutim, razvidan je nedostatak višenamjenskih prostora, odnosno dvorana za tjelesno vježbanje, za organizaciju i održavanje raznih priredbi te slična obrazovna i kulturna događanja. Vanjski prostori također zadovoljavaju veličinom. Vrtić ima gotovo 1200 m² prostora na kojem su raspoređene sprave za igru, pješčanik te livada. Međutim, cjelokupna je infrastruktura dobrim dijelom dotrajala pa je vršenje brojnih sitnih popravaka na vanjskom dijelu, kao i u unutarnjem prostoru gotovo svakodnevna nužnost. Zbog svega navedenog nužno je izgraditi novi dječji vrtić za koji je već pokrenut postupak izrade projektno-tehničke dokumentacije.

Vrtić povremeno prezentira svoj rad u javnom glasilu Novi list, putem lokalnog radija, a od nedavno je aktivnosti vrtića moguće pratiti i na službenom web sjedištu. Osim svega navedenog, u vrtiću se posebno potiče i razvija prometna kultura zahvaljujući tradicionalnom projektu *Dječji prometni poligon*, kojeg čine prometni znaci, prometna sredstva te vertikalna i horizontalna signalizacija. U projekt su aktivno uključeni i djelatnici Policijske postaje Senj, koji demonstracijskim i edukativnim aktivnostima doprinose uspjehu projekta, na kojem vrtić također gradi i prepoznatljivost.

12.1.2. OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Na području Grada Senja u segmentu osnovnog obrazovanja djeluje samo jedna škola, *Osnovna škola Silvije Strahimir Kranjčević*. Zbog velikog broja mjesta i naselja te teritorijalne disperziranosti, osim matične škole u Senju, nastava je organizirana i u tri područne škole u Svetom Jurju, Krasnu te u Vratniku.

Učenici iz Senja i bliže okolice (Senjska Draga, Vratnik - Melnice, Bunica i Sv. Jelena) pohađaju nastavu u Senju. U Senj putuju učenici iz Krivog Puta, Vratnika i Senjske Drage. U Sv. Juraj putuju učenici starijih razreda iz podvelebitskih i podgorskih sela te zaselaka koja teritorijalno i administrativno pripadaju Sv. Jurju (Lopci, Bilopolje, Oltari, Živi Bunari). U Krasnu nastavu pohađaju svi učenici iz Krasna, a najviše su udaljeni od škole do 3 km. Učenici putnici s područja Sv. Jurja i Jablanca prevoze se školskim autobusom poduzeća *Autotrans*. Škola pri tom surađuje s roditeljima, prijevoznikom te Uredom za društvene djelatnosti u Gospiću radi pravodobne i sigurne vožnje te prijevoza od škole do mjesta stanovanja. Prevelika udaljenost između škola, brdsko područje i krševito priobalje značajno utječu na sveukupnu organizaciju i realizaciju redovnih školskih zadaća. Zbog opisane teritorijalne udaljenosti između škola, učenika putnika, ali i općenito manjeg broja đaka, organizacija svakodnevnih aktivnosti je iznimno kompleksna, što povećava fiksne i materijalne troškove. Također, kako bi se u svim osmorazrednim školama postigla adekvatna stručna zastupljenosti, učitelji kemije, biologije, tehničke kulture, tjelesne i zdravstvene te glazbene kulture putuju i rade u Senju, Sv. Jurju i Krasnu. Učitelji putnici također imaju osiguran prijevoz, no problemi se javljaju za vrijeme zimskih mjeseci kad se zbog oštrog planinske klime i jake bure teže dolazi do odredišta, što ponekad onemogućava i odgađa nastavu.

Tablica 46 - Statistički pregled broja učenika po školama

Škola/područna škola	2014./2015.		2013./2014.		2012./2013.		2011./2012.		2010./2011.	
	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred
Senj	362	39	370	43	375	54	364	35	404	46
Sveti Juraj	25	2	27	3	30	2	38	2	48	3
Krasno	30	1	37	4	41	4	46	6	44	5
Vratnik	7	3	6	1	5	1	8	2	8	2
Krivi put	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Ukupno u školskoj godini	424	45	440	51	451	61	457	45	505	57

Izvor: Statistička evidencija OŠ Silvine Strahimir Kranjčević

Prema podacima iz statističke evidencije OŠ S.S. Kranjčević vidljiv je negativan trend i smanjenje broja učenika u posljednjih 5 godina, što daje dodatnu težinu negativnom trendu depopulacije prostora Grada Senja. Naime, od školske godine 2010./11., kada je školu pohađalo sveukupno 505 učenika, u školskoj godini taj je broj smanjen na 424 učenika, odnosno za 16%. Matičnu školu u Senju je u školskoj godini 2014./2015. pohađalo 362 učenika, što je 10% manje nego 5 godina ranije, dok je broj upisanih prvašića manji za 15%. U područnim školama trend je još nepovoljniji pa se u posljednjih 5 godina u Sv. Jurju broj učenika smanjio za enormnih 48%, a u Vratniku za 32%. Nažalost, zbog opće depopulacije Krivog puta, posebice u kontekstu mladog stanovništva i djece, zatvorena je područna škola u Krivom putu.

Što se tiče infrastrukturnih uvjeta, OŠ S.S. Kranjčević posjeduje 21 učionicu, 6 kabineta, knjižnicu, dvoranu za priredbe, zbornicu te 6 uredskih prostorija ukupne površine 1265m². U kontekstu vanjskog okoliša, škola posjeduje 965 m² koji se odnose na zelene površine i sportsko igralište. Prema procjeni vodstva škole, od ukupno 21 učionice tek njih 4 nisu adekvatno opremljene, ali također niti jedna ne zadovoljava najmodernije tehničke i infrastrukturne zahtjeve. Ipak, od konkretnih i relativno hitnih potreba, kao prioritet se izdvaja nužno uređenje i opremanje učionice za fiziku. Škole u Sv. Jurju i Krasnu zahtijevaju uređenje i opremanje informatičkih učionica, za čiju adekvatnu nastavu trenutačno ne postoje potrebni uvjeti. Od većih, kapitalnih, investicija, matična škola u Senju zahtijeva obnovu vanjske fasade te stolarije kako bi se postigla veća energetska učinkovitost, ali i udobnost školskih prostora. Osim toga, nužna je sveobuhvatna informatička umreženost škole.

12.1.3. SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Sustavom odgoja i srednjeg obrazovanja u Gradu Senju i u školskoj godini 2014./2015. obuhvaćen je sveukupno 181 učenik. Institucija koju učenici pohađaju je *Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića*, čiji osnutak datira iz 1725. godine, kada je osnovana kao gimnazija. Povijesni razvoj škole išao je ukorak s promjenama obrazovnih politika u pojedinom povijesnom razdoblju, a škola 1990. godine mijenja naziv u *Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića* pod kojim djeluje i danas. Osnivač škole je Ličko-senjska županija. U srednjoj školi se trenutačno odvija 6 redovnih obrazovnih programa koje provodi 35 zaposlenika, od čega je 27 nastavnika, dok se ostatak odnosi na stručne suradnike (2) te administrativno i pomoćno-tehničko osoblje (6).

Tablica 47 - Obrazovna područja – programi i trajanje obrazovanja po programima

Gimnazija	
Opća gimnazija	4 godine
Elektrotehnika i računalstvo	
Elektrotehničar	4 godine
Tehničar za računalstvo	4 godine
Turizam i ugostiteljstvo	
Turističko-hotelijerski komercijalist	4 godine
Kuhar (klasični oblik)	3 godine
Konobar (klasični oblik)	3 godine

Izvor: Godišnji plan i program rada Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića u Senju

Osim redovnih programa, Škola je osigurala minimalne uvjete i za 8 izvannastavnih aktivnosti koje učenici mogu pohađati, iz područja društvenih znanosti, ekologije, umjetnosti, sporta te računalstva.

Prema statističkoj evidenciji škole, ukupan broj učenika je u posljednjih 5 godina smanjen za visokih 19%, tako da je u školskoj godini 2014./15. školu pohađao sveukupno 181 učenik. Opća gimnazija je u Senju tradicionalno najpopularniji program koji pohađa najveći broj učenika, no i taj program također bilježi smanjenje polaznika za 18% u istom promatranom razdoblju. Nadalje, zbog nedovoljnog broja učenika program za turističko-hotelijerskog komercijalista u posljednje tri godine ne djeluje, tako da niti jedan učenik 1. razreda nije upisan u promatranom periodu. Slična je situacija s klasičnim konobarskim programom gdje u posljednje dvije godine također nije došlo do upisa učenika u 1. razred. Kada bi se samo usporedio podatak o broju osmaša na području Grada Senja te učenika upisanih u 1. razred Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića, stekao bi se pogrešan dojam da gotovo svi osnovnoškolci svoje školovanje nastavljaju u Senju. Tako omjer učenika završnog, 8. razreda školske godine 2013./14. te učenika upisanih u 1. razred Srednje škole 2014./2015. iznosi 58:55. Ipak, zamjetna je visoka razina mobilnosti učenika koji srednje školovanje nastavljaju u drugim gradovima i školama čiji programi nisu zastupljeni u Senju (zbog niskog broja učenika i opravdano). Pri tom se u kontekstu izlazne mobilnosti dominantno radi o školama tehničkog usmjerenja (npr. srednje građevinske škole) u Rijeci ili Zagrebu; te obrtničkim i stručnim školama u Crikvenici, Otočcu ili Karlovcu (npr. automehaničarska škola, šumarska itd.). Ulazna se mobilnost pak najčešće bilježi dolaskom učenika s područja Crikvenice ili Novog Vinodolskog koji srednje školovanje nastavljaju u Senju.

Tablica 48 - Statistički pregled broja učenika po programu

	2014./2015.		2013./2014.		2012./2013.		2011./2012.		2010./2011.	
	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred	Broj učenika	I. razred
Opća gimnazija	66	19	65	17	72	15	77	16	80	19
Elektrotehničar	42	12	52	11	51	6	57	23	40	13
Tehničar za računalstvo	30	19	26	7	34	8	38	15	53	13
Turističko-hotelijerski komercijalist	20	-	20	-	26	-	28	19	9	-
Kuhar	17	5	24	8	28	4	29	11	24	12
Konobar	6	-	13	-	23	6	17	9	17	8
Ukupno u školskoj godini	181	55	200	43	234	39	246	93	223	65

Izvor: Statistička evidencija Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića

Tablica 49 - Osnovni pregled uspješnosti učenika Srednje škole na državnoj maturi

Državna matura	2013./14.			2012./13.			2011./12.			2010./11.		
	Pristupilo	Položilo	%	Pristupilo	Položilo	%	Pristupilo	Položilo	%	Pristupilo	Položilo	%
Opća gimnazija	17	17	100%	21	21	100%	19	19	100%	14	11	79%
Elektrotehnika i računalstvo	14	13	93%	13	8	62%	18	12	67%	13	10	77%
Turističko-hotelijerski komercijalist	-	-		4	4	100%	-	-		-	-	

Izvor: Statistička evidencija Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića

Što se tiče nastavka školovanja, odnosno pristupa visokom obrazovanju, senjski maturanti ostvaruju zadovoljavajuće rezultate. U programu opće gimnazije u posljednje 4 godine ostvarena je 100%-tna uspješnost u smislu polaganja državne mature. Istovremeno, u programima elektrotehnike i računalstva bilježi se manja oscilacija u uspješnosti polaganja državne mature, ali je također zadovoljavajuća te u školskoj godini 2013./14. iznosi visokih 93%.

Što se tiče osnovnih infrastrukturnih uvjeta, škola raspolaže s dvije zgrade. Glavnom zgradom u kojoj se realizira teorijska i praktična nastava svih programa, a nalazi se u ulici Vjenceslava Novaka 2, dok se dvorana za tjelesnu i zdravstvenu kulturu nalazi u ulici Stara cesta, od glavne zgrade udaljena cca 1 km. Ukupna površina prostora škole iznosi 1876 m². Nastava se u glavnoj zgradi odvija u 16 prostorija: 6 specijaliziranih učionica – za hrvatski jezik, strani jezik, matematiku, zemljopis i povijest, likovnu umjetnost; 6 kabineta – za elektrotehniku, tehničare za računalstvo, informatiku, biologiju-kemiju, fiziku, ugostiteljstvo i kuharstvo; 2 radionice – za elektrotehniku i ručnu obradu; 2 učionice teorijske nastave. Gotovo sve učionice djelomično su obnovljene, uređene i opremljene tijekom 2008. i 2009. godine. Također, za potrebe e-Dnevnika škola je priključena na optički kabel te je provučena računalna mreža kako bi svaka učionica imala pristup Internetu, a u svim se učionicama nalazi i računalo za nastavnika.

Nastava tjelesne i zdravstvene kulture izvodi se u izdvojenoj zgradi, u sportskoj dvorani koja površinom od 204 m² ne zadovoljava uvjete nastave (npr. za ekipne sportove), no nedostatak prostora se također negativno reflektira na stanje i mogućnost uvođenja nove i dodatne sportske opreme. Zbog toga, Škola je u nastavi primorana koristiti obližnje travnato nogometno igralište za provedbu pojedinih nastavnih i sportskih aktivnosti.

12.1.4. VISOKO OBRAZOVANJE

Na području Grada Senja trenutačno ne postoje studiji ili obrazovni programi iz područja višeg ili visokog obrazovanja, no postoje tendencije kako bi Veleučilište u Gospiću u Senju pokrenuti trosemestralni stručni studij „Menadžment održivog razvoja turizma“. Grad Senj bi osigurao prostor kako bi se ispunili svi potrebni preduvjeti za pokretanje procedure prijave novog studija nadležnoj Agenciji za znanost i visoko obrazovanje.

12.1.5. OSTALO I CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE

U segmentu cjeloživotnog obrazovanja na području Grada Senja djeluje Pučko otvoreno učilište Milutin Cihlar Nehajev, pri čemu djelatnost obrazovanja čini jednu od 3 osnovne djelatnosti.

U 2014. godini POU se također bavilo organizacijom raznih vidova stjecanja vještina i znanja pa je tako ponuđen tečaj informatike 1. i 2. stupnja, tečaj stranih jezika (talijanski i engleski) te tečaj za samostalne knjigovođe. S novim programima će se nastaviti i tijekom 2015. godine. Godišnje u prosjeku 30-ak građana pohađa tečajeve, što se ocjenjuje zadovoljavajućim trendom s obzirom na demografsku sliku Senja.

12.1.6. ULOGA GRADA U OBRAZOVANJU

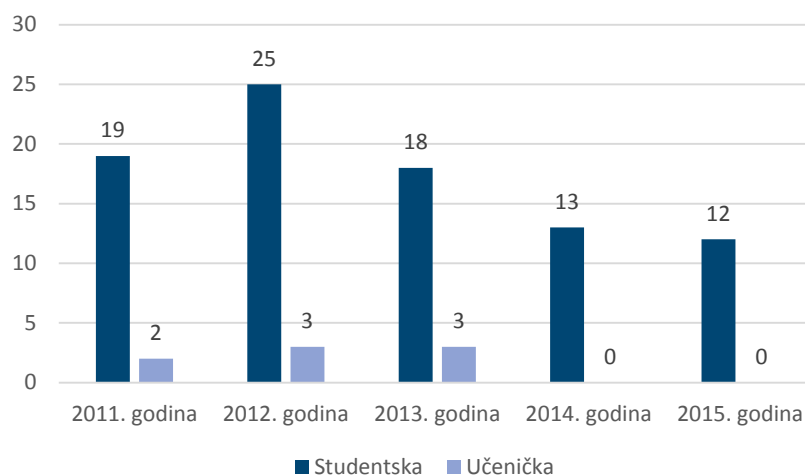
Ulogu Grad Senja u obrazovanju potrebno je promatrati višerazinski s obzirom na to da su djelatnosti jedinica lokalne uprave i samouprave značajno ograničene te da je uloga središnje države dominantna u oblikovanju javnih politika u obrazovanju. Mogućnost oblikovanja odluka na lokalnoj razini, a potom utjecanja na njihovo donošenje na nacionalnoj je izrazito kompleksna i često dugotrajna. Tome je potrebno pridodati i činjenicu da su osnivači srednjih škola županije, dok su djelatnosti vrtića i osnovnog obrazovanja u domeni gradova. Bez obzira na opisanu kompleksnost, uloga gradova u obrazovnim politikama značajna je, posebice u funkciji korektora nedostataka nacionalnog sustava.

Pri tom se posebice ističe kontekst osiguranja minimalnih potrebnih uvjeta i infrastrukture, poticanje izvaninstitucionalnog obrazovanja, suradnje različitih aktera (npr. s gospodarskim ili sektorom civilnog društva), pružane administrativne podrške u kontekstu donatorskih projekata (npr. projekti sufinancirani EU ili nacionalnim sredstvima), kao i specifični segmenti u kojima Grad Senj može kontribuirati - osiguranje optimalnih uvjeta za učenike s poteškoćama ili s posebnim potrebama.

Osim navedenog, konkretan doprinos koji Grad Senj ostvaruje je stipendiranje studenata i učenika. Generalno, stipendije su oblik financijske pomoći koji se dodjeljuje pojedincima za potrebe njihova obrazovanja, profesionalnog usavršavanja ili istraživanja. Stipendije mogu biti potpune ili djelomične, pri čemu potpune stipendije pokrivaju troškove školarine, smještaja, hrane, osobnih

troškova i dodatnih studijskih materijala, dok djelomične stipendije pokrivaju jedan ili više navedenih troškova, ali ne sve. Strategija Grada Senja, sukladno proračunskim mogućnostima, ali i općoj praksi, je dodjeljivanje djelomičnih stipendija, odnosno studentskih pomoći.

Grafikon 27 - Statistički pregled stipendija Grada Senja

Izvor: Podaci Općeg upravnog odjela Grada Senja, Odsjeka za društvene djelatnosti

Studentska stipendija iznosi 7000 kn godišnje, (700 kn/mj.), dok učenička iznosi 5000 kn godišnje (500 kn/mj.). Prema rezultatima istraživanja Eurostudent za Hrvatsku, prosječan ukupan iznos troškova studiranja po studentu iznosi 15.755 kn po semestru. Ovaj iznos uključuje prosječne semestralne troškove školarina, upisnina i drugih davanja vezanih uz studij koji iznose 2,816 kn, dok troškovi života (odnosi se na troškove smještaja, hrane, prijevoza i ostalih potreština) iznose gotovo pet puta više: 12,939 kn. Naravno, važno je shvatiti da su ovo uprosječeni podaci te da izdaci svih studenata nisu bliski navedenom iznosu te je Grad svjestan brojnih diskrepancija unutar studentske populacije. Ipak, kada se promatra sam prosjek, provedba ovakve politike studentske pomoći pokriva prosječnih 20% troškova godišnje.

Tablica 50 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Obrazovanje

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA
	• opremanje i modernizacija školskih kabineta i učionica (npr. informatičke učionice, kabineti za fiziku i sl.) • uvođenje IKT infrastrukture u obrazovne ustanove te njihova umreženost • zadovoljavanje svih uvjeta za uključivanje u projekt e-škole • izgradnja nove te obnova postojeće infrastrukture, uz povećanje energetske učinkovitosti škola i vrtića (nove fasade, stolarija itd.) • povećanje kapaciteta za pripremu i provedbu infrastrukturnih i ostalih projekata u segmentu obrazovanja • povećanje kvalitete i raznovrsnosti programa cjeloživotnog obrazovanja te promocija istih	• trend opadanja broja djece uključene u predškolski i školske obrazovne programe • razvidan je nedostatak višenamjenskih prostora, odnosno dvorana za tjelesno vježbanje, za organizaciju i održavanje raznih priredbi te slična obrazovna i kulturna događanja • cjelokupna je infrastruktura u vrtićima dobrim dijelom dotrajala • visoki fiksni i materijalni troškovi za osnovne škole i roditelje zbog velike teritorijalne udaljenosti škole i mjesta stanovanje te između pojedinih škola • nedovoljan broj učenika i škola za popunjavanje satnice te nedovoljan kapacitet stručnih kadrova u školama zbog čega učitelji trebaju održavati nastavu u više prostorno vrlo udaljenih škola • niti jedna škola u potpunosti ne zadovoljava suvremene tehničke i infrastrukturne zahtjeve • nedostupnost velikog broja srednjoškolskih programa u Senju i zatvaranje postojećih programa zbog manjka interesa • nedostatni prostorni kapaciteti sportske dvorane • nepostojanje ustanova za visoko obrazovanje zbog čega je već tijekom školovanja vidljiva migracija • nedovoljan interes građana za sudjelovanje u programima cjeloživotnog obrazovanja

12.2. KULTURA I SPORT

12.2.1. KULTURA

Raznovrsnost, ponuda i intenzitet kulturnog života u Senju prvenstveno ovisi o institucijama koje ga nose, koje dominantno djeluju u području kulture ili su neposredno vezane uz kulturu. Nekoliko je takvih institucija koje je nužno spomenuti: POU Milutin Cihlar Nehajev, Gradski muzej Senj, Gradska knjižnica Senj, Sakralna baština Senj, Gradska glazba Senj te Radio Senj d.o.o.

Pučko otvoreno učilište Milutin Cihlar Nehajev

Djelatnost kulture jedna je od temeljnih djelatnosti kojima se bavi POU M.C. Nehajev, a ogleda se u organizaciji raznih vidova kulturno-glazbenih i zabavnih programa, u izdavačkoj djelatnosti te u poticanju i popularizaciji domaćeg glazbeno-amaterskog stvaralaštva.

Ustanova je organizirala dva ciklusa koncerata ozbiljne glazbe (proljetni i ljetni turnus) koji se održavaju i na otvorenom i u zatvorenim prostorima, kako bi se manifestacije prilagodile ugođaju te time kreirali uvjeti za veću posjećenost. Organizirano je i jedno Senjsko kulturno ljeto koje se sastoji od niza kulturno-umjetničkih i zabavnih manifestacija, predstava i koncerata. Uz navedeno, redovito se organizira i škola pjevanja koja ima za cilj popularizaciju i usavršavanje vokalne tehnike, kako za senjske mlade pjevače, tako i za učenike i studente hrvatskih i stranih glazbenih učilišta. Osim navedenog, tijekom 2014. godine organizirano je i odigrano 10 kazališnih predstava, od čega 6 dječjih.

Što se tiče glazbeno-amaterskog stvaralaštva, u sklopu ustanove djeluju ženska klapa Senjkinje te Plesna škola *Mayas Dance Nation*. Ustanova je pokrenula inicijativu za osnivanjem muške klape, za čim nije iskazan dovoljan interes pa će Ustanova inicijativu nastaviti i u narednim godinama.

Osim samostalne organizacije niza manifestacija, Ustanova djeluje i kapacitetima suorganizatora inicijativa drugih aktera u kulturi, a često i ustupa prostor Doma kulture ili zvučnu tehniku kako bi se osigurali adekvatni uvjeti za pojedine manifestacije od kulturnog značaja. Tijekom 2014. godine u Domu kulture je održano 20 manifestacija, gdje su dominirale kulturne (predstavljanje knjiga, kulturne manifestacije ili kulturno-glazbeni program, umjetnički koncerti itd.), ali i znanstveno-obrazovne (predavanja, informativni sastanci, konferencije, seminari, radionice, edukacije itd.) te službene (godišnje skupštine, predstavljanja Planova i programa itd. udruga, tvrtki, organizacija s područja Senja). Prostor Doma kulture u kojem djeluje ova ustanova je dotrajavao i opremom i tehnikom te je potrebno Dom kulture kompletno preurediti i uskladiti sa standardima koje propisuju Zakoni za prostore tog tipa u kojem se okupljaju ljudi.

U segmentu izdavačke djelatnosti, u 2014. je izdan i plasiran 152. broj domaćeg humoristično-satiričnog lista *Metla i Škavacera*, jednog od najstarijih listova tog tipa u Hrvatskoj.

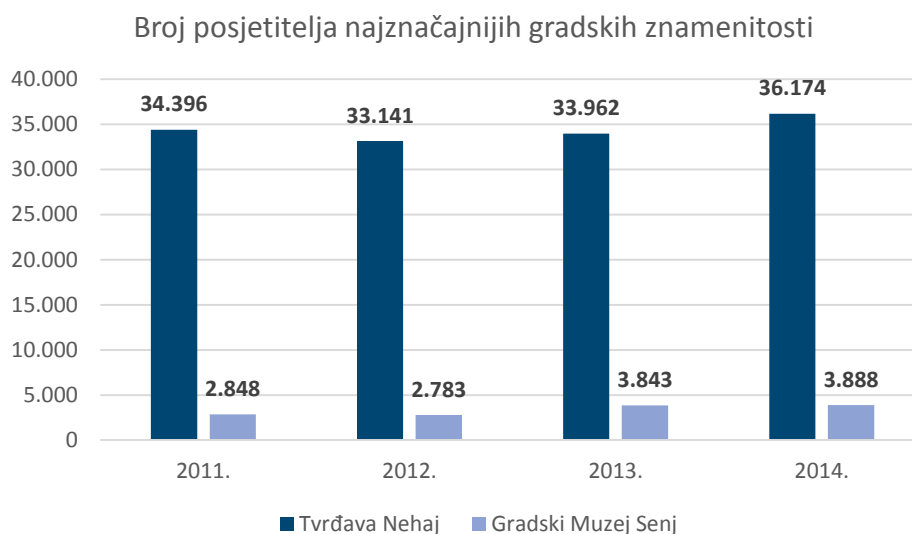
Gradski Muzej

Gradski muzej Senj nalazi se u palači obitelji Vukasović, jedne od najuglednijih i najutjecajnijih senjskih obitelji. Palača je građena u XIV./XV. st. u gotičko-renesansnom stilu te predstavlja vrhunski objekt profane arhitekture grada Senja. Gradski muzej je osnovan 7. svibnja 1962. godine kao kulturna i znanstvena ustanova čija je zadaća skupljanje, čuvanje, sređivanje, proučavanje, obrađivanje, prezentiranje i objavljivanje muzejske i povijesno-kulturne građe. Muzej ima i

odgojno-obrazovnu funkciju, a vodi brigu o cjelokupnoj kulturnoj i prirodnoj baštini grada i okolice. U muzeju su uređene brojne zbirke, kao što su arheološka i hidroarheološka, zbirka glagoljice i glagoljskog tiskarstva, senjskog pomorstva, intelektualni krug Senja, zbirka novije senjske povijesti, etnografska zbirka- Bunjevci te prirodoslovna zbirka-Velebit. U sastavu Gradskog muzeja djeluje i stručna knjižica (Seniensia) sa starijom i novijom arhivskom građom, fotodokumentacijom te manjom zbirkom umjetničkih slika.

Gradski muzej Senj upravlja i glavnom senjskom atrakcijom – Tvrđavom Nehaj, simbolom Senja, koja je sagrađena 1558. godine pod nadzorom kapetana i generala hrvatske Vojne krajine Ivana Lenkovića te kapetana Herbarta VIII. Auersperga Turjaškog. Sazidana je od kamenog materijala razrušenih crkava, samostana i kuća prvotno smještenih izvan gradskih zidina, a nalazi se na brdu i u Parku Nehaj. U tvrđavi Nehaj postavljena je zbirka Senjski uskoci i Senjska primorska kapetanija, stalne izložbe Senjske crkve kroz povijest i Gradski i plemićki grbovi Senja.

Grafikon 28 - Ukupni godišnji broj posjetitelja Gradskog muzeja Senj i Tvrđave Nehaj

Izvor: Gradski muzej Senj

Kako je vidljivo iz navedenog grafikona, posjećenost glavnih kulturnih atrakcija bilježi porast, prije svega u Tvrđavi Nehaj čija posjećenost bilježi porast od 6,5% u 2014. godini naspram prethodne godine. Pri tom je potrebno istaknuti da je većina posjeta realizirana u ljetnim mjesecima kada je i turistička aktivnost najintenzivnija. Ipak, unatrag posljednjih nekoliko godina, Gradski Muzej Senj bilježi intenzivan porast posjeta u zimskim mjesecima, i to domaćih posjetitelja te posebice u siječnju, zbog organiziranja Noći Muzeja – Senj, popularnog projekta na nacionalnoj razini kojem se pridružio i Gradski muzej Senj.

Osim osnovne djelatnosti, vrijedi napomenuti kako Gradski muzej Senj te Senjsko muzejsko društvo od 1965. godine kontinuirano objavljuju znanstveni časopis *Senjski zbornik*. To je jedini znanstveni časopis u Ličko – senjskoj županiji u kojem eminentni znanstvenici objavljuju radove iz povijesti, kulture, književnosti, ekonomije, geografije i ostalih znanstvenih područja, ali također služi promicanju bogate svekolike spomeničke baštine Grada Senja. Zbornik je dostupan na portalu znanstvenih časopisa RH koji na jednom mjestu okuplja informacije o znanstvenim časopisima u Hrvatskoj tj. nalazi se na mrežnoj stranici <http://hrcak.srce.hr>, a također je uključen i u slijedeće relevantne indekse: ERIH – *European Reference indeks for the Humanities*; FRANCIS – INIST – CRNS,

France; BHA, *Bibliography of the History of Art*, USA. Planirano je proširenje Gradskog muzeja na prostor opožarene zgrade u vlasništvu Grada.

Gradska glazba Senj

Gradska glazba Senj jedna je od najdugovječnijih senjskih udruga građana te jedan od najstarijih puhačkih orkestara u Hrvatskoj, koji je svojom dugotrajnošću i kontinuiranim djelovanjem dao i daje veliki kulturni doprinos u amaterskom glazbenom stvaralaštvu. Senjska glazba svoj doprinos daje svim većim gradskim događanjima, a nastupima u Hrvatskoj i inozemstvu članovi Glazbe pridonose širenju prijateljstva i prepoznatljivosti Senja. U dugom razdoblju od 173 godine u orkestru su svirale brojne generacije Senjana, a danas orkestar ima oko 25 aktivnih glazbenika. Također vrijedi istaknuti da je arhiva Glazbe izgorjela u bombardiranju Senja 1943. godine pa se za godinu njena osnutka uzima 1842. godina kada su Ilirske narodne novine objavile vijest da je u Senju 22. travnja 1842. godine održana svečanost u čast rođenja cara Ferdinanda i da je u svečanosti među ostalim sudjelovalo »ovdašnje društvo skladnoglasja«. Postoje i neke druge, ali još uvijek nedovoljno dokazane pretpostavke da je Glazba djelovala i prije 1842. godine.

Sakralna baština

Godine 1969. Senjska biskupija jednakopravno je sjedinjena s Riječkom u Riječko - senjsku nadbiskupiju. Sjedište nadbiskupije je tada premješteno u Rijeku, ali je u Senju ostala imovina Senjske biskupije - Biskupijski i Kaptolski arhiv, Biskupijska knjižnica te Riznica katedrale. Za upravljanje spomenutom imovinom 1995. godine je utemeljena Sakralna baština Senj.

Do 1970. godine se u Senju vodio arhiv Senjske biskupije od njenog osnutka, a Modruške ili krbavske od godine 1617., tj. od kada upravu vrše senjski biskupi. Neovisno od arhiva biskupije vodio se i arhiv Stolnog kaptola senjskog. Oba arhiva pretrpjela su tijekom vremena velike gubitke (osobito u Drugom svjetskom ratu) pa se danas govori o njihovim ostacima. Ipak, i ti su ostaci iznimno vrijedni jer sadrže građu koja je malo korištena, a predstavlja vrijedan izvor, posebno za povijest spomenutih biskupija. U arhivu je oko 100 dužnih metara građe. Do sada su popisane i sređene sve arhivske knjige i sastavljeni regesti spisa obaju arhiva zaključno s početkom 19. stoljeća, a dalje se radi na inventarizaciji i katalogizaciji građe iz XIX. i XX. st. Najstariji dokument koji se čuva u Biskupijskom arhivu je iz godine 1445. (ovjeroavljen prijepis), a najstariji je registrirani dokument (kojega u arhivu više nema) iz godine 1000. Kaptolski arhiv ima najstariji dokument iz godine 1272. (prijepis), dok je najstariji registrirani dokument iz godine 1185. Arhivska građa pisana je uglavnom latinicom i to na latinskom, hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Nekada je arhiv imao i veliku zbirku dokumenata na glagoljici, ali ih se mali broj do danas sačuvao. Stalna izložba crkvene umjetnosti utemeljena je 1987. godine. Izložba obuhvaća izabrane izloške iz riznice senjske katedrale, arhiva i biskupijske knjižnice. Na njoj su prezentirani ostaci spomeničkog blaga ostalih senjskih crkava, ključevi grada Klisa, salonsko pokućstvo iz vremena biskupa Ožegovića u empir stilu, portreti senjsko - modruških biskupa te liturgijsko posuđe.

Gradska Knjižnica

Gradska knjižnica Senj je osnovana 1835. g, a sadrži fond od 36.229 svezaka. Tijekom 2014. imala je 844 člana i 16.690 posudbi. Temeljni odjeli knjižnice su Odjel za odrasle, Odjel za djecu i mladež, Čitaonica dnevnog tiska, Studijska čitaonica, Odjel informatike i Informacijsko - referentni odjel. Uz osnovnu djelatnost knjižnica redovito održava književne večeri, promocije književnih djela, izložbe likovnih radova, radionice i igraonice za djecu, biblioterapijska predavanja, radio emisije posvećene knjizi i čitanju, vođenje grupnih obilazaka knjižnice, edukativna predavanja sportske, psihološke,

medicinske i dr. tematike. Pored knjižnice u Senju, postoje i dva ogranka u Sv. Jurju i Krasnom. U prostoru Gradske knjižnice potrebno je uređenje skladišnog prostora, a za izložbeni prostor koristit će se i dio prostora opožarene zgrade uz Muzej.

Radio Senj

Radio Senj je s emitiranjem započeo 1995. godine, a djelatnost se sastoji od emitiranja javnog programa informativnog, zabavnog, kulturnog i edukativnog karaktera. Radio posjeduje koncesiju za uže gradsko područje, koju daje Agencija za elektroničke medije, a koja vrijedi do 2017. godine. Tijekom 2014. godine realizirano je 25 emisija. Radio je također i redoviti medijski pokrovitelj svih zbivanja i manifestacija u Gradu Senju. Radio Senj se financira prodajom marketinškog prostora te uz potporu Grada Senja, Ličko-senjske županije i Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Tijekom 2014. godine utvrđeni su prirodni pokazatelji i pokazatelji uspješnosti kako bi se omogućilo adekvatno mjerenje učinaka i kreirala platforma za donošenje dugoročnog strateškog plana razvoja te mapiranje troškova po jedinici obavljenih usluga za sve emisije. Ključno razvojno ograničenje koje determinira daljnji razvoj poslovanja Radio Senja je neadekvatna koncesija za signal koji pokriva malobrojnu populaciju i financijski neisplativu sredinu. To kronično opstruira nastojanja za akviriranjem većeg broj privatnih oglašivača - segment od kojeg prihodi kontinuirano padaju uslijed efekata gospodarske krize koja je zahvatila privatni sektor, ali dovodi do ovisnosti o javnim sredstvima. Odgovor na to je stvaranje kontinuirano kvalitetnog programskog sadržaja koji je prepoznat na nacionalnoj razini i izvor sufinanciranja djelovanja Radia. S obzirom na sve navedeno, bogatu kulturnu baštinu i atrakcijsku osnovu (čiji je pregled dan i u drugim poglavljima ove strategije), razvidno je da kulturne djelatnosti Senja predstavljaju temelj za formiranje specifičnog identiteta. Slijedom toga, na kulturnom se naslijeđu gradi prepoznatljivost Senja i lokalnog stanovništva te se formira, valorizira i interpretira u službi turizma. Zbog toga se većina kulturnih manifestacija organizira u ljetnim mjesecima, dok je zimska ponuda relativno siromašna te se veže na specifične inicijative, kao što su tradicionalni Božićni koncerti Gradske glazbe, sve popularnija Noć muzeja, ili pak rani proljetni turnus koncerata ozbiljne glazbe. Od zabavnih manifestacija, važno je istaknuti da se u zimskim mjesecima organizira i jedan od najstarijih europskih karnevala – Senjski mesopust, koji zauzima centralno mjesto zimske ponude u segmentu zabave.

Tablica 51 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Kultura

RAZVOJNE POTREBE	• valorizacija materijalne i nematerijalne kulturne baštine • veća zaštita i bolje održavanje kulturnih znamenitosti • jasno utvrđivanje prioriteta i plana aktivnosti za obnovu i revitalizaciju kulturne baštine • izgradnja pomoćne i popratne infrastrukture za revitalizaciju i bolju interpretaciju kulturne baštine te korištenje iste u turističke svrhe • stvaranje prepoznatljivog kulturnog i vizualnog identiteta • jače povezivanje i suradnja kulturnih ustanova u cilju razvoja kulture, turizma i gospodarstva • adaptacija te tehnološko opremanje postojeće infrastrukture (kulturni centar, kazališni prostor, kino dvorana) • infrastrukturno uređenje i prilagodba gradskih zapuštenih prostora u kulturni centar	RAZVOJNA OGRANIČENJA
		• nedovoljna raspoloživost financijskih sredstava za ulaganja u kulturne djelatnosti i infrastrukturu • nedovoljno razvijena pomoćna i popratna infrastruktura za revitalizaciju kulturne baštine • nedovoljno atraktivna interpretacija kulturne baštine i nedostatak integrirane turističke ponude koja bi mogla zadovoljiti potrebe modernih turista • manjak uređenih i opremljenih prostora za kulturne manifestacije • nedovoljno udruga i poduzetničkih ideja u segmentu kulture • visoki troškovi velikog broja manifestacija, a nedovoljno vidljivi rezultati • nedovoljan interes građana za kulturu i očuvanje kulturne baštine

12.2.2. SPORT

Sport i rekreacija veoma su značajni za razvoj svake sredine pa tako i za grad Senj. Sportom se nazivaju fizičke aktivnosti kojima se građani mogu baviti rekreacijski, amaterski i profesionalno. Sport može biti vrhunski (selektivni) i masovni (neselektivni), a razlikuju se još profesionalni, amaterski, rekreacijski, školski i sport za osobe sa invaliditetom. U pravilu se sportovi dijele na grupne (zajedničke) i samostalne (pojedinačne) vrste sportova.

Institucija koja na području Grada Senja djeluje u ovom segmentu je *Zajednica sportova Grada Senja*, sportska udruga koja okuplja 16 klubova i organizacija civilnog društva u segmentu sporta. Cilj Zajednice je da svojim djelovanjem pridonose razvoju i promicanju svih oblika sporta na području Grada Senja, poticanju i stvaranju uvjeta za organizirano bavljenje sportom, razvoju sportskih aktivnosti djece i mladeži te sportsko rekreacijskih aktivnosti građana, ali i promicanju odgojnih funkcija sporta, poštenja, razumijevanja, tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje sportom, što je u uskoj korelaciji sa tendencijom širenja olimpijskih ideala i jačanja olimpijskog pokreta.

Zajednica u svom radu utvrđuje i ostvaruje politiku promicanja sporta na području grada Senja, potiče i promiče svekoliki sport, poglavito sport djece i mladeži, usklađuje aktivnost svojih članova, objedinjuje, usklađuje te izrađuje sportske programe, predlaže programe javnih potreba u sportu te istovremeno skrbi o njegovom ostvarivanju. Sukladno trenutačnim mogućnostima, skrbi o vrhunskim sportašima te sudjeluje u kreiranju uvjeta za njihovu pripremu za profesionalna natjecanja (npr. olimpijske igre, svjetska, europska i nacionalna prvenstva te druga natjecanja).

Zajednica također sudjeluje u ostvarivanju programa i politike Hrvatskog olimpijskog odbora, u unapređenju stručnog rada i osposobljavanju stručnih djelatnika itd. Osim upravljačkih tijela Zajednice čiji članovi djeluju na volonterskoj bazi, zaposlena je jedna osoba, profesionalac, i to na mjestu stručnog koordinatora.

Zajednica aktivno sudjeluje u kreiranju i provedbi javnih politika u segmentu sporta, a također i u distribuciji financijskih sredstava iz proračuna Grada Senja (prema ključu raspodjele kojeg utvrđuje Upravni odbor zajednice), što su glavni izvori prihoda zajednice.

U klubovima koji rade s mlađim dobnim skupinama te se redovito natječu, tijekom 2014. godine je treniralo 330 sportaša. S tim sportašima radi dvadesetak trenera, uz preko 100 članova uprava klubova – volontera. Opća tendencija Zajednice i pojedinih sastavnica je animirati te privući što više djece u sportske aktivnosti. Prema podacima Zajednice, od 362 učenika osnovne škole, njih 281 bavi se sportskim aktivnostima, dok njih 183 aktivno trenira u nekom od sportskih klubova. U dječjem vrtiću 34% djece je tjelesno aktivno i uključeno u sportske aktivnosti, dok u osnovnoj školi taj postotak iznosi 78%. U srednjoj školi postotak tjelesno aktivne djece iznosi 30%, no u obzir su uzeti samo oni učenici koji žive u Senju. Zbog razmjerno nižeg postotka, jedan od ciljeva Zajednice u narednom razdoblju je rad na većem uključivanju srednjoškolaca u redovne sportske aktivnosti.

Tablica 52 - Pregled najvećih aktivnih sportskih klubova

	Broj uzrasnih ekipa	Broj sportaša	Broj trenera	Posebni uspjesi
NK Nehaj	5 (seniori + 4 mlađe)	121	6	N/A
RK Senj	4 (seniori + 3 mlađe)	70	6	Kadetska ekipa u posljednje 3 godine uzastopce osvaja medalje na prvenstvu RH (1., 2. i 3. mjesto)
ŽRK Senia	3 ekipe	76	5	N/A
NK Bunjevac	1 (seniori)	18	1	N/A
TK Senj	25	25	2	Trenutačno 2 sportašice posjeduju kategorizaciju HOO-a
BK Senj	N/A	4	1	Trenutačno su 2 boksača prvaci RH u svojim kategorijama te stalni reprezentativci

Izvor: Zajednica sportova Grada Senja

Što se tiče sportske i rekreacijske infrastrukture na području Grada Senja, u tablici niže je dan prikaz osnovnih podataka.

Tablica 53 - Prikaz osnovnih podataka sportske i rekreacijske infrastrukture

Sportska igrališta	Broj	Površina
Sportska igrališta u zatvorenom	2	1100 m ²
Sportska igrališta na otvorenom	6	10000 m ²
Igrališta pogodna za rekreaciju	>5	N/A
U izgradnji	3	2000 m ²

Izvor: Zajednica sportova Grada Senja

Na području Grada Senja postoje dvije sportske dvorane, Gradska školsko-sportska dvorana Robert Barbić Beli te tzv. mala dvorana. Obje su dominantno u službi obrazovnih institucija, Gradsku dvoranu koristi Osnovna škola za provedbu tjelesne i zdravstvene aktivnosti, dok malu dvoranu koristi Srednja škola u iste namjene. U popodnevnim terminima obje se dvorane koriste za provedbu trenažnih procesa sportskih klubova te rekreacije.

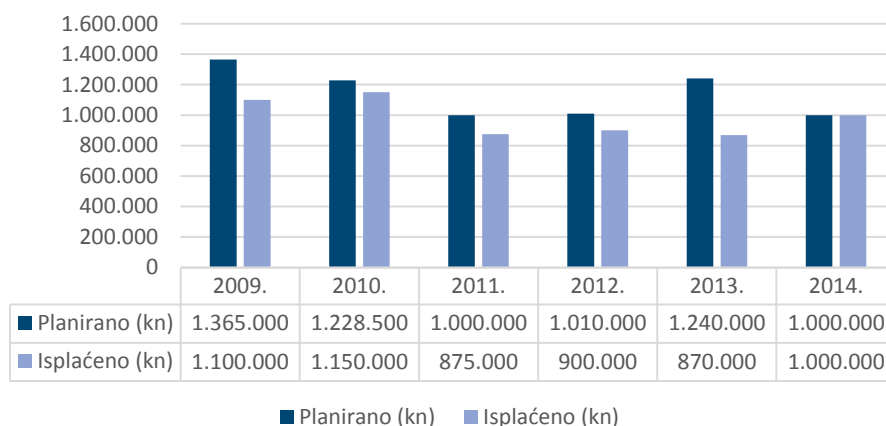
Između dvije dvorane nalazi se jedno od 2 travnata igrališta, na kojem djeluje NK Nehaj, dok se drugo nalazi u Krivom putu i na njemu djeluje NK Bunjevac. Ostala igrališta na otvorenom se odnose na igralište „Tenis“ na brdu Nehaj, Čolku u Svetom Jurju, košarkaško igralište uz Osnovnu školu, malo igralište u Mundaričevcu. Još postoji i tzv. pomoćno nogometno igralište koje se nalazi na sjevernom izlazu iz grada Senja, no nikad nije pušteno u funkciju te se nalazi u zapuštenom stanju. Na području Grada Senja postoji još niz pruručno uređenih igrališta na otvorenom, najčešće u blizini plaža te na pogodnim javnim površinama. Postojeći infrastrukturni uvjeti nisu dovoljni za trenutačne potrebe senjskih sportaša, rekreativaca i turista, ali niti za organizaciju većih sportskih turnira, Senj je pokrenuo *RESPITE - Recreational and Sports Center Tennis*. Radi se o izgradnji i uređenju sportskog centra uz postojeće igralište „Tenis“, u kojem će se nalaziti dva polivalentna igrališta na otvorenom (za tenis, odbojku i mali nogomet) te bočalište, a uredit će se i opremiti teretana, s obzirom na deficit sportske ponude takvog tipa. Osim navedenog, u sklopu projekta uređenja plaže i šetnice Škver, planirana je izgradnja igrališta pogodnog za odbojku ili rukomet na pijesku.

Konkretno poteškoće senjskog sporta, posebice u domeni aktivnih klubova, manifestiraju se na financijskom planu, jer je gotovo uobičajena situacija da su klubovi u blokadi, da zaprimaju kazne od matičnih sportskih saveza zbog kumuliranih dugova te da prijevoznici (također zbog kumuliranih dugova) odbijaju vršiti prijevoz sportaša bez avansnih uplata.

Grafikon 29 - Alokacija sredstava iz proračuna Grada Senja namijenjena Zajednici sportova Grada Senja

Planirana i isplaćena sredstva iz Gradskog proračuna

Izvor: Izvješće o radu zajednice sportova Grada Senja za 2014. godinu

Iz navedenog je grafikona vidljivo da je u posljednjih 5 godina prisutan trend smanjenja dotacije iz proračuna Grada Senja, namijenjen aktivnostima sportskih klubova, ali i da je u kumulativu izostala isplata dotacije gotovo u iznosu posljednjeg godišnjeg proračuna Zajednice sportova. Osim toga, zbog negativnih efekata gospodarske krize te općenito niske ekonomske aktivnosti, situacija je s akviriranjem sponzora i donacija slična, jer bez obzira na kontinuiranu proaktivnost Uprava sportskih klubova u privlačenju donacija i sponzorstava, prihoda iz tog segmenta opadaju.

Zaključno, razvidna je potreba za dubinskom analizom stanja u sportskim klubovima, kreiranje plana svojevrsne sanacije dugova, stabilizacije njihova poslovanja i financijskih pokazatelja, ali i kreiranje dugoročno održive politike poticanja i razvoja sporta u Gradu Senju.

Tablica 54 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Sport

RAZVOJNE POTREBE

- financijsko restrukturiranje sportskih klubova
- povećanje kapaciteta i poboljšanje infrastrukturnih uvjeta za bavljenje sportskim i rekreativnim aktivnostima (dvorane, otvorena igrališta i prostori za vježbanje na otvorenom, zabavni i adrenalinski parkovi, parkovi, planinarski domovi i staze, biciklističke i trekking staze)
- poboljšanje uvjeta za bavljenje sportskim aktivnostima za starije osobe, osobe s invaliditetom
- povećanje svijesti građana za potrebom kvalitetnog korištenja slobodnog vremena te bavljenje sportskim aktivnostima

RAZVOJNA OGRANIČENJA

- preveliko oslanjanje sportskih klubova na ograničena financijska sredstva iz proračuna
- nedovoljno popratnih aktivnosti uz sportske događaje
- financijska neodrživost poslovanja sportskih klubova prema trenutačnom stanju
- nedovoljna uključenost svih razina vlasti u poticanje različitih sportova

12.3. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

12.3.1. ZDRAVSTVO

Na području Grada Senja nekoliko je institucija koje djeluju u sustavu zdravstva, prvenstveno Dom zdravlja Senj, potom privatna ljekarnička jedinica Ljekarna Tomljanović te privatna stomatološka ordinacija Dental Žarkov.

Dom zdravlja Senj je zdravstvena ustanova za pružanje zdravstvene zaštite stanovništva u sklopu zdravstvene djelatnosti na primarnoj razini, a u skladu s mrežom javne zdravstvene službe organizirane su i radne jedinice za obavljanje pojedinih specijalističkih djelatnosti te stacionar za dijagnostiku i liječenje. Ustanova osigurava ostvarenje načela sveobuhvatnosti, cjelovitog pristupa primarne zdravstvene zaštite, dostupnost i kontinuiranost pružanja zdravstvene zaštite te organizira i skrb o sustavnom unapređenju zdravlja i prevencije bolesti na svom području. Dom zdravlja obavlja zdravstvenu djelatnost sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, a osim u Senju, djelatnost obavlja i u tri područne ambulante: u Svetom Jurju, Krasnu i Jablancu. Osnivač Doma zdravlja je Ličko-senjska županija, a upisan je u registar Trgovačkog suda u Rijeci.

Dom zdravlja Senj temeljem zaključenih Ugovora o provođenju zdravstvene zaštite s HZZO-om obavlja sljedeće djelatnosti:

Tablica 55 - Djelatnosti Doma zdravlja Senj

Primarna zdravstvena zaštita	• Obiteljska (opća) medicina (1 tim) • Dentalna zdravstvena zaštita (polivalentna) (3 tima) • patronažna zdravstvena zaštita (2 medicinske sestre) • Laboratorijska dijagnostika (1 tim) • Sanitetski prijevoz (2 tima)
Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita	• Medicinska biokemija • Radiologija (klasične i kontrastne pretrage, UZV, mamografija i RTG snimanja zuba) (1 tim) • Fizikalna medicina i rehabilitacija (0,2 tima), Urologija (0,2 tima) • Ortopedija (0,2 tima) • Interna medicina (0,2 tima)

Izvor: Dom zdravlja Senj

Za djelatnosti dentalne zdravstvene zaštite (polivalentne) u područnoj ambulanti Sveti Juraj, patronažne zdravstvene zaštite i laboratorijske dijagnostike priznata je primjena posebnog standarda i mjerila jer Dom zdravlja Senj zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja za osigurane osobe HZZO-a provodi na području gdje postoje veća odstupanja u organiziranju

zdravstvene zaštite. Također, u sklopu Doma zdravlja se provodi i stacionarno liječenje, odnosno, djeluje opći stacionar.

U koncesiji se nalaze djelatnosti obiteljske (opće) medicine (3 tima), dentalna zdravstvena zaštita (polivalentna) (1 tim), zdravstvena zaštita žena (1 tim) te zdravstvena zaštita predškolske djece (1 tim). U zakupu se pak nalaze pulmologija (1 tim) i dentalni laboratorij.

U Ustanovi se provode djelatnosti za koje nije zaključen ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, ali organizacija istih zahtijeva posebne potrebe s obzirom na zdravstveno stanje stanovništva i to:

- djelatnost medicine rada koju provodi Specijalistička ordinacija medicine rada iz Rijeke
- psihijatrijska djelatnost koja se provodi dolaskom specijalista iz Psihijatrijske bolnice Rab

Dom zdravlja Senj ima ukupno 43 zaposlena radnika, od čega 24 zdravstvenih i 19 nezdravstvenih djelatnika. Od zdravstvenih radnika VSS je 6, VŠS 3 i SSS 15. Nezdravstvenih radnika VSS je 2, VŠS 1, SSS 12, KV 1, NKV 3 radnika. Zbog odlaska specijalista radiologa na rad u drugu zdravstvenu ustanovu te skorog odlaska u starosnu mirovinu specijalista pedijatrije ukazuje se potreba za realizacijom predmetnih specijalizacija.

Dom zdravlja Senj svoju obavlja djelatnost u dvije zgrade na lokaciji u Senju u vlasništvu ustanove te u područnim ambulantama u Jablancu (također vlasništvo ustanove), u Svetom Jurju i Krasnu, koje su u vlasništvu grada Senja.

Nedavnom sanacijom svih pročelja s fasadnim otvorima nove zgrade u Senju napravio se velik iskorak u poboljšanju energetske učinkovitosti i stvaranju boljih uvjeta za provođenje zdravstvene zaštite. Ustanova je prilično dobro opremljena medicinskom i tehničkom opremom koja se u okviru odobrenih decentraliziranih sredstava svake godine nastoji obnoviti i održavati. Ipak, zbog velikog broja prijeđenih kilometara vozila sanitetskog prijevoza potrebno je češće nabavljati nova vozila s potrebnom opremom. Ustanova trenutačno raspolaže s 3 sanitetska vozila, dok je jedno u postupku nabave. Zbog dotrajalosti ukazuje se potreba nabave novog vozila za patronažnu djelatnost te jednog dostavnog vozila.

Što se tiče osnovnih zdravstvenih pokazatelja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije u ovom trenutku ne vrši samostalne statističke analize za pojedine gradove, već se koristi agregiranim podacima na razini županije, koji se potom uspoređuju s podacima na nacionalnoj razini. Posljednje obrađeni i dostupni podaci su iz 2013. godine. Na razini Republike Hrvatske, bilježi se pad broja umrlih od cirkulacijskih bolesti (756 manje u odnosu na 2012) koje su i dalje vodeći uzrok smrtnosti s 24.232 umrlih osoba - 569,4/100.000 stanovnika. Od novotvorina, druge po redu skupine bolesti iz koje se izdvajaju vodeći uzroci smrti umrlo je 14.012 osoba - 329,3/100.000 stanovnika (72 više u odnosu na 2012). Tri četvrtine svih uzroka smrti u Hrvatskoj je iz ove dvije skupine bolesti, dok se preostale smrti odnose se na ozljede i otrovanja (2.758 osoba ili 64,8/100.000), bolesti probavnog sustava (2.152 odnosno 50,6/100.000), bolesti dišnog sustava (2.144 odnosno 50,4/100.000) i druge manje zastupljene uzroke.

Tablica 56 - Umrli s prebivalištem u Ličko-senjskoj županiji po skupinama bolesti te udio i stope na 100.000 stanovnika u 2013. godini

Skupina bolesti - stanja	Broj	Žene	Muški
Bolesti cirkulacijskog sustava	425	191	234
Novotvorine	213	134	79
Bolesti dišnog sustava	46	32	14
Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	41	24	17
Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	29	19	10
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	26	12	14
Bolesti probavnog sustava	26	23	3
Bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa	12	7	5
Bolesti živčanog sustava	11	7	4
Zarazne i parazitarne bolesti	5	4	1
Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i laboratorijski nalazi nevršteni drugamo	3	1	2
Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	2	1	1
Bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva	2	0	2
Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	1	0	1

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2014. godinu

U svim županijama vodeći uzrok smrti su bolesti cirkulacijskog sustava, dok su novotvorine druga po redu skupina bolesti iz koje se izdvajaju vodeći uzroci smrti u svim županijama. U većini županija nasilne smrti nalaze se na trećem mjestu uzroka smrti osim u Sisačko-moslavačkoj, Ličko-senjskoj i Gradu Zagrebu gdje se na tom mjestu nalaze bolesti dišnog sustava.

Prema podacima Doma zdravlja Senj, na dan 21. studenog 2014. godine, 398 građana boluje od karcinoma, što je ujedno i vodeći uzrok smrtnosti na području Senja, kojeg slijede cirkulacijske bolesti.

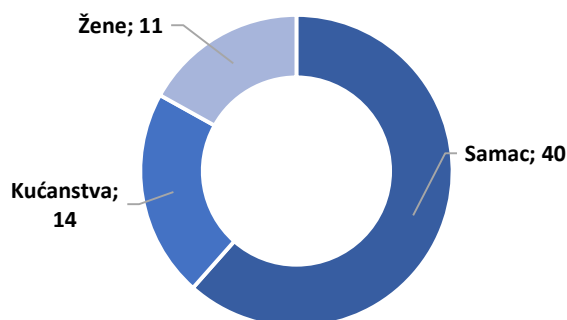
12.3.2. SOCIJALNA SKRB

Socijalna skrb je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osiguravaju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni socijalno ugroženim osobama te osobama s nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, a koji uključuju prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama s ciljem unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, ali i njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Relevantna institucija u ovom segmentu na području Grada Senja je *Centar za socijalnu skrb Senj*, javna ustanova koja u prvom stupnju rješava i odlučuje o pravima iz socijalne skrbi te obiteljsko pravne i kazneno pravne zaštite. Također, na temelju javnih ovlasti, centar može obavljati i poslove zbrinjavanja djece odbjeglih iz obitelji i ustanove, provoditi odgojne mjere nad djecom s poremećajem u ponašanju izvan vlastite obitelji ili boravkom u obitelji te obavljati druge stručne poslove. Centar za socijalnu skrb Senj kao samostalna javna ustanova djeluje od 1998. godine. Centar je bio dio Zavoda za socijalnu skrb Ličko-senjske županije od 01.12.2011. do 01.06.2012., kad je ponovno osnovan kao samostalna ustanova rješenjem Ministarstva socijalne politike i mladih. Pri osnivanju 1998. godine u sklopu Centra za socijalnu skrb Senj s radom je započela i Podružnica

Grafikon 30 - Korisnici zajamčene minimalne naknade (2014. godina)

Korisnici zajamčene minimalne naknade

Izvor: Centar za socijalnu skrb Senj

Otočac, koja obavlja dio djelatnosti, ali nije pravna osoba i njezinom djelatnošću i poslovanjem Centar stječe prava i obveze. Centar za socijalnu skrb Senj osnovan je za područje gradova Senj, Novalja i Otočac te općina Brinje i Vrhovine s pripadajućim naseljima. Centar se dijelom financira iz državnog proračuna (rashodi za zaposlene, materijalni rashodi, financijski rashodi i naknade građanima i kućanstvima), a dijelom iz županijskih decentraliziranih sredstava (materijalni rashodi, financijski rashodi te pomoć za stanovanje korisnicima koji se griju na drva).

Na području Grada Senja ukupno je 70 osoba koje primaju zajamčenu minimalnu naknadu, od čega je 40 samaca, dok se ostatak odnosi na broj osoba u kućanstvima.

Grafikon 31 - Kvalifikacijska struktura korisnika zajamčene minimalne naknade

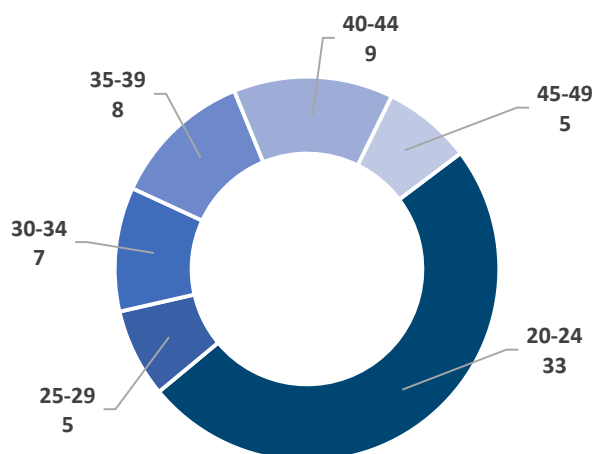
Kvalifikacijska struktura korisnika

Izvor: Podaci iz Godišnjeg izvješća CZSS-Senja za 2014. godinu

Grafikon 32 - Dobna struktura korisnika zajamčene minimalne naknade

Dobna struktura korisnika

Iz prikazanih je grafikona vidljiv dominantan profil osobe koja prima zajamčenu minimalnu naknadu, a radi se o mladom muškarcu, samcu i nezaposlenom kvalificiranom radniku.

Tablica 57 - Jednokratne naknade

U novcu	130
U naravi	3

Izvor: Podaci iz Godišnjeg izvješća CZSS-Senja za 2014. godinu

Centar dodatno pomaže obiteljima jednokratnim pomoćima, na temelju trenutačno teške socijalne situacije, zbog čega su u 2014. godini dodijeljene 133 jednokratne pomoći korisnicima s područja Grada Senja (130 u novcu, a 3 u naravi). Osim toga, Centar dodjeljuje 56 osobnih invalidnina korisnicima na području Grada Senja, kojima se potpomaže standard osobama s invaliditetom.

Tablica 58 - Doplatak za pomoć i njegu

Doplatak za pomoć i njegu	
Isplaćen punom iznosu (100% osnovice)	180
Isplaćen u smanjenom iznosu (70% osnovice)	31
Struktura prema godinama života	
75-79 godina	24
65-69 godina	180
60-64 godina	5
55-59 godina	2

Izvor: Podaci iz Godišnjeg izvješća CZSS-Senj za 2014. godinu

Trenutačno je 211 osoba s područja djelatnosti CZSS-Senj koje primaju doplatak za pomoć i njegu, a dominantno se radi o starijim osobama između 65-69 godina života.

Osim navedenog, Centar bilježi i bavi se poslovima i aktivnostima u kontekstu prevencije i reakcija u slučajevima obiteljskog nasilja, gdje je u protekloj godini evidentirano 6 slučajeva obiteljskog nasilja, od čega su se 4 slučaja odnosila na dijete kao žrtvu obiteljskog nasilja, a 2 na odrasle osobe kao žrtvu obiteljskog nasilja. Nadalje, u području na kojem djeluje Centar za socijalnu skrb Senj, evidentirane su 34 odrasle osobe kojima je ugrožen život, zdravlje i sigurnost, a uslijed bolesti, nemoći, ovisnosti ili socijalne isključenosti. U slučaju privremenog smještaja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u 2014. je godini u dom smješteno 4 djece.

Navedeni podaci dodatno oslikavaju kompleksnost demografske i ukupne slike na području Grada Senja, što iziskuje značajne napore i aktivnosti kako bi se situacija poboljšala. Također, situaciju nije moguće promatrati niti riješiti izolirano, zbog čega i lokalna, regionalna te nacionalna vlast rade na unapređenju socijalnih politika.

U protekloj godini iznos sredstava koji su JLS izdvojile za socijalni program je 499.716 kn, od čega je 153.500 kn izdvojeno za naknadu za troškove stanovanja.

Prema iskustvu Centra za socijalnu skrb Senj, jedna od osnovnih prepreka unapređenju uvjeta u segmentu socijalne skrbi je nedostatak Domova za smještaj socijalno depriviranih skupina, bilo u stalnom svakodnevnom kapacitetu, ili pak povremenom ili poludnevnom.

Tako je kao jedna od ključnih razvojnih potreba u Senju prepoznat projekt izgradnje i uređenja doma za starije i nemoćne. Grad je do sada u pripremnim radovima poput ceste, mosta, projekata i okolne infrastrukture te iskopa i postavljanja temelja uložio oko 12 milijuna kuna. Ukupna izgradnja doma

procijenjena je na oko 40 milijuna kuna, za što se također traže i privatni investitori. Osim doma za starije i nemoćne, razvidna je potreba za osiguranjem privremenog/poludnevnog smještaja djece koja trenutačno borave u državnom domu. Ta se potreba posebice intenzivira s obzirom na strateški i sveobuhvatan projekt Republike Hrvatske - deinstitucionalizaciju socijalne skrbi, čiji je cilj smanjenje ulaska korisnika u institucije, povećanje njihova izlaska iz institucija te poticanje novih oblika izvaninstitucijskih usluga, posebno obiteljske reintegracije. S područja Grada Senja trenutačno je troje djece udomljeno u Domu u Novom Vinodolskom. S obzirom na deinstitucionalizaciju te plan da se Dom zatvori, potrebno je osigurati i prijelaznu mjeru u obliku uređenog i adekvatno opremljenog prostora za poludnevni smještaj djece, pod stručnim nadzorom.

Osim Centra za socijalnu skrb Senj kao najrelevantnije institucije, na području Grada Senja u ovom segmentu djeluju i drugi institucionalni te izvaninstitucionalni akteri. Prvenstveno, Caritas i Gradsko društvo Crvenog križa Senj, dok se od izvaninstitucionalnih aktera humanitarnim i socijalnim radom ističu vjerska zajednica u okviru Župe uznesenja Blažene djevice Marije te organizacije civilnog društva, udruga Bura, Mrva sriće i mnoge druge.

Tablica 59 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Zdravstvo i socijalna skrb

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• privlačenje stručnog kadra u segmentu zdravstva i socijalne skrbi • nabava i modernizacija medicinske opreme, nabava novog vozila za patronažnu djelatnost te jednog dostavnog vozila • digitalizacija poslovanja iz segmentu zdravstva i socijalne skrbi • dovršavanje izgradnje i uređenja Doma za starije i nemoćne Senj te njegovo stavljanje u funkciju • osiguranje smještaja djece koja trenutačno borave u državnom domu • osiguravanje smještaja korisnika socijalne skrbi izvan institucija • povećanje broja izvaninstitucionalnih aktera koji se bave humanitarnim i socijalnim radom (gerontodomačice, volonteri)	• velika prostorna disperzija korisnika i neuređena infrastruktura u izoliranim područjima otežava rad i povećava troškove zdravstvene i socijalne skrbi • nedostatak domova za smještaj socijalno depriviranih skupina

12.4. CIVILNO DRUŠTVO

U modernim demokratskim društvima civilni sektor zauzima iznimno važnu društvenu ulogu. Hrvatski pravni sustav prepoznaje nekoliko vrsta organizacija civilnog sektora, od kojih su najbrojnije udruge, kojih je u Republici Hrvatskoj trenutačno 52.212 (prema Registru udruga RH). Udruge su svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba, koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljevi koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja.

Na području Grada Senja, registrirana je 91 udruga, od kojih su najbrojnije udruge sportskog tematskog usmjerenja (34 ili 37,4%), potom slijedi 15 udruga (16,5%) registriranih pod ostale djelatnosti, dok se na trećem mjestu nalazi 9 udruga (9,9%) kulturnog usmjerenja.

Tablica 60 - Struktura udruga u Gradu Senju prema području djelovanja

Područja djelovanja udruga na području Senja	Broj udruga	Udio
Duhovna	1	1,1%
Ekološka	6	6,6%
Gospodarska	8	8,8%
Humanitarna	2	2,2%
Kulturna	9	9,9%
Okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji	1	1,1%
Ostale djelatnosti	15	16,5%
Prosvjetna	1	1,1%
Socijalna	3	3,3%
Športska	34	37,4%
Tehnička	7	7,7%
Udruge domovinskog rata	1	1,1%
Zaštita prava	1	1,1%
Zdravstvena	2	2,2%
Ukupno:	91	100%

Izvor: Registar udruga

Generalno, organizacije civilnog društva uvelike obogaćuju demokratski život neke sredine, što je na području Grada Senja također vidljivo. Također, bez obzira na definiranu osnovnu djelatnost pojedine udruge, gotovo sva aktivna udruženja djeluju u više društvenih segmenata. Tako se većina udruga istovremeno bavi i humanitarnim radom, bilo organizacijom već tradicionalnih akcija ili onih jednokratnih i situacijskih.

Nadalje, određen broj udruga aktivno djeluje na kulturno-zabavnom planu, s obzirom na to da iniciraju ili sudjeluju u kreiranju brojnih kulturnih, zabavnih, sportskih itd. manifestacija u Gradu Senju (npr., senjski karneval, moto susret, sportska natjecanja itd.).

Vrijedi istaknuti i inicijativu „Expo-SENJ, dođi, pošpijaj, ondat njurgaj!“, čiji je cilj široj javnosti prezentirati te promovirati rad svih udruga, društava, klubova, poduzetnika itd. s područja grada

Senja, kao i afirmirati njihovu međusobnu suradnju. Uz prezentacijsko-prodajni izložbeni dio, sudjeluju i pojedinci ili udruge sportaša, glazbenika, plesača, pjevača, književnika, kao i humanitarne, odgojno-obrazovne i slične ustanove. Manifestacija je već postala tradicionalna, dok glavne organizacijske aktivnosti preuzima TZG Senj i Leo klub Bura.

12.5. MLADI

Mladi su posebno važna društvena skupina koja predstavlja temelj svakog društva, što je posebice vidljivo na lokalnoj razini, odnosno u lokalnoj zajednici. Sukladno tome, njihovi se problemi moraju temeljito razmotriti te biti uključeni u razvojnu strategiju.

Prilikom analize stanja u segmentu mladih, potrebno je razumjeti svojevrstne trendove na višim razinama, nacionalnoj i europskoj. Podaci Eurostata svjedoče izraženim diskrepancijama u te dvije razine, gledajući kroz prizmu dominantnih tema: obitelji, obrazovanja, zaposlenja, slobodnog vremena te interneta.

Gledajući prosjek i određene pokazatelje i parametre, u kategoriji mladih osoba 25-29 godina u RH tek 20% njih ne živi s roditeljima, dok je prosjek EU višestruko veći, gdje više od polovice mladih živi samostalno, odnosno odvojeno od roditelja (52%). Pri tom, u RH se mladi s 33 godine života odlučuju odseliti iz obiteljskog doma, dok je prosjek EU 27 godina (u Švedskoj je taj prosjek 19,9 godina). U segmentu obrazovanja, čak 31,7% mladih Hrvata, u dobi 25-29 godina ima tercijarno obrazovanje, što je više od prosjeka EU koji iznosi 31,3%. Nažalost, u segmentu zaposlenja RH je značajno niža od prosjeka EU te je preko 40% mladih nezaposleno, dok u EU taj prosjek iznosi 25%. U kontekstu korištenja interneta, RH je pri samom vrhu te 94% mladih svakodnevno koristi Internet (u EU 86%), no navike su drugačije. Tako 84% mladih Hrvata koristi društvene mreže, gdje je prosjek EU 76%, ali samo 6% Hrvata koristi Internet kako bi kupilo ili rezerviralo putne karte ili smještaj, dok na razini EU to radi čak 36% mladih. Također, uslugom Internet bankarstva se koristi 60% mladih Europljana, dok je u RH ta razina na 32%.

Na području Grada Senja prema posljednjem popisu stanovništva ima 2.008 mladih do 30 godina, što je 28% od ukupnog stanovništva. Broj mladih se od prošlog popisa smanjio za 5,23 p.p., odnosno za 691 osobu što je posljedica starenja ukupnog stanovništva grada. S obzirom na činjenicu da mladi predstavljaju osnovicu svakog društva, posebice u kontekstu lokalne zajednice, njihovi se problemi moraju temeljito razmotriti te biti uključeni u razvojnu strategiju.

Opća slika stanja i perspektiva mladih usporediva je na svim razinama, tako i na području Grada Senja, pri čemu su dominantno izraženi socioekonomski problemi - nizak životni standard, nedostatak životne perspektive i nezaposlenost, a uslijed dugoročnih i razornih posljedica gospodarske krize. Rezultati prezentirani u gospodarskoj analizi ovoga dokumenta pokazuju kako je u strukturi nezaposlenosti Senja najveći broj upravo mladih, i to visokoobrazovanih. Hrvatska je po nezaposlenosti mladih u dobi do 24 godine druga u Europi.

Na području Grada Senja trenutačno nije aktivan niti jedan institucionalizirani akter ili organizacija u segmentu mladih. Do prije nekoliko godina postojale su inicijative u obliku Savjeta mladih (pri Gradskoj upravi i Županiji) ili Info točke za mlade (pri Obiteljskom centru Senj), koje su u međuvremenu prestale biti aktivne. Ipak, potrebno je naglasiti kako su mladi aktivni kroz brojne udruge koje djeluju na području Senja, pri čemu je vidljiva zavidna razina angažmana u području specifičnih interesnih ili zagovaračkih politika (npr. humanitarne, sportske, kulturne, inicijative zabavnog karaktera itd.). Prema navedenom, moguće je zaključiti kako horizontalne teme, u kojima

je istovremeno glavni kohezivni faktor starosna dob, a predmet interesa adresiranje problema specifične dobne podskupne, nisu dovoljno privlačne za mobilizaciju mladih, koji se dominantno angažiraju oko bliskih, identitetskih tema i specifičnih afiniteta. Zbog toga, potrebno je formulirati sveobuhvatnu i koherentnu javnu politiku, koju bi provodili institucionalni akteri, kako bi se popunila postojeća praznina te utjecalo na poboljšanje opće slike mladih Senjana u narednih 5 godina. Konkretnije, potrebno je osmisliti i provesti programe i sadržaje koji bi inicirali udruživanje i povezivanje više različitih tematskih grupa i udruga, bez obzira na njihovu centralnu djelatnost, oko pitanja mladih te adresirati probleme upravo te podskupine.

Tablica 61 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Civilno društvo i mladi

RAZVOJNE POTREBE	RAZVOJNA OGRANIČENJA
• razvoj učinkovitog modela praćenja financiranja OCD koje doprinose društvu • poticanje, informiranje i edukacija članova OCD o pripremi projekata za sufinanciranje iz različitih donatorskih izvora • poticanje građana da aktivnu društvenu i političku participaciju • poticanje suradnje OCD • diversifikacija djelovanja OCD u različitim područjima za dugoročni društveno-ekonomski razvoj Grada (volontiranje, pružanje izvaninstitucionalnih usluga, društveno poduzetništvo) • formulirati sveobuhvatnu i koherentnu javnu politiku koja pokriva područje interesa mladih • promijeniti opću percepciju Senja u područje privlačno za život i ostvarenje ambicija i mogućnosti mladih • osmisliti i provesti programe i sadržaje koji bi inicirali udruživanje i povezivanje više različitih tematskih grupa i udruga	• nedovoljno praćenje korištenja proračunskih sredstava namijenjenih OCD • mladi doživljavaju Senj kroz nedostatak životne perspektive i nezaposlenost • nepostojanje institucionaliziranog aktera ili organizacije u segmentu mladih • nedovoljna promocija aktivnosti OCD • nedovoljna uključenost građana u različite inicijative • nedovoljna komunikacija i zajedničke inicijative različitih OCD

13. SIGURNOSNI POKAZATELJI

U kontekstu prikaza svojevrstnih trendova i pokazatelja iz sigurnosnog aspekta, nekoliko je relevantnih institucija koje djeluju na cjelokupnom području Grada Senja: Policijska postaja Senj, Javna vatrogasna postrojba Senj te Lučka kapetanija Senj.

Policijska postaja Senj

Policijska postaja Senj nadležna je na cjelokupnom području Grada Senja, na površini od 658 km². Specifičnost teritorijalnog područja koje pokriva karakterizira obalni dio na koji se neposredno nadovezuje brdsko-planinska konfiguracija terena te isto takve klimatske prilike. Upravo tim dijelom teritorija prolazi jedan od najvažnijih geostrateških prometnih pravaca koji spaja kontinentalnu Hrvatsku s primorjem, gdje se dodatno isprepliće niz prometnih pravaca različitog tipa i značaja. Također, na području Postaje se nalazi i veći broj objekata u funkciji turizma, veliki broj novčarskih ustanova (banaka, pošta, mjenjačnica), odgojno-obrazovnih ustanova (osnovne škole, srednja škola, vrtić) te veliki broj ugostiteljskih objekata i noćnih klubova, što su determinante koje utječu na organizaciju i svakodnevni rad postaje. PP Senj je po ustroju mješovita postaja koja izravno obavlja policijske i druge poslove iz nadležnosti temeljne, prometne, pomorske i kriminalističke policije. Organizirano je 24-satno operativno dežurstvo koje zaprima dojave od građana te upućuje policijske službenike na obavljanje zadaća na terenu.

Tablica 62 - Statistički pregled kaznenih djela

	Ukupno	Poznati počinitelj	Nepoznati počinitelj	Naknadno otkriveno	Ostalo nepoznato	% naknadno otkrivenih	% razriješenih KD-a
2012.	101	15	86	71	15	82,55%	84,14%
2013.	130	13	117	88	29	75,21%	77,69%
2014.	119	14	105	57	48	54,28	59,66%

Izvor: Podaci Policijske postaje Senj

Sukladno podacima Policijske uprave Senj, tijekom 2014. godine je evidentirano 119 kaznenih djela, a postotak razriješenih slučajeva iznosi 60%.

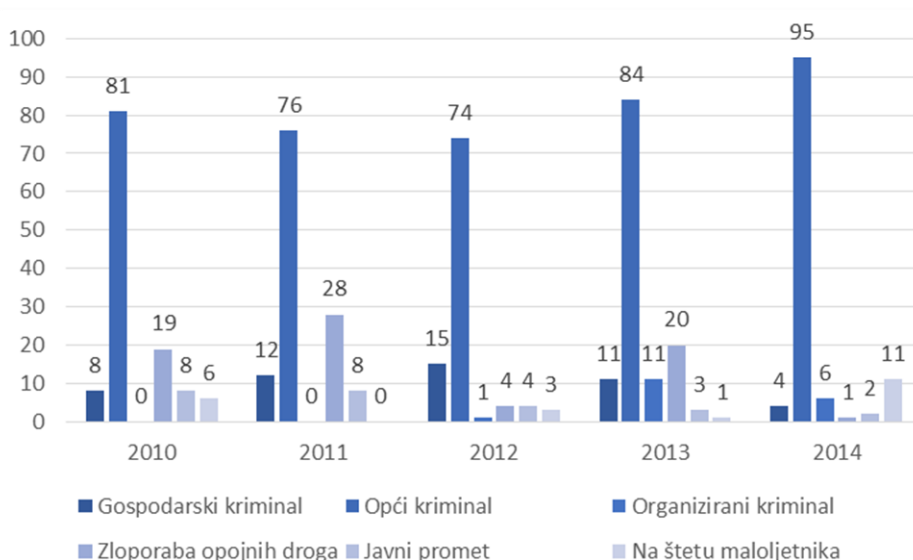
Tablica 63 - Pregled kriminaliteta po strukturi

	Gospodarski kriminal	Opći kriminal	Organizirani kriminal	Zloraba opojnih droga	Javni promet	Na štetu maloljetnika
2010.	8	81	0	19	8	6
2011.	12	76	0	28	8	0
2012.	15	74	1	4	4	3
2013.	11	84	11	20	3	1
2014.	4	95	6	1	2	11

Izvor: Podaci Policijske postaje Senj

Prema strukturi kriminaliteta, koja je prikazana u tablici iznad, a slikovno u grafikonu niže, opći kriminal zauzima najveći udio u strukturi s 80%, odnosno 95 kaznenih djela, nakon čega slijede slučajevi kriminaliteta na štetu maloljetnika.

Grafikon 33 - Statistički prikaz strukture kriminaliteta

Izvor: Podaci policijske postaje Senj

Tablica 64 - Pregled prekršaja javnog reda i mira

	Ukupno JRM	Ukupno ostali prekršaji
2010.	54	310
2011.	34	482
2012.	62	328
2013.	64	343
2014.	70	268

Izvor: Podaci policijske postaje Senj

Što se tiče prekršaja u kontekstu kršenja javnog reda i mira, na području Senja je evidentirano 70 takvih slučajeva, dok je ostalih prekršaja 268 (za razliku od čak 343 prekršaja iz 2013. godine).

Što se tiče statističkih pokazatelja sigurnosti u prometu, evidentirano je ukupno 89 prometnih nesreća, od čega samo 1 sa smrtnom posljedicom. U posljednjih 5 godina bilježi se rapidan pad broja prometnih nesreća, za visokih 42%.

Tablica 65 - Statistički pregled posljedica prometnih nesreća

	Prometne nesreće				Posljedice		
	Ukupno	Smrtne posljedice	Ozlijeđeni	Materijalna šteta	Poginuli	Teške tjelesne ozlijeđe	Lakše tjelesne ozlijeđe
2010.	153	2	35	116	2	7	28
2011.	159	3	34	122	1	16	21
2012.	122	2	38	82	2	10	28
2013.	91	1	29	61	1	14	18
2014.	89	0	28	61	1	7	22

Izvor: Podaci Policijske postaje Senj

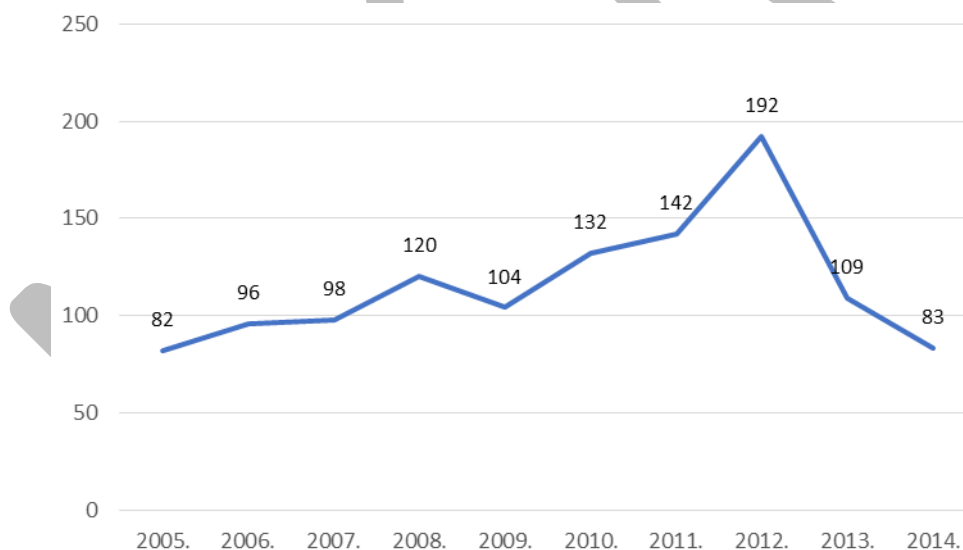
Javna vatrogasna postrojba Senj

Postrojba sudjeluje u provedbi preventivnih mjera zaštite od požara, gašenju požara i eksplozija, spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom i eksplozijom, pružanju tehničke pomoći u nezgodama i opasnim situacijama te obavlja i druge poslove u ekološkim i inim nesrećama. Vatrogasna djelatnost obavlja se kao javna služba te je stručna i humanitarna djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku.

Za područje pod nadzorom JVP Senj izrađeni su Plan i Procjena zaštite od požara prema kojem je zaključeno da na području grada Senja trebaju djelovati tri DVD-a s po 20 operativnih vatrogasaca. U požarnoj zoni Jablanac i požarnoj zoni Veljun Krivi Put nije moguće ustrojiti DV društva zbog slabe naseljenosti, tako da u tim požarnim zonama intervenira najbliža postrojba DVD-a. JVP iznimno detaljno i sveobuhvatno prati statistiku i pregled sigurnosnih pokazatelja, odnosno broj intervencija po mjestu i lokaciji nastanka, danu, satu itd., sukladno čemu se detaljno planiraju smjene i broj vatrogasaca kako bi cjelokupan sustav bio optimiziran, a vrijeme reakcije bilo što kraće.

Vatrogasne intervencije dijele se na požarne, tehničke te ostale intervencije. U sljedećim tablicama i grafikonima prikazani su statistički podaci o broju, udjelu, vrstama intervencija i ostalim značajnim pokazateljima za određene periode. Prateći statistiku u proteklih deset godina na području grada Senja, broj se kreće oko 100 intervencija po godini. Izrazito veliki broj intervencija je odrađen 2012. godine zbog vremenske nepogode iz veljače te godine.

Grafikon 34 - Broj intervencija JVP Senj po godinama

Izvor: Godišnje izvješće JVP Senj za 2014.

Kako je vidljivo iz grafikona, broj intervencija je u 2014. godini na najnižoj razini u posljednjih 10 godina.

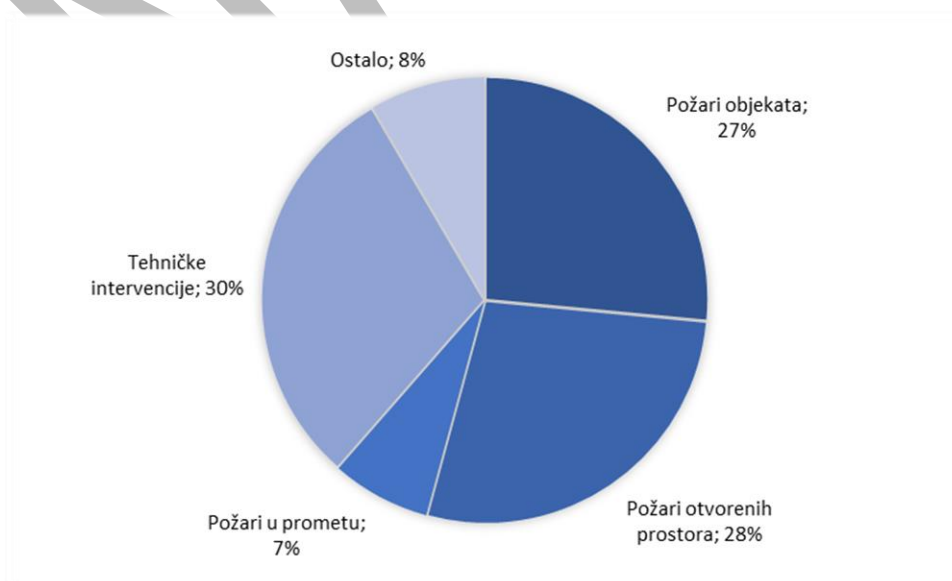
Tablica 66 - Ukupan broj intervencija prema mjestu razvoja

	Broj intervencija po godinama									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Požari objekata (<i>sjenice, štagljevi, kuće, stanovi, tvornice, silosi i sl.</i>)	35	41	19	16	18	32	37	25	26	22
Požari otvorenih prostora (<i>šuma, polje, voćnjak, trava, nisko raslinje</i>)	38	37	46	53	46	42	40	66	28	23
Požari u prometu (<i>Autobus, osobno i teretno vozilo</i>)	1	5	3	3	4	3	3	1	4	6
Tehničke intervencije	10	13	21	18	24	41	38	92	40	25
Ostalo (<i>Intervencije bez učešća, osiguranja, lažne dojave</i>)			9	30	12	14	24	8	11	7
Ukupno	84	96	98	120	104	132	142	192	109	83

Izvor: Godišnje izvješće JVP Senj za 2014. godinu

Prema izvješćima JVP Senj, uz požarne i tehničke intervencije gdje su direktno ugroženi ljudski životi, najzahtjevnije su intervencije na požarima otvorenog prostora gdje je uz službujuću smjenu JVP potrebno angažirati sve operativne vatrogasce iz postrojbe te što je moguće više ljudstva iz DVD-a. Mnogi požari ove vrste lokalizirani su u samoj početnoj fazi, isključivo pravovremenom dojavom i najmanjim mogućim protekom vremena od dojave do samog početka gašenja.

Grafikon 35 - Broj intervencija JVP Senj po mjestu razvoja

Izvor: Godišnje izvješće JVP Senj za 2014. godinu

Nekoliko čimbenika utječe na uspješnost intervencije, a na području Senja su prisutni upravo oni faktori koji kreiraju brojne opstrukcije za adekvatnu intervenciju. Pri tom se prvenstveno misli na relativno veliku površinu grada Senja koju karakteriziraju nepovoljna konfiguracija terena s često lošim vremenskim uvjetima, rijetka naseljenost (pa se požar otvorenog prostora uoči relativno kasno) te nemogućnost adekvatne komunikacije na samoj intervenciji jer cijelo područje nije pokriveno signalom mobilne telefonije, a još manje signalom za radio vezu (bazni repetitori) i slično.

Po stupnju ugroženosti od pojave požara te po broju intervencija, a zbog toga što obuhvaća urbano područje prednjači požarna zona Senj. Tako se u tom požarnom području bilježi 82% intervencija. Pri tom, najugroženija je stara jezgra grada gdje je i sam pristup objektima u otežan, a starost objekata, udaljenost između građevina, građevinski materijal koji prevladava te način izvedbe dimovodnih kanala predstavlja najveću opasnost.

Uvjeti u kojima postrojba djeluje nisu adekvatni pa je nužno kontinuirano ulagati veće organizacijske resurse kako bi se nedostaci kompenzirali. Naime, lokacija na kojoj se nalazi Postrojba je zadovoljavajuća u odnosu na područje koje predstavlja najveće požarno opterećenje, ali ne zadovoljava svim ostalim standardima i normama koje se odnose na zaštitu od požara, odnosno na prostor koji je potreban za učinkovit rad postrojbe. Pri tom su primarni čimbenici manjak garažnih prostora (posebice u zimskim mjesecima kada pri izrazito niskim temperaturama dolazi zamrzavanja vode u autocisternama i puknuća cjevovoda), nedostatak vatrogasnog poligona za izvođenje vježbi, teretane, skladišnog prostora, praone cijevi, radione, kompresorske stanice, stanice za napajanje električnom energijom neovisno o javnoj električnoj mreži, sanitarnih čvorova, garderobe, učiona i slično. Za potrebe DVD-a, kao i za potrebe VZ Grada Senja nužno je osigurati uredski prostor kao i dvoranu za sastanke većeg kapaciteta. Sukladno opisanim potrebama, kao jedino i objektivno rješenje se nameće izgradnja novog ili proširenje postojećeg vatrogasnog doma na sadašnjoj lokaciji. Što se tiče voznog parka i opreme, da bi zadovoljila važeće uvjete nužno je nabaviti jedno zapovjedno vozilo, vozilo za manje tehničke intervencije i prikolicu za gašenje požara prahom „S-250“. Od opreme za koju su potrebna znatnija financijska sredstva, potrebno je nabaviti termo kameru za otkrivanje žarišta požara u zatvorenom prostoru (osobito podrumskih prostora) i pronalaženje stradalih osoba u zadimljenom i opožarenom prostoru te opremu za intervencije s opasnim tvarima.

Lučka kapetanija

Lučke kapetanije, između ostalog, obavljaju poslove nadzora plovidbe u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske te poslove traganja i spašavanja ljudskih života i imovine na moru, kao i inspekcijske poslove sigurnosti plovidbe. Lučka kapetanija Senj u svom djelokrugu pokriva akvatorij od 107 Nm, dok se na području Grada Senja nalazi 40 Nm (Senj i ispostave Sveti Juraj i Jablanac). Kapetanija je 2014. godine dobila brodicu za spašavanje koja je svojim karakteristikama adekvatna akvatoriju koji je nužno pokriti.

Tijekom 2014. godine Lučka kapetanija Senj je, zajedno s ispostavama, zaprimila 37 prijava pomorskih nesreća/nezgoda, od kojih se najveći dio odnosi, kao i prijašnjih godina, na nezgode i štete koje su pretrpjele brodice za vrijeme lošeg vremena (i to dok su bile privezane u lukama, lučicama i uvalama). Ozbiljnijih pomorskih nezgoda, odnosno nesreća s ozlijeđenim i stradalim osobama ili većom materijalnom štetom nije bilo, a zabilježeno je 11 akcija traganja i spašavanja tijekom kojih je spašeno 29 osoba i 6 brodice (od čega na administrativnom području Senja 8 akcija,

23 spašene osobe i 4 brodice). Prekršajnih naloga je u 2014. godini izdano 20, (u 2013. godini 19), a ukupno je naplaćeno oko 16.000,00 kn, dok se još na izvršenju naplate nalazi oko 44.000,00 kn.

Ključni problem LK Senj je nedostatak djelatnika, gdje je zabilježeno minimalno 5 nepopunjenih radnih mjesta. Posebice se to odnosi na mjesto kapetana ispostave Karlobag, što može ugroziti funkcioniranje službe u iznimno zahtjevnom karlobaškom akvatoriju, što se pogubno reflektira upravo u sigurnosnim aspektima, na poslovima traganja i spašavanja.

Tablica 67 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Sigurnosni pokazatelji

RAZVOJNE POTREBE	• izgradnja/rekonstrukcija i opremanje Vatrogasnog doma JVP Senj • modernizacija voznog parka i opreme • povećanje broja zaposlenika lučke kapetanije za uspješno izvršavanje svih intervencija • uvođenje mjera sigurnosti protiv vandalizacije javnih parkova • povećanje sigurnosti državne ceste D8	RAZVOJNA OGRANIČENJA
		• nepovoljna konfiguracija terena, rijetka naseljenost i velika površina prostora Grada Senja što čini intervencije skupljima i zahtjevnijima • nemogućnost adekvatne komunikacije jer cijelo područje nije pokriveno signalom mobilne telefonije • nedovoljni infrastrukturni kapaciteti i opremljenost JVP Senj te neusklađenost s potrebnim standardima i normama

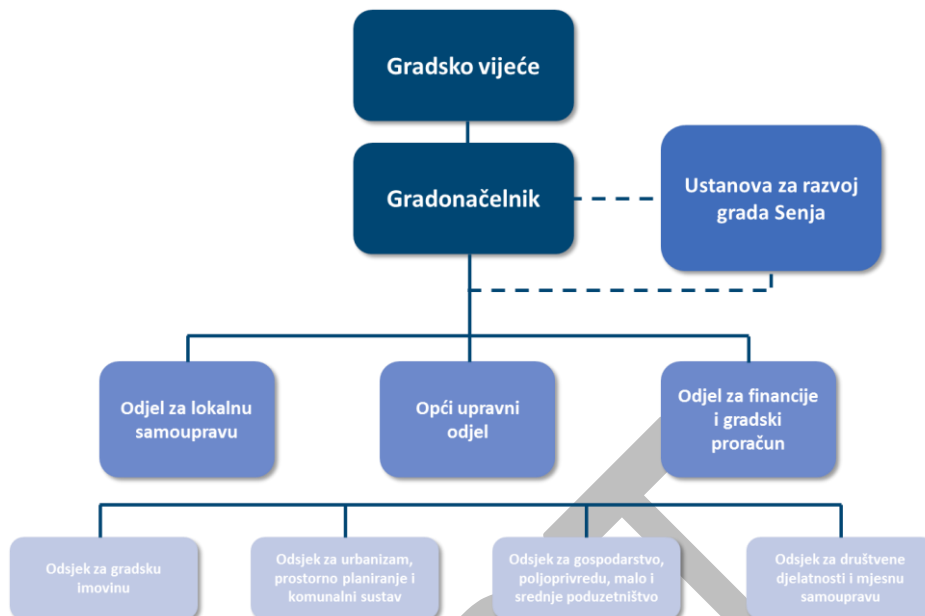
14. INSTITUCIJE RAZVOJNOG UPRAVLJANJA

U svom samoupravnom djelokrugu Grad Senj obavlja poslove lokalnog značaja kojim se neposredno ostvaruju prava građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni drugim tijelima. Osobito se to odnosi na poslove uređenja naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci i socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području te druge poslove sukladno posebnim zakonima.

Razvojem Grada Senja prvenstveno upravljaju Gradonačelnik (na čelu Gradske uprave) te Gradsko vijeće. Gradonačelnik u skladu s razvojnim potrebama grada usmjerava djelovanje upravnih odjela i gradskih službi, pri čemu koristi niz različitih i zakonski alociranih mehanizama (npr. utvrđuje prijedloge izrade prostornih planova, upravlja raspoloživim novčanim sredstvima, imovinom Grada itd.), ali uz odgovarajuće odluke i akte Gradskog vijeća. Ono je predstavničko tijelo građana u čijoj je domeni formalno donošenje odluka i akata, ali i vršenje drugih poslova sukladno važećim Zakonima te vlastitom Statutu. Za obavljanje poslova samouprave te poslova državne uprave prenijetih na Grad Senj, ustrojena su Upravna tijela Grada Senja – Opći upravni odjel, Odjel za lokalnu samoupravu i upravu te Odjel za financije i gradski proračun.

Opći upravni odjel raspodijeljen je u 4 odsjeka (za gradsku imovinu; urbanizam, prostorno planiranje i komunalni sustav; za gospodarstvo, poljoprivredu, malo i srednje poduzetništvo; za društvene djelatnosti i mjesnu samoupravu).

Slika 8 - Organigram gradskih tijela

Zaduženja Odjela kompleksna su i obuhvatna, ali s generalnim fokusom na kreiranje stručnih podloga za opći razvoj Senja te upravljanje cjelokupnim razvojnim procesom. Odsjek tako osigurava uvjete za gospodarenje, zaštitu i upravljanje prostorom Grada Senja te prostorno planiranje i uređenje, što je jedna od temeljnih razvojnih politika. Cilj adekvatnog upravljanja prostorom je poticanje razvoja gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti na području Grada. Osim toga, Odjel radi na zaštiti, upravljanju i nadzoru nad gradskom imovinom. Vršiti koordinaciju s tijelima, ustanovama i trgovačkim društvima u čijoj je nadležnosti izgradnja i održavanje infrastrukture te drugih javnih prostora od interesa za Grad Senj (telefon, elektrodistributivna mreža, državne i županijske ceste, luke, kupališta, more i dr.).

Specifično, u nadležnosti Odjela je i razvoj i poticanje gospodarstva, poljoprivrede te malog i srednjeg poduzetništva, uređenje, održavanje i nadzor nad korištenjem javnih površina, javnih prometnih površina te mora i plaža na području Grada, kao i zaštita te unapređenje okoliša i zdravlja svih građana (kreira neposredne mjere zaštite, edukacije djece i stanovništva, akcije popularizacije programa održivog razvoja i dr.), brine o lokalnim potrebama stanovnika u oblasti predškolskog odgoja i naobrazbe (u dijelu koji se financira iz gradskog proračuna), kulture (utvrđivanje i praćenje programa javnih potreba u kulturi, financiranje redovne djelatnosti ustanova kulture, udruga i drugih organizacija koje realiziraju programe od značaja za Grad Senj), sporta i tehničke kulture (utvrđivanje i praćenje programa javnih potreba, financiranje redovne djelatnosti ustanova, udruga i drugih organizacija koje realiziraju programe od značaja za Grad Senj), socijalne skrbi i zdravstva (sukladno socijalnom programu Grada Senja), kao i u oblasti obrazovanja i znanosti. U Odjelu je zaposleno 14 djelatnika, što čini 50% ukupno zaposlenih u Gradskoj upravi.

Odjel za lokalnu samoupravu i upravu obavlja stručne, pravne, protokolarne, savjetodavne i administrativno-tehničke poslove u svezi s radom Gradonačelnika i Gradskog vijeća te njihovih radnih tijela. U osnovi, odjel je zadužen za adekvatnu primjenu te izvršavanje ili osiguravanje izvršavanja odluka Gradskog vijeća, Gradonačelnika i njihovih radnih tijela. Osim navedenog, Odjel je zadužen za planiranje, projektiranje, izgradnju i uspostavljanje informacijskih sustava te upravljanje radom računskog sustava, kao i edukaciju korisnika informatičke opreme, što su

specifični alati koji mogu unaprijediti proces upravljanja razvojem. U odjelu je trenutačno zaposleno 7 djelatnika.

Odjel za financije i gradski proračun obavlja upravne i druge stručne poslove koji uvelike determiniraju provedbu razvojnih politika. Prvenstveno, vrši izradu i prati izvršenje proračuna Grada, izradu nacrtu plansko financijskih dokumenata Grada te prati i procjenjuje priliv sredstava u Proračun po mjesecima, dok s druge strane predlaže mjesečnu dinamiku proračunskih izdataka. Jedna od osnovnih zadaća Odjela je i financijsko praćenje investicija Grada Senja, u suradnji s Odsjekom za prostorno planiranje i komunalni sustav. U domeni specifičnih mehanizama koji mogu biti u službi razvoja poduzetničke klime i gospodarstva, Odjel utvrđuje obveznike i razrez lokalnih poreza te naknada i doprinosa koji su prihod proračuna Grada Senja. U odjelu je trenutačno zaposleno 7 djelatnika.

Pod upravom Grada nalazi se i čitav niz ustanova s područja specifičnih javnih djelatnosti (npr. obrazovanje, kultura, komunalni poslovi itd.), čijim upravljanjem koordiniraju tijela gradskih vlasti, odnosno Gradsko vijeće kojem se i podnose planovi i programi rada te godišnja izvješća za prethodne godine.

Institucija koja zauzima posebnu ulogu u kreiranju i provedbi razvojnih politika je Ustanova za razvoj Grada Senja. Ustanova je proizašla iz Razvojne agencije Senj (osnovane 2006. godine). Osnovna djelatnost Ustanove je aktivno uključivanje Grada Senja u tokove regionalne politike EU te pružanje stručne pomoći Gradu i gradskim institucijama u pripremi i provedbi razvojnih projekata, s naglaskom na one koje je moguće sufinancirati iz ESI fondova te drugih donatorskih izvora. Također, opseg poslova URGS-a uključuje privlačenje investitora u Grad Senj, pomoć lokalnim poduzetnicima, organizacijama civilnog društva i građanima Senja u pripremi njihovih projekata te iznalaženju mogućnosti za njihovo (su)financiranje. Krajnji cilj djelovanja Ustanove svodi se na razvoj svih društvenih aspekata Grada Senja, zbog čega usko surađuju s ostalim gradskim službama, ovisno o domeni pojedinog projekta.

U Ustanovi trenutačno radi 5 djelatnica koje posjeduju specifična znanja u segmentu upravljanja projektnim ciklusom, akviriranja i primjeni državnih potpora te kreiranju i provedbi razvojnih politika. Do sada su u ime Grada Senja pokrenule i provele 8 projekata sufinanciranih iz pretpristupnih i strukturnih fondova te drugih donatorskih izvora ukupne vrijednosti oko 5 milijuna eura, što je približno jedan godišnji gradski proračun. Priroda projekata seže od poslovne, komunalne, turističke i društvene infrastrukture, do tzv. *soft* projekata namijenjenih jačanju kapaciteta. Osim navedenih, zadužene su za pripremu i provedbu niza projekata koji Grad Senj sufinancira uz pomoć nacionalnih izvora sufinanciranja.

14.1. EFIKASNOST UPRAVLJANJA I OGRANIČENJA

Problematiku efikasnosti upravljanja razvojem te ograničenja koja se pojavljuju moguće je promatrati na dvije razine – internoj i eksternoj.

Interno, dolazi do nedovoljne međusobne koordiniranosti u integralnom upravljanju razvojem, što je uzrokovano raznolikošću funkcija i širinom aktivnosti koje Grad i gradske institucije moraju obavljati. Tome je moguće pribrojiti i nedovoljnu standardiziranost samih procedura te nedovoljnu

razinu efikasnosti djelatnika. Trenutačno ne postoji jedinstven model nagrađivanja ili stimuliranja djelatnika koji bi se provodio na temelju objektivnim pokazateljima i mjerenju kvalitete rada.

Jedan od uzroka niže razine efikasnosti su i trenutačni materijalni i radni uvjeti. Ured Gradonačelnika, Gradska uprava te ured Ustanove za razvoj grada Senja nalaze se na istoj adresi, Obala dr. Franje Tuđmana 2, u prostorijama u vlasništvu Grada. Cjelokupna infrastruktura relativno zadovoljava obujmom za svakodnevni rad (svi uredski kapaciteti su popunjeni), no nedostaju prostori za konferencijske sastanke te za boravak djelatnika (npr. kantina). Potrebno je izvršiti rekonstrukciju i obnovu vanjske fasade i stolarije s ciljem povećanja energetske efikasnosti te smanjenja disipacije energije. Također, interijer je na mjestima dotrajavao i snižava kvalitetu radnih uvjeta. Grad također posjeduje prostor na drugom katu iste zgrade koji može staviti u funkciju.

Što se tiče informatičke opremljenosti, potrebno je unaprijediti aktivnu i pasivnu mrežnu opremu te povećati razinu korištenja IKT rješenja. Trenutačno se koristi niz specifičnih i parcijalnih poslovnih softvera, namijenjenih provedbi računovodstvenih procesa, upravljanju datotekama u segmentu prostornog planiranja itd., a sistemsko dijeljenje informacija i dokumenata većinom je omogućeno između usko povezanih procesa te između tzv. *power usera* (osobe s administrativnim ovlaštenjem za uvid u digitalne podatke određene razine).

Trenutačno nedostaje niz specijaliziranih softvera za pojedine procese (npr. sustav za integrirano upravljanje imovinom, napredne verzije softvera u segmentu poslovnog planiranja, sustav za upravljanje i praćenje projekata itd.), no evidentan je nedostatak holističkog IKT rješenja za integraciju svih srodnih i povezanih procesa, optimizaciju procedura (tzv. *workflow management*) te za ubrzanje komunikacije, kako interno između pojedinih Odsjeka i djelatnika, tako i s drugim Ustanovama i institucijama s kojima Grad redovito surađuje. Što se tiče upravljanja dokumentima, razvidan je fokus na papirnatom vođenju poslovanja, što usporava rad i zbog čega često dolazi do višestrukog arhiviranja dokumentacije. Ipak, gdje je bilo nužno i moguće, implementirana su parcijalna digitalna rješenja (npr. digitalizirani su arhiv i urudžbeni, knjiga ugovora i provedenih nabava, svi ključni dokumenti imaju digitalni *backup* itd.), no također se javlja istovremeno vođenje i papirnate i digitalne evidencije.

Prema tome, može se zaključiti kako je Grad kontinuirano ulagao u IT opremu i softvere te provodio parcijalne optimizacije pojedinih procesa (sukladno mogućnostima), ali je zbog raznolikosti funkcija i širine spektra javnih usluga koje mora pružati nabava sveobuhvatnog IKT rješenja iznimno skupa opcija.

Što se tiče eksterne razine koja opstruira upravljanje razvojem, radi se o velikom broju čimbenika koji nisu pod kontrolom Grada ili gradskih Ustanova, a onemogućuju fokusiranost na razvoj ili provedbu već osmišljenih politika i projekata. Na primjer, promjene ili dopune zakona te drugih akata i procedura često nepovoljno utječu na svakodnevni rad djelatnika i povećavaju njihovu administrativnu opterećenost. Ovisnost o nacionalnim politikama ili pak radu drugih institucija (npr. sudovima, centraliziranoj državnoj upravi itd.) onemogućuje sinkroniziran rad na lokalnom razvoju i provedbu pojedinih projekata. U praksi se tako događa da dugi sudski procesi, sporost u sređivanju imovinsko-pravnih odnosa (bilo s državom ili pravnim/fizičkim osobama) te nerazumijevanje drugih razina javne vlasti, paralizira provedbu projekata na dugi niz godina, ili ih čak onemogućuje. Problem je posebno izražen kod infrastrukturnih projekata.

Tablica 68 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Institucije razvojnog upravljanja

RAZVOJNE POTREBE	• unapređenje poslovanja i operativnog upravljanja Gradske uprave • povećanje i standardizacija kvalitete rada svih djelatnika Gradske uprave • rekonstrukcija prostora Gradske uprave, modernizacija i opremanje prostora • poboljšanje komunikacije između ključnih razvojnih aktera • jasnije definiranje gospodarskih prioriteta i odgovornosti za realizaciju istih • povećanje kompetencija svih djelatnika Gradske uprave • povećanje kapaciteta za pripremu i provedbu projekata • uvođenje ekološki osviještenog poslovanja Grada • digitalizacija poslovanja, upravljanja gradskom imovinom • uspostava potrebnih gospodarskih registara	RAZVOJNA OGRANIČENJA
		• nedovoljna efikasnost i tromost Gradske uprave • nemogućnost sustavnog praćenja svih elemenata razvoja zbog spore razmjene informacija između pojedinih institucija • manjak kompetentnih zaposlenika za pripremu i provedbu većih infrastrukturnih razvojnih projekata • opterećenost sustava velikim brojem djelatnika te zastarjelim sustavima i procedurama po kojima se radi • derutni prostori Gradske uprave, nedostatak opreme • centralizacija sustava prema regionalnim centrima što dodatno usporava aktivnosti upravljanja razvojem

15. MEĐUNARODNA SURADNJA

Međunarodna suradnja Grada Senja ostvaruje se kroz dugu tradiciju suradnje s brojnim inozemnim i nacionalnim jedinicama lokalne samouprave. Najintenzivnija suradnja ostvaruje se s gradovima prijateljima s kojima Grad Senj ima potpisane ugovore o partnerstvu i sporazume o međusobnoj suradnji.

Europski gradovi prijatelji Grada Senja:

Kőszeg (Mađarska) - Sporazum o međugradskoj suradnji zaključen 17. travnja 1999. godine u Kőszegu, a ratificiran u Senju 6. kolovoza 1999.

Vratimov (Češka) - Sporazum o partnerstvu i međusobnoj suradnji sklopljen je 11. rujna 1999. godine

Wielun (Poljska) - Ugovor o međusobnoj suradnji potpisan u veljači 2001. godine.

Sorbiers (Francuska) - Ugovor o međusobnoj suradnji potpisan 11. kolovoza 2000. godine, ratificiran 15. lipnja 2001. godine.

Senec (Slovačka) - Ugovor o partnerstvu i međusobnoj suradnji potpisan 21. travnja 2001. godine.

Parndorf (Austrija) - Ugovor o partnerstvu i međusobnoj suradnji potpisan je 23. travnja 2002. godine.

Hrvatski gradovi prijatelji Grada Senja:

Grad Vrbovec - Ugovor o partnerstvu i međusobnoj suradnji potpisan je 2003. godine.

Grad Jastrebarsko - Sporazum o prijateljstvu i suradnji između Grada Senja i Grada Jastrebarskog potpisan je 13. studenog 2012. godine.

Većina aktivnosti međunarodne suradnje usmjerena je na organizaciju kulturnih događaja, predavanja te međusobnih posjeta i razmjenu iskustva na periodičnoj bazi. Također, građani tih gradova često dolaze na organizirani grupni odmor u ljetnom periodu ili posjećuju neku kulturnu manifestaciju u Senju te im Grad Senj može ponuditi smještaj u slobodnim gradskim prostorima (osnovnu školu, dvorane).

Tijekom godina vidljive su ambicije za međunarodnu suradnju i partnerske odnose s drugim gradovima, međutim kako bi se ostvario pun potencijal međunarodne suradnje i vidjeli konkretni rezultati potrebno je aktivnije uključivanje u međunarodne udruge gradova kao što su primjerice udruga „Energie-cités“ koja ima preko 1000 članova iz 30 europskih zemalja, a povezuje jedinice lokalnih i regionalnih vlasti koje skrbe o racionalnom korištenju energije i primjeni mjera energetske učinkovitosti: održivih izvora energije i zaštiti okoliša; zatim Međunarodna udruga gradova sa zidinama – WTFC koja je osnovana s ciljem održivog razvoja gradova sa zidinama, promocije međusobnih interesa na očuvanju povijesno-kulturne baštine i zajedničkih prijava na EU projekte. Sukladno tome, Grad Senj se mora značajno više angažirati na rad na zajedničkim projektima usmjerenim na područje turizma, energetske učinkovitosti, zaštite okoliša, razmjenu iskustva i primjera dobrih praksi pri čemu može koristiti sredstva iz različitih EU fondova kao što su Europa za građane, Aktivnost 1, Mjera 1: Bratimljenje gradova; programi prekogranične suradnje Interreg Europe 2014-2020, Interreg IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, Program prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2014. – 2020. Aktivnosti međunarodne suradnje sve više dobivaju na značaju iz razloga što omogućavaju pristup informacijama iz različitih područja i sufinanciranje strateški bitnih projekata grada s ciljem postizanja kontinuiranog razvoja i dugoročne održivosti grada.

Tablica 69 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Međunarodna suradnja

RAZVOJNE POTREBE	• širenje mreže gradova-prijatelja • aktivnije uključivanje u međunarodne udruge gradova • veći angažman na kolaborativnim projektima usmjerenim na područje turizma, energetske učinkovitosti, zaštite okoliša • razmjena iskustva i primjera dobrih praksi s drugim gradovima • priprema zajedničkih projekata i prijava na EU natječaje • povećati kompetencije zaposlenika Grada Senja identifikaciju konzorcija te pripremu i provedbu projekata međunarodne suradnje	RAZVOJNA OGRANIČENJA	• nedovoljno iskorištena postojeća mreža gradova-prijatelja u pripremi zajedničkih projekata • nedovoljna prepoznatljivost Grada Senja kao poželjnog člana konzorcija na projektima međunarodne suradnje • nedovoljna promocija iskustva djelatnika i uspješnosti Grada Senja u pripremi i provedbi sufinanciranih projekata • nedefinirani strateški prioriteti za sudjelovanje u projektima međunarodne suradnje • nedovoljna koordinacija svih tijela relevantnih u projektima međunarodne suradnje • nedovoljni kapaciteti kompetentnih djelatnika za rad na više projekata

16. POSEBNO VAŽNI RAZVOJNI PROJEKTI GRADA

Briga o razvoju Grada Senja kontinuirana je aktivnost ključnih razvojnih institucija, vodstva Grada, Gradske uprave, Gradskog vijeća te Gradonačelnika, kao i djelatnica Ustanove za razvoj Grada Senja. U tom kontekstu, potrebno je istaknuti postojeće inicijative i razvojne tendencije čiji je cilj da se provedbom posebno važnih projekata za grad, u narednom srednjoročnom razdoblju unaprijedi opći društveni i gospodarski standard. Projekti koji su ovdje izdvojeni pripadaju projektima od gospodarskog i društvenog značaja, a njihova realizacija ima potencijal promijeniti sliku grada u više aspekata. Projekti su podijeljeni u tri kategorije. Prvenstveno, na strateške projekte u nadležnosti institucija na nacionalnoj razini te na projekte u nadležnosti institucija regionalne razine, čiji će efekti rapidno utjecati na prilike u Senju. Potom, prikazani su projekti na lokalnoj, gradskoj razini koji tendiraju poboljšati životni standard lokalnog stanovništva, a čiju će realizaciju oblikovati i usmjeravati upravo gradska administracija (u suradnji s drugim razvojnim institucijama i partnerima). Na kraju, istaknuti su i izdvojeni posebno važni projekti iz privatnih kapaciteta koji također imaju snagu postati nositelji razvoja Grada te unaprijediti poduzetničku sliku.

Strateški projekti na nacionalnoj razini

- ***Izgradnja dionice autoceste Žuta lokva-Križišće (s izlazom Senj)***

Prometna povezanost jedan je od osnovnih preduvjeta razvoja svake destinacije pa tako izgradnja dionice autoceste Žuta lokva-Križišće predstavlja centralnu prometnu os koja adekvatno povezuje područje kvarnerskog bazena (Bakar, Crikvenica, Novi Vinodolski), podvelebitskog primorja (prvenstveno Senj s otocima Rabom i Pagom) te Like, s Gradom Rijeka kojoj gospodarski gravitiraju sva navedena područja. Trenutačno, priobalna su područja povezana državnom cestom D8 (Jadranskom magistralom) koja prolazi središnjim dijelovima svih naseljenih mjesta koja je nedovoljno sigurna, a u ljetnim mjesecima prometno iznimno opterećena.

Za područje Grada Senja ova dionica autoceste poprima i dodatnu razvojnu dimenziju jer njenim prolaskom dostupna postaje i druga infrastruktura (npr. struja, voda), što je od presudne važnosti za mogućnost revitalizacije infrastrukturno izoliranog senjskog zaleđa.

Trasa bi trebala obuhvaćati izvedbu 56 kilometara autoceste, koja zbog kompleksne konfiguracije terena zahtijeva niz tunela i vijadukata, zbog čega predstavlja financijski zahtjevnju investiciju (trenutačne procjene troškova iznose 13 milijuna eura po kilometru). Generalno, potrebna dokumentacija za cijelu trasu je u visokoj fazi gotovosti, dok su za pojedine dionice već ishođene sve potrebne dozvole. To je npr. slučaj s dionicom izgradnje tunela Vratnik za kojeg je potrebno zatvoriti financijsku konstrukciju. Spajanjem tog tunela s lokalnim cestama značajno bi se unaprijedila povezanost Like i Primorja te povećala protočnost i sigurnost, s obzirom na visoku opterećenost ceste Žuta lokva-Senj preko prijevoja Vratnik.

Trenutačno nije poznat predviđeni početak izgradnje autoceste u okviru nacionalnih planova.

- ***Investicije u HE Senj***

Ovdje je važno istaknuti dva strateška projekta koje HEP planira izvršiti u narednom periodu.

Prvenstveno, radi se o revitalizaciji postojeće HE Senj, kroz niz povezanih projekata, no prvenstveno kroz ugradnju energetskog transformatora 220/110 kV, 150 MVA s kosom regulacijom, umjesto

današnjeg koji je na kraju životne dobi. Ovom bi se investicijom omogućio puni plasman snage HE Senj u prienosnu mrežu, što sada zbog izgradnje VE Vrataruša i mogućih zagušenja na potezu Senj-Vrataruša-Crikvenica jednostavno nije moguće. Dodana vrijednost ove investicije ogleda se u činjenici da njena provedba odgađa ili čak u potpunosti otkazuje potrebu za izvođenjem drugih projekata, poput izgradnje novog dalekovoda na navedenom potezu. Ugradnjom novog transformatora rasterećuju se ugrožene dionice 110 kV mreže te se omogućava povećanje snage HE Senj i priključak novih vjetroelektrana na području između Senja i Crikvenice. Ukupna vrijednost revitalizacije je procijenjena na više od 300 mil kn.

Izgradnja HE Senj 2 druga je strateška investicija, planirana na lokaciji u neposrednoj blizini postojeće elektrane HE Senj. Projekt je višedimenzionalan te podrazumijeva izgradnju novog akumulacijskog jezera u Kosinjskoj dolini te hidroelektranu snage 30 megavata, novi, 13,5 km dug odvodni tunel te novu elektranu Senj 2 snage 350 megavata. Procijenjena vrijednost projekta je oko 500 milijuna eura, a osim rapidnog povećanja proizvodnih kapaciteta riješit će i problem poplava u Lici, konkretno na kosinjskom području.

Strateški projekti na regionalnoj razini

- **Rekonstrukcija i obnova županijske ceste Sveti Juraj - Krasno Polje -A.G. Gospić (ŽC 5126)**

Jedan od strateški važnih projekata za daljnji razvoj područja Grada Senja, a pod ingerencijom županije Ličko-senjske je rekonstrukcija i opremanje županijske ceste 5126 – Sveti Juraj – Krasno Polje – A.G. Gospić. Ova cesta (ukupne duljine 49,5 km) povezuje senjsko primorje sa senjskim zaleđem i Likom, a posredno i s autocestom A1 (preko dionice ŽC 5140). Tako čini turističku poveznicu naselja uz more s planinskim predjelima Senja, a njena rekonstrukcija bi stvorila pretpostavke za lakšu aktivaciju selektivnih tipova turizma te dodatno približila prirodna bogatstva kao što su NP Sjeverni Velebit i PP Velebit. Osim toga, omogućila bi bolju povezanost senjske poslovne zone „Burnjak“ s Jadranskom magistralom s morske strane te s autocestom A1 u unutrašnjosti. Bolja prometna protočnost unaprijedila bi i aspekt sigurnosti, što bi povećalo kvalitetu života stanovnika te omogućilo koheziju inače disperziranih senjskih naselja. Trenutačno je u pripremi projekt rekonstrukcije, obnove i opremanja 30 kilometara ove ceste, ukupne vrijednosti gotovo 80 milijuna kuna. Za rekonstrukciju pojedinih dionica dužine 24 km već je izrađena projektna dokumentacija, no niti za jedan segment dionice nisu provedena potrebna izvlaštenja.

Gradski projekti

- **Izgradnja plaže i šetnice Škver**

Predmetni je projekt višedimenzionalan te osmišljen na način da direktno adresira razvojne potrebe u nedovoljno razvijenoj turističkoj ponudi, posebice s obzirom na nedostatak kupališne infrastrukture. Projektom će se izgraditi nova plaža površine 1592 m² (između plaža Škver II i I. Drage) te obnoviti i dograditi plaže I i II Draga, s pripadajućim ugostiteljskim objektima te popratnom infrastrukturom i sadržajima. Također, izgradit će se dužobalna šetnica ukupne dužine 1135 m (od plaže Škver II do III. Drage) te postaviti potrebna urbana oprema. Provedbom projekta dobit će se jedinstven pješački koridor koji seže od samog centra Senja do III. Drage. Tako će se povezati 6 gradskih plaža (Škver, Škver II, novoizgrađena plaža te I, II i III Draga) i stvoriti prostorno neprekinut turistički kompleks koji će promijeniti vizuru grada, rapidno unaprijediti ukupnu

turističku ponudu te stvoriti povoljan okvir za daljnji razvoj malih i srednjih poduzeća. Projekt je već u provedbi, faznoj, a trenutačno je u pripremi segment koji uključuje izgradnju nove plaže te njeno povezivanje s plažom I Draga. Ukupna vrijednost projekta iznosi gotovo 20 mil kn.

- **Rekonstrukcija i uređenje centra grada Senja**

Ovim će se projektom izvršiti rekonstrukcija i uređenje samog centra grada Senja, od Pavlinskog trga do Velikih vrata. Tako će se stvoriti jedinstven pješački blok površine 5500 m² koji podrazumijeva uređenje Pavlinskog trga i ulice Potok, dislociranje parkirališta s Cilnice te njeno uređenje i stavljanje u stvarnu funkciju središnjeg gradskog trga. Vizualno i konceptualno, projekt se temelji na nagrađenom arhitektonskom rješenju tvrtke NFO d.o.o., koje svaki pojedini segment zahvata u prostoru ambijentalno tematizira te mu vraća pripadajuću društvenu funkciju. Provedba projekta će unaprijediti vizuru Senja, a centru grada podići kulturnu, društvenu i turističku vrijednost. Dokumentacija potrebna za provedbu projekta izrađena je. Ukupna vrijednost projekta je veća od 40 mil kn, a financijska konstrukcija se tendira zatvoriti njegovim kandidiranjem na ESI fondove.

- **Kulturno-turistička valorizacija fenomena senjske bure – Akvarel od bure**

Centralnu os projekta čini rekonstrukcija i uređenje Kule Lipica (sastavni dio starih gradskih zidina) te njena transformacija u moderno uređenu i opremljenu interaktivnu „Kulu bure“ u kojoj će se pomoću suvremenih tehnologija i načina interpretacije izložaka dočarati svi aspekti ljudskog života na koje bura utječe (znanstveni, povijesni, praktični, zabavni itd.). Osim toga, izgradit će se i iznad plaže Škver postaviti urbana kinetička skulptura - *Oda buri*. Skulpturu čini lebdeći postavljen model bracere (broda jedrenjaka) koji pojavom strujanja vjetra posjetitelju pruža slušni ugođaj zvukova vjetro-harfe, što automatski generira i specijalne svjetlosne efekte u bojama. Projektom će se urediti i *Staza bure*, novi turistički itinerar označavanjem gradskih točaka na kojima bura inače najjače puše. Projekt predstavlja jedinstven način revitalizacije kulturne baštine posredstvom inovativne tematske podloge i novih tehnologija u interpretaciji doživljaja posjetiteljima. Kao takav, ima visok potencijal promjene kulturno-turističke slike Grada Senja te snagu privlačenja novih gostiju tijekom cijele godine. Za projekt je izrađena Studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi, dok je u postupku izdavanje građevinske dozvole. Ukupna vrijednost projekta je oko 10 mil kuna, a planira se sufinancirati sredstvima iz ESI fondova.

- **Izgradnja centra za posjetitelje u Krasnu (NP Sj. Velebit)**

Cilj projekta je izgraditi Centar za posjetitelje NP Sjeverni Velebit kao prepoznatljiv, moderan i atraktivan sadržaj koji privlači turiste u Krasno i okolice, omogućuje prezentaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka tijekom cijele godine te unaprjeđuje promociju turističkih sadržaja u samom Parku. U Centru će se prezentirati teme o klimi, ekosustavima i vrstama, kulturnoj baštini, geologiji te posebnoj osobitosti Parka – podzemlju. Tako će se tematizirati postanak jama, povijest i tehnike istraživanja jama, a pružit će se uvid u specifičan životinjski svijet podzemlja (s osobitom atrakcijom ulaska u jamu pomoću posebno konstruiranog lifta). Trenutačno, građevinski radovi su na samom početku, a očekuje se da će Centar biti otvoren do kraja 2016. godine. Projekt ukupne vrijednosti od 31 mil kn sufinanciran je sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru Operativnoga programa “Regionalna konkurentnost 2007.-2013”., s intenzitetom od 95%. Provedbom projekta značajno će se unaprijediti turistička ponuda u senjskom zaleđu, potaknuti lokalno ugostiteljstvo te povećati broj posjeta i noćenja. Također, projekt posjeduje visok sinergijski

potencijal s drugim planiranim projektima na području Krasna i okolice, a čija se provedba očekuje u narednom srednjoročnom razdoblju.

- **Centar planinskog turizma Krasno**

Centar planinskog turizma Krasno dio je tzv. Velebitske inicijative, sklopa projekata nekoliko gradova, općina i županija, koji tendiraju unaprijediti i revitalizirati velebitsko područje kreiranjem raznovrsnih novih sadržaja - znanstveno-edukativnih, turističkih, prostorno-planskih, očuvanja prirode itd. Što se tiče Centra planinskog turizma Krasno, planiran je hotel kapaciteta do najviše 200 kreveta, zajedno s poslovnim prostorima, prostorima ugostiteljsko-turističke, trgovačke, sportsko-rekreacijske te kulturno-zabavne namjene. Izrađen je Urbanistički plan uređenja, a procijenjena vrijednost projekta iznosi 62 mil kn. Utjecaj projekta na sliku Krasna i područja Grada Senja enorman je, s obzirom na to da predstavlja direktnu diversifikaciju turističke ponude, omogućuje revitalizaciju senjskog zaleđa, predstavlja vezu između ponude planinskog turizma s ponudom sunca i mora te predstavlja ključnu polugu za značajno produljenje turističke sezone.

Osim gore navedenih projekata u segmentu kulture i turizma, Grad Senj, Ustanova za razvoj grada Senja te drugi dionici razvojnog sustava pripremaju niz manjih projekata koji će biti spremni za provedbu u narednom razdoblju (Oznake dobrodošlice-vrata prijateljstva, izgradnja kulturno informativnog centra (opožarena zgrada u neposrednoj blizini Gradskog muzeja Senj, Obnova doma kulture Milutin Cihlar Nehajev, Uskočke priče (uređenje bunkera u parku Nehaj) itd.

- **Izgradnja i uređenje poslovne zone „Burnjak“**

Grad Senj je donio odluku o osnivanju zone „Burnjak“ koja je jedna od dvije zone uvrštene u Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture (uz Cestarsku kuću). Do sada je izrađen urbanistički plan uređenja zone Burnjak, no nije vršeno ulaganje u izgradnju prometne i druge infrastrukture unutar zone. Zona se nalazi na neizgrađenom i neuređenom području, u neposrednoj blizini županijske ceste (Sv. Juraj – Krasno) te je u neposrednoj blizini većine infrastrukture potrebne za obavljanje poduzetničkih aktivnosti (vodoopskrbni, elektroopskrbni te telekomunikacijski vodovi). Navedene pretpostavke te veličina (8,7 ha; pogodna za smještaj oko 160 zaposlenika) ovu zonu čini prioritetnim projektom u kontekstu adresiranja prostornih problema gospodarstva na području Grada Senja. Grad Senj će nastaviti provoditi predmetni projekt što se tiče infrastrukturne komponente, no paralelno će raditi na aktivnostima za aktivaciju zone, privlačenje investitora te preseljenje poduzetnika iz trenutačno naseljenih i neadekvatnih lokacija.

- **Izgradnja reciklažnog dvorišta**

Izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta zakonska je obveza, ali i efikasan mehanizam za unaprjeđenje cijelog sustava za gospodarenje otpadom. Prednosti odvojenog sakupljanja u reciklažnim dvorištima višestruke su: građani tijekom cijele godine mogu besplatno odložiti glomazni otpad i ostale vrste otpada koje se zaprimaju, napušta se razbacivanje glomaznog otpada po javnim površinama, provodi se kvalitetnije odvojeno prikupljanje glomaznog otpada, kreira bolji sustav za efikasno recikliranje te se omogućuje ravnomjernije i efikasnije sortiranje za daljnju obradu. Naposljetku, efikasnim reciklažnim dvorištem smanjuju se sveukupni troškovi potrebni za gospodarenjem otpadom. Za izgradnju reciklažnog dvorišta nužno je razriješiti imovinsko-pravne odnose sa državom jer je dio zemljišta u njenom vlasništvu, te izraditi idejni, glavni i izvedbeni projekt. Nakon toga pristupiti će se izgradnji i opremanju.

- ***Izgradnja druge faze kanalizacije Trbušnjak u Senju***

Senju je krajem 2013. godine iz IPARD programa isplaćeno 6,1 milijun kuna za provedbu prve faze projekta izgradnje kanalizacije u naselju Trbušnjak. To je prvo naselje na području Grada gdje je proveden tzv. razdjelni kanalizacijski sustav, a time dosegnuti visoki ekološki standardi koji ranije nisu postojali. Druga faza projekta je trenutačno u pripremi, a sufinanciranje radova se također planira korištenjem sredstava iz ESI fondova, odnosno iz Programa ruralnog razvoja.

- ***Izgradnja vodovodnog i kanalizacijskog sustava u Sv. Jurju***

Projektom bi se adresirali gorući problemi neadekvatnog vodovodnog i nepostojećeg kanalizacijskog sustava u Svetom Jurju, koji, osim što snižavaju kvalitetu života lokalnog stanovništva, onemogućuju daljnji gospodarski rast i razvitak malog i srednjeg poduzetništva. Provedbom projekta značajno bi se podigla kvaliteta života. Kao posljedica, stvorit će se mogućnost za proširenje postojećih i otvaranje novih gospodarskih subjekata što će pridonijeti i otvaranju novih radnih mjesta. Trenutačno je u postupku izrada građevinsko-tehničke dokumentacije.

- ***Izgradnja vodovoda u naselju Krasno (III faza)***

Još 2007. godine započela je izgradnja modernog vodovodnog sustava Krasnu, što je sufinancirano sredstvima iz programa CARDS 2004. Do sada, provedene su dvije faze, dokumentacija za treću fazu se dovršava te se rješavaju preostali problemi u segmentu imovinsko-pravnih odnosa. Trećom fazom projekta vodovodna mreža će se proširiti po zaselcima oko Krasna, ali i donijeti druge prednosti. Osim samog priključenja preostalih kućanstava na vodovodnu mrežu doći će do ukupnog smanjenja izdataka za vodu, a značajno će se unaprijediti i pretpostavke za daljnju aktivaciju visokog razvojnog potencijala ruralnog turizma. Okvirna vrijednost projekta je oko 7 mil kn.

- ***Izgradnja doma za stare i nemoćne u Senju***

Trenutačno, projekt je u fazi sređivanja imovinsko-pravnih odnosa, a izrađeni su potrebni projekti i studije te su odrađeni pripremni radove poput ceste, mosta, okolne infrastrukture te iskopa i postavljanja temelja. Ukupna izgradnja doma procijenjena je na oko 40 milijuna kuna, za što se također traže i privatni investitori. Provedba projekta će senjsku socijalnu infrastrukturu podići na znatno viši nivo, ali će također direktno utjecati na smanjenje nezaposlenosti, jer se očekuje potreba za preko 40 djelatnika.

Poduzetnički projekti

- ***Izgradnja hotela na području Grada Senja***

Trenutačno je na području Grada Senja u pripremi nekoliko projekata izgradnje i uređenja hotela, što je zbog nepovoljne ukupne strukture smještaja (dominacija privatnih iznajmljivača) jedan od strateških prioriteta. Povećanjem hotelskih kapaciteta ostvarile bi se ključne pretpostavke za produljenje sezone, iskorak u segmentu turizma višeg reda te daljnji poslovni razvoj sektora. Neki od investitora koji žele ulagati u hotelske kapacitete su tvrtke Hir d.o.o., Dragovoljac d.o.o., Kamp Ujča, G.P.P. Mikić d.o.o.

- ***Izgradnja i uređenje marine nautičkog turizma Sv. Juraj investitora Pilana Krasno d.o.o.***

Investitor projekta je trgovačko društvo Pilana Krasno d.o.o. koje u uvali Jablanova u Svetom Jurju želi izgraditi luku nautičkog turizma. Projekt je konceptualiziran fazno, gdje bi se prije svega u funkciju stavila suha marina, dok bi se u drugoj fazi pristupilo izgradnji luke posebne namjene. U Republici Hrvatskoj, području Grada Senja također, evidentan je nedostatak vezova, prostora za čuvanje i servisiranje manjih brodova, usluga iznajmljivanja plovni objekata za odmor i rekreaciju i drugih specifičnih usluga. Cilj projekta je izgraditi moderan, funkcionalan i atraktivan sadržaj koji će privući turiste nautičare, ali i generalno unaprijediti uvjete za razvoj turizma na cijelom gradskom području. Prostorno-planska dokumentacija na ovoj lokaciji predviđa nautičku luku posebne namjene, čime je osnovni preduvjet projekta zadovoljen. Trenutačno, projekt je u fazi detaljnije konceptualizacije i izrade studije isplativosti kako bi se definirano održiv poslovni model.

- ***Izgradnja druge faze vjetroparka Vrataruša***

Izgradnja druge faze Vjetroparka Vrataruša planirana je u narednom srednjoročnom razdoblju, dinamikom koju zahtijeva sam projekt te postojeća i planirana elektro-energetska infrastruktura. Provedbom druge faze došlo bi se do ukupno instalirane snage 66 MW, što bi značilo ugradnju još 8 vjetroturbina.

- ***Izgradnja Vjetroelektrane Senj***

Projekt predviđa izgradnju vjetroelektrane na području dvije jedinice lokalne uprave i samouprave, Grada Senja i Općine Brinje. Prema idejnom rješenju plan je postaviti 52 vjetroagregata ukupne snage 156 MW (u dvije faze). Nositelj zahvata je tvrtka Energija projekt d.o.o. iz Senja, dok se vrijednost investicije procjenjuje na 225 milijuna eura. Izgradnjom vjetroparka ove veličine, uz postojeći Vjetropark Vrataruša (i njegovu planiranu, drugu fazu) Senj bi postao centralno mjesto generiranja energije od vjetra kao obnovljivog izvora.

17. ANALIZA PRORAČUNA

Proračun Grada Senja predstavlja akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci za proračunsku godinu¹¹, a donosi ga lokalno predstavničko tijelo odnosno Gradsko vijeće Grada Senja. Opći dio proračuna, koji je ujedno predmet analize, sastoji se od Računa prihoda i rashoda te Računa financiranja u kojima se utvrđuju prihodi i rashodi te primici i izdaci po ekonomskoj klasifikaciji pri čemu ekonomska klasifikacija označava prikaz prihoda i primitaka po prirodnim vrstama te rashoda i izdataka prema njihovoj ekonomskoj namjeni.¹² U Računu prihoda i rashoda, prihodi se iskazuju po prirodnim vrstama te se dijele na dvije osnovne vrste, a to su poslovni prihodi te prihodi od prodaje nefinancijske imovine. Rashodi i izdaci se u Računu prihoda i rashoda iskazuju prema njihovoj ekonomskoj namjeni te se sastoje od poslovnih rashoda i rashoda za nabavu nefinancijske imovine. U nastavku se nalazi analiza Računa prihoda i rashoda, odnosno analiza Računa financiranja.

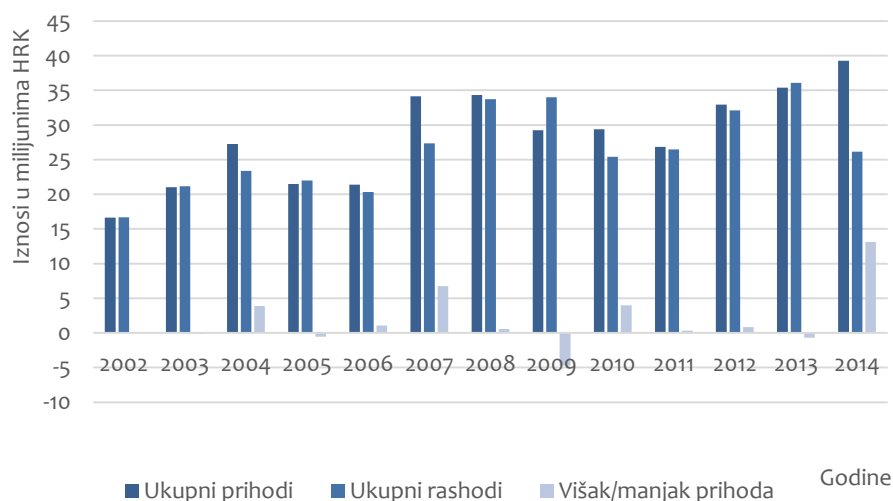
17.1. ANALIZA RAČUNA PRIHODA I RASHODA

Na grafikonu 35. prikazano je kretanje ukupnih prihoda, rashoda te njihove razlike, odnosno viška ili manjka prihoda u razdoblju od 2002. do 2014. godine. Uočava se oscilacija u kretanju ukupnih prihoda i rashoda te valja istaknuti naglo povećanje ukupnih prihoda u 2007. godini. Tada je zabilježeno povećanje ukupnih prihoda od 12,7 milijuna kuna, odnosno rast od 59,38% u odnosu na 2006. godinu. Razlog navedenom povećanju prihoda jest povećanje prihoda od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države za 4,43 milijuna HRK te prihoda od poreza za 3,55 milijuna kuna. Naime, povećanje prihoda od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države posljedica je ostvarenja prihoda od pomoći iz proračuna u ukupnom iznosu od 4,3 milijuna kuna. Od navedenog iznosa pomoći iz proračuna, 69,20% ili 2,97 milijuna kuna se odnosi na tekuće pomoći iz državnog proračuna koje su doznačene prema naplati ukupnih prihoda od poreza na dobit na području Grada Senja. Ostatak od 30,80% ili 1,22 milijuna kuna odnosi se na kapitalne pomoći iz proračuna uplaćene od strane Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstva kulture te iz županijskog proračuna. Istovremeno je zabilježeno povećanje ukupnih rashoda za 7,02 milijuna kuna ili 34,49% u odnosu na 2006. godinu. Rast financijskih rashoda za 703 tisuće kuna ili 77,91% kao i povećanje ostalih rashoda, odnosno tekućih donacija u novcu, kazna i penala te naknada šteta za 2,91 milijun kuna razlog su zabilježenog naglo porasta ukupnih rashoda. Pritom valja istaknuti snažan rast proračunske stavke Kazne, penali i naknade štete za 1,94 milijuna kuna u odnosu na 2006. godinu što je posljedica okončanja sudskog spora s tvrtkom Velebit d.d. i obveze plaćanja penala po sudskog presudi u iznosu od 1,57 milijuna kuna. Zaključak jest kako su se ukupni rashodi u razdoblju od 2002. do 2014. godine povećavali prosječno godišnje za 5,63%, a ukupni prihodi za 9,39%. Grad Senj ostvario je višak na Računu prihoda i rashoda u 2014. godini u iznosu od visokih 13,14 milijuna kuna. Navedeno je najvećim dijelom rezultat niskih rashoda za nabavu nefinancijske imovine (smanjenje za 8,17 milijuna kuna ili 54,19% u 2014. u odnosu na 2013. godinu).

¹¹ Narodne novine (2015): Zakon o proračunu. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>. Narodne novine broj 87/08, 136/12, 15/15.

¹² Bajo, A., Jurlina Alibegović, D (2008), Javne financije lokalnih jedinica vlasti, Zagreb: Školska knjiga, Ekonomski institut i Institut za javne financije, str. 217., 225.

Grafikon 36 - Kretanje ukupnih prihoda, rashoda i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine

17.1.1. ANALIZA PRIHODA I RASHODA OD POSLOVANJA

U nastavku se razmatraju pojedinačne stavke ukupnih prihoda i rashoda proračuna grada Senja. Prihodi poslovanja sastoje se od prihoda od poreza, pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna, prihoda od imovine, prihoda od upravnih i administrativnih pristojbi, prihoda od prodaje proizvoda, robe i pruženih usluga i prihoda od donacija te prihoda od kazni, upravnih mjera i ostalih prihoda. Promatrajući kretanje prihoda poslovanja zamjetan je kontinuiran rast u proteklom trogodišnjem razdoblju, odnosno u periodu od 2012. do 2014. godine. Navedeno povećanje dominantno je posljedica povećanja prihoda od pomoći iz inozemstva i subjekata unutar opće države te prihoda od imovine. Promatrajući kretanje prihoda od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države, zamjetan je kontinuirani rast u razdoblju od 2010. do 2014. godine. Navedeni prihodi u 2014. godini iznose 11,59 milijuna kuna te su u odnosu na 2010. godinu veći za 10,21 milijun kuna ili 740%. Detaljnom analizom predmetne proračunske stavke zaključuje se da je zabilježeno povećanje prihoda od pomoći iz inozemstva, konkretno kapitalnih pomoći od institucija i tijela EU i to kako slijedi: povećanje od 4,07 milijuna kuna ili 982,89% u 2012. u odnosu na 2011. godinu, povećanje od 2,19 milijuna kuna ili 48,93% u 2013. u odnosu na 2012. godinu te povećanje od 149 tisuća kuna ili 2,24% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar opće države su u 2012. godini iznosile 8,07 milijuna kuna. Od navedenog iznosa, pomoći od međunarodnih organizacija te institucija i tijela EU iznose 4,48 milijuna kuna i odnose se na prihode s osnove doznačene kapitalne pomoći za sufinanciranje projekta Nehaj. U 2013. iznose 6,68 milijuna kuna, a uz pomoći za ranije odnose se na tekuće pomoći za završetak provedbe projekta „Savjetodavni i obrazovni centar –Saznaj nešto novo i korisno“, te kapitalne pomoći iz pretprijetnih fondova EU za završetak projekta „Uređenje parka Nehaj – turistička i javna infrastruktura“ u okviru programa IPA III C te kapitalna pomoć za ulaganje u sustav kanalizacije i pogone za pročišćavanje otpadnih voda naselja Trbušnjak- I.faza, a sve u okviru mjere 301 IPARD programa. U 2014. godini ostvareno je 6,82 milijuna pomoći od međunarodnih organizacija te institucija i tijela EU, točnije radi se o kapitalnim pomoćima EU za sufinanciranje provedbe kapitalnog projekta izgradnje rekreacijsko-sportskog centra „Tenis – turistička javna infrastruktura“ u okviru programa IPA-III C.

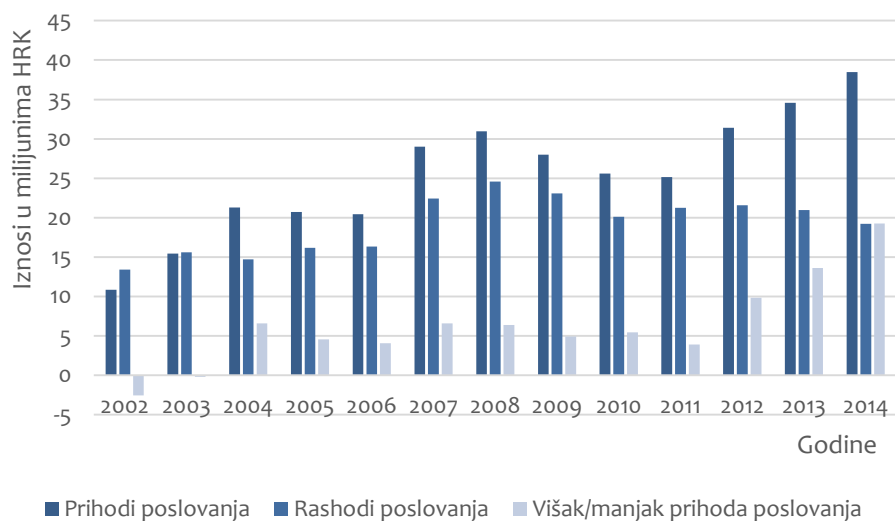
Uz to, ističe se povećanje prihoda od imovine, a predmetni rast je posljedica povećanja prihoda od nefinancijske imovine koji se sastoje od naknada za koncesije, prihoda od zakupa i iznajmljivanja imovine i naknada za korištenje nefinancijske imovine. U 2012. godini prihodi od nefinancijske imovine su veći za 1,29 milijuna kuna ili 66,43% u odnosu na prethodnu godinu dok je u 2014. godini zabilježeno povećanje od 41,42% ili 1,57 milijuna kuna u odnosu na 2013. godinu te iznose 5,4 milijuna kuna. Prema prikazu kretanja prihoda poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014., vidljivo je kako je došlo do snažnog pada prihoda od poreza u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu, točnije radi se o smanjenju od 3,32 milijuna kuna ili 18%. Navedeno smanjenje pretežito je posljedica smanjenja prihoda od poreza i prireza na dohodak. Nadalje, kontinuirani rast prihoda od poreza u periodu od 2011. do 2014. godine rezultat je povećanja prihoda od poreza i prireza na dohodak, no navedeno povećanje nije bilo dovoljno kako bi se dosegla razina predmetnih prihoda ostvarenih u 2010. godini. Uz to, prihodi od poreza su u 2012. i 2013. godini veći u odnosu na prethodne godine i zbog povećanja poreza na imovinu (stalni porezi na nepokretnu imovinu i povremeni porezi na imovinu). Također, zabilježeno je povećanje poreza na robu i usluge u razdoblju od 2011. do 2014. godine. Nadalje, visina prihoda od upravnih i administrativnih pristojbi u promatranim godinama oscilira, odnosno zabilježena su razdoblja rasta i pada, no ako se promjena promatra u odnosu na početnu godinu analize, tada je zabilježeno povećanje prihoda od upravnih i administrativnih pristojbi u 2014. godini od 19% ili 756 tisuća kuna. Prihodi od prodaje proizvoda, robe te pruženih usluga i prihoda od donacija te prihodi od kazni, upravnih mjera i ostali prihodi čine neznatan udio u ukupnim prihodima poslovanja. Pritom je važno istaknuti povećanje prihoda od donacija u 2014. godini koje se odnosi na kapitalne donacije u iznosu 327 tisuća kuna, odnosno riječ je o kapitalnim donacijama naplaćenim temeljem Sporazuma o kapitalnoj donaciji za nabavu posuda za komunalni otpad s GKD Senj d.o.o. i kapitalnim donacijama tvrtke Energija projekt d.o.o. Senj temeljem Ugovora o financiranju izrade Ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Senja.

Rashodi poslovanja sastoje se od rashoda za zaposlene, materijalnih rashoda, financijskih rashoda, subvencija, pomoći danih u inozemstvo i unutar općeg proračuna, naknada građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i drugih naknada te ostalih rashoda. Analizirajući rashode od poslovanja vidljivo je kako je značajno povećanje poslovnih rashoda zabilježeno 2007. godine te se radi o rastu od 6,09 milijuna kuna ili 37,27% u odnosu na 2006. godinu kao rezultat povećanja rashoda za zaposlene, materijalnih rashoda i ostalih rashoda (kazne, penali i naknade štete). Rashodi poslovanja su u 2014. godini iznosili 19,22 milijuna kuna što je smanjenje od 1,75 milijuna kuna ili 8,35% u odnosu na 2013. godinu kao rezultat smanjenja materijalnih rashoda što je vidljivo na slici 11. Zamjetan je rast materijalnih rashoda do 2014. godine nakon čega slijedi smanjenje, a u 2014. godini iznose 6,98 milijuna kuna te su u odnosu na 2013. godinu manji za 1,05 milijuna kuna ili 13%. Navedeno je smanjenje posljedica rashoda za usluge (usluge tekućeg i investicijskog održavanja i komunalne usluge) za milijun kuna. Vidljivo kako je došlo do povećanja rashoda za zaposlene u 2011. godini dok je u 2012. godini promjena neznatna. U preostalim promatranim godinama zabilježeno je smanjenje pa tako rashodi za zaposlene u 2014. godini iznose 7,14 milijuna kuna. U slučaju financijskih rashoda vidljivo je smanjenje istih u svim promatranim godinama osim u 2013. godini kada je zabilježeno povećanje od 182 tisuće kuna ili 29% kao posljedica povećanja rashoda za kamate za primljene kredite i zajmove od kreditnih i ostalih financijskih institucija izvan javnog sektora. Također, ako se promatra razlika prihoda i rashoda od poslovanja na slici 8., tada se može zaključiti kako u desetogodišnjem razdoblju, tj. u razdoblju od 2004. do 2014., prihodi od poslovanja nadmašuju rashode od poslovanja te se ostvaruje višak prihoda. U 2004. godini ostvaren

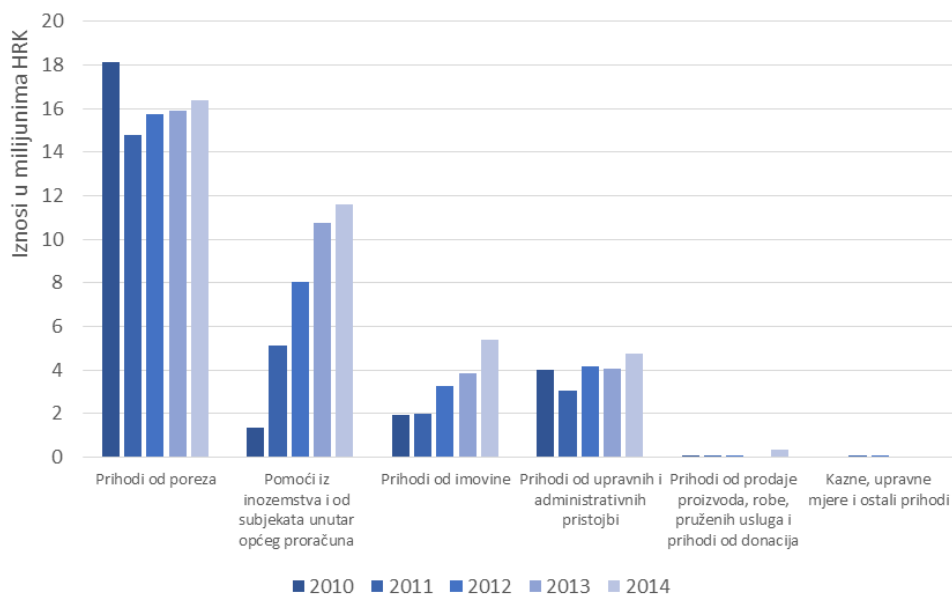

je višak prihoda od poslovanja u iznosu od 6,6 milijuna kuna, a u posljednjoj promatranoj godini ostvaren je višak prihoda od 19,25 milijuna kuna što predstavlja povećanje od visokih 12,66 milijuna kuna ili 191,88% ako se promatra promjena u odnosu na 2004. godinu.

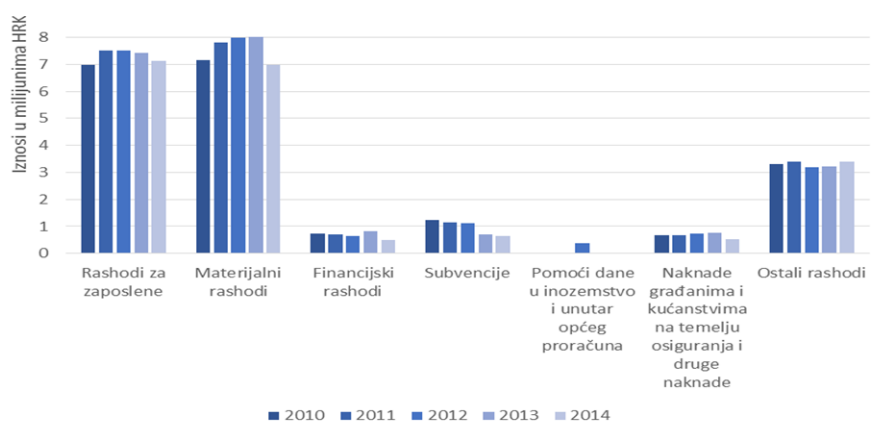
Grafikon 37 - Kretanje prihoda od poslovanja, rashoda od poslovanja i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine

Grafikon 38 - Kretanje prihoda poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014. godine

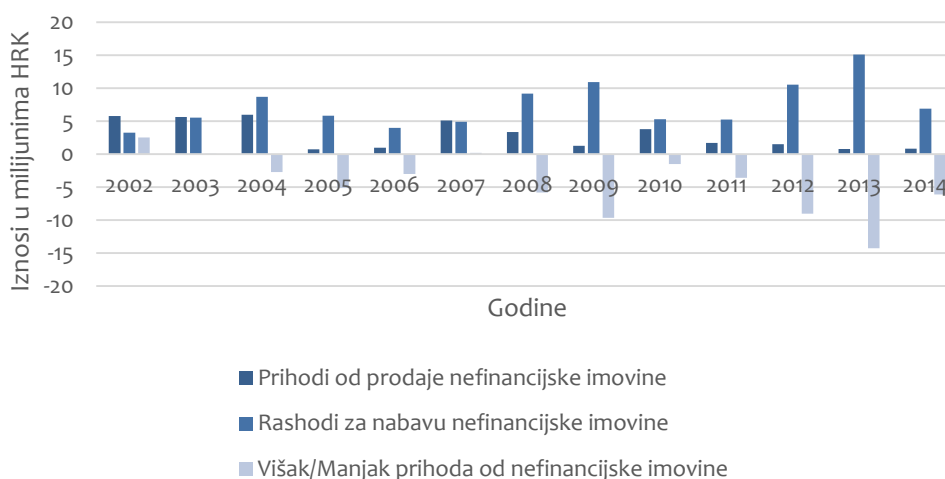
Grafikon 39 - Kretanje rashoda poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014. godine

17.1.2. ANALIZA PRIHODA I RASHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE

U promatranom razdoblju uočava se pretežito ostvarenje manjka prihoda od nefinancijske imovine što podrazumijeva kako rashodi za nabavu nefinancijske imovine nadmašuju prihode od prodaje nefinancijske imovine. Najveći manjak prihoda od nefinancijske imovine je zabilježen 2013. godine kada je iznosio 14,29 milijuna kuna. Naime, 2013. godine izvršeno je veće ulaganje u građevinske objekte, točnije radi se o ulaganju od 9,45 milijuna kuna što predstavlja povećanje od 4,06 milijuna kuna ili 75,22% u odnosu na 2012. godinu. Zamjetno je kontinuirano smanjenje prihoda od prodaje nefinancijske imovine u periodu od 2008. do 2013. godine.

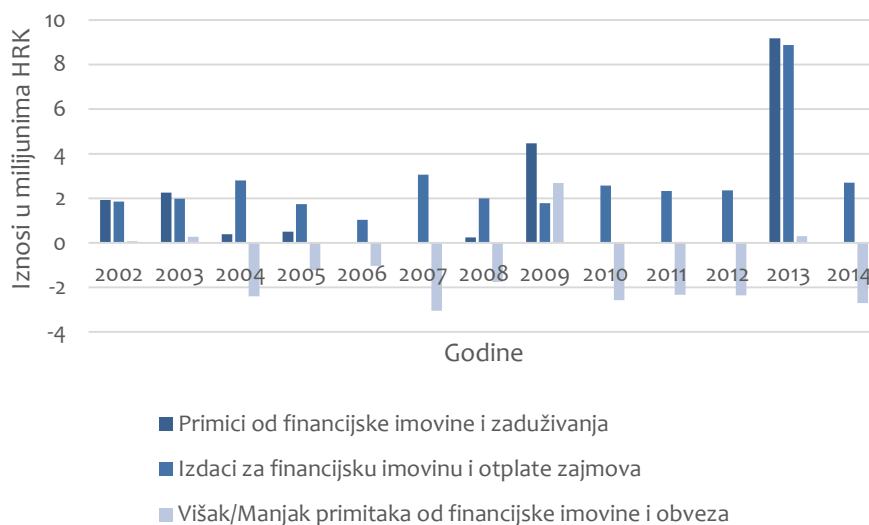
Grafikon 40 - Kretanje prihoda od prodaje nefinancijske imovine, rashoda za nabavu nefinancijske imovine i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine

17.2. ANALIZA RAČUNA FINANCIRANJA

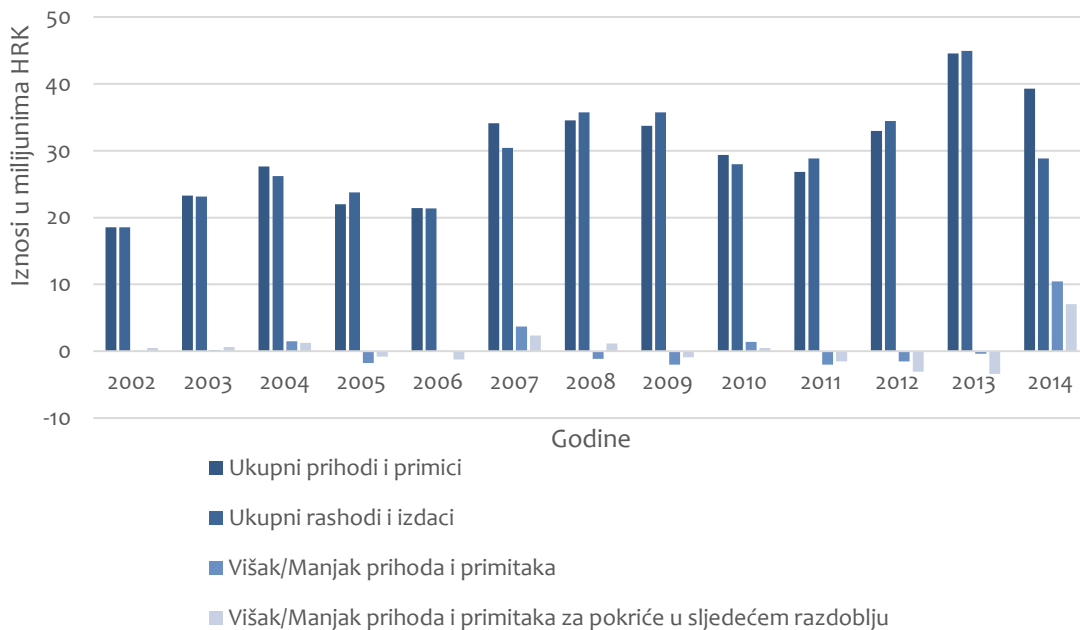
Na idućoj slici nalazi se prikaz kretanja primitaka od financijske imovine i zaduživanja, izdataka za financijsku imovinu i otplate zajmova te viška odnosno manjka primitaka od financijske imovine i obveza.

Grafikon 41 - Kretanje primitaka od financijske imovine i zaduživanja te izdataka za financijsku imovinu i otplate zajmova te razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine

Naglašava se kako, u gotovo svim promatranim godinama, grad Senj ostvaruje manjak primitaka od financijske imovine i obveza te je apsolutno najveći manjak zabilježen 2007. godine, a riječ je o 3,05 milijuna kuna. Razlog navedenom jest otplata glavnice primljenih zajmova od trgovačkih društava u javnom sektoru, odnosno otplati glavnice u ukupnom iznosu od 2,01 milijun kuna. Nadalje, vidljivo je kako je u 2013. godini ostvaren snažan rast primitaka, ali i izdataka za financijsku imovinu i zaduživanje. Konkretno, do povećanja primitaka došlo je zbog zaduživanja grada Senja kod banaka i ostalih financijskih institucija izvan javnog sektora za 9,17 milijuna kuna radi otplate glavnice primljenih zajmova od banaka i ostalih financijskih institucija u javnom sektoru, izvan javnog sektora kao i trgovačkih društava u javnom sektoru. Također, zabilježeni su i izdaci u iznosu od 8,87 milijuna kuna što je rezultiralo ostvarenjem viška sredstava na računu financiranja u ukupnom iznosu od 300 tisuća kuna. Uzimajući u obzir ukupne prihode i primitke te ukupne rashode i izdatke, odnosno Račun prihoda i rashoda te Račun financiranja, dolazi se do zaključka kako je grad Senj u 2014. godini ostvario višak prihoda i primitaka u ukupnom iznosu od 10,45 milijuna kuna te na raspolaganju u 2015. godini, nakon pokrića manjka prihoda i primitaka iz prethodnih godina, ima 7,04 milijuna kuna. U promatranom razdoblju vidljive su oscilacije u kretanju prihoda i primitaka te rashoda i izdataka te posljedično ostvarivanje viška i manjka prihoda i primitaka. Uz to, ističe se snažan rast prihoda i primitaka te rashoda i izdataka u 2013. godini, tj. povećanje ukupnih prihoda i primitaka za 11,61 milijun kuna ili 35,24% te povećanje ukupnih rashoda i izdataka za 10,48 milijuna kuna ili 30,40%.

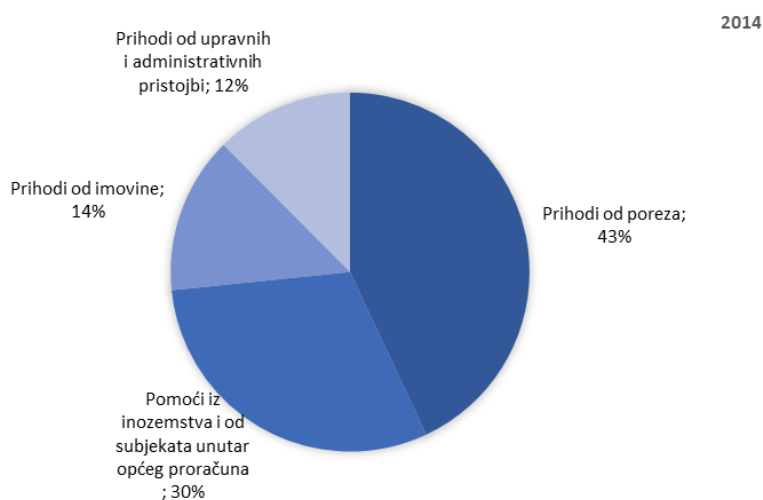
Grafikon 42 - Kretanje ukupnih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka te razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine

17.3. STRUKTURA GRADSKOG PRORAČUNA U 2014. GODINI

U strukturi gradskog proračuna u 2014. godini, prihodi poslovanja čine visokih 97,9% ukupnih prihoda i primitaka te iznose 38,48 milijuna kuna. Nadalje, u strukturi prihoda poslovanja najznačajniji su prihodi od poreza u iznosu od 16,41 milijuna kuna (odnosno 42,6% prihoda poslovanja), a slijede ih prihodi od pomoći iz inozemstva (darovnice) od subjekata unutar opće države u iznosu od 11,59 milijuna kuna (odnosno 30,1% prihoda poslovanja). Udio prihoda od poreza se u ukupnim prihodima poslovanja smanjuje sa 71% u 2010. godini na 43% u 2014. godini. Analogno smanjenju udjela prihoda od poreza, povećava se udio prihoda od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna s 5% u 2010. godini na 30% u 2014. godini. Također, zabilježeno je povećanje udjela prihoda od imovine s 8% u 2010. na 14% u 2014. godini, ali i smanjenje udjela prihoda od upravnih i administrativnih pristojbi sa 16% u 2010. na 12% u 2014. godini.

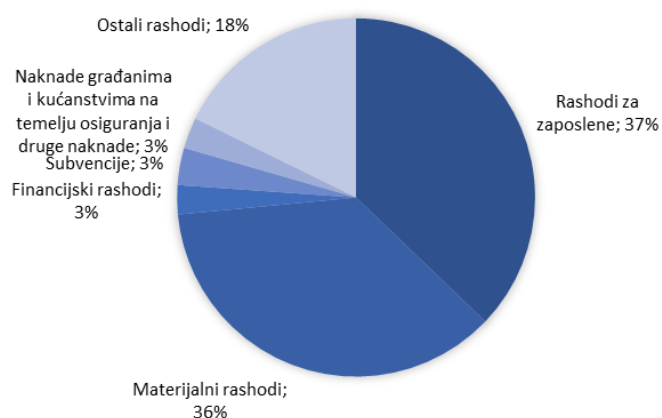
Grafikon 43 - Struktura prihoda poslovanja grada Senja u 2014. godini

U strukturi ostvarenih rashoda i izdataka poslovanja 2014. godine najveći je udjel rashoda poslovanja od 66,7% te iznose 19,22 milijuna kuna. Vrijednosno najznačajniji rashodi u ovoj grupi rashoda odnose se na rashode za zaposlene koji čine 37,2 % ukupnih rashoda poslovanja, a iznose 7,14 milijuna kn i na materijalne rashode koji čine 36,3% ukupnih rashoda poslovanja te iznose 6,98 milijuna kn. U strukturi rashoda poslovanja grada Senja, po godinama za razdoblje od 2010. do 2014. godine, zamjetno je kako u strukturi ukupnih rashoda poslovanja dominiraju rashodi za zaposlene i materijalni rashodi s udjelom od 35 do 38% ovisno o promatranoj godini. Financijski rashodi kao i naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja u svim promatranim godinama zauzimaju 3 do 4% ukupnih rashoda poslovanja dok je u slučaju subvencija zabilježeno smanjenje udjela sa 6% u 2010. na 3% u 2014. godini.

Grafikon 44 - Struktura rashoda poslovanja grada Senja u 2014. godini

2014

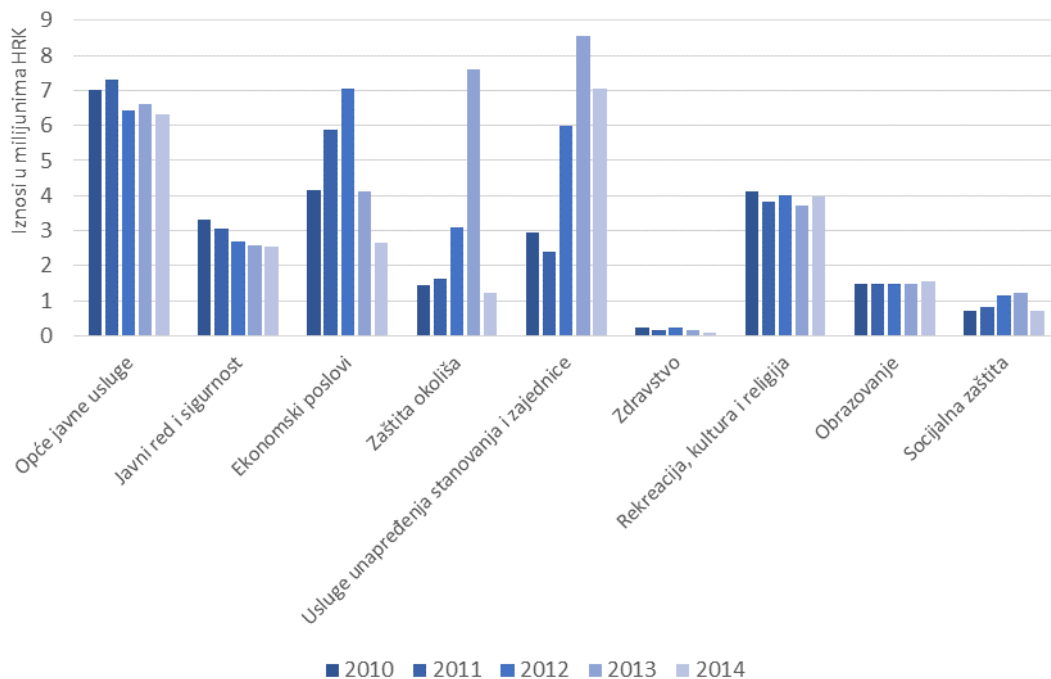
17.4. ANALIZA RASHODA PO FUNKCIJSKOJ KLASIFIKACIJI

Na sljedećoj slici se nalazi prikaz kretanja rashoda prema namjeni, odnosno njihovoj funkciji u petogodišnjem razdoblju. Funkcijskom klasifikacijom rashodi se dijele na rashode za opće javne usluge, obranu, javni red i sigurnost, ekonomske poslove, zaštitu okoliša, usluge unapređenja stanovanja i zajednice, zdravstvo, rekreaciju, kulturu i religiju, obrazovanje te socijalnu zaštitu. Valja istaknuti da ukupni rashodi u 2014. godini iznose 26,14 milijuna kuna što je u odnosu na prethodnu godinu smanjenje od 9,93 milijuna kuna ili 27,52%. Time je proračun grada Senja u 2014. godini sveden na razinu proračuna iz 2010. i 2011. godine. Smanjenje razine proračuna u 2014. godini je potrebno kontekstualizirati povećanom razinom u 2013. godini, na ime povećanih primitaka zbog kreditnog zaduženja.

Zabilježeno je smanjenje izdvajanja iz lokalnog proračuna za zaštitu okoliša sa 7,61 na 1,23 milijuna kuna što predstavlja pad od 83,82%. Nadalje, u 2014. godini je za ekonomske poslove izdvojeno 1,47 milijuna kuna manje nego u 2013. godini dok je za usluge unapređenja stanovanja i zajednice izdvojeno 7,04 milijuna kuna što je u odnosu na 2013. godinu smanjenje od 17,58%. Zamjetno je kako rekreacija, kultura i religija te obrazovanje predstavljaju stavke proračuna na koje se u promatranom razdoblju izdvaja približno jednak iznos, odnosno promjene su neznatne. Najveće oscilacije su zabilježene, kako je ranije navedeno, za izdvajanja za zaštitu okoliša, ekonomske

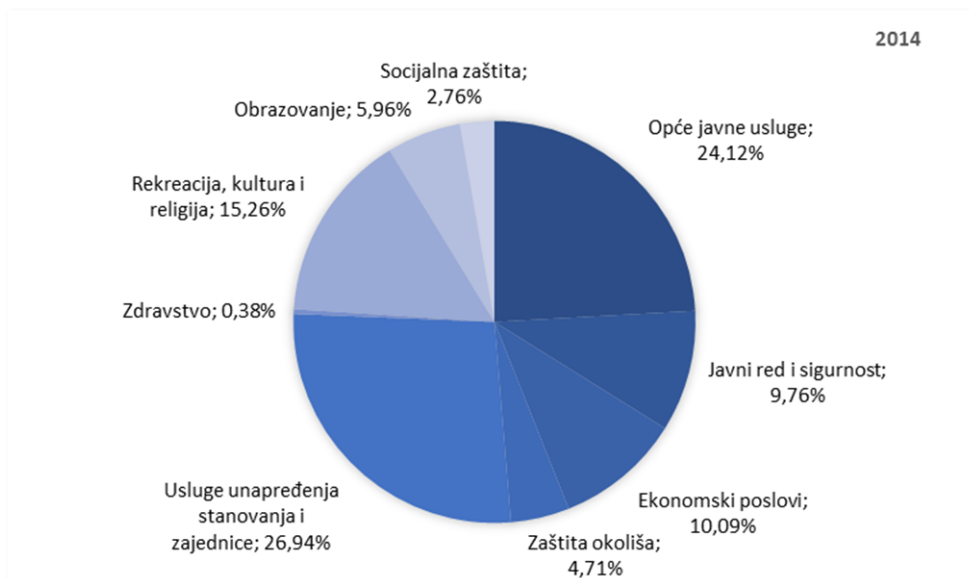
poslove i usluge unapređenja stanovanja i zajednice. Osim toga, vidljivo je kako je 2013. godine proračun grada Senja iznosio 36,06 milijuna kuna što objašnjava zabilježene visoke razine izdvajanja na ekonomske poslove, zaštitu okoliša i usluge unapređenja stanovanja i zajednice. Za zdravstvo je u promatranom razdoblju izdvojeno prosječno godišnje oko 175 tisuća kuna što je razumljivo budući da se radi o decentraliziranoj funkciji na županijskoj razini.

Grafikon 45 - Kretanje rashoda po funkcijskog klasifikaciji u razdoblju od 2010. do 2014. godine

Rashodi za opće javne usluge u cjelokupnom promatranom periodu predstavljaju stavku koja čini najveći udio u ukupnim rashodima, a u 2014. godini iznose 6,3 milijuna kuna te se većim dijelom odnosi na rashode za opće usluge iz lokalnog proračuna. Cjelokupni iznos namijenjen izdvajanju za javni red i sigurnost odnosi se na usluge protupožarne zaštite. Analizom stavke rashoda za ekonomske poslove, moguće je zaključiti kako je u 2014. oko 925 tisuća kuna izdvojeno za gorivo i energiju te oko 590 tisuća kuna za promet. U slučaju rashoda za usluge unapređenja stanovanja i zajednice dominiraju rashodi za razvoj zajednice u svim promatranim godinama, a u 2014. godini iznose 87,90% ukupnih rashoda za predmetne usluge. Kako je navedeno, stavka izdvajanja za rekreaciju, kulturu i religiju u promatranim godinama zauzima gotovo jednak iznos, a riječ je o prosječnom godišnjem iznosu od oko 1,5 odnosno 1,4 milijuna kuna. Na sljedećem grafikonu se nalazi struktura rashoda po funkcijskoj klasifikaciji za 2014. godinu.

Grafikon 46 - Pregled izdvajanja po funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini

Evidentno je kako proračun grada Senja u cjelokupnom promatranom razdoblju karakterizira neuravnoteženost odnosa između proračunskih prihoda i potrošnje što dovodi do zaduživanja u razdobljima ostvarivanja deficita. No, naglašava se kako grad Senj obveze podmiruje pravodobno. Zaključno, došlo je do značajnih promjena na prihodovnoj strani proračuna, a navedeno je potkrijepljeno analizom strukture gradskog proračuna tijekom godina koja ukazuje na kontinuirano smanjenje udjela prihoda od poreza u ukupnim poslovnim prihodima se uz simultano povećanje udjela prihoda od pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna i prihoda od imovine. Navedeno govori da je grad Senj pravovremeno prepoznao mogućnost korištenja sredstava EU fondova te da imovinu koristi na pravilan način. Nadalje, velike fluktuacije u ostvarenju prihoda i primitaka izazivaju nestabilnost u financiranju, odnosno za sobom povlače promjene na rashodovnoj strani proračuna te pretežito ostvarivanje manjka prihoda i primitaka u promatranom periodu. Analiza je pokazala kako nije došlo do značajnih promjena na rashodovnoj strani gradskog proračuna te da u rashodima poslovanja prevladavaju rashodi za zaposlene i materijalni rashodi. U posljednjoj godini vidljiv pomak prema racionalnijem trošenju proračunskog novca.

17.5. OPĆENITO

U ovom se potpoglavlju referira na dvije teme, otvorenosti proračuna te istraživanju koje periodično provodi Institut za financije te nastalim zakonskim izmjenama koje će utjecati na izgled senjskog proračuna.

Pitanje otvorenosti (transparentnosti) proračuna podrazumijeva mogućnost građana da dobiju potpune, točne, pravovremene i razumljive informacije o proračunu. To građanima omogućuje da se informiraju i utječu na odluke o prikupljanju i trošenju javnog novca te tako utječu na što efikasnije prikupljanje javnih sredstava i ponudu javnih dobara i usluga te povećanje odgovornosti lokalnih vlasti.

Prema posljednjem ciklusu istraživanja za javne financije otvorenost se mjerila brojem objavljenih proračunskih dokumenata u promatranom razdoblju, od studenog 2014. do ožujka 2015, a to su:

- godišnje izvršenje proračuna za 2013.
- polugodišnje izvršenje proračuna za 2014.
- prijedlog proračuna, izglasani proračun i proračun za građane za 2015.

Budući da se promatrala dostupnost pet proračunskih dokumenata, razina otvorenosti može se kretati od 0 do 5.

Otvorenost proračuna Grada Senja ocjenjena je s ocjenom 3, s obzirom na to da su pravovremeno dostavljeni i vidljivo objavljeni godišnji izvještaj za 2013. godinu, polugodišnji izvještaj za 2014. godinu te izglasani proračun za 2015. godinu. Rezultat je iznad prosjeka RH (2,7), a posebice iznad prosjeka gradova na razini Ličko-senjske županije (1,5).

Posebna preporuka je redovito objavljivati *Proračun za građane*, odnosno na internetskim stranicama objaviti bilo kakav pojednostavnjeni oblik proračunskog dokumenta namijenjen građanima (npr. proračuni u malom, prezentacije, vodiči, skraćeni prikazi itd.) kako bi postao dostupniji zainteresiranoj javnosti ili posebnim ciljnim skupinama (npr. pojašnjenje proračuna za mlade, djecu itd.).

Nadalje, izmjene Zakona nastale u posljednjih godinu dana uvelike će utjecati na slike proračuna gradova i općina u narednom razdoblju, a tako i na sliku Proračuna Grada Senja. Senj više nema pristup sredstvima državne pomoći temeljem Zakona o brdsko-planinskim područjima što ima potencijal značajno umanjiti prihodovnu stranu Proračuna. Ipak, izmjenama definiranim kroz Zakon o izmjeni zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, donijete su izmjene kojima će Grad Senj dobivati 70,5% udio poreza na dohodak (naspram 60% koliko je bilo u 2015. godini). Izmjene stupaju na snagu s 1.01.2016. godine. Također, zbog navedenih promjena prema Zakonu o brdsko-planinskim područjima Grad Senj će temeljem Odluke o proglašenju državnog proračuna RH za 2015. godinu i projekcije za 2016. i 2017. godinu (NN 148/2014) dobivati svojevrsnu kompenzacijsku pomoć. Vrijeme prilagodbe prestaje 2018. godine, do kada je nužno provesti vlastite mjere kako bi Proračun ostao stabilan te ispunio razvojnu funkciju.

Tablica 70 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Proračun

RAZVOJNE POTREBE		RAZVOJNA OGRANIČENJA	
	• prijava ključnih razvojnih projekata na natječaje i ostvarivanje sufinanciranja iz donatorskih izvora • povećanje prihoda od <i>brownfield</i> i <i>greenfield</i> investicija • racionalno trošenje javnih sredstava • kreiranje mjera za uravnoteženje proračuna		• nepovoljne odluke na državnoj razini kojima se smanjuju prihodi u proračunu • velika opterećenost proračuna zbog neodrživih korisnika • nedovoljno sredstava za financiranje ključnih razvojnih projekata • volatilnost rashoda po funkcijskoj klasifikaciji • naplata potraživanja za prihode poslovanja i prihode od prodaje nefinancijske imovine

SWOT ANALIZA

VI. SWOT ANALIZA

1. SWOT ANALIZA - GOSPODARSTVO

GOSPODARSTVO

SNAGE

- Duga tradicija u prerađivačkoj industriji (drvoprerađivačka industrija, metaloprerađivačka industrija, tekstilna industrija)
- Neposredna blizina sirovine za drvoprerađivačku industriju
- Adekvatna zastupljenost bankarskog, financijskog i osiguravateljskog sektora
- Iskustvo privatnog sektora u segmentu građevine
- Visok potencijal daljnjeg razvoja u segmentu proizvodnje energije (OIE)

SLABOSTI

- Prometna izoliranost od ključne kapitalne infrastrukture (željeznica, plinofikacijska mreža)
- Prometna izoliranost od regionalnih urbanih centara te onemogućenost adekvatne mobilnosti radne snage
- Nepostojanje spremne i potpuno opremljene poslovne ili industrijske zone većih kapaciteta
- Postojeća poduzetnička zona Cestarska kuća nije aktivna
- U strukturi gospodarstva prevladavaju niskoakumulativne djelatnosti (tercijarne i kvartarne)
- Prostorna ograničenost za razvoj gospodarskih i industrijskih djelatnosti (visok udio zaštićenih površina u ukupnoj površini Grada te neriješeni imovinsko-pravni odnosi)
- Niska obrazovna struktura nezaposlenih te nedovoljna razina kompetencija, znanja i vještina potrebnih suvremenom gospodarstvu
- Niska stopa iskorištenosti nacionalnih i sredstava iz EU fondova
- Najveći dio poslovnih subjekata ovisan je o uskom, lokalnom tržištu

PRILIKE

- Mogućnost sufinanciranja razvojnih projekata iz nacionalnih, ESI fondova i Programa Unije
- Liberalizacija i tendencija pojednostavljenja poslovanja u RH – jačanje poslovne klime i regulatorna reforma
- Rast industrija neovisnih o strukturnim ili kapitalnim uvjetima te pojava fleksibilnih poslovnih modela (kreativne industrije, poduzetništvo u kulturi, industrije temeljene na znanju ili IT-u itd.)
- Potencijalna izgradnja spojne dionice autoceste Žuta Lokva-Križišće će komunalnu infrastrukturu učiniti dostupnom (struja, voda, pristupne ceste), kapitalnu mogućom (izgradnja industrijske zone) te olakšati mobilnost radne snage (npr., konkurentnije zapošljavanje u cijelom kvarnerskom prstenu)
- Pozitivni efekti nacionalnih inicijativa za regionalni razvoj

PRIJETNJE

- Produženje gospodarske recesije ili dugotrajna stagnacija
- Nepovoljan utjecaj nacionalne ili nadnacionalne regulative na dominantne prerađivačke djelatnosti (drvoprerađivačka, tekstilna, metaloprerađivačka)
- Daljnji negativan jaz u konkurentnosti naspram poslovnih subjekata u okruženju (regionalnom)
- Pojava novih kriza te udar na brodogradnju i građevinski sektor
- Kontinuiran odljev stručnih i visokoobrazovnih kapaciteta
- Pad interesa za pohađanjem strukovnih obrazovnih programa koji su potrebni lokalnom gospodarstvu
- Nastavak trenda depopulacije i starenja stanovništva
- Eventualan pad ili stagnacija turističkog sektora utjecat će na smanjenje pozitivnih eksternalija u povezanim sektorima

2. SWOT ANALIZA - TURIZAM

PROSTOR, DRUŠTVO, GOSPODARSTVO, INFRASTRUKTURA I OKOLIŠ

SNAGE

- Senj je važna geostrateška i tranzitna točka (neposredna blizina važnih kulturnih i prirodnih atrakcija)
- Raspoloživost ključnih sjeverno-jadranskih trajektnih luka
- Snažna identitetska povezanost građana s Gradom (ponos)
- Snažna povezanost građana s kulturno-povijesnim i prirodnim naslijeđem Grada (Grad Uskoka, Grad bure itd.)
- Visok potencijal za pozicioniranje Senja kao očuvane i čiste destinacije
- Visok potencijal za razvoj alternativnih oblika turizma (aktivni, planinski, zdravstveni, nautički, *crusing* itd.)
- Bogat i očuvan okoliš (čist zrak, tlo i more)

SLABOSTI

- Iseljavanje mladih te dominacija starijeg stanovništva
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi koji opstruiraju provedbu novih projekata
- Neiskorišteni državni, gradski i privatni prostori (posebice u jezgrama naseljenih područja)
- Nedostatak resursa za provedbu velikog broja nužnih kapitalnih investicija
- Nepovoljan utjecaj mikroklimatskih uvjeta na trajanje sezone i tip turizma (npr., nepovoljan utjecaj bure na razvoj kupališnog turizma)
- Nedovoljno iskorišteni potencijali bure za razvoj drugih oblika turizma (npr. zdravstveni turizam)
- Neadekvatna infrastruktura u samoj senjskoj luci
- Neadekvatna infrastruktura za razvoj ostalih oblika turizma (šetnice, poučne staze, planinske staze, biciklističke rute, bazeni)
- Neuređenost i zapuštenost pojedinih dijelova javnih površina (npr. nepokošena trava, vidljivi kablovi na neprimjerenim mjestima)
- Disperziranost manjih mjesta i centralizacija prema Senju

PRILIKE

- Mogućnost korištenja ESI fondova za financiranje kapitalnih infrastrukturnih investicija
- Daljnji razvoj i pojava povoljnih alternativnih vidova putovanja (npr., hidroavioni)
- Turizam kao jedna od ključnih nacionalnih gospodarskih grana
- Mogućnost sufinanciranja projekata strateškog i prostornog planiranja iz donatorskih izvora

PRIJETNJE

- Produženje gospodarske recesije ili dugotrajna stagnacija
- Interes stranih i domaćih investitora zaobilazi Senj
- Fokusiranje ciljnih turističkih skupina na jeftinije destinacije u okruženju (regionalno/ interregionalno)

TURISTIČKE ATRAKCIJE

SNAGE

- Raznovrsna i bogata kulturno-povijesna i krajobrazna atrakcijska osnova
- Postojanje nekoliko etabliranih manifestacija visokog turističkog potencijala
- Velik broj očuvanih i netaknutih plaža i uvala
- Neposredna blizina najvećih plaža gradskom središtu
- Relevantno iskustvo u pripremi i provedbi projekata razvoja javne turističke infrastrukture
- Postojanje 45 različitih manifestacija

SLABOSTI

- Zapuštenost i neuređenost kulturne i prirodne atrakcijske osnove (infrastrukturno, interpretativno)
- Niska razina turistificiranosti kulturnih-sadržaja
- Zapuštenost, neuređenost i nedovoljna valorizacija turističkog potencijala senjskog zaleđa
- Nedostatak uređenih, tematiziranih i opremljenih plažnih kapaciteta
- Nedovoljno razvijen i neiskorišten potencijal izletničkog turizma (blizina kulturnih i prirodnih atrakcija)
- Nedostatak kvalitetnih sadržaja u predsezoni i posezoni
- Koncentracija gotovo svih razvijenih turističkih atrakcija u samom Senju
- Nedovoljan marketing i nedostatak ciljanog upravljanja manifestacijama
- Nedovoljno brendiranje i zaštita nematerijalne i materijalne baštine

PRILIKE

- Daljnji trend rasta posjećenosti turističkih atrakcija i destinacije
- Trend i motivacija za turističkim dolascima zbog inovativne kulturno-turističke ponude nastavlja rasti (povoljna segmentacija tržišta)
- Jačanje trenda tržišnog rasta izletničkog turizma
- Daljnji razvoj visokoprimjenjive ekonomije kreativnosti i doživljaja

PRIJETNJE

- Brži razvoj i trend rasta konkurentске ponude u okruženju
- Restriktivni regulatorni akti opstruiraju provedbu razvojnih projekata u segmentu kulturne ili prirodne baštine
- Rapidan zaokret u tržišnim trendovima (nepovoljna segmentacija)
- Regulatorni propisi i porezna davanja poskupljuju razvoj te utječu na održivost poslovnih modela u turizmu
- Nedovoljna uključenost županijskih i državnih institucija u razvoj velikih manifestacija

TURISTIČKA SUPRASTRUKTURA

Ugostiteljski objekti, turističke službe, trgovina na malo, popratne turističke djelatnosti, sportske i kulturne manifestacije

SNAGE

- Razvijena kultura i kvalitetna ponuda kamping turizma
- Kontinuirano povećanje broja jedinica privatnog smještaja
- Koncentracija hotelskih i ugostiteljskih kapaciteta u centru grada
- Adekvatan broj ugostiteljskih poslovnih subjekata za rastuću potražnju
- Prisutnost i raspoloživost snažnih incoming turističkih agencija
- Adekvatan broj pumpnih stanica s obzirom na cestovnu površinu
- Zadovoljavajući broj tržnih i trgovačkih centara
- Novoizgrađeni i lako dostupni sportsko-rekreativni kapaciteti

SLABOSTI

- Opći nedostatak smještajnih kapaciteta te kapaciteta više kategorije
- Nepovoljna struktura ponude smještaja – nedostatak hotelskih jedinica
- Jednolična i nedovoljno inovativna smještajna i ugostiteljska ponuda
- Niska razina ulaganja u turističku suprastrukturu
- Nedovoljna svijest o potrebi udruživanja privatnih aktera (npr. iznajmljivača)
- Nedovoljno korištenje autohtonih proizvoda u ponudi
- Nedovoljno korištenje svjetskih recenzija u promociji i definiranju turističke ponude (npr. TripAdvisor)
- Nepostojanje pumpne stanice za morska plovila
- Otežan prihvata turista s morskim plovilima (nedostatak kapaciteta)

PRILIKE

- Nacionalni i EU izvori sufinanciranja potiču izgradnju i razvoj turističke infrastrukture i suprastrukture
- Daljnji razvoj i lakša dostupnost novih medija te inovativnih načina interpretacije turističkih atrakcija
- Daljnji razvoj sofisticiranih poslovnih modela te IT podrške u segmentu turizma

PRIJETNJE

- Regulatorni propisi i viša porezna davanja nepovoljno utječu na strukturu smještaja u Senju (porezni udar na privatne iznajmljivače)
- Nepovoljna investicijska klima u RH
- Brži razvoj inovativne i konkurentnije suprastrukture u okruženju

UPRAVLJANJE DESTINACIJOM I LJUDSKI POTENCIJALI

SNAGE

- Snažna orijentacija prema turizmu
- Jasno raspodijeljena odgovornost za razvoj i upravljanje turizmom (nadležni odjel u Gradskoj upravi, URGŠ, TZG Senj)
- Visok potencijal daljnjeg razvoja i materijalizacije brendova i drugih identitetskih odrednica Grada (npr., Senj – bura doživljaja.)

SLABOSTI

- Kratka turistička sezona
- Niska iskorištenost smještajnih kapaciteta u pred i posezoni
- Nedovoljno razumijevanje procesa strateškog upravljanja i brendiranja destinacije
- Nerazvijena praksa umrežavanja i suradnje između različitih dionika
- Nedovoljan broj ljudskih kapaciteta direktno zaduženih za razvoj i upravljanje turizmom
- Nedovoljno razumijevanje trendova na globalnom turističkom tržištu
- Nedostatak kvalitetnih i obrazovanih stručnjaka u segmentu turizma (i u privatnom i javnom sektoru)
- Nedovoljan broj parkirnih mjesta za vrijeme sezone te neprohodnost i velike gužve u centru Senja zbog neadekvatne lokacije parkinga
- Nedefiniran i nerazvijen imidž područja kao turističke destinacije

PRILIKE

- Politika uvjetovanosti EU – nužnost uvođenja i razvoja prakse strateškog i poslovnog planiranja
- Regulatorno uređenje sustava upravljanja destinacijom u RH
- Novi komunikacijski modeli omogućuju brži i veći doseg inicijativa brendiranja
- Povećanje broja i raznolikosti obrazovnih programa u segmentu turizma
- Rastuće mogućnosti sufinanciranja obrazovnih i specijalističkih programa u segmentu turizma

PRIJETNJE

- Percepcija Senja kao tranzitnog odredišta/odredišta s nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima
- Reforma javne uprave nepovoljno utječe na definiran organizacijski model i raspodjelu zaduženja u razvoju turizma u Senju
- Neadekvatno primijenjen i proveden paket Zakona koji utječu na destinacijski menadžment

3. SWOT ANALIZA - RURALNI RAZVOJ

RURALNI RAZVOJ

SNAGE

- Prirodno bogatstvo i raznolikost u segmentu sporednih šumskih proizvoda i drvne mase
- Iskustvo i znanje u proizvodnji meda te mednih proizvoda i nusproizvoda
- Velike površine pogodne za ispašu i ekološki uzgoj
- Očuvana lokalna arhitektura
- Pogodno područje za uzgoj koštunjavog voća, smokvi i badema
- Dostupnost 76 km obalnog područja što je resurs pogodan za razvoj marikulture

SLABOSTI

- Rascjepkanost i usitnjenost poljoprivrednih površina
- Oskudnost tla visoke kvalitete
- Neodgovarajuće gospodarenje poljoprivrednim i šumskim površinama te neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- Nepovezanost malih poljoprivrednih proizvođača
- Nedovoljna educiranost poljoprivrednih proizvođača i nepoznavanje zakonske regulative
- Nedostupnost osnovne infrastrukture i resursa (energenti, voda) te ovisnost o prirodnim uvjetima
- Nedovoljan uzgoj zaštićenih i autohtonih vrsta
- Neadekvatan sustav navodnjavanja poljoprivrednih područja
- Nedovoljna iskorištenost dostupnih plaža i uvala
- Snažno raseljavanje ruralnih područja grada Senja i starenje stanovništva
- Prostorna disperziranost i izoliranost ruralnih i urbaniziranih naselja

PRILIKE

- Mogućnost sufinanciranja kapitalnih investicija u području poljoprivrede i ribarstva iz različitih donatorskih izvora (ESI fondovi, nacionalni fondovi, međunarodne donatorske organizacije itd.)
- Inicijative i potpore za kreiranjem klastera u segmentu poljoprivrede
- Bogat prirodni potencijal za stvaranje i plasman specifičnih proizvoda visoke dodane vrijednosti (med visoke kvalitete, uzgoj i prerada ljekovitog bilja itd.)
- Porast potražnje za ekološkim i neindustrijskim poljoprivrednim proizvodima
- Visok potencijal brendiranja ekoloških i neindustrijski proizvedenih poljoprivrednih proizvoda

PRIJETNJE

- Daljnji rast konkurencije proizvođača iz EU u poljoprivredi i ribarstvu
- Povećanje stope uvoza poljoprivrednih proizvoda
- Povećanje ulaznih barijera i administrativnog opterećenja malih proizvođača u sektoru poljoprivrede i ribarstva

4. SWOT ANALIZA – PROSTORNO-RESURSNA OSNOVA I OKOLIŠ

PROSTOR

SNAGE

- Povoljan opći geoprostorni položaj grada (Senj kao prostorno i tranzitno središte na razmeđu Kvarnera, Dalmacije te Like i zaleđa)
- Dobra pokrivenost prostorno-planskom dokumentacijom
- Jedna od većih aglomeracija na širokom obalnom pojasu između Rijeke i Zadra

SLABOSTI

- Prostorna razdvojenost i izoliranost urbaniziranih i ruralnih područja (planinskim masivom te konfiguracijom terena)
- Prostorna disperziranost naseljenih područja
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- Neadekvatno iskorišten povoljan geoprostorni položaj grada (blizina Zagreba, Rijeke, kvarnerskih otoka, NP Plitvička jezera itd.)

PRILIKE

- Dobra povezanost prometnih pravaca te relativna blizina ključne infrastrukture

PRIJETNJE

- Izgradnja spojne dionice autoceste Žuta Lokva-Križišće nije nacionalni prioritet

DEMOGRAFIJA

SNAGE

- Ubrzan trend porasta razine obrazovanja

SLABOSTI

- Kontinuirana depopulacija i negativan prirodni prirast (iseljavanje i niske stope fertiliteta)
- Starenje stanovništva
- Rastuće stope nezaposlenosti

PRILIKE

- Pojačan trend razvoja cjeloživotnog obrazovanja i mogućnosti specijalizacije
- Dostupnost nacionalnih i nadnacionalnih inicijativa za poticanje zapošljavanja (npr. Garancija za mlade, potpore HZZ-a itd.)

PRIJETNJE

- Daljnji trend depopulacije, negativnog prirodnog prirasta i starenja stanovništva

5. SWOT ANALIZA – INFRASTRUKTURA

INFRASTRUKTURA

SNAGE

- Direktan spoj na državnu cestu D8 (Jadranska magistrala)
- Direktna trajektna povezanost s otocima Rabom i Pagom – zadovoljavajuća trajektna infrastruktura u ovim lukama
- Visoki potencijali za proizvodnju OIE (značajna razina vodnih, solarnih i vjetropotencijala)
- Snažan segment proizvodnje električne energije (javne i privatne)
- Suvremeni pročištač otpadnih voda (70% priključenih subjekata se adekvatno pročišćuje)
- Stvoreni svi potrebni preduvjeti za adekvatno rješenje vodoopskrbe
- Visok potencijal projekata u visokoj fazi gotovosti u segmentu otpada (saniranje odlagališta; izgradnja reciklažnog dvorišta)
- Bogata, raznolika i očuvana prirodna osnova u segmentu javnih zelenih površina i plaža

SLABOSTI

- Neadekvatna povezanost sa suvremenom cestovnom infrastrukturom RH – nema spojnog dijela autoceste Žuta Lokva-Križišće te direktnog pristupa na autocestu A1
- Nedovoljna razina izgrađenosti nerazvrstanih cesta na području grada
- Nije izrađeno trajno prometno rješenje urbaniziranih i naseljenih cjelina na području grada (posljedica su sezonske prometne gužve i zastoji u naseljenim mjestima te neadekvatno riješeno pitanje prometa u mirovanju)
- Neadekvatna i neiskorištena lučka infrastruktura na području Grada Senja
- Opći nedostatak lučkih kapaciteta i broja vezova (komunalnih i nautičkih)
- Nepostojanje plinifikacijske mreže
- Nedovoljna pokrivenost područja grada kanalizacijskom mrežom
- Nedovoljna premreženost vodoopskrbe na području grada
- Neadekvatna opskrba i nedovoljna naponska snaga električne energije
- Kapitalna infrastruktura za gospodarenje otpadom nije adekvatna (odlagalište nije sanirano, postoje divlja odlagališta, nije izgrađeno reciklažno dvorište)
- Nepostojanje i nedovoljna pokrivenost telekomunikacijskom infrastrukturom
- Nedovoljna razina valorizacije gradske tržnice, plaža i javnih zelenih površina

PRILIKE

- Mogućnost sufinanciranja kapitalnih infrastrukturnih investicija iz donatorskih izvora (nacionalna sredstva, ESI fondovi, EBRD itd.)
- Uvođenje i razvoj alternativnih prijevoznih solucija (npr. hidroavioni, helikopterski prijevoz)
- Mogućnost privlačenja direktnih stranih i domaćih investicija u energetske sektor

PRIJETNJE

- Spajanje područja Senja na plinifikacijsku mrežu nije dugoročni nacionalni prioritet
- Skupa projektna i tehnička dokumentacija za pripremu i realizaciju infrastrukturnih projekata
- Donošenje restriktivnih zakonskih ili okolišnih akata koji će opstruirati daljnji razvoj energetske infrastrukture (izostanak izgradnje HE Senj II itd.)
- Spojna dionica autoceste Žuta Lokva-Križišće neće se izgraditi u srednjoročnom razdoblju
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi opstruiraju provedbu razvojnih infrastrukturnih projekata
- Nejasno definirano buduće upravljanje i održavanje županijskih i lokalnih cesta na području Grada Senja
- Nemogućnost uspostave intermodalnih transportnih puteva (preusmjerenja na željeznicu, priobalni i zračni transport)

6. SWOT ANALIZA – OBRAZOVANJE

OBRAZOVANJE

SNAGE

- Kvalitetni postojeći ljudski kapaciteti
- Postojanje svih potrebnih obrazovnih razina za lokalne potrebe (predškolsko, školsko i cjeloživotno obrazovanje)
- Razvijen sustav stipendiranja učenika i studenata od strane gradske administracije
- Rad u jednoj (jutarnjoj) smjeni te mogućnost organizacije produženog boravka i vannastavnih programa
- Razvijen sustav učeničke prakse u strukovnim školama i subjektima MSP
- Razvijen sustav pomoćnika u nastavi za učenike koji nastavu pohađaju po prilagođenom programu

SLABOSTI

- Kontinuiran pad broja učenika
- Visoka prostorna disperziranost matične i područnih škola
- Nedostatak IT tehnologije za primjenu novih metoda učenja
- Visoki materijalni i operativni troškovi uslijed dotrajalosti infrastrukture
- Nedostatak infrastrukturnih kapaciteta za adekvatnu provedbu nastave i obrazovnih programa
- Nedostatak popratne sportske infrastrukture (specifično za srednju školu)
- Pad broja obrazovnih programa srednje stručne spreme
- Nedovoljna iskorištenost bogate tradicije i ugleda senjske gimnazije

PRILIKE

- Razvoj i dostupnost novih tehnologija i medija za primjenu novih metoda učenja
- Dostupnost nacionalnih i EU inicijativa/potpore za razvoj, uvođenje i primjenu novih kurikuluma i tehnologija u obrazovni proces (npr. e-škole)
- Povećanje broja kvalitetnijih programa cjeloživotnog obrazovanja/korištenje dislociranih i on-line obrazovnih programa
- Mogućnost otvaranja i pokretanja studijskih programa u Senju, od strane Veleučilišta iz okruženja (Rijeka, Gospić) - decentralizacija

PRIJETNJE

- Daljnji pad broja učenika i raseljavanje ostalih naselja u Senju dovest će do zatvaranja područnih škola
- Brži rast konkurentnosti obrazovnih institucija u velikim urbanim centrima uslijed izraženog financijskog jaza – smanjenje privlačnosti obrazovnih programa u Senju
- Nemogućnost adekvatne prilagodbe rapidnom razvoju tehnologije
- Smanjen dotok novca obrazovnim institucijama uslijed reforme javne uprave te poreznog i fiskalnog sustava

7. SWOT ANALIZA – ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

SNAGE

- Institucionaliziran sustav socijalne skrbi (snažni institucionalni akteri, brojni dionici)
- Razvijen sustav potpore socijalnoj skrbi iz gradskog proračuna
- Kvalitetni pojedinačni programi socijalne skrbi
- Dovoljan broj dionika u sustavu zdravstvene skrbi (Dom zdravlja, Hitna, ljekarnička jedinica, privatne ordinacije itd.)
- Zgrada Doma zdravlja u Senju i ambulante u Jablancu u vlasništvu ustanove
- Sanirana sva pročelja s fasadnim otvorima te povećana energetska efikasnost
- Povoljna epidemiološka situacija u pogledu zaraznih bolesti, visoka primovakcinacija
- Zadovoljavajuća obuhvaćenost stanovnika zdravstvenom zaštitom

SLABOSTI

- Nedostatak dječjeg doma
- Dugotrajna gradnja Doma za starije i nemoćne
- Nedostatak stručnog kadra s obzirom na izražene potrebe
- Nizak standard i relativno visoka cijena domova za stare i nemoćne u centrima u okruženju
- Nedostatak organizacije palijativne skrbi i turističke ambulante u postojećim uvjetima
- Nepovoljna konfiguracija terena i velika prostorna površina koju mora pokriti hitna pomoć
- Nedostatak infrastrukturnih kapaciteta Doma zdravlja Senja
- Neadekvatni infrastrukturni uvjeti u područnim ambulantama
- Visoki materijalni troškovi uslijed dotrajalosti vozila te nedovoljan broj vozila (u patronažnoj djelatnosti te dostavno vozilo)
- Nemogućnost istovremene intervencije više oformljenih timova (s liječnikom) hitne pomoći

PRILIKE

- Dostupni nacionalni i nadnacionalni programi pomoći te povećana briga o socijalno depriviranim skupinama
- Pozitivne implikacije deinstitucionalizacije socijalne skrbi
- Porast broja i uspješnosti nacionalnih preventivnih akcija i inicijativa u zdravstvu
- Razvoj tehnologije osnovne medicinske aparate čini dostupnijima i jeftinijima
- Porast javnih izdataka u RH u izdacima za zdravstvo veći nego u europskim prosjecima
- Daljnji razvoj IT tehnologije olakšava uvođenje i primjenu IT rješenja u sustavu zdravstva (nastavak projekata kao što su e-recept, e-uputnica itd.)
- Porast svijesti o osobnoj odgovornosti za vlastito zdravlje

PRIJETNJE

- Daljnja centralizacija sustava prema regionalnim centrima - Gospić
- Daljnje starenje stanovništva i povećanje pritiska na sustav socijalne skrbi
- Promjena regulatornog okvira nepovoljno utječe na provedbu sustava socijalne skrbi
- Gospodarska kriza utječe na smanjenje proračunskih izdvajanja za sustav socijalne skrbi te stvara nove socijalne slučajeve
- Nacionalna reforma zdravstvenog sektora nepovoljno utječe na organizaciju sustava zdravstvene skrbi u Senju
- Trend starenja stanovništva
- Trend porasta broja bolesnika s teškim kroničnim i neizlječivim bolestima na području Senja
- Porast broja turističkih dolazaka dovest će do pritiska na hitnu medicinsku pomoć
- Odljev zdravstvenih djelatnika u članice EU utjecat će na smanjenje privlačnosti rada u Senju

8. SWOT ANALIZA – KULTURA

KULTURA

SNAGE

- Velik broj institucionaliziranih aktera u području kulture
- Etablirane i tradicionalne kulturno umjetničke manifestacije
- Varijabilna kulturno-umjetnička ponuda namijenjena različitim ciljnim skupinama
- Bogato povijesno kulturno naslijeđe
- Povećan broj privatnih inicijativa u segmentima slobodnog i amaterskog kulturnog stvaralaštva
- Otvoreni gradski prostori kao „pozornice“

SLABOSTI

- Prostor i opremljenost Doma kulture nedovoljni izraženim potrebama svih dionika u segmentu kulture – ograničen broj kvadrata, prostorija, neadekvatnost raspoložive opreme
- Visoki troškovi investicijskog održavanja te pripreme i provedbe kapitalnih projekata revitalizacije kulturne baštine i infrastrukture
- Opadajući interes građana za ponuđenim tečajima u organizaciji POU Milutin Cihlar Nehajev
- Nedovoljno financijskih sredstava za provedbu različitih inicijativa u kulturi i otežana provedba novih projekata
- Nedostatna povezanost kulturno-umjetničkog programa s turizmom
- Nedovoljna iskorištenost bogate sakralne baštine u turističke svrhe
- Nedovoljno korištenje novih medija i tehnologija u predstavljanju kulturno umjetničkih manifestacija i atrakcija
- Nekorištenje dostupnih donatorskih sredstava za kulturne djelatnosti
- Nedovoljna orijentiranost prema poduzetništvu temeljenom na kulturi
- Nedovoljno izgrađeni ljudski kapaciteti za pripremu i provedbu donatorskih projekata
- Visoki troškovi brojnih manifestacija opterećuju lokalni proračun

PRILIKE

- Dostupna bespovratna sredstva za provedbu kapitalnih i soft projekata u segmentu kulture i kulturne infrastrukture
- Tržište kreativnih industrija i poduzetništvo temeljeno na kulturi nastavlja rasti
- Nove tehnologije i novi mediji omogućuju razvoj novih načina za prezentiranje kulturno-umjetničke ponude
- Daljnji trend rasta kulturnog turizma

PRIJETNJE

- Rastuća ovisnost o javnoj financijskoj potpori
- Niža zainteresiranost građana za kulturni razvoj

9. SWOT ANALIZA – CIVILNO DRUŠTVO

CIVILNO DRUŠTVO

SNAGE

- Brojnost, tradicija, iskustvo i angažman u specifičnim društvenim segmentima
- Porast broja stalno aktivnih udruga
- Korištenje novih medija i društvenih mreža te jačanje vidljivosti OCD-a
- Etabliranje manifestacije Expo-SENJ kao tradicionalne
- Razvijen sustav suradnje OCD-a s gradskom administracijom i privatnim sektorom

SLABOSTI

- Visoka koncentracija aktivnosti OCD-a u ljetnom periodu – nedostatak sustavnog rada i programiranja aktivnosti
- Nedostatak prostora za cjelogodišnju organizaciju aktivnosti
- Nedovoljna suradnja i okrupnjavanje sličnih inicijativa i akcija
- Nedovoljno iskorišten potencijal i doprinos OCD-a cjelokupnom razvoju Grada uz nedovoljno praćenje korištenja proračunskih sredstava
- Nerazvijeni kapaciteti za pripremu i provedbu donatorskih projekata
- Sportski klubovi u nezavidnoj financijskoj situaciji

PRILIKE

- Mogućnost korištenja sredstava iz nacionalnih i ESI fondova za provedbu projekata
- Povećanje broja obrazovnih institucija i kvalitetnih obrazovnih programa u segmentu sporta
- Povećanje broja dostupnih obrazovnih programa u segmentu pripreme i provedbe projekata

PRIJETNJE

- Smanjen dotok novca i proračunskih izdvajanja za OCD
- Strukturne promjene i reforma nacionalnih sportskih saveza poskupljuju poslovanje lokalnih klubova
- Niska gospodarska aktivnost opstruira proces privlačenja sponzora sportskim klubovima

10. SWOT ANALIZA – LOKALNA SAMOUPRAVA I UPRAVLJANJE RAZVOJEM

LOKALNA SAMOUPRAVA I UPRAVLJANJE RAZVOJEM

SNAGE

- Profesionalno ustrojen sustav za upravljanje razvojem (Grad, Ustanova za razvoj Grada Senja)
- Sposobnost i visoka uspješnost Ustanove za razvoj Grada Senja u iniciranju i provedbi projekata sufinanciranih iz donatorskih izvora
- Otvorenost i kontinuirano stvaranje partnerskih odnosa s drugim gradovima na nacionalnoj i regionalnoj razini
- Strateška i planska priprema i izrada projektne dokumentacije (prostorno-planska, tehnička, građevinska)

SLABOSTI

- Nedostatak učinkovitog modela upravljanja lokalnim razvojem i jasno definiranih gospodarskih prioriteta i nositelja razvoja pojedinih područja
- Nepostojanje sustava praćenja učinkovitosti i nagrađivanja djelatnika Gradske uprave
- Nedostatni kapaciteti za samostalnu pripremu i provedbu većeg broja razvojnih projekata i povlačenje sredstava iz ESI fondova
- Nedovoljna koordinacija, komunikacija i protok informacija između ključnih aktera i razvojnih institucija, te gradske uprave i administrativnog centra
- Manjak dovoljno osposobljenih kadrova i znanja za efikasno upravljanje razvojem i uključivanje u međunarodne razvojne programe
- Nedostatna prekogranična i transnacionalna suradnja s ostalim gradovima na pripremi i provođenju zajedničkih razvojnih projekata

PRILIKE

- Jačanje svijesti i spremnosti većeg dijela nosioca razvoja za pravovremeno planiranje i dogovaranje u vezi s pravcima razvoja na svim razinama (lokalna, regionalna, nacionalna, EU)
- Poticanje i promocija regionalne, prekogranične i međugradske suradnje i stvaranje partnerstva te ostvarivanje poticaja iz nacionalnih i EU programa

PRIJETNJE

- Nedostatni izvori za financiranje svih ključnih razvojnih projekata
- Centralizacija sustava prema regionalnim centrima - Gospiću
- Promjena regulatornog okvira na nacionalnoj razini koja nepovoljno utječe na mogućnosti realizacije razvojnih planova
- Mogućnost provedbe nepovoljne reforme državne i javne uprave

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA SENJA

VII. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA SENJA

1. VIZIJA

Nakon provedenih radionica koje su podrazumijevale angažman svih dionika zainteresiranih za održiv razvoj i napredak Grada Senja, definirana je vizija Grada. Preduvjeti za ostvarivanje vizije Grada do 2020. godine uključuju uvažavanje i promišljanje održivosti socijalnog, ekološkog i ekonomskog aspekta razvoja Grada, a ostvarit će se kroz realizaciju i ispunjavanje 4 strateška cilja definirana ovom strategijom.

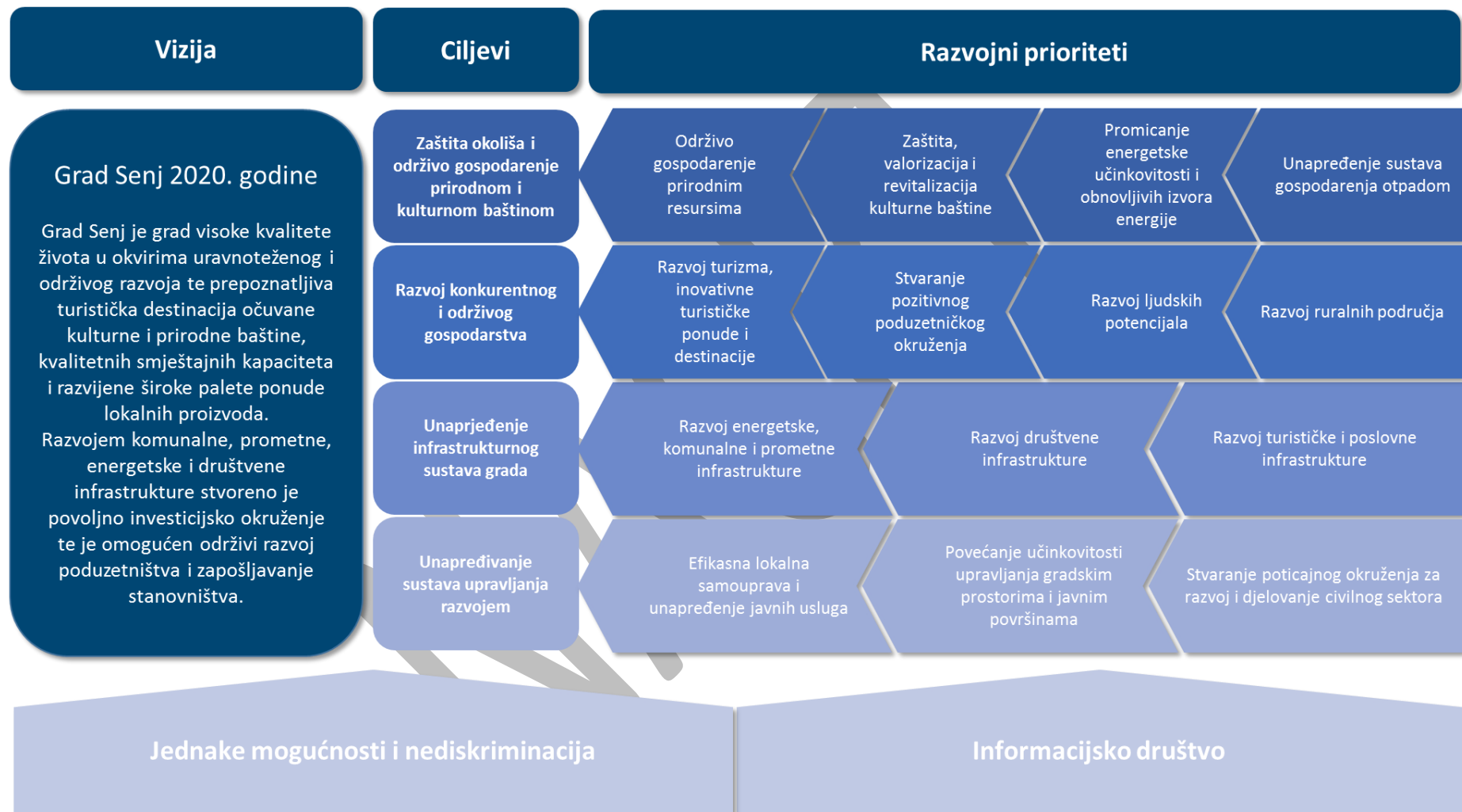
Slika 9 - Vizija i strateški ciljevi Grada Senja

Ciljevi su definirani na temelju prepoznatih razvojnih potreba i ograničenja Grada Senja, a sinergija učinaka postignutih njihovom realizacijom omogućit će potpuno ostvarenje navedene vizije.

2. VIZIJA, CILJEVI I RAZVOJNI PRIORITETI

3. RAZVOJNE MJERE

CILJ 1	Zaštita okoliša i održivo gospodarenje prirodnom i kulturnom baštinom
PRIORITET 1	Održivo gospodarenje prirodnim resursima
Mjera 1.1.1.	Zaštita prirode, prirodnih resursa te unaprjeđenje stanja okoliša
SVRHA MJERE	Održavati i poboljšati sveukupnu kvalitetu života, osigurati trajan pristup prirodnim izvorima i bogatstvima te izbjeći svaku trajnu štetu okolišu.
SADRŽAJ MJERE	• Očuvanje visoke kvalitete vode za piće i morske vode • Mjere za smanjenje onečišćenja zraka • Mjere za očuvanje kvalitete tla • Jačanje svijesti javnosti o zaštiti okoliša i utjecaju klimatskih promjena (radionice, priprema i dijeljenje edukacijskih materijala, savjetovanje itd.) • Nabava instrumenata za utvrđivanje sastava zraka i padalina • Poticanje građana na korištenje ekološki prihvatljivih proizvoda, gradnje i načina življenja (sustavno informiranje građana o natječajima za sufinanciranje ekološki prihvatljivih proizvoda, rješenja itd.) • Provedba aktivnosti zaštite flore i faune • Ulaganje u objekte i infrastrukturu unutar zaštićenih područja i mreže Natura 2000
REZULTAT	Unaprjeđeno stanje okoliša (tla, zraka i voda) te očuvana i zaštićena flora i fauna na području Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj, Park prirode Velebit, NP Sjeverni Velebit, Lovačko društvo Jarebica te nadležne institucije viših razina
POKAZATELJI	• Broj projekata provedbe zaštite okoliša • Broj provedenih akcija zaštite, uređenja i očuvanja flore i faune • Broj provedenih radionica i podijeljenih informativnih materijala o zaštiti prirode • Broj provedenih „zelenih“ projekata građana i poduzeća
Mjera 1.1.2.	Unaprjeđenje sustava upravljanja prirodnim resursima te prilagodbe klimatskim promjenama
SVRHA MJERE	Stvoriti preduvjete za održivo upravljanje prirodnim resursima na području Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Zaštita vodenih i šumskih resursa • Primjena metodologije održivog upravljanja šumskim resursima (sustavno pošumljavanje, FSC certificiranje itd.) • Mjere za upravljanje rizicima od poplava • Priprema akcijskog plana za prilagodbu klimatskim promjenama • Provedba aktivnosti sukladnih nacionalnoj strategiji integralnog upravljanja obalnim područjem • Prilagodba aktivnosti JVP Senj klimatskim promjenama (npr. priprema na produženje požarne sezone) • Priprema i provedba LIFE projekata
REZULTAT	Poduzete mjere za sustavno upravljanje prirodnim resursima te sprječavanje šteta uzrokovanih prirodnim nepogodama, a zbog utjecaja zagađenja i klimatskih promjena.
NOSITELJI	Grad Senj, Park prirode Velebit, NP Sjeverni Velebit te nadležne institucije viših razina
POKAZATELJI	• Akcijski plan za prilagodbu klimatskim promjenama izrađen • Broj provedenih LIFE projekata • Broj FSC certificiranih šuma na području grada Senja

	• Broj provedenih akcija pošumljavanja
Mjera 1.1.3. Povećanje atraktivnost prirodne baštine te krajobraznih atrakcija	
SVRHA MJERE	Unaprijediti stanje krajobraznih i prirodnih vrijednosti, povećati broj posjetitelja te
SADRŽAJ MJERE	• Zaštita i valorizacija prirodnih resursa • Provedba projekata razvoja i unaprjeđenja • Razvoj projekata inovativnog sadržaja i ideja na temelju jedinstvenih prirodnih znamenitosti (npr. multimedijske prezentacije povijesne, znanstvene i kulturne geneze (ili razvoja) ZP-a, digitalne ekspozicije, informativne i edukativne ture) • Inicijative za obrazovanje i podizanje svijesti javnosti koje su usmjerene na inovativnu prezentaciju i promociju odabranih jedinstvenih prirodnih znamenitosti i povezanog znanja, kao i suvremene oblike interpretacije prirodne ponude
REZULTAT	Povećana kvaliteta i razina atraktivnosti vrijednosti prirodne baštine kroz unaprjeđenje ponude i uvođenje inovativnih vizitorskih i obrazovnih sadržaja.
NOSITELJI	Grad Senj, Park prirode Velebit, NP Sjeverni Velebit
POKAZATELJI	• Broj zaštićenih prirodnih i krajobraznih vrijednosti upisanih u upisnih zaštićenih vrijednosti • Broj projekata provedenih na prirodnoj baštini upisanoj u upisnik zaštićenih vrijednosti • Broj posjetitelja prirodnim i krajobraznim vrijednostima i atrakcijama • Broj uređenih vizitorskih i interpretacijskih centara • Broj izgrađenih/uređenih objekata za obrazovanje ili podizanje svijesti javnosti o prirodnim vrijednostima • Broj polaznika kampanja, edukacija te obrazovnih programa
PRIORITET 2 Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine	
Mjera 1.2.1. Obnova i revitalizacija kulturne baštine te izgradnja povezane infrastrukture	
SVRHA MJERE	Obnova i revitalizacija kulturnih dobara uvođenjem povijesnih namjena ili prihvatljivih novih sadržaja s ciljem poboljšanja kvalitete života lokalne zajednice.
SADRŽAJ MJERE	• Obnova, uređenje i aktivacija urbanističke cjeline grada Senja • Utvrđivanje prioriteta za obnovu i revitalizaciju kulturne baštine • Turistička valorizacija pokretne i nepokretne kulturne baštine • Razvoj pomoćne i popratne infrastrukture nužne za revitalizaciju kulturne baštine • Postavljanje smeđe signalizacije i interpretacijskih tabli
REZULTAT	Očuvana i stavljena u upotrebu kulturno-povijesna baština Grada Senja te ostala kulturno-povijesna baština.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ, Gradski muzej Senj, TZG Senj
POKAZATELJI	• Broj obnovljenih entiteta kulturne baštine • Broj revitaliziranih kulturnih lokaliteta • Razvijena popratna infrastruktura
Mjera 1.2.2. Unaprjeđenje i razvoj novih turističkih proizvoda temeljenih na kulturnoj baštini	
SVRHA MJERE	Razvoj modernih turističkih proizvoda i usluga na temelju kulturno-povijesne osnove koji će doprinijeti integriranom razvoju turizma.
SADRŽAJ MJERE	• Unaprijediti interpretaciju, prezentaciju i doživljaje kulturno-turističkih atrakcija • Uvesti nove medije i IKT rješenja u interpretaciju kulturnih atrakcija za turističke svrhe

	• Aktivirati zapuštenu i nekorištenu kulturno-povijesno osnovu u turističke svrhe • Razviti diversificiranu i tematiziranu turističku ponudu na osnovi kulturne baštine
REZULTAT	Povećanje razine turistificiranosti kulturnih sadržaja i privlačnosti odredišta kulturne baštine.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ, Gradski muzej Senj, TZG Senj
POKAZATELJI	• Broj uvedenih multimedijalnih rješenja u interpretaciji kulturne baštine • Broj novih turističkih proizvoda/usluga baziranih na kulturnoj baštini • Povećanje broja posjeta atrakcijama kulturne baštine

Mjera 1.2.3. Razvoj održivog sustava korištenja i upravljanja kulturnom baštinom

SVRHA MJERE	Stvaranje pretpostavki za očuvanje kulturne baštine i održivo korištenje iste u turističke svrhe.
SADRŽAJ MJERE	• Izrada akcijskog plana za korištenje i upravljanje kulturnom baštinom • Izrada potrebnih konzervatorskih podloga, analiza i smjernica za adekvatno upravljanje kulturnom baštinom • Provesti izmjenu prostornog plana uređenja za potrebe upravljanja i zaštite kulturne baštine (gdje je primjenjivo) • Evidentirati i/ili zaštititi nematerijalnu i materijalnu baštinu odgovarajućim stupnjem zaštite nacionalne i svjetske razine (UNESCO itd.) • Podizanje javne svijesti o kulturnoj baštini njenom promocijom i poticanjem manifestacija u kulturi
REZULTAT	Dugoročna održivost te lokalna, nacionalna i svjetska prepoznatljivost kulturne baštine Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ, Gradski muzej Senj, TZG Senj
POKAZATELJI	• Izrađen akcijski plan • Broj zaštićene nematerijalne i materijalne baštine • Lista postojeće materijalne i nematerijalne baštine • Broj promotivnih materijala/informativnih radionica • Povećanje broja posjetitelja kulturnih manifestacija • Povećanje broja kulturnih manifestacija

PRIORITET 3 Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Mjera 1.3.1. Obnova i uvođenje energetske učinkovite infrastrukture u javnom vlasništvu

SVRHA MJERE	Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i uvođenje energetske učinkovite rješenja uz smanjenje troškova i disipacije energije u javnom sektoru.
SADRŽAJ MJERE	• Izrada akcijskog plana za povećanje energetske učinkovitosti javne infrastrukture i uvođenje OIE • Sanacija i energetska obnova gradskih i drugih javnih fasada u svrhu povećanja energetske učinkovitosti i njihovo energetske certificiranje • Sanacija i nadogradnja postojećeg sustava javne rasvjete • Uvođenje učinkovitih i čistih tehnologija u sustave grijanja i hlađenja • Uvođenje urbane opreme temeljene na OIE (klupe, koševi za smeće, reklamni panoji, itd.)
REZULTAT	Izrađen akcijski plan, izvršena sanacija i energetska obnova gradskih pročelja te uvedeni OIE i čiste tehnologije u javnu infrastrukturu Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj, Ustanova za razvoj Grada Senja
POKAZATELJI	• Broj obnovljenih pročelja i zgrada • Smanjenje troškova potrošnje komercijalnih izvora energije • Broj EnU/OIE stupova u strukturi mreže javne rasvjete • Broj EnU/OIE komada urbane opreme

	• Broj uvedenih kotlova i drugih tipova čiste tehnologije za grijanje i hlađenje
Mjera 1.3.2.	Promicanje energetske učinkovitosti i uvođenja obnovljivih izvora energije u kućanstvima i poduzećima
SVRHA MJERE	Podizanje svijesti javnosti o važnosti i prednostima korištenja energetski učinkovitih rješenja i OIE te povećanje stupnja njihovog korištenja.
SADRŽAJ MJERE	• Definiranje i provedba informativne kampanje o važnosti korištenja alternativnih oblika energije • Sustavno informiranje o mogućnostima sufinanciranja projekata EnU i OIE privatnih investitora • Osmišljavanje i provedba programa subvencioniranja projekata OIE za kućanstva i poduzeća • Promicanje ekološki osviještenih radnih praksi gospodarskih subjekata
REZULTAT	Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti te ostvarivanje ušteda u potrošnji energije.
NOSITELJI	Grad Senj, Ustanova za razvoj Grada Senja
POKAZATELJI	• Broj radionica/tiskanih materijala o važnosti korištenja OIE • Broj provedenih projekata iz područja EnU i OIE • Broj kućanstava / poslovnih subjekata s višim energetske certifikatom
PRIORITET 4	Unapređenje sustava gospodarenja otpadom
Mjera 1.4.1.	Sanacija postojećeg odlagališta u Svetom Jurju te divljih odlagališta, deponija i crnih točaka
SVRHA MJERE	Sanirati sve postojeće, neadekvatne, lokacije za prikupljanje otpada, kao i „divlje“ deponije kako bi se pridonijelo smanjenju štetnih okolišnih utjecaja zbog neadekvatnog procesa gospodarenja otpadom.
SADRŽAJ MJERE	• Dovršavanje procesa izvlaštenja te sređivanje imovinsko-pravnih odnosa kao preduvjet sanaciji odlagališta u Svetom Jurju • Sanacija odlagališta u Svetom Jurju • Sanacija postojećih divljih odlagališta i deponija • Čišćenje podmorskih površina
REZULTAT	Sanirano neadekvatno odlagalište otpada te unaprjeđeno stanje okoliša na području Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Proces sanacije odlagališta Sveti Juraj realiziran • Broj očišćenih i saniranih divljih deponija • Broj provedenih akcija čišćenja podmorja u senjskom akvatoriju
Mjera 1.4.2.	Unaprjeđenje postojećeg sustava gospodarenja otpadom te izgradnja i opremanje novih jedinica sustava
SVRHA MJERE	Unaprjeđenje postojećeg sustava te povećanje kvalitete procesa gospodarenja otpadom, s ciljem povećanja kvalitete života lokalnog stanovništva.
SADRŽAJ MJERE	• Izgradnja reciklažnog dvorišta • Nabava i implementacija kompostera • Nabava opreme za odlaganje otpada (kante za različite tipove otpada) • Izgradnja objekta za građevinski otpad • Izgradnja kompostane • Postavljanje novih kanti za prihvat bio-otpada • Nabava potrebne mehanizacije
REZULTAT	Provedena tehnološka modernizacija gradskog komunalnog društva te izgrađeni novi kapaciteti pogodni za odlaganje različitih tipova otpada.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Reciklažno dvorište izgrađeno • Broj i vrsta nabavljena opreme • Broj izgrađenih objekata za gospodarenje otpadom različite namjene

	• Godišnja količina prikupljenog i zbrinutog otpada
Mjera 1.4.3.	Unaprjeđenje sustava odvojenog prikupljanja otpada, njegove uporabe, recikliranja i ponovne upotrebe
SVRHA MJERE	Povećati svijest lokalnog stanovništva o važnosti cirkularne ekonomije, odnosno adekvatnog odvajanja otpada, njegove reciklaže te ponovnog korištenja.
SADRŽAJ MJERE	• Aktivnosti za uvođenje i poboljšanje odvojenog skupljanja, uporabe, recikliranja i ponovne upotrebe otpada • Educiranje i informiranje djelatnika komunalnog društva te korisnika usluga
REZULTAT	Uvedene kontinuirane aktivnosti koje adresiraju pitanja odvojenog prikupljanja otpada i reciklaže, povećan broj kućanstava koje redovito sudjeluje u cjelokupnom procesu.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj održanih edukacija i informativnih radionica • Količina adekvatno odvojenog otpada • Količina recikliranog i oporabljene otpada

CILJ 2	Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva
PRIORITET 1	Razvoj turizma, inovativne turističke ponude i destinacije
Mjera 2.1.1.	Unaprjeđenje sustava upravljanja turizmom na području Senja
SVRHA MJERE	Stvoriti podršku za sustavan i održiv razvoj turizma na području grada Senja te osigurati pretpostavke za povećanje njegove kvalitete, diversifikaciju i produljenje sezone
SADRŽAJ MJERE	- Izrada strategije razvoja turizma Grada Senja - Provedba istraživanja o identitetu Grada Senja te brendiranje Senja sukladno zaključcima - Izrada i provedba marketinške i komunikacijske strategije (sukladne strategiji razvoja turizma te definiranoj branding strategiji) - Definiranje turističkog portfelja i njegovo zoniranje (stara jezgra vs. periferija; Senj vs. druga naselja itd. i definiranje ključnih razvojnih odrednica) - Evidentiranje neaktivne ili zapuštene turističke osnove (određivanje prioriternih lokacija, objekata i drugih tipova turističke osnove prema stupnju spremnosti za aktivaciju) - Stručno usavršavanje djelatnika u segmentu turizma (upravljanje destinacijom itd.) - Jačanje kapaciteta i partnerskih odnosa za upravljanje destinacijom
REZULTAT	Jasno određen hodogram aktivnosti za razvoj senjskog turizma, provedeno zoniranje te definiranje ključnih poluga razvoja po pojedinom segmentu (npr. tip turizma, zona itd.), kao i prioriternih projekata s višom dodanom vrijednošću.
NOSITELJI	Grad Senj, URGS, TZG Senj
RAZDOBLJE PROVEDBE	2015.-2017.
POKAZATELJI	- Izrađena strategija razvoja turizma Grada Senja - Broj godišnjih izvještaja o provedbi strategije - Osnove identiteta Grada Senja definirane - Broj osmišljenih i provedenih branding kampanja - Definirane ključne razvojne turističke poluge u različitim zonama - Broj stručnih edukacija/usavršavanja djelatnika u segmentu upravljanja turizmom - Broj koordinacijskih sastanaka/kampanja dionika u segmentu upravljanja turizmom
Mjera 2.1.2.	Diversifikacija turističke ponude
SVRHA MJERE	Uvođenje specifičnih i inovativnih segmenata turističke ponude te povećanje atraktivnosti destinacije, u svrhu produljenja turističke sezone i stvaranja novih turističkih proizvoda
SADRŽAJ MJERE	- Izraditi plan razvoja specifičnih turističkih segmenata sukladno komparativnim prednostima i definiranim tržišnim prilikama (npr. kulturni, gastro, nautički, ciklo, sportski i aktivni, planinski, kongresni, zdravstveni turizam itd.) - Konceptualizirati projekte u segmentu inovativne, javne, turističke ponude - Organizirati manifestacije koje populariziraju i oplemenjuju novu ponudu (tematizacija i fokusiranje na specifične tržišne niše)
REZULTAT	Definirani selektivni tipovi turizma te profilirani novi turistički proizvodi grada Senja kao temelj za produljenje turističke sezona i povećanje broja dolazaka i noćenja.
NOSITELJI	Grad Senj, URGS, TZG Senj

POKAZATELJI	• Broj izrađenih planova za razvoj pojedinih, selektivnih, turističkih segmenata • Broj osmišljenih projekata u segmentu inovativne turističke ponude • Broj provedenih projekata u segmentu inovativne turističke ponude • Broj novih, tematiziranih manifestacija • Povećanje broja dolazaka i noćenja
Mjera 2.1.3.	Poticanje inovativne turističke ponude u poduzetništvu i organizacijama civilnog društva
SVRHA MJERE	Promijeniti strukturu trenutno dominantno uniformirane turističke ponude (smještajna, gastro, atrakcije te manifestacije i rute u privatnom aranžmanu itd.) prema inovativnoj, tematiziranoj i konkurentnoj turističkoj ponudi više dodane vrijednosti.
SADRŽAJ MJERE	• Povezati dionike iz javnog i privatnog sektora (Grad Senj/TZG Senj s turističkim agencijama, iznajmljivačima, ugostiteljima itd.) na definiranju novih itinerara i novih turističkih proizvoda • Poticati razvoj novih manifestacija koje oplemenjuju ukupnu turističku ponudu (fokusiranje na različite tržišne niše) • Poticati inovativnu i tematiziranu smještajnu i ugostiteljsku ponudu (uvođenje sustava kategorizacija, vidljivosti i marketinga itd.) • Mobilizirati pojedince i poduzetnike za uključivanje u različite tipove turizma (npr., iz segmenta kulture i umjetnosti u kulturni turizam itd.) • Osigurati prostor i uvjete za organizaciju novih turističkih proizvoda
REZULTAT	Kvalitetnija i konkurentnija ukupna turistička ponuda sposobna privući veći broj gostiju te produljiti trajanje turističke sezone.
NOSITELJI	Grad Senj, TZG Senj, dionici u turističkom sektoru
POKAZATELJI	• Broj osmišljenih i organiziranih itinerara • Broj inovativnih/tematiziranih jedinica hotelskog i privatnog smještaja • Broj privatnih/pojedinačnih inicijativa koje tematiziraju pojedini turistički segment • Posjećenost novih manifestacija • Broj dolazaka i noćenja • Razina turističke potrošnje
PRIORITET 2	Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja
Mjera 2.2.1.	Jačanje poslovnog sektora i revitalizacija obrtništva
SVRHA MJERE	Ojačati proizvodni sektor te povećati broj aktivnih obrtnika na području Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Razvoj sustava potpora i poticaja za samozapošljavanje • Poticanje uvođenja novih tehnologija u poslovanje poduzeća • Poticanje provedbe početnih ulaganja u poduzetništvu • Poticanje klasterizacije poduzetnika te zajednički nastup na tržištu • Poticanje internacionalizacije ključnih industrija – metaloprerađivačke, drvoprerađivačke i tekstilne • Poticanje restrukturiranja drvoprerađivačke industrije – tranzicija na finalizaciju proizvoda • Sustavno informiranje i poticanje korištenja ESI fondova i nacionalnih izvora bespovratnih sredstava
REZULTAT	Nositelji industrijske proizvodnje u Senju unaprijedili su i dodatno internacionalizirali vlastito poslovanje, a broj aktivnih obrtnika je povećan.

NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Broj aktivnih obrta • Broj poduzeća u sektoru prerađivačke industrije • Broj provedenih projekata u sektoru MSP-a • Vrijednost izvoza senjskih MSP-ova • Vrijednost korištenih sredstava iz ESI fondova
Mjera 2.2.2. Pokretanje poduzetničkog inkubatora za MSP-ove	
SVRHA MJERE	Razvoj poduzetničke potporne institucije koja će poduzetnicima omogućiti lakši pristup informacijama, visokokvalitetnim poslovnim uslugama i infrastrukturi te će potaknuti ljude da pokrenu vlastito poslovanje.
SADRŽAJ MJERE	• Definiranje poslovnog modela inkubatora • Jačanje kapaciteta za pružanje potpornih usluga poduzetnicima • Poticanje razvoja inovativnih i kreativnih MSP • Poticanje razvoja poslovnih i stručnih usluga • Poticanje suradnje poduzetnika i javnih ustanova sa znanstveno-istraživačkim institucijama • Povezivanje i razmjena iskustva sa sličnim institucijama u regiji te priprema zajedničkih projekata
REZULTAT	Osigurane poduzetničke popratne usluge kojima će biti omogućeno lakše i brže osnivanje te gospodarski rast poduzeća usmjerenih na proizvode s većom dodanom vrijednošću.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Broj stanara u inkubatoru • Broj poduzetnika uključenih u programe koje provodi inkubator • Broj novootvorenih poduzeća • Iznosi ulaganja u inovacije • Broj projekata realiziranih u suradnji MSP s drugim institucijama
Mjera 2.2.3. Razvoj sustava za privlačenje i zadržavanje investicija	
SVRHA MJERE	Razvoj učinkovitog sustava privlačenja i upravljanja investicijama čime će se omogućiti zapošljavanje lokalnog stanovništva i gospodarski rast cijelog područja.
SADRŽAJ MJERE	• Izrada analize stanja i mogućnosti razvoja određenih industrija • Definiranje ciljanih industrija na temelju SWOT analize područja • Definiranje mjera za privlačenje investitora • Edukacija osoba koje će se baviti upravljanjem investicijama • Stvaranje baze investitora • Izrada virtualnog investicijskog vodiča • Organizacija marketinške kampanje
REZULTAT	Povećanje kapaciteta za privlačenje i zadržavanje investicija te promoviranje Grada Senja kao poticajnog investicijskog okruženja za ciljane industrije.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Broj educiranih osoba • Broj potencijalnih investitora u bazi • Broj iniciranih pregovora o potencijalnim investicijama • Broj realiziranih investicija
PRIORITET 3 Razvoj ljudskih potencijala	
Mjera 2.3.1. Jačanje kompetencija poduzetnika	
SVRHA MJERE	Povećanje kompetencija, znanja i vještina lokalnog stanovništva za bavljenje poduzetništvom.
SADRŽAJ MJERE	• Povećavanje informiranosti i osposobljenosti poduzetnika za pristupanje razvojnim fondovima EU i domaćim izvorima financiranja

	- Edukacija stručnih kadrova u turizmu - Poticanje programa učenja na radnom mjestu - Organizacija edukacija i motivacijskih radionica za poduzetnike početnike
REZULTAT	Porast broja novih poduzetnika, kvalitete proizvoda i usluga postojećih te aktivnije korištenje dostupnih izvora sufinanciranja.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POTREBNA SREDSTVA	Okvirna financijska sredstva potrebna za provedbu ove mjere iznose 50 tis. kuna.
POKAZATELJI	- Broj projekata sufinanciranih iz EU i nacionalnih izvora - Broj edukacija organiziranih za turističku djelatnost - Broj edukacija organiziranih za poduzetnike početnike - Broj poduzeća koja su uvela programe učenja na radnom mjestu - Broj poduzetnika početnika
Mjera 2.3.2. Jačanje kompetencija poljoprivrednika	
SVRHA MJERE	Povećanje proizvodne učinkovitosti poljoprivrednih proizvođača na području Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	- Strukovno osposobljavanje za poljoprivrednike i za mlade poljoprivrednike - Osposobljavanje poljoprivrednika za ekološki uzgoj - Organizacija savjetovanja o ključnim poljoprivrednim temama (npr. modernizaciji i povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, ekološkom uzgoju, klimatskim promjenama, korištenju OIE itd.) - Povećavanje informiranosti i osposobljenosti poljoprivrednika za pristupanje razvojnim fondovima EU i domaćim izvorima financiranja
REZULTAT	Povećanje znanja i vještina poljoprivrednika te motivacije lokalnog stanovništva za bavljenje poljoprivrednim djelatnostima višeg prinosa.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	- Broj organiziranih savjetovanja za poljoprivrednike - Broj novih/mladih poljoprivrednika - Broj projekata sufinanciranih iz EU i nacionalnih izvora
Mjera 2.3.3. Usklađivanje obrazovnih programa s tržišnim potrebama	
SVRHA MJERE	Analiza kompetencija koje su potrebne poslodavcima i osiguravanje programa usavršavanja lokalnom stanovništvu koji će im omogućiti stjecanje znanja i dobivanje vještina za trajnu zapošljivost.
SADRŽAJ MJERE	- Sveobuhvatna analiza trenutačne i buduće potražnje na tržištu rada - Poticanje razvoja programa doškoloavanja, prekvalifikacija, dokvalifikacija nezaposlenih i drugih osoba sukladno rezultatima analize - Poticanje i promocija programa cjeloživotnog učenja - Modernizacija i promocija obrazovnih programa koji su potrebni lokalnom gospodarstvu - Uvođenje profesionalnog usmjeravanja u aktivnosti osnovne i srednje škole - Poticanje partnerskih odnosa između poslovne zajednice te institucija za obrazovanje i zapošljavanje
REZULTAT	Veća konkurentnost osoba na tržištu rada i lakša zapošljivost radne snage u skladu s kretanjima na tržištu rada.
NOSITELJI	Grad Senj, POU M.C. Nehaj, Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića
POKAZATELJI	- Smanjenje broja nezaposlenih - Broj novih programa stručnog usavršavanja

	• Broj novih obrazovnih programa • Broj polaznika novih programa • Broj učenika obuhvaćenih aktivnostima • Broj obrazovnih ustanova koje provode aktivnosti
PRIORITET 4 Razvoj ruralnih područja	
Mjera 2.4.1. Okrupnjavanje zemljišta i gospodarska udruživanja	
SVRHA MJERE	Poboljšanje konkurentnosti i održivog razvoja poljoprivredne proizvodnje okrupnjavanjem i komasacijom poljoprivrednih zemljišta te gospodarskim udruživanjem.
SADRŽAJ MJERE	• Analiza trenutačnog stanja i potreba • Osvježavanje vlasnika sitnih poljoprivrednih posjeda o potrebi dobrovoljnog spajanja zemljišnih čestica • Ažuriranje katastra i zemljišnih knjiga te priprema za provedbu ukupnoga procesa okrupnjavanja zemljišta • Poticanje razvoja gospodarskih i/ili interesnih udruženja (npr. zadruga, klastera)
REZULTAT	Veće poljoprivredne površine i gospodarska udruživanja omogućit će konkurentniju proizvodnju (učinkovitije korištenje mehanizacije, smanjenje troškova proizvodnje, specijalizaciju) te lakši nastup na tržištu, što će posljedično dovesti do manjeg iseljavanja ljudi i integriranje ruralnih područja.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Promjena veličine poljoprivrednih zemljišta • Promjena vlasničke strukture poljoprivrednih zemljišta • Količina proizvodnje po poljoprivredniku • Smanjenje troškova proizvodnje • Uvođenje specijalizirane proizvodnje • Broj gospodarskih udruženja
Mjera 2.4.2. Restrukturiranje i modernizacija poljoprivredne proizvodnje, šumarstva i ribarstva	
SVRHA MJERE	Jačanje konkurentnosti i isplativosti poljoprivredne proizvodnje, šumarstva i ribarstva te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama.
SADRŽAJ MJERE	• Poticanje ulaganja u proizvodnju, preradu, marketing i razvoj poljoprivrednih proizvoda • Poticanje ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje • Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima • Promicanje korištenja obnovljivih izvora energije • Napraviti analizu potencijala marikulture na području Grada Senja • Poticanje marikulture uz očuvanje okoliša • Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanja • Investicije u zaštićene prostore (staklenici, plastenici) za uzgoj povrća i cvijeća • Poticanje razvoja stočarstva, ribarstva i pčelarstva • Poticanje razvoja maslinarstva i podizanja trajnih nasada voćaka • Poticanje razvoja vinarstva i vinogradarstva • Poticanje šumoposjednika na održivo gospodarenje šumama • Poticanje predindustrijske i industrijske prerade drva
REZULTAT	Povećanje učinkovitosti i održivosti poljoprivrednih gospodarstava kroz smanjenje troškova proizvodnje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava

	• Povećanje ekonomske veličine poljoprivrednih gospodarstava (broj ha, grla, košnica, riba) • Povećanje proizvodnje poljoprivrednih proizvoda veće dodane vrijednosti • Broj poljoprivrednih gospodarstava koja se bave ekološkom i/ili integriranom proizvodnjom • Identificirani potencijali za bavljenje marikulturom • Broj i dužina izgrađene infrastrukture javnog navodnjavanja • Broj izgrađenih zaštićenih prostora • Povećanje iskoristivosti šuma

Mjera 2.4.3. Revitalizacija ruralnih područja

SVRHA MJERE	Poboljšanje uvjeta života u ruralnim područjima te povećanje privlačnosti ruralnih životnih sredina i potencijala razvoja ruralnog turizma.
SADRŽAJ MJERE	• Izrada plana za razvoj sela u ruralnim područjima Grada Senja • Poticanje proizvodnje i brendiranje autohtonih proizvoda Grada Senja • Poticanje mladih poljoprivrednika na pokretanje poslovanja • Poticanje razvoja agroturizma u ruralnim područjima • Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture
REZULTAT	Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture u ruralnim područjima te poticanje djelatnosti koje mogu potaknuti društveno-gospodarski rast i zaustavljanje negativnog depopulacijskog trenda u ruralnim područjima.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj stanovnika koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukture • Promjena strukture stanovništva u ruralnim područjima • Broj brendiranih autohtonih proizvoda • Broj i vrsta izgrađene infrastrukture • Broj novih PG-ova

CILJ 3 Unaprjeđenje infrastrukturnog sustava grada

PRIORITET 1 Razvoj energetske, komunalne i prometne infrastrukture

Mjera 3.1.1. Razvoj i unaprjeđenje lučke infrastrukture na području grada Senja

SVRHA MJERE	Unaprjeđenje i aktivacija lučkih potencijala te kreiranje pretpostavki za bolje povezivanje s drugim destinacijama u svrhu jačanja konkurentnosti Senja na području Sjevernog Jadrana.
SADRŽAJ MJERE	• Definiranje prioriteta i akcijskog plana za razvoj lučke infrastrukture na cijelom području LU Senj • Priprema projektne dokumentacije za kapitalne projekte • Izgradnja i rekonstrukcija senjske luke • Provedba druge faze izgradnje i uređenja trajektne luke Stinica • Sustavno uređenje i rekonstrukcija drugih luka na području grada Senja (izgradnja novih vezova)
REZULTAT	Ključni uvjeti za intenziviranje lučkog prometa osigurani su, a Senj je profiliran kao jedna od atraktivnih lučkih destinacija na Sjevernom Jadranu (u kontekstu obalnog i linijskog pomorskog prometa te nautičkog turističkog prometa). Stvoreni su preduvjeti za uvođenje alternativnih vidova transporta (npr. prostor za slijetanje hidroaviona).
NOSITELJI	Grad Senj, Lučka uprava Senj

POKAZATELJI	• broj pokrenutih i pripremljenih projekata (projektna dokumentacija) • broj provedenih projekata • broj novih vezova na području LU Senj • intenzitet lučkog prometa i broj uplova • intenzitet trajektnog prometa i broj prevezenih putnika • broj dolazaka i noćenja turista s brodicama
Mjera 3.1.2. Razvoj i unaprjeđenje cestovne infrastrukture te prometa u mirovanju	
SVRHA MJERE	Poboljšati prometnu povezanost Grada Senja i okruženja te bolje povezati pojedina gradska naselja s ciljem unaprjeđenja standarda življenja lokalnog stanovništva.
SADRŽAJ MJERE	• Izrada sveobuhvatnog prometnog rješenja na području Senja (uključujući promet u mirovanju) • Evidentiranje ključnih županijskih cesta čija je sanacija i nadogradnja nužna za razvoj Senja te suradnja s nadležnim instancama na pripremi i provedbi predloženih projekata • Izrada registra nerazvrstanih cesta • Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području grada Senja • Cestovno povezivanje prometno udaljenih i zabačenih naselja • Unaprjeđenje pješačkih dionica/staza • Evidentiranje i izgradnja biciklističkih staza • Koordinacija s resornim institucijama na izradi i provedbi mjera kojima se unaprjeđuje upravljanje i sigurnost prometa te unaprjeđuju prometne usluge na području Grada Senja (npr. definiranje kritičnih prometnih točaka te njihova sanacija što provode Hrvatske ceste)
REZULTAT	Proširena je mreža moderne cestovne infrastrukture te su adekvatno sanirane kritične točke, što će omogućiti iskorištavanje povoljnog geoprostornog položaja Senja, unaprijediti standard lokalnog stanovništva te olakšati poslovanje.
NOSITELJI	Grad Senj, Hrvatske ceste/Lika ceste
POKAZATELJI	• Izrađeno sveobuhvatno prometno rješenje za područje Senja • Broj uređenih novih parkirališnih mjesta • Registar nerazvrstanih cesta izrađen • Broj kilometara novoizgrađenih ili rekonstruiranih nerazvrstanih cesta • Broj kućanstava čija je prometna dostupnost unaprjeđena • Broj kilometara uređenih pješačkih i biciklističkih staza • Broj projekata predloženih resornim instancama više razine • Broj koordinacijskih sastanaka s instancama više razine • Broj evidentiranih prometnih zastoja • Broj prometnih nesreća
Mjera 3.1.3. Razvoj i unaprjeđenje komunalne infrastrukture i javnih površina	
SVRHA MJERE	Omogućiti pokrivenost modernim komunalnim sustavom (vodoopskrba i sustav odvodnje) svim kućanstvima gdje je moguće te unaprijediti sustav upravljanja, mjerenja i ukupne potrošnje kako bi se gubici u distribuciji ili održavanju sveli na najmanju moguću mjeru. Unaprijediti postojeće stanje te iskoristiti potencijale javnih gradskih površina (zelene, trgovi itd.) s ciljem povećanja standarda življenja.
SADRŽAJ MJERE	• Rekonstrukcija i proširenje vodovodne mreže • Snimanje i sanacija postojeće mreže zbog smanjenja gubitaka u distribuciji

	• Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda • Ulaganja u unaprjeđenje uređaja za pročišćavanje • Povećanje broja priključaka na sustav javne odvodnje • Izgradnja i nadogradnja kanalizacijske mreže • Ulaganja u uređenje te profiliranje tržnice • Ulaganja u uređenje ili rekonstrukciju trgova te profiliranje i tematiziranje trgova (npr., uređenje trgova kao javnih pozornica itd.) • Uređenje i izgradnja groblja
REZULTAT	Povećan životni standard temeljem unaprjeđene komunalne i opće javne infrastrukture.
NOSITELJI	Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o., Vodovod i odvodnja d.o.o. Senj
POKAZATELJI	• Duljina obnovljene ili sanirane te novoizgrađene mreže vodoopskrbe i sustava odvodnje • Broj pripremljenih projekata te projekata u pripremi • Broj kućanstava priključenih na sustav odvodnje • Broj kućanstava priključenih na biopročistač • Broj kilometara novoizgrađenih vodovoda • Broj kućanstava priključenih na sustav vodoopskrbe • Broj uređenih/tematiziranih trgova • Broj manifestacija održanih na javnim pozornicama • Broj novoizgrađenih grobnih mjesta
Mjera 3.1.4. Razvoj elektroenergetske i telekomunikacijske infrastrukture	
SVRHA MJERE	Osiguravanje kontinuiranog pristupa energiji i modernoj telekomunikacijskoj infrastrukturi kao preduvjet povećanja kvalitete života te gospodarskog i općeg rasta.
SADRŽAJ MJERE	• Planirati te graditi i obnavljati elektroenergetsku mrežu (dalekovodi, trafostanice itd.) sukladno izraženim potrebama lokalnog stanovništva i gospodarstva • Širiti elektroenergetsku distribucijsku mrežu gdje trenutačno ne postoji • Vršiti koordinaciju s nadležnim institucijama u segmentu elektroenergetike • Pružati adekvatnu potporu u pripremi i provedbi projekata unaprjeđenja postojećih hidroenergetskih potencijala te izgradnju novih • Planirati i omogućiti izgradnju mreže i građevina telekomunikacijskog sustava te širokopolasni internet kao potpora rastu korisničkih zahtjeva • Razmotriti uvođenje programskog (softverskog) rješenja za upravljanje i analizu telekomunikacijske infrastrukture
REZULTAT	Elektroenergetska mreža je sustavno obnovljena te nadograđena u svrhu adekvatne potpore rastu intenziteta korištenja, novih korisnika te novih privatnih proizvođača električne energije. Telekomunikacijska mreža je nadograđena i unaprjeđena, adekvatna je potražnji korisnika te služi kao poticaj razvoju poslovnih pothvata.
NOSITELJI	Grad Senj, HEP/HOPS, HT
POKAZATELJI	• Broj obnovljenih trafostanica • Povećanje prijenosne moći kroz revitalizaciju vodova • Ugrađen novi transformator u HR Senj • Broj obnovljenih/uvadenih jedinica u sustavu prijenosa i distribucije električne energije • Smanjena učestalost nestanaka električne energije u udaljenim naseljima

	• Broj priključaka na telekomunikacijsku mrežu • Poboljšana brzina prijenosa podataka
PRIORITET 2 Razvoj društvene infrastrukture	
Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje i razvoj obrazovne i kulturne infrastrukture	
SVRHA MJERE	Stvoriti povoljan okvir za snažniji razvoj obrazovanja na području Grada Senja te povećanje broj učenika u obrazovnom procesu. Unaprjeđenje kvalitete kulturnog života u Senju te stvaranje povoljnog okruženja za profiliranje kulture kao temeljne osnovice za razvoj selektivnih tipova turizma.
SADRŽAJ MJERE	• Ulaganja u obnovu i unaprjeđenje postojećih kapaciteta vrtića te izgradnja i opremanje novih prostornih jedinica • Ulaganja u obnovu i unaprjeđenje postojećih kapaciteta osnovne škole (uključujući područne škole) • Pomoć u pripremi i provedbi projekata za unaprjeđenje infrastrukturnih i tehnoloških uvjeta srednje škole • Unaprjeđenje infrastrukturnih i tehnoloških uvjeta POU M.C. Nehajev (ključan kulturni centar) za provedbu edukativnih programa te različitih kulturnih manifestacija • Adaptacija kazališnog prostora i kino dvorane, unaprjeđenje rada Gradske knjižnice uključujući proširenje prostora i nabavu opreme te prilagodba za rad sa strankama • Uvođenje IKT i mrežne infrastrukture te novih rješenja u obrazovne ustanove (e-škole, pametne učionice, opremanje nastavnog osoblja itd.) • nabava i uvođenje multimedijalne opreme u prostorima namijenjenima kulturnim manifestacijama, gradskoj knjižnici itd. • Prilikom provedbe svih infrastrukturnih projekata pažnja na potrebe OSI
REZULTAT	Kvalitetniji obrazovni uvjeti te povećana atraktivnost senjskih obrazovnih institucija naspram konkurenata u regiji. Kvalitetnija i fokusiranija kulturna ponuda grada Senja tijekom cijele godine.
NOSITELJI	Grad Senj, obrazovne institucije na području Senja, Gradska knjižnica
POKAZATELJI	• Novi infrastrukturni kapaciteti u predškolskom odgoju i obrazovanju • Broj provedenih projekata rekonstrukcije i dogradnje u segmentu osnovnoškolskog obrazovanja • Broj pripremljenih projekata u segmentu srednjoškolskog obrazovanja • Broj uvedenih e-škola te broj „pametnih“ učionica • Uspjeh učenika senjskih škola na informatičkim natjecanjima; uspjeh učenika na državnoj maturi u segmentu tehničkih i bio znanosti • Broj uređenih kulturnih centara • Broj posjetitelja kulturno-umjetničkih manifestacija i događanja • Broj polaznika programa cjeloživotnog učenja • Broj različitih događanja
Mjera 3.2.2. Unaprjeđenje i razvoj zdravstvene, sigurnosne i socijalne infrastrukture	
SVRHA MJERE	Unaprijediti zdravstvenu, socijalnu i sigurnosnu infrastrukturu kako bi se podigla kvaliteta zdravstvene zaštite, umanjili socijalni dispariteti, unaprijedio sustav sigurnosti, s ciljem poboljšanja uvjeta života na području Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Izgradnja/rekonstrukcija i opremanje Vatrogasnog doma JVP Senj • Izgradnja doma za stare i nemoćne Senj

	• Uređenje i opremanje prostora za organizirano stanovanje (dnevni boravci) osoba u sustavu socijalne skrbi (fokus na osobe s invaliditetom, djecu i mlade s poremećajima u ponašanju te djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi) • Podrška u procesu deinstitucionalizacije sustava socijalne skrbi • Uvođenje IKT i mrežne infrastrukture te novih rješenja u ustanove iz segmenta zdravstvene, sigurnosne i socijalne infrastrukture • Pomoć u pripremi i provedbi projekata nabave i implementacije medicinske opreme te izgradnje, rekonstrukcije i opremanja bolničkih prostora
REZULTAT	Značajno poboljšana efikasnost i kvaliteta usluge, prostora i opreme medicinskih ustanova na području Senja kao temelj promocije zdravlja i prevencija različitih bolesti. Uspostavljen je efikasan sustav za provedbu projekta deinstitucionalizacije sustava socijalne skrbi, a istovremeno povećana kvaliteta socijalnih usluga prema društveno depriviranim skupinama. Temeljne usluge JVP značajno poboljšane te je stečena mogućnost intervencija na kompleksnijim zadacima, a istovremeno unaprijeđen sigurnosni sustav Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj, JVP Senj, DZ Senj, CZSSS
POKAZATELJI	• Izgrađen/rekonstruiran vatrogasni dom te ispunjeni svi zakonski preduvjeti za normalno funkcioniranje jedinice • Povećana brzina intervencija JVP na području Senja • Povećan broj intervencija u regionalnom i nacionalnom kontekstu gdje je potrebna napredna vatrogasna mehanizacija • Broj djece koja koriste organizirani poludnevni i dnevni boravak • Broj starih i nemoćnih osoba smještenih u Domu za stare i nemoćne Senj • Broj zaposlenih osoba u Domu za stare i nemoćne Senj • Broj pregleda izvršenih u senjskim bolničkim institucijama
Mjera 3.2.3. Unaprjeđenje i razvoj opće, sportske te zabavne infrastrukture	
SVRHA MJERE	Unaprijediti i podizati kvalitetu života kroz prevenciju i poticanje aktivnog stila života te osigurati osnovne infrastrukturne uvjete za deprivirane skupine (djeca, OSI, stariji) kao i za bavljenje individualnim i kolektivnim sportovima rekreativnih i aktivnih sportaša. Omogućiti osnovne preduvjete za razvoj selektivnih oblika turizma te ugodan boravak u Senju.
SADRŽAJ MJERE	• Ulaganja u gradnju ili rekonstrukciju te opremanje objekata za aktivne, rekreativne i zabavne aktivnosti (planinarski domovi i skloništa, društveni domovi itd.) • Ulaganja u gradnju/rekonstrukciju i opremanje igrališta, sportskih objekata i pratećih objekata, objekata za sportski ribolov, biciklističkih staza, tematskih putova itd. • Ulaganje u zabavne, adrenalinske i tematske parkove • Ulaganja u javne površine (javne zelene površine, pješačke staze)
REZULTAT	Poboljšani uvjeti za bavljenje sportskim i rekreativnim aktivnostima te podignuta svijest o značaju prevencije i zdravog življenja kroz sadržajno korištenje slobodnog vremena, posebice djece i mladeži te osoba s invaliditetom i posebnim potrebama. Poboljšana turistička ponuda Grada zbog uvođenja specifičnih turističkih proizvoda.
NOSITELJI	Grad Senj

POKAZATELJI	• Broj izgrađenih/uređenih objekata namijenjenih sportskim i zabavnim aktivnostima • Broj turističkih dolazaka i noćenja • Razina turističke potrošnja • Broj korisnika sportske i zabavne infrastrukture iz korpusa lokalnog stanovništva • Razina korištenja i uživanja uređenih javnih površina
PRIORITET 3 Razvoj turističke i poslovne infrastrukture	
Mjera 3.3.1. Razvoj i unaprjeđenje poslovne infrastrukture	
SVRHA MJERE	Osigurati potrebne uvjete za razvoj poduzetništva te stvoriti pretpostavke za privlačenje investicija na području grada Senja
SADRŽAJ MJERE	• Izrada projektne dokumentacije gospodarske zone Burnjak • Uređenje, opremanje i aktivacija gospodarske zone Burnjak • Opremanje i aktivacija poslovne zone Cestarska kuća • Uređenje i opremanje poduzetničkog inkubatora • Izrada projektne dokumentacije za poslovnu zonu „Ošije polje“ (kada je primjenjivo)
REZULTAT	Infrastrukturni uvjeti za pokretanje i privlačenje investicija osigurani su, a Senj je profiliran kao povoljno poslovno okruženje.
NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Broj aktiviranih zona poslovne namjene • Broj poslovnih subjekata koji naseljavaju zone • Broj privučenih i realiziranih investicija
Mjera 3.3.2. Razvoj turističke infrastrukture i suprastrukture	
SVRHA MJERE	Povećati kvalitetu ukupne turističke ponude u svrhu jačanja konkurentnosti te kreiranja pretpostavki za diversifikaciju i stvaranje novih/inovativnih turističkih proizvoda
SADRŽAJ MJERE	• Unaprjeđenje postojeće javne turističke infrastrukture (npr. uređenje plaža, parkova itd.) • Izgradnja nove javne turističke infrastrukture (izgradnja Centra planinskog turizma Krasno, uređenje interaktivne Kule bure, obnova i uređenje centra grada, uređenje tematskih staza, izgradnja plaže i šetnice Škver, uređenje i urbano opremanje manjih turističkih mjesta - Sveti Juraj, Klada, Lukovo, Starigrad, Jablanac, Krasno i dr.) • Poticanje razvoja poslovne turističke infrastrukture (hoteli, kampovi, hosteli, privatni smještajni kapaciteti, bazeni, marine nautičkog turizma itd.) • Kreiranje sustava potpora i pomoći u pripremi razvojnih projekata za sufinanciranje iz donatorskih izvora • Unaprjeđenje postojeće te izgradnja i uvođenje nedostajuće turističke suprastrukture (npr. pumpna stanica za morska plovila itd.)
REZULTAT	Unaprijeđena postojeća te izgrađena nova javna i poslovna turistička infrastruktura temeljem koje će se unaprijediti turistička ponuda grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj - Opći upravni odjel, URGŠ, TZG Senj
POTREBNA SREDSTVA	Okvirna financijska sredstva potrebna za provedbu ove mjere iznose 100 mil. kuna.
POKAZATELJI	• Broj pokrenutih projekata za razvoj ili unaprjeđenje turističke infrastrukture (tehnička dokumentacija, izdane lokacijske i građevinske dozvole itd.) • Broj jedinica unaprjeđene javne turističke infrastrukture • Broj jedinica izgrađene javne turističke infrastrukture

	• Broj otvorenih hotela, hostela i jedinica privatnog smještaja • Broj izgrađenih bazena na području grada Senja • Broj provedenih projekata u segmentu unaprjeđenja/izgradnje nedostajuće suprastrukture

CILJ 4 Unapređivanje sustava upravljanja razvojem	
PRIORITET 1 Efikasna lokalna samouprava	
Mjera 4.1.1. Reorganizacija Gradske uprave	
SVRHA MJERE	Unapređenje poslovanja i operativnog upravljanja Gradske uprave za kreiranje učinkovitijih poslovnih procesa i stvaranje većih vrijednosti za brži rast grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Analiza strategije, organizacijske strukture i pregled ljudskih resursa • Izrada strategije upravljanja i poslovnog razvoja Gradske uprave • Optimizacija organizacijske strukture • Izrada modela za ocjenu učinaka djelatnika i razvoj sustava nagrađivanja • Definiranje najboljeg modela upravljanja gradskim institucijama • Definiranje mehanizama i pravila za unapređenje koordinacije i protoka informacija između ključnih aktera i razvojnih institucija, te Gradske uprave i administrativnog centra • Uvođenje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO standardima • Certifikacija prema ISO 9001:2008 normi kvalitete
REZULTAT	Razvijena adekvatna organizacijska struktura i osnova ljudskih resursa te uvedeni standardi kvalitete za daljnji razvoj i operativno unapređenje Gradske uprave Grada Senja.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Definiran i implementiran plan reorganizacije Gradske uprave • Definiran mehanizam i uspostavljena pravila komunikacije • Grad Senj je certificiran sukladno normi ISO 9001:2008 • Učinkovitiji i zadovoljniji djelatnici Gradske uprave i zadovoljniji građani
Mjera 4.1.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje razvojem Grada Senja	
SVRHA MJERE	Postići učinkovitije upravljanje razvojem s ciljem jačanja konkurentnosti i dugoročne održivosti poslovanja grada.
SADRŽAJ MJERE	• Definiranje gospodarskih prioriteta i planova aktivnosti po pojedinom prioritetu • Uspostava nove organizacijske strukture s jasnim planom ciljeva, ovlasti i odgovornosti za razvoj pojedinih područja • Unapređenje sustava praćenja i vrednovanja rezultata razvojnih projekata i aktivnosti • Poticanje pohađanja edukacija djelatnika Gradske uprave u svim područjima javnog upravljanja • Povećanje kompetencija i broja djelatnika za pripremu i provedbu razvojnih projekata i povlačenje sredstava iz ESI fondova • Primjena principa zelene javne nabave u nabavama Grada (nabava energetski učinkovite računalne opreme, uredskog namještaja od drva iz održivih izvora, korištenje recikliranog papira, uvođenje ekološki prihvatljivih proizvoda u svakodnevno korištenje)

REZULTAT	Razvijen učinkovit model upravljanja lokalnim razvojem s jasno definiranim prioritetima i nositeljima razvoja.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj akcijskih planova • Nova organizacijska struktura s definiranim nositeljima razvoja po prioritetu • Uveden unaprijeđeni sustav za praćenje rezultata • Broj polaznika seminara/edukacija/tečajeva • Broj certifikata/diploma pojedinog zaposlenika • Broj djelatnika koji se bave pripremom i provedbom razvojnih projekata • Broj realiziranih projekata sufinanciranih iz ESI fondova • Udio „zelenih“ ugovora u ukupnom broju ugovora javne nabave
Mjera 4.1.3. Digitalizacija poslovnih procesa Gradske uprave	
SVRHA MJERE	Povećanje učinkovitosti i produktivnosti Gradske uprave uvođenjem naprednih IKT rješenja te uvođenje sustava za kontinuirano praćenje stanja gospodarstva čime će se potaknuti razvoj, rast i konkurentnost Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Informatizacija Gradske uprave (analiza postojećih poslovnih procesa, nabava nove informatičke opreme i programskih rješenja) • Edukacija djelatnika za korištenje modernih informacijskih rješenja • Uvođenje sustavnog praćenja ključnih gospodarskih pokazatelja, njihova obrada i periodičko objavljivanje • Uspostava registra dobivenih potpora po pojedinim korisnicima
REZULTAT	Analiza postojećih poslovnih procesa Gradske uprave te njihova modernizacija, inovacija i digitalizacija.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj i vrsta uvedenih IKT rješenja • Smanjenje papirnatog poslovanja • Smanjenje repetitivnih i redundantnih radnji • Broj osoba koje su unaprijedile vještine korištenja informacijskih tehnologija • Broj i vrsta prikupljenih informacija • Olakšanje protoka informacija o dobivenih potporama i statusa projekata
Mjera 4.1.4. Jačanje prekogranične i transnacionalne suradnje	
SVRHA MJERE	Razvoj međunarodne suradnje i partnerskih odnosa s drugim gradovima te pokretanje kolaborativnih projekata s ciljem postizanja kontinuiranog razvoja i dugoročne održivosti grada.
SADRŽAJ MJERE	• Aktivnije uključivanje u međunarodne udruge gradova • Jačanje uloge grada u međunarodnim organizacijama i udruženjima • Daljnje jačanje suradnje s gradovima prijateljima • Pokretanje kolaborativnih projekata s drugim gradovima i institucijama • Priprema liste potencijalnih kolaborativnih projekata za financiranje iz Programa Unije i Programa prekogranične suradnje
REZULTAT	Aktivno uključivanje u međunarodne udruge, razmjena iskustava i primjera dobrih praksi te rad na zajedničkim projektima usmjerenim na ključna područja za Grad Senj (turizam, energetska učinkovitost, zaštita okoliša, itd.)

NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Broj organizacija/udruga u kojima Grad Senj član • Broj sporazuma o suradnji s drugim gradovima • Broj kolaborativnih projekata
PRIORITET 2	Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorima i javnim površinama
Mjera 4.2.1.	Izrada strategije upravljanja i raspolaganja gradskom imovinom
SVRHA MJERE	Kreirati okvir za adekvatno i dugoročno upravljanje gradskom imovinom u funkciji pružanja potpore razvoju Grada Senja te generiranje svježih upravnih prihoda iz alternativnih izvora.
SADRŽAJ MJERE	• revizija metodologije za upravljanje imovinom • izrada strategije upravljanja gradskom imovinom • inventura i izrada jedinstvene evidencije o imovini (stanovi, poslovni prostori, kulturni objekti, javne površine, zemljišta/parcele itd.) • detaljno definiranje vlasničkog stanja, vrijednosti imovine i drugih relevantnih parametara • klasificiranje imovine prema uporabnim kategorijama • GIS i uparivanje podataka iz Katastra i Zemljišne knjige
REZULTAT	Osiguran okvir za adekvatno upravljanje gradskom imovinom te je omogućena lakša i veća transparentnost cjelokupnog sustava.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj godišnjih planova upravljanja gradskom imovinom • Broj sastavljenih izvještaja o ostvarenju strategije i godišnjeg plana upravljanja imovinom • Broj evidentirane gradske imovine • Vrijednost gradske imovine • Broj aktivirane gradske imovine i stavljene u funkciju • Prihodi generirani iz upravljanja gradskom imovinom • Broj pokrenutih postupaka za procjenu vrijednosti imovine • Postotak imovine upisane u zemljišnim knjigama kao vlasništvo Grada • Broj evidentiranih nesukladnosti između zemljišnih knjiga i katastra • Broj sudskih i upravnih sporova vezanih uz gradsku imovinu
Mjera 4.2.2.	Uvođenje sofisticiranog poslovnog rješenja za upravljanje gradskom imovinom
SVRHA MJERE	Osigurati sveobuhvatnu, digitalnu, evidenciju o svim pojavnim oblicima imovine te unaprijediti proces upravljanja imovinom.
SADRŽAJ MJERE	• Digitalizacija i mogućnost informatičkog pregleda imovine i uz nju vezanih vrijednosti (prihodi-rashodi; pokretna-nepokretna; aktivna-neaktivna; u najmu-prazno; parkirališta, poljoprivredna i građevinska zemljišta, zelene površine, broj i vrijednost spomenika itd.) • Digitalizacija svih trenutačno postojećih informacija koje se vode u papirnatom obliku • Programsko vezanje registra imovine s knjigovodstvenim evidencijama • Objedinjavanje registra gradske imovine s dokumentacijom za ostalu imovinu (građevinska zemljišta, objekti, nerazvrstane ceste itd.)
REZULTAT	Povećana iskorištenost gradske imovine uz konsolidirano upravljanje cjelokupnim procesom te veću transparentnost istoga.
NOSITELJI	Grad Senj

POKAZATELJI	• Brzina obavljanja postupaka/procedura u okviru upravljanja gradskom imovinom – broj aktivnih i riješenih predmeta • Broj provedenih procjena vrijednosti gradske imovine • Broj utvrđenih razlika u godišnjem popisu imovine s brojem u poslovnim knjigama • Broj odluka o postupanju s inventurnim razlikama
Mjera 4.2.3. Unaprjeđenje stanja u prostoru	
SVRHA MJERE	Osigurati adekvatan okvir za razvoj grada Senja, temeljen na realnim parametrima i stvarnom stanju u prostoru te definiranim prostornim planovima širokog obuhvata.
SADRŽAJ MJERE	• Kontinuirana suradnja na izradi izvješća o stanju u prostoru nadležnim županijskim uredom • Izrada novih te izmjena i dopuna postojećih dokumenata prostornog uređenja • Pribavljanje podataka i stručnih podloga za izradu tih prostornih planova te drugih mjera od značaja za izradu i donošenje tih dokumenata • Redovito održavanje i ažuriranje katastarsko-topografske podloge • Redovito vođenje i ažuriranje katastra vodova • Kontinuiran rad na usklađenju zemljišno-knjižnih i katastarskih podataka sa stanjem na terenu • Jačanje suradnje s nadležnim uredom za izdavanje dozvola • Kontinuiran rad na sređivanju imovinsko-pravnih odnosa
REZULTAT	Unaprjeđen sustav upravljanja kroz provedbu sveobuhvatne analize stanja u prostoru te usklađivanje planova s razvojnim potrebama i realnim stanjem na terenu.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Usvojeno izvješće o stanju u prostoru • Broj izmjena i dopuna prostornih planova • Baza podataka i parametara relevantnih za utvrđivanje stanja u prostoru • Broj izrađenih stručnih podloga za izradu prostornih planova
PRIORITET 3 Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj i djelovanje civilnog sektora	
Mjera 4.3.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	
SVRHA MJERE	Stvaranje pretpostavki za učinkovito uključivanje OCD u društveno-ekonomski razvoj Grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Razvoj učinkovitog modela financiranja OCD iz gradskog proračuna uz razvoj sustava praćenja korištenja proračunskih sredstava • Analiza stanja poslovanja i financijsko restrukturiranje sportskih klubova • Razvoj sustava podrške djelovanja OCD tijekom cijele godine koji ne uključuju direktno financiranje (npr. ustupanje gradskih prostora, organizacija informativnih radionica i edukacija za pripremu donatorskih projekata) • Razvoj sustava za praćenje i mjerenje utjecaja djelovanja OCD na razvoj Grada Senja • Povećanje transparentnosti rada lokalnih OCD • Poticanje OCD na prijavu projekata i inicijativa za dobivanje sufinanciranja iz različitih nacionalnih i svjetskih donatorskih izvora
REZULTAT	Povećan kapacitet OCD i uveden učinkoviti model financiranja i praćenja utjecaja djelovanja OCD na području Grada Senja.

NOSITELJI	Grad Senj, URGŠ
POKAZATELJI	• Razvijen novi model financiranja OCD • Broj sportskih klubova koji su restrukturirali financijsko poslovanje • Broj gradskih prostora ustupljenih na korištenje OCD • Broj radionica za članove OCD • Razvijen transparentan sustav za praćenje i mjerenje djelovanja OCD • Broj projekata OCD sufinanciranih iz nacionalnih i svjetskih izvora
Mjera 4.3.2. Razvoj učinkovitog modela suradnje civilnog s ostalim sektorima	
SVRHA MJERE	Stvaranje modela za kontinuiranu suradnju i komunikaciju javnog, privatnog i civilnog sektora u upravljanju i definiranju razvoja grada Senja.
SADRŽAJ MJERE	• Poticanje organizacije rasprava, tribina i okruglih stolova o aktualnim javnim temama • Jačanje uloge civilnog sektora u postupcima donošenja odluka i upravljanju razvojem Grada Senja • Poticanje zajedničkih projekata u partnerstvu civilnog i javnog i/ili privatnog sektora • Poticanje suradnje OCD na području Grada Senja i na nacionalnoj razini u pripremi većih inicijativa • Poticanje djelovanja i doprinosa OCD u ključnim razvojnim sektorima Grada Senja • Jačanje svijesti o važnosti djelovanja i aktivnog uključivanja civilnog sektora • Poticanje građana na aktivno uključivanje u volonterske akcije i organizaciju istih
REZULTAT	Povećana svijest i kompetencije građana za društvenu i političku participaciju.
NOSITELJI	Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj organiziranih javnih okupljanja za raspravu o aktualnim temama • Broj poduzetih inicijativa • Broj sudjelovanja OCD u procesu donošenja odluka • Broj kolaborativnih projekata • Broj nacionalnih i regionalnih inicijativa u kojima sudjeluju OCD s područja Grada Senja • Broj OCD koje su aktivno uključene u razvoj pojedinih ključnih sektora • Broj informativnih radionica i promotivnih kampanja za promicanje aktivnog građanstva • Broj građana koji volontiraju
Mjera 4.3.3. Jačanje uloge civilnog sektora u društveno-ekonomskom razvoju Grada Senja	
SVRHA MJERE	Promocija društvenog poduzetništva kao aktivnosti za dugoročno održivi razvoj i integraciju i povećanje kvalitete života skupina u nepovoljnom položaju.
SADRŽAJ MJERE	• Poticanje OCD za pružanje izvaninstitucionalnih socijalnih usluga • Provedba analize o razvojnim potencijalima za društveno poduzetništvo • Poticanje razvoja društveno-poduzetničkih inicijativa • Organizacija edukacija i informativnih radionica o socijalnom poduzetništvu te popratnih aktivnosti za pokretanje i održavanje poslovanja (marketing, računovodstvo, financiranje) • Organizacija promotivnih kampanja za promociju koristi društvenog poduzetništva

REZULTAT	Povećanje svijesti građana o važnosti sektora društvenog poduzetništva te stvaranje okvira za poticanje nastanka poduzeća vođenih društvenih ciljevima.
NOSITELJI	Centar za socijalnu skrb Senja, Grad Senj
POKAZATELJI	• Broj i vrsta izvaninstitucionalnih usluga socijalne skrbi • Definirani potencijali za razvoj društvenog poduzetništva • Broj društveno-poduzetničkih inicijativa • Broj održanih edukacija i informativnih radionica o socijalnom poduzetništvu • Broj građana obuhvaćenih promotivnim kampanjama

HORIZONTALNI PRIORITETI

PRIORITET 1 Jednake mogućnosti i nediskriminacija

SVRHA	Uključivanje ranjivih skupina u aktivan život te jačanje njihove socijalne i ekonomske neovisnosti.
SADRŽAJ	• poticanje programa osposobljavanja i zapošljavanja ranjivih skupina • poticanje programa podrške osobama u kriznim situacijama • pomoć samohranim roditeljima i višečlanim obiteljima • poticanje programa za unapređenje kvalitete života osoba starije životne dobi i osoba s invaliditetom • provedba programa pomoći mladima u rješavanju stambenog pitanja

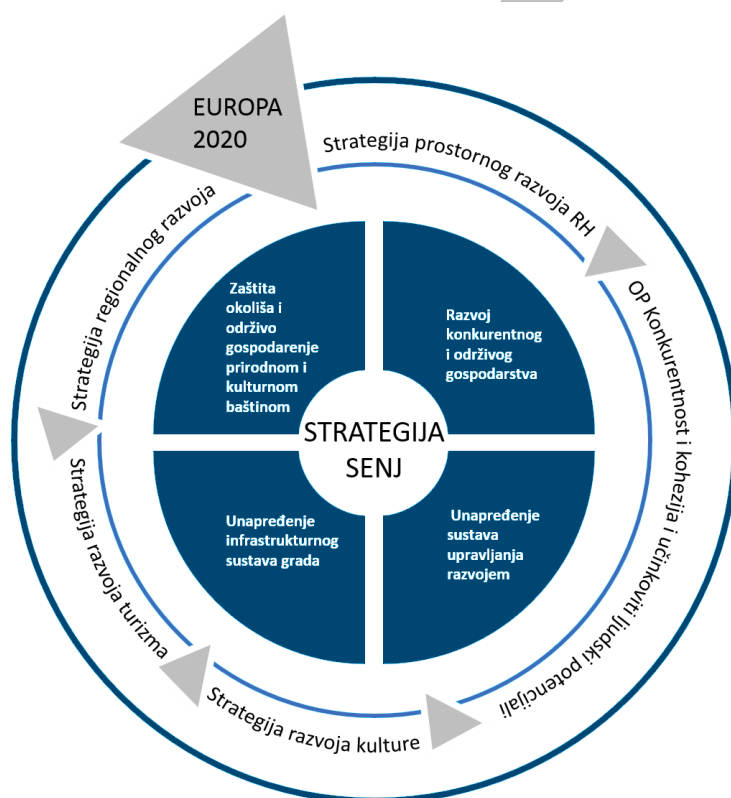
PRIORITET 2 Informacijsko društvo

SVRHA	Povećanje standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva korištenjem IKT rješenja.
SADRŽAJ	• poticanje korištenja IKT-a i nacionalnih e-servisa • ulaganje u e-infrastrukturu • korištenje IKT rješenja za unapređenje javnih usluga • poticanje lokalnog stanovništva za unaprjeđenje znanja i vještina iz područja primjene informacijskih tehnologija

4. USKLAĐENOST STRATEGIJE RAZVOJA S DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE

Strategija razvoja Grada Senja dokument je koji istovremeno kreira okvir za održiv rast i razvoj grada Senja te služi kao podloga za korištenje dostupnih financijskih sredstava iz ESI fondova. Zbog toga, nužno je prikazati stratešku poveznicu između ciljeva, prioriteta i mjera definiranih ovim dokumentom sa strateškim odrednicama definiranim u dokumentima viših razina. Pri tom, razlikuje se regionalna (županijska), nacionalna te EU, nadnacionalna, razina.

Na regionalnoj razini, ključni strateški dokumenti su Županijska razvojna strategija 2011.-2013. te Strategija razvoja ljudskih potencijala Ličko-senjske županije 2011.-2013. (važeći dok se ne usvoje novi). Na nacionalnoj razini razlikuju se dvije analitičke razine dokumenata koje je potrebno uzeti u obzir – nacionalne strategije, zakonski i podzakonski akti, te Programski dokumenti Republike Hrvatske na kojima se temelji mogućnost korištenja ESI fondova.

Prvenstveno, radi se o Strategiji regionalnog razvoja RH te Strategiji prostornog razvoja RH. Osim navedenih, zbog lokalnih specifičnosti te iskazanih razvojnih potreba, posebno su u obzir uzete i Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine republike hrvatske za razdoblje 2011.–2015. te Industrija strategija RH 2014.-2020. Normativni akti na koje se Strategija oslanja su Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), Uredba o indeksu razvijenosti (NN 63/10), Odluka o razvrstavanju JLS prema stupnju razvijenosti (NN 89/10) te Pravilnik o sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija.

Nadalje, s obzirom na široku paletu mogućnosti sufinanciranja investicijskih projekata gotovo svih prepoznatih dionika u Gradu Senju, posebnu je pažnju potrebno usmjeriti na usklađenost razvojnih ciljeva s prioritetima i mjerama definiranim u Programskim dokumentima: Operativni program Konkurentnosti i kohezija, Operativni program učinkoviti ljudski potencijali, Program ruralnog razvoja, Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014.-2020.

Operativni programi predstavljaju ključne dokumente koji detaljno utvrđuju prioritete, mjere i aktivnosti potrebne za učinkovito korištenje sredstava ESI fondova. Struktura Operativnih programa i odabir prioriteta direktno utječe na strukturu i prioritete ostalih strateških razvojnih dokumenata, uključujući i one koji su sastavni dio razvojnih politika na regionalnoj i lokalnoj razini. Zbog toga, iznimno je važno naglasiti kako je i Strategija razvoja grada Senja u potpunosti usklađena s navedenim programskim dokumentima te tako omogućuje identifikaciju upravo onih razvojnih projekata kojima će se postići optimalna iskorištenost bespovratnih sredstava ESI fondova. Također, zahvaljujući vertikalnoj usklađenosti, svaki od provedenih projekata doprinijet će ostvarenju prioriteta Operativnih programa te u konačnici i ciljeva europskih razvojnih politika. Ovdje je potrebno naglasiti i činjenicu da u trenutku pisanja predmetne strategije još nije započela izrada nove razvojne strategije Ličko-senjske županije, no upravo zbog nužne međusobne usklađenosti dokumenata različitih razina, razvojna sinergija ne dolazi u pitanje.

Cjelokupan strateški okvir Republike Hrvatske usklađen je s ključnim razvojnim dokumentom Europske unije –Europa 2020 - Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Prioriteti i ciljevi definirani ovom Strategijom sastavni su dio svih strateških i planskih europskih dokumenata. Strategija također uključuje i 7 inicijativa kojima će se postići oni prioriteti Europe 2020 usmjereni na inovacije, digitalnu ekonomiju, zapošljavanje, mlade, industrijsku politiku, siromaštvo i učinkovitu upotrebu resursa.

U tablicama niže detaljno je navedena strateška korelacija s ciljevima i prioritetima definiranim u ključnim dokumentima viših razina.

Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja Grada Senja		Ciljevi i prioriteti Županijske razvojne strategije Ličko-senjske	Ciljevi i prioriteti SRRH 2011. - 2013. za Jadransku hrvatsku	Programski dokumenti RH za korištenje ESI fondova
Cilj 1. Zaštita okoliša i održivo gospodarenje prirodnom i kulturnom baštinom				
P 1.	Održivo gospodarenje prirodnim resursima	Strateški cilj 3: Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša, racionalno gospodarenje prostorom i korištenje obnovljivih izvora energije	Prioritet 1. Održivo gospodarenje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije	OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa
P 2.	Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine	Strateški cilj 3: Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša, racionalno gospodarenje prostorom i korištenje obnovljivih izvora energije	Prioritet 1. Održivo gospodarenje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije	OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa
P 3.	Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	Strateški cilj 3: Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša, racionalno gospodarenje prostorom i korištenje obnovljivih izvora energije	Prioritet 4. Zaštita okoliša	OPKK - Prioritetna os 4: Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
P 4.	Unapređenje sustava gospodarenja otpadom	Strateški cilj 3: Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša, racionalno gospodarenje prostorom i korištenje obnovljivih izvora energije	Prioritet 4. Zaštita okoliša	OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa

Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja Grada Senja		Ciljevi i prioriteti Županijske razvojne strategije Ličko-senjske	Ciljevi i prioriteti SRRH 2011. - 2013. za Jadransku hrvatsku	Programski dokumenti RH za korištenje ESI fondova
Cilj 2. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva				
P 1.	Razvoj turizma, inovativne turističke ponude i destinacije	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj zasnovan na razvoju malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 1. Održivo gospodarenje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije;	OPKK - Prioritetna os 3. Poslovna konkurentnost; OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa; PPS - Prioritetna os 3. Razvoj turizma te očuvanje kulturne i prirodne baštine
P 2.	Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj zasnovan na razvoju malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 3. Jačanje konkurentnosti poslovnog sektora	OPKK - Prioritetna os 3. Poslovna konkurentnost; OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa; PPS - Prioritetna os 4. Poticanje konkurentnosti i razvoj poslovnog okruženja u programskom području
P 3.	Razvoj ljudskih potencijala	Strateški cilj 2: Razvoj ljudskih resursa	Prioritet 3. Jačanje konkurentnosti poslovnog sektora	OPKK - Prioritetna os 3. Poslovna konkurentnost; PRR - Mjera 1. Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja
P 4.	Razvoj ruralnih područja	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj zasnovan na razvoju malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 1. Održivo gospodarenje prirodnim i kulturnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije	PRR - Mjera 4. Ulaganja u fizičku imovinu; OP za pomorstvo i ribarstvo

Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja Grada Senja		Ciljevi i prioriteti Županijske razvojne strategije Ličko-senjske	Ciljevi i prioriteti SRRH 2011. - 2013. za Jadransku hrvatsku	Programski dokumenti RH za korištenje ESI fondova
Cilj 3. Unaprjeđenje infrastrukturnog sustava grada				
P 1.	Uređenost prostorno-planske dokumentacije	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj, razvoj malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 1. Održivo gospodarenje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije;	PRR - Mjera 7. Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
P 2.	Razvoj opće i komunalne infrastrukture	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj, razvoj malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 2. Razvoj regionalne infrastrukture	PRR - Mjera 7. Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
P 3.	Razvoj društvene infrastrukture	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj, razvoj malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 2. Razvoj regionalne infrastrukture	PRR - Mjera 7. Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
P 4.	Razvoj turističke i poslovne infrastrukture	Strateški cilj 1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj, razvoj malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma	Prioritet 3. jačanje konkurentnosti poslovnog sektora	OPKK - Prioritetna os 3. Poslovna konkurentnost; OPKK - Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa; PRR - Mjera 7 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima

Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja Grada Senja		Ciljevi i prioriteti Županijske razvojne strategije Ličko-senjske	Ciljevi i prioriteti SRRH 2011. - 2013. za Jadransku hrvatsku	Programski dokumenti RH za korištenje ESI fondova
Cilj 4. Unapređivanje sustava upravljanja razvojem				
P 1.	Povećanje kompetencija za iskorištenje EU fondova	Strateški cilj 2: Razvoj ljudskih resursa	Jačanje konkurentnosti poslovnog sektora	OPULJP - Prioritetna os 1. Zapošljivost i mobilnost radne snage, Prioritetna os 4. Dobro upravljanje
P 2.	Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorima	Strateški cilj 2: Razvoj ljudskih resursa	Prioritet 1.: Održivo gospodarenje prirodnim i kulturnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije Prioritet 2.: Razvoj regionalne infrastrukture	OPULJP - Prioritetna os 4. Dobro upravljanje
P 3.	Jačanje uključenosti civilnog sektora	Strateški cilj 2: Razvoj ljudskih resursa	Prioritet 1.: Održivo gospodarenje prirodnim i kulturnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije	OPULJP - Prioritetna os 4. Dobro upravljanje
P 4.	Jačanje prekogranične i transnacionalne suradnje	Strateški cilj 2: Razvoj ljudskih resursa	Prioritet 1.: Održivo gospodarenje prirodnim i kulturnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije	Interreg IPA PPS Hrvatska - BiH - Crna Gora

5. BAZA PROJEKTNIH IDEJA

Baza projektnih ideja jedinstven je registar projektnih prijedloga zaprimljenih tijekom procesa izrade Strategije razvoja Grada Senja. Ovakav pregled konkretnih projekata na jednom mjestu, donositeljima odluka i građanima olakšava vizualizaciju potreba i smjera razvoja Grada u narednih 5 godina.

U Bazi se nalaze osnovni podaci o predlagatelju same ideje, fokus i društveno područje projekta te stupanj spremnosti za realizaciju. Sve su se ideje svrstale prema definiranim ciljevima, prioritetima i mjerama proizašlima kroz izradu Strategije, kako bi se na neki način kreirala karta projekata po područjima, odnosno pojedinim polugama razvoja.

Projekti su filtrirani kroz nekoliko segmenata, prvenstveno u smislu pripremljenosti, relevantnosti za potrebe razvoja Grada, financijskom kapacitetu podnositelja ili predlagatelja projekta te prema kriteriju prihvatljivosti za sufinanciranje iz nekog od donatorskih izvora (ESI fondovi, nacionalni izvori, razvojne banke itd.).

Koordinatori izrade strategije su prikupljali ideje tijekom svih 6 mjeseci izrade Strategije, metodom intervjua s pojedinim dionicima, prikupljanjem mišljenja na održanim radionicama, slanjem upitnika svim institucijama i poduzetnicima na području Grada te prikupljanjem ideja on-line. Naime, u ovu svrhu je otvorena i zasebna e-mail adresa, gradsenj2020@gmail.com, objavljena na službenim web stranicama Grada Senja, kako bi se svim zainteresiranim građanima omogućilo da svoju sugestiju službeno predstave.

Sveukupno je evidentirano 66 projekata, no izvjesno je da to nisu svi postojeći planirani projekti u gradu te da je portfelj razvojnih inicijativa veći. Također, u tom smislu postoji i bojazan da određene inicijative nisu u fokusu Strategije, u smislu prepoznatih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjere. Mora se naglasiti kako je strateška razrada prioriteta formulirana dovoljno široko da ne izostavi gotovo nikoga, ali opet prilagođena Gradu Senju, jer adresira specifične potrebe Grada, definirane tijekom izrade Strategije i kao takva teško primjenjiva na neki drugi grad.

Od 66 zaprimljenih projektnih prijedloga, čak se 56 odnosi na projekte koji uključuju infrastrukturne radove (85%), 6 ih se odnosi na nabavu opreme (9%), a tek 4 na tzv. *soft* projekte (6%). Što se tiče predlagatelja, 42 projekta je predloženo od strane javnih tijela i institucija, 17 od poduzetnika, 4 od strane zainteresiranih fizičkih osoba, a 3 od strane organizacija civilnog društva. Sveukupno je 29 različitih subjekata predložilo projekt, 18 samo po 1, dok je 11 subjekata predložilo više projekata.

Grafikon 47 - Raspodjela projekata po prioritetima

Izvor: Baza projekata Strategije razvoja grada Senja; obrada: Sense savjetovanje d.o.o.

Što se tiče raspodjele projekata po prioritetima, vidljiva je neravnomjerna zastupljenost. Najveći broj projekata odnosi se na prioritete 3.1. Razvoj energetske, komunalne i prometne infrastrukture (24%) te 3.3. Razvoj turističke i poslovne infrastrukture (18%). To pokazuje da na području Grada Senja i dalje postoje visoke potrebe za modernom i adekvatnom komunalnom infrastrukturom. Ključna ograničenja u razvoju ove infrastrukture već su pojašnjena, prvenstveno se radi o visokoj teritorijalnoj disperziranosti gradskih naselja, njihovoj slaboj naseljenosti te izrazito zahtjevnoj konfiguraciji terena.

Potom, slijedi 9 projekata koji ulaze u prioritet 1.2. Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine. To pokazuje da su i predlagatelji projekata svjesni visokog potencijala kulturne baštine koju Senj ima i koju je potrebno aktivirati. Ovdje vrijedi istaknuti da je nekoliko projekata u potpunosti spremno, što se tiče tehničke dokumentacije i dozvola, te se čeka objava povoljnih natječaja za njihovo sufinanciranje iz ESI fondova.

Nadalje, na popisu se nalazi i nekoliko kapitalnih infrastrukturnih projekata koje Grad Senj razvija i priprema nekoliko godina, dijelom i uz pomoć resornih Ministarstava te Vlade RH, no čija implementacija neće biti moguća uz pomoć ESI fondova. Naime, promjena razvojne politike EU i svojevrsan odmak od financiranja opće javne turističke infrastrukture nepovoljno utječu na dinamiku provedbe kapitalnih projekata visoke novčane vrijednosti, a koje Senj, nažalost, ne može financirati iz vlastite kumulacije. Zbog toga se trenutačno vrši njihova djelomična rekonceptualizacija, s naglaskom na faznu provedbu, kako bi se mogli provoditi i sufinancirati iz nacionalnih izvora. Ova je situacija usporediva u gotovo svim jedinicama lokalne uprave i samouprave diljem RH koji su se našli u ovoj situaciji.

Potrebno je naglasiti da na popisu nema projekata iz prioriteta 2.3. Razvoj ljudskih potencijala te iz cilja 4. Unapređenje sustava upravljanja razvojem. No to ne znači da tih projekata nema u pripremi, ali se nisu zasebno formulirali i uvrstili u bazu. Tijekom radionica je predloženo nekoliko inicijativa iz područja unaprjeđenja ljudskih resursa i upravljanja razvojem, a iskristalizirali su se i konkretni projekti. Također, neki od prioriteta s pripadajućim mjerama su intervencijski te će tek potaknuti osmišljavanje i pripremu kvalitetnih projekata.

**POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
STRATEGIJE RAZVOJA
GRADA SENJA 2020.**

VIII. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA SENJA 2020.

S ciljem što većeg približavanja ostvarenju vizije Grada Senja i poticaju svih dionika na proaktivnu implementaciju mjera definiranih u ovoj strategiji, definirani su specifični i kvantificirani pokazatelji. Ključni pokazatelji uspješnosti Strategije razvoja Grada Senja na kraju 2020. godine strukturirani su u četiri osnovna prioritetna područja sukladno definiranim ciljevima.

Pokazatelji su postavljeni na realnim pretpostavkama, ali ipak s optimističnim predznakom koji pokazuje ambicije svih dionika za ostvarivanje napretka u područjima definiranim ovom strategijom. Iako su u narednom programskom razdoblju dostupni različiti izvori sufinanciranja, potrebno je uzeti u obzir da je realizacija ciljnih vrijednosti ovisna o velikom broju faktora poput ograničenosti gradskog proračuna, promjenama regulatornog okvira na nacionalnoj razini, spremnosti i mogućnostima svih dionika za realizaciju mjera u opsegu u kojem su predložene.

Ovaj strateški dokument u prvom redu služi daljnjoj izgradnji suvremenog i odgovornog društva koje je uključivo za svakog pojedinca. Stoga svi dionici tijekom realizacije svih aktivnosti trebaju promicati horizontalne prioritete „Jednake mogućnosti i nediskriminacija“ i „Informacijsko društvo“ kako su definirani strategijom.

Za svaki cilj definirani su izvori provjere u smislu dostupnih statistika u priopćenja iz kojih se jasno može vidjeti stupanj ispunjenja pojedinog cilja.

Tablica 71 - Izvori provjere

CILJ 1	CILJ 2	CILJ 3	CILJ 4
• Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o. • Vodovod i odvodnja d.o.o. • TZG Senj • Državni zavod za statistiku • Ministarstvo kulture • Grad Senj – gradske statistike i priopćenja • URGS • Gradski muzej Senj • PP Velebit, NP Sjeverni Velebit	• TZG Senj • Državni zavod za statistiku, FINA • Grad Senj – gradske statistike i priopćenja • HGK, HUP – statistike • APPRRR • URGS	• Grad Senj – gradske statistike i priopćenja • Državni zavod za statistiku • MINPO – Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture • URGS • Lučka uprava Senj • Gradsko komunalno društvo Senj d.o.o. • Vodovod i odvodnja d.o.o. • HEP/HOP, HT • Hrvatske ceste/Lika ceste	• Grad Senj – gradske statistike i priopćenja • URGS • Registar udruga

Tablica 72 - Pokazatelji uspješnosti po ciljevima

1	ZAŠTITA OKOLIŠA I ODRŽIVO GOSPODARENJE PRIRODNOM I KULTURNOM BAŠTINOM	RAZVOJ KONKURENTNOG I ODRŽIVOG GOSPODARSTVA	2
P1 - Održivo gospodarenje prirodnim resursima P2 - Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine P3 - Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije P4 - Unapređenje sustava gospodarenja otpadom Ključni pokazatelji uspješnosti: • sanirano odlagalište Sveti Juraj • izgrađeno reciklažno dvorište • realizirana druga faza kanalizacije Trbušnjak u Senju • izgrađen vodovodni i kanalizacijski sustav u Sv. Jurju • realizirana treća faza vodovoda u naselju Krasno • povećana količina recikliranog i oporabljene otpada za 15% • obnovljeno 8 fasada zgrada u javnom vlasništvu • smanjeni troškovi potrošnje energije iz komercijalnih izvora na području Grada Senja za 15% • revitalizirana najmanje 3 kulturna lokaliteta i aktivirana u turističke svrhe • Kula Nehaj pod UNESCO zaštitom • rekonstruirana i uređena Kula Lipica • Senjski maškarani karneval zaštićen kao nematerijalna baština • broj posjetitelja kulturnih znamenitosti i manifestacija povećan za 20% • proveden na najmanje 1 projekt zaštite prirode na području Grada Senja • izgrađen centar za posjetitelje u Krasnu • broj posjetitelja prirodnim i krajobraznim atrakcijama povećan za 20%	P1 - Razvoj turizma, inovativne turističke ponude i destinacije P2 - Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja P3 - Razvoj ljudskih potencijala P4 - Razvoj ruralnih područja Ključni pokazatelji uspješnosti: • provedene 4 sveobuhvatne promotivne kampanje u svrhu brendiranja Grada Senja • broj zaposlenih povećan za 10% • produljenje turističke sezone na najmanje 6 mjeseci • povećan broj dolazaka i broj noćenja turista za 10% • implementirano 4 nova itinerara integrirane turističke ponude • izgrađen 1 hotel kategorije 4* i više • izgrađen Centar planinskog turizma Krasno • povećan prihod od turizma za 15% • povećan broj poduzeća za 15% • povećan broj poljoprivrednika za 10% • povećani prihodi poduzeća od izvoza za 40% • povećani ukupni prihodi poduzeća za 45% • realizirane najmanje 4 nove investicije i izrađena baza investitora sa 100 potencijalnih investitora • najmanje 10 poduzetničkih projekata sufinancirano iz nacionalnih ili EU izvora (provedeno ili u provedbi)		

3	UNAPRJEĐENJE INFRASTRUKTURNOG SUSTAVA GRADA	UNAPRJEĐENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA RAZVOJEM	4
	P1 - Razvoj energetske, komunalne i prometne infrastrukture P2 - Razvoj društvene infrastrukture P3 - Razvoj turističke i poslovne infrastrukture Ključni pokazatelji uspješnosti: • povećanje broja uplova u lukama za 20% • implementirano novo prometno rješenje za područje Senja • izgrađena 2 nova parkirališna prostora • broj novoizgrađenih ili rekonstruiranih cesta povećan za 10% (u km) • broj priključaka na sustav vodoopskrbe i odvodnje povećan za 10% • broj Internet korisnika povećan za 50% • sve obrazovne ustanove na području Grada Senja su digitalizirane i umrežene i uspostavljena najmanje 1 e-škola • izgrađen novi vrtić u Senju • izgrađen novi/rekonstruiran Vatrogasni dom JVP Senj • izgrađen dom za stare i nemoćne u Senju • otvoren centar za organizirano stanovanje korisnika socijalne skrbi • dovršena izgradnja plaže i šetnice Škver • rekonstruiran centar grada Senja • poslovna zona „Burnjak“ stavljena u funkciju te ima najmanje 10 stanara • najmanje 6 infrastrukturnih projekata sufinancirano iz nacionalnih ili EU izvora (provedeno ili u provedbi)	P1 – Efikasna lokalna samouprava i unaprjeđenje javnih usluga P2 – Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorima i javnim površinama P3 – Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj i djelovanje civilnog sektora Ključni pokazatelji uspješnosti: • reorganizirana Gradska uprava • Grad djeluje u skladu s certifikatom ISO 9001:2008 • donesena i realizirana barem 3 akcijska plana • broj završenih edukacija po zaposleniku je najmanje 2 • broj visokobrazovanih stručnjaka zaposlenih u Gradskoj upravi povećan je za 25% • broj zaposlenika koji se bave pripremom i provedbom EU projekata povećan za 100% • učinkovitost Gradske uprave povećana za 40% • digitalizacija i povezivanje najmanje 6 poslovnih procesa Gradske Uprave • Grad Senj je partner na najmanje 2 kolaborativna projekta • Grad Senj sudjeluje u najmanje 1 novoj međunarodnoj udruzi gradova • Povećan broj aktivnih udruga za 10%	

PROVEDBA STRATEGIJE

IX. PROVEDBA STRATEGIJE

1. INSTITUCIONALNI OKVIR

Institucionalni okvir provedbe Strategije razvoja Grada Senja čini niz institucija i ostalih dionika koje moraju osigurati raspoloživost kompetentnih resursa za uspješnu provedbu. Preduvjet uspješne provedbe strategije je suradnja na različitim razinama vlasti te otvorena komunikacija i aktivno sudjelovanje gradske uprave, javnih institucija, poduzeća, ustanova i organizacija civilnog društva. Grad Senj će svakako biti inicijator i koordinator cijelog postupka, ali uspješnost same provedbe i održivost uvelike ovisi o zajedničkoj suradnji i postizanju konsenzusa svih dionika na području Grada. U nastavku se nalazi opis njihovih uloga i zadaća vezano za provedbu i praćenje provedbe Strategije razvoja Grada Senja, kao i način njihove komunikacije i koordinacije.

GRAD SENJ

Ključnu ulogu u provedbi strategije i praćenju uspješnosti imaju upravna tijela Grada Senja. Strategiju razvoja Grada Senja 2015.-2020. usvaja Gradsko vijeće koje nastavlja osiguravati njenu provedbu donoseći ostale planske dokumente. Gradonačelnik je zadužen za usklađivanje aktivnosti svih dionika provede Strategije i izvještavanje Vijeća o tijeku i rezultatima provedbe. Pojedini upravni odjeli su u svojoj domeni djelatnosti zaduženi za provedbu pojedinih aktivnosti, predlaganje mjera provedbe te predlaganje i sudjelovanje u prioritizaciji razvojnih projekata.

USTANOVA ZA RAZVOJA GRADA SENJA (URGS)

Uz Grad, Ustanova za razvoj Grada Senja predstavlja potpuno koordinacijsko tijelo koje će u procesu provedbe biti odgovorno za učinkovitu provedbu velikog broja mjera. URGS će imati zadatak definiranja plana komunikacije između različitih dionika, sudjelovanje u prikupljanju i obradi podataka, predlaganje i poticanje projekata, pronalazak izvora sufinanciranja, odabir projekata koji će se provoditi, organizacija i održavanje edukacija i informiranje poduzetnika. URGS će direktno izvještavati Gradonačelnika o tijekom pojedinih aktivnosti. Osim aktivnosti vezanih uz provedbu aktivnosti Strategije, URGS obavlja niz aktivnosti u području pripreme i provedbe projekata, edukacija, informiranja, podrške poduzetništvu i promicanja ulaganja.

JAVNI SEKTOR

Ostali dionici javnog sektora imaju ključnu ulogu u predlaganju, pripremi i provedbi projekata iz svojih domena djelovanja. Predstavnici javnog sektora su sve javne institucije i organizacije na području Grada Senja: Dječji vrtić Travica, OŠ S.S. Kranjčević, SS Pavla Rittera Vitezovića, POU M.C. Nehajev, PP Senj, Dom zdravlja, Gradski muzej Senj, Radio Senj, Zajednica sportova Grada Senja, GSŠD Robert Barbić Beli, Hrvatske vode, GKD Komunalac, Vodovod i odvodnja, TZG Senj, HEP, HE Senj, Hrvatske šume, Hrvatske pošte, Lučka uprava, Lučka kapetanija, Udruga pčelara „Drača“, Izdvojena uprava za ribarstvo, HZMO, Autotrans, Gradska knjižnica i dr. Svi predstavnici javnog

sektora imaju odgovornost stvoriti adekvatne apsorpcijske kapacitete za pripremu i provedbu projekata.

PRIVATNI SEKTOR

Glavni pokretač gospodarstva je privatni sektor koji ima veoma važnu ulogu u provedbi strategije i generiranju novih radnih mjesta. Cilj strategije je stvoriti preduvjete za razvoj konkurentnog i održivost gospodarstva, a to je moguće ostvariti samo uskom suradnjom privatnog sektora i uključivanjem svih dionika u procese donošenja odluka. Privatnom sektoru će biti osigurana proširena podrška, a zadatak dionika je da to koriste i vraćaju zajednici u kojoj žive.

CIVILNI SEKTOR

Civilni sektor je ključna karika u stvaranju uključivog društva te mogu aktivno utjecati na pripremu i provedbu programa i projekata u svim sektorima i djelatnostima na području Grada. Civilni sektor će dobiti poticajno okruženje za svoj razvoj i djelovanje, a od njega se očekuju inicijative koje doprinose društveno-ekonomskom razvoju područja.

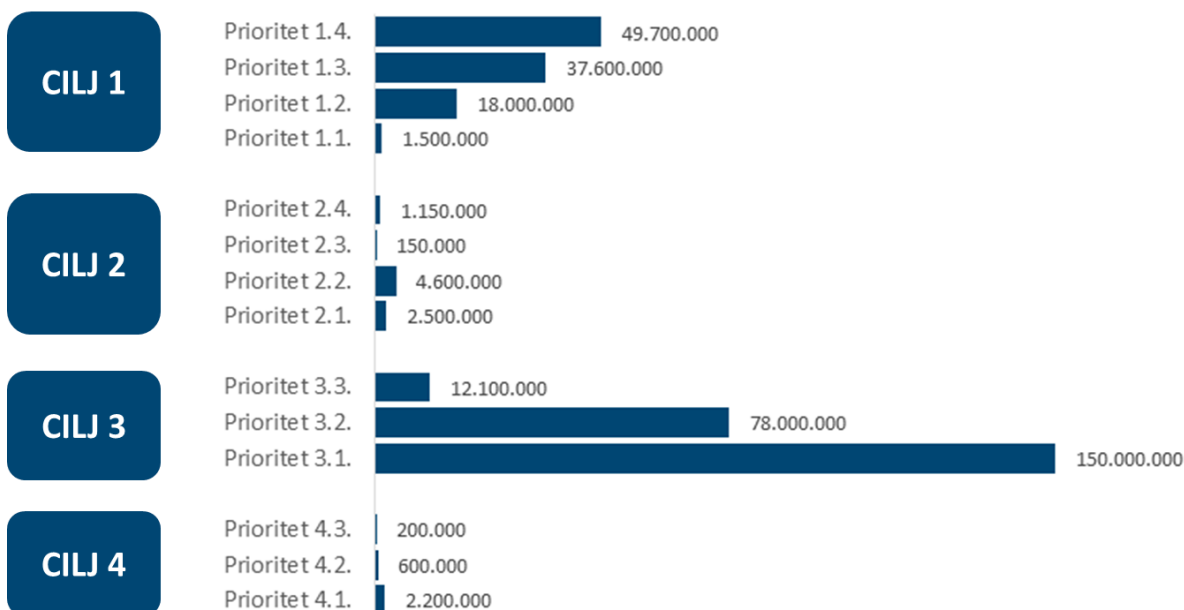
2. FINANCIJSKI OKVIR

Prilikom definiranja i provedbe strategije bitno je osvijestiti proračunska ograničenja i definirati realne mogućnosti. S obzirom da su Gradu Senju u narednom programskom razdoblju dostupna proračunska sredstva koja se mogu procijeniti na pet milijuna kuna na godišnjoj razini, bitna pretpostavka financiranja provedbe ove strategije je pristup nacionalnim i međunarodnim izvorima sufinanciranja (Ministarstva, EU fondovi, Svjetska banka, EBRD, itd.). Stoga je bitan element strategije upravo jačanje kapaciteta za prijavu i provedbu donatorskih projekata. Nadalje, strategijom su definirane jasne mjere za povećanje prihoda u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju koje se odnose na uvođenje mjera efikasnosti, boljeg korištenja i aktiviranja gradske imovine, privlačenja investitora, itd.

Financijski okvir provedbe strategije izrađen je na temelju baze ključnih razvojnih projekata, gradskog proračuna i procjeni potencijala dobivanja bespovratnih sredstava za sufinanciranje. Procjena troškova napravljena je po pojedinim prioritetima i predstavlja procijenjena okvirna financijska sredstva potrebna za realizaciju pojedine mjere. U pregled je unesen iznos sredstava koji se namjerava utrošiti u razdoblju provedbe strategije, a ne cjelokupni iznosi velikih razvojnih projekata. Okvirna financijska sredstva koja je potrebno osigurati u razdoblju do kraja 2020. godine iznose 358.300.000 kuna. U nastavku su prikazana okvirna financijska sredstva potrebna za realizaciju pojedine mjere do kraja 2020. godine.

Slika 10 - Financijski okvir provedbe strategije

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da će najveća financijska sredstva biti alocirana za unapređenje infrastrukturnog sustava Grada, prvenstveno za razvoj energetske, prometne i komunalne infrastrukture.

3. PRAĆENJE I PROCJENA USPJEŠNOSTI

S ciljem efikasne i transparentne provedbe strategije u odnosu na predviđene mjere, učinke, vremensko ograničenje, dostupnu infrastrukturu i ograničena financijska sredstva, biti će uspostavljen sustav praćenja, vrednovanja i izvještavanja o provedbi. Cilj ovog sustava je redovito pratiti izvršenje pojedinih mjera, identificirati rizike i kritične točke što će omogućiti pravovremeno i učinkovito ažuriranje cijele strategije i prioritetnih projekata.

U svrhu što boljeg praćenja realizacije strategije, Grad Senj će definirati Partnersko vijeće sastavljeno od predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. Koordinator praćenja izvršenja strategije će biti Grad Senj koji će u suradnji s drugim dionicima prikupljati, obrađivati i analizirati realizaciju ciljeva te će jednom godišnje izvještavati Partnersko vijeće o postignutom stupnju realizacije. Pratit će se ostvareni rezultati i učinci na razvoj u danom financijskom okviru te će se na godišnjoj razini definirati preporuke za korekciju mjera ili ažuriranje cijelog dokumenta.

ZAKLJUČAK

X. ZAKLJUČAK

Strategija razvoja Grada Senja reflektira svakodnevni život i prilike građana Senja, ali je istovremeno i izraz tendencija za daljnjim razvojem i napretkom. Rezultat je rada temeljenog na partnerstvu između ključnih razvojnih dionika te predstavlja njihov konsenzus oko razvojnog smjera i budućnosti Senja. Izrada Strategije tijekom 2015. godine okupila je preko 50 predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora Grada, provedeno je istraživanje kojim je kontaktirano nešto više od 400 poduzetnika i institucija s područja Grada te više desetaka Ministarstava, Agencija i Državnih zavoda, dok su mišljenja građana prikupljena on-line putem posebno otvorene e-mail adrese. U ovom procesu prikupljeno je i obrađeno 66 razvojnih projekata koji su temelj za budući razvoj Grada.

Jedna od ključnih koristi i produkt samog procesa izrade Strategije je dublje razumijevanje svih dionika o obuhvatnosti upravljanja gradom i njegovim razvojem, podignuta je svijest o ključnim razvojnim potrebama, ali i ograničenjima s kojima se razvojne institucije suočavaju, kao i o međusobnoj korelaciji pojedinih inicijativa koje moraju postići sinergiju. Također, u cjelokupnom procesu postignuto je i razumijevanje svrhe i značenja ovog dokumenta. Strategija je detektirala ključne razvojne pravce grada te uspostavila komunikaciju između relevantnih institucija s njegova područja, što će u budućnosti svakako poslužiti kao osnovna socijalna i informacijska infrastruktura za provedbu usuglašene razvojne politike.

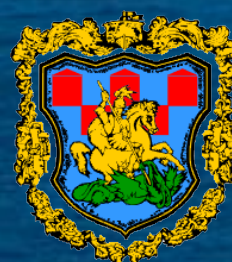
Krajnja svrha cijelog procesa strateškog planiranja i izrade Strategije je osigurati višu kvalitetu života za sve građane Senja, ali i njegove posjetitelje, buduće stanovnike i investitore. To znači unaprijediti prostor i infrastrukturu grada, podići razinu njegove gospodarske konkurentnosti, unaprijediti društveni život te nadasve, očuvati predivan okoliš i bogatu baštinu. Kako bi se to ostvarilo nužno je kontinuirano i fokusirano raditi na stvaranju povoljnog okruženja koje bi rezultiralo željenim povećanjem kvalitete života, smanjenjem nezaposlenosti te sprječavanjem daljnjeg odlaska mladih.

Gradska tijela, Ustanovu za razvoj grada Senja te ostale razvojne partnere očekuju mnogi poslovni izazovi koji će zahtijevati kontinuirano praćenje izvršenja i ostvarenih efekata ovdje definiranih metoda i mehanizama, kao i njihovu potencijalnu modifikaciju sukladno nastalim promjenama, no vizija Grada Senja 2020. mora biti nit vodilja njegova daljnjeg razvoja i izgradnje perspektivne budućnosti:

Grad Senj je grad visoke kvalitete života u okvirima uravnoteženog i održivog razvoja te prepoznatljiva turistička destinacija očuvane kulturne i prirodne baštine, kvalitetnih smještajnih kapaciteta i razvijene široke palete ponude lokalnih proizvoda. Razvojem komunalne, prometne, energetske i društvene infrastrukture stvoreno je povoljno investicijsko okruženje te je omogućen održivi razvoj poduzetništva i zapošljavanje stanovništva.

POPIS TABLICA

POPIS TABLICA

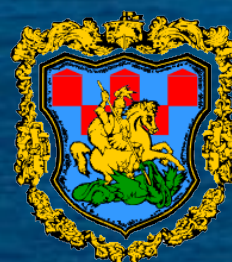
Tablica 1 - Ciljevi i indikatori Strategije Europa 2020.....	8
Tablica 2 - Zaštićene prirodne vrijednosti Grada Senja.....	15
Tablica 3 - Pregled zaštićenih kulturnih dobara uvrštenih u nacionalni registar	20
Tablica 4 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Prostorno resursna osnova i okoliš	22
Tablica 5 - Broj stanovnika Grada Senja po naseljima.....	23
Tablica 6 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Stanovništvo Grada Senja.....	29
Tablica 7 - Stanovništvo staro 15 i više godina prema školskoj spremi i pismenosti u 2011. godini.....	30
Tablica 8 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Gospodarenje otpadom	34
Tablica 9 - Osnovni podaci o HE Senj i HE Sklope.....	35
Tablica 10 - Statistički pregled proizvodnje HE Senj i HE Sklope.....	35
Tablica 11 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Elektroenergetika	38
Tablica 12 - Ukupna potrošnja vode na području Grada Senja tijekom 2014. godine.....	40
Tablica 13 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	42
Tablica 14 - Prikaz stanja nerazvrstanih cesta grada Senja	44
Tablica 15 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Prometna dostupnost.....	48
Tablica 16 - Standardi za ocjenu kakvoće mora nakon svakog ispitivanja opći pokazatelji.....	49
Tablica 17 - Popis točaka uzorkovanja s pojedinačnim ocjenama i godišnjom ocjenom za Grad Senj (2014. godina)	49
Tablica 18 - Rezultat ispitivanja vode.....	50
Tablica 19 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Zaštita okoliša.....	51
Tablica 20 - Stanovi prema načinu korištenja 2011. godine	51
Tablica 21 - Broj kućanstava po naseljima	52
Tablica 22 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Stanovanje.....	53
Tablica 23 - Osnovni pregled podataka o plažama na području Grada Senja.....	55
Tablica 24 - Pregled vršnog kapaciteta plaža na području Grada Senja.....	55
Tablica 25 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Javne gradske površine i gradska imovina.....	57

Tablica 26 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Identitet grada.....	60
Tablica 27 - Popis poduzetničkih zona u Ličko-senjskoj županiji po gradovima i općinama.....	63
Tablica 28 - Pet najvećih poduzetnika u Županiji u 2013. godini prema ukupnom prihodu.....	64
Tablica 29 - Pregled ključnih statističkih podataka poduzeća s područja Grada Senja.....	65
Tablica 30 - Deset najuspješnijih tvrtki prema prihodima u 2014. godini u Senju.....	67
Tablica 31 - Pregled poduzetničkih zona na području Grada Senja	69
Tablica 32 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Gospodarstvo	70
Tablica 33 - Karakteristike senjskih hotela	72
Tablica 34 - Kapaciteti smještaja po naseljima Grada Senja	75
Tablica 35 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Turizam.....	76
Tablica 36 - Tvrtke koje obavljaju djelatnost unutar prerađivačke industrije.....	77
Tablica 37 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Prerađivačka industrija.....	78
Tablica 38 - Grla stoke po naseljima Grada Senja u 2015. godini	79
Tablica 39 - Prikaz broja relevantnih uzgajivača na području Grada Senja (2015. godina)	80
Tablica 40 - Poljoprivredno zemljište u ARKOD sustavu prema vrsti uporabe zemljišta za Grad Senj	80
Tablica 41 - Poljoprivredne kulture za koje su poljoprivrednici tražili potpore od strane APPRRR .	81
Tablica 42 - Pregled statističkih podataka u segmentu ribarstva.....	82
Tablica 43 - Pregled negospodarskih dozvola	82
Tablica 44 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Poljoprivreda i ribarstvo	83
Tablica 45 - Statistički pregled polaznika vrtićkog i predškolskog programa.....	84
Tablica 46 - Statistički pregled broja učenika po školama	86
Tablica 47 - Obrazovna područja – programi i trajanje obrazovanja po programima	87
Tablica 48 - Statistički pregled broja učenika po programu.....	88
Tablica 49 - Osnovni pregled uspješnosti učenika Srednje škole na državnoj maturi	89
Tablica 50 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Obrazovanje	92
Tablica 51 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Kultura.....	97
Tablica 52 - Pregled najvećih aktivnih sportskih klubova.....	98
Tablica 53 - Prikaz osnovnih podataka sportske i rekreacijske infrastrukture.....	99
Tablica 54 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Sport.....	100
Tablica 55 - Djelatnosti Doma zdravlja Senj	101
Tablica 56 - Umrli s prebivalištem u Ličko-senjskoj županiji po skupinama bolesti te udio i stope na 100.000 stanovnika u 2013. godini	103

Tablica 57 - Jednokratne naknade	105
Tablica 58 - Doplatak za pomoć i njegu.....	106
Tablica 59 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Zdravstvo i socijalna skrb	107
Tablica 60 - Struktura udruga u Gradu Senju prema području djelovanja.....	108
Tablica 61 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Civilno društvo i mladi	110
Tablica 62 - Statistički pregled kaznenih djela	111
Tablica 63 - Pregled kriminaliteta po strukturi.....	111
Tablica 64 - Pregled prekršaja javnog reda i mira	112
Tablica 65 - Statistički pregled posljedica prometnih nesreća	112
Tablica 66 - Ukupan broj intervencija prema mjestu razvoja	114
Tablica 67 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Sigurnosni pokazatelji.....	116
Tablica 68 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Institucije razvojnog upravljanja	120
Tablica 69 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja – Međunarodna suradnja.....	122
Tablica 70 - Razvojne potrebe i razvojna ograničenja - Proračun.....	139
Tablica 71 - Izvori provjere	188
Tablica 72 - Pokazatelji uspješnosti po ciljevima	189

POPIS SLIKA

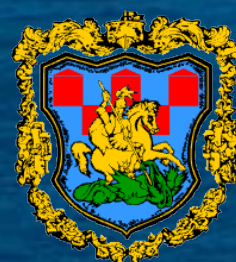

POPIS SLIKA

Slika 1 - Prirodna baština Grada Senja	14
Slika 2 - Prirodna baština Grada Senja (odabrani dijelovi)	15
Slika 3 - Natura 2000 na području RH	18
Slika 4 - Kulturna baština Grada Senja (odabrani dijelovi)	19
Slika 5 - Teritorij grada Senja sa prikazom gustoće naseljenosti.....	24
Slika 6 - Dobna struktura stanovništva u Senju 2001. i 2011. godine	24
Slika 7 - Logo TZG Senj.....	59
Slika 8 - Organigram gradskih tijela.....	117
Slika 9 - Vizija i strateški ciljevi Grada Senja	155
Slika 10 - Financijski okvir provedbe strategije	194

POPIS GRAFIKONA

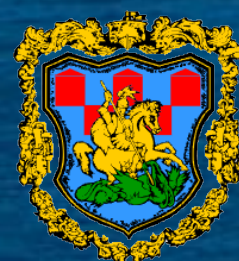
POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 - Prikaz kretanja broja stanovnika Grada Senja.....	22
Grafikon 2 - Dobna struktura stanovnika Grada Senja	25
Grafikon 3 - Struktura stanovništva poviše 15 godina s obzirom na aktivnost u 2011. godini.....	26
Grafikon 4 - Statistički pregled nezaposlenih u Gradu Senju	26
Grafikon 5 - Statistički pregled kretanja nezaposlenosti po stupnjevima obrazovanja	27
Grafikon 6 - Struktura nezaposlenih po grupi zanimanja.....	27
Grafikon 7 - Pregled osiguranika na području Grada Senja	28
Grafikon 8 - Pregled korisnika mirovina na području Grada Senja	28
Grafikon 9 - Procjena količina otpada na području grada Senja do 2021. godine	32
Grafikon 10 - Plan provedbe investicija	33
Grafikon 11 - Pregled ponude i potražnje za vezovima za čamce.....	46
Grafikon 12 - Usporedba ugovorenih pristupnih brzina u Senju i Hrvatskoj	47
Grafikon 13 - Ključni sektori gospodarstva Ličko-senjske županije prema razini ostvarenih ukupnih prihoda i broja zaposlenih u 2013.....	62
Grafikon 14 - Struktura pojedinih proizvodnih sektora u ukupnim приходima u 2013.....	62
Grafikon 15 - Broj malih i srednjih poduzeća u Ličko-senjskoj županiji prema djelatnostima 2013.....	63
Grafikon 16 - Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima u Ličko-senjskoj županiji u 2013....	64
Grafikon 17 - Broj poduzeća prema djelatnosti u Gradu Senju tijekom 2014. godine	66
Grafikon 18 - Broj zaposlenih djelatnika u poduzećima u Senju prema djelatnostima tijekom 2014. godine.....	67
Grafikon 19 - Struktura obrta na području Grada Senja u 2015.	68
Grafikon 20 - Struktura i smještajni kapaciteti na području grada Senja.....	71
Grafikon 21 - Dolasci prema vrsti smještaja u Senju od 2012. do 2014. godine.....	72
Grafikon 22 - Noćenja prema vrsti smještaja u Senju od 2012. do 2014. godine	73
Grafikon 23 - Broj dolazaka prema emitivnim zemljama	74
Grafikon 24 - Broj noćenja prema emitivnim zemljama	74
Grafikon 25 - Dani boravka turista po zemljama dolaska, 2014. godina	75
Grafikon 26 - Gospodarstvenici Grada Senja upisani u upisnik poljoprivrednih gospodarstava	81

Grafikon 27 - Statistički pregled stipendija Grada Senja	91
Grafikon 28 - Ukupni godišnji broj posjetitelja Gradskog muzeja Senj i Tvrđave Nehaj	94
Grafikon 29 - Alokacija sredstava iz proračuna Grada Senja namijenjena Zajednici sportova Grada Senja	100
Grafikon 30 - Korisnici zajamčene minimalne naknade (2014. godina)	104
Grafikon 31 - Kvalifikacijska struktura korisnika zajamčene minimalne naknade	105
Grafikon 32 - Dobna struktura korisnika zajamčene minimalne naknade	105
Grafikon 33 - Statistički prikaz strukture kriminaliteta	112
Grafikon 34 - Broj intervencija JVP Senj po godinama	113
Grafikon 35 - Broj intervencija JVP Senj po mjestu razvoja	114
Grafikon 36 - Kretanje ukupnih prihoda, rashoda i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine	130
Grafikon 37 - Kretanje prihoda od poslovanja, rashoda od poslovanja i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine	132
Grafikon 38 - Kretanje prihoda poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014. godine	132
Grafikon 39 - Kretanje rashoda poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014. godine	133
Grafikon 40 - Kretanje prihoda od prodaje nefinancijske imovine, rashoda za nabavu nefinancijske imovine i razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine	133
Grafikon 41 - Kretanje primitaka od financijske imovine i zaduživanja te izdataka za financijsku imovinu i otplate zajmova te razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine	134
Grafikon 42 - Kretanje ukupnih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka te razlike u razdoblju od 2002. do 2014. godine	135
Grafikon 43 - Struktura prihoda poslovanja grada Senja u 2014. godini	135
Grafikon 44 - Struktura rashoda poslovanja grada Senja u 2014. godini	136
Grafikon 45 - Kretanje rashoda po funkcijskoj klasifikaciji u razdoblju od 2010. do 2014. godine	137
Grafikon 46 - Pregled izdvajanja po funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini	138
Grafikon 47 - Raspodjela projekata po prioritetima	186

PRILOZI

PRILOG 1 - RADNE SKUPINE

1. RADNA SKUPINA ZA GOSPODARSTVO, TURIZAM I RURALNO RAZVOJ

Institucija	Predstavnik
DIREKTOR TURISTIČKE ZAJEDNICE GRADA SENJA	Viktor Samaržija mag.oec
TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA SENJA	Željko Tomljanović
VODITELJ ODSJEKA ZA GOSPODARSTVO, POLJOPRIVREDU MALO I SREDNJE PODUZETNIŠTVO	Nikica Dizdar dipl.oec
PREDSJEDNIK UDRUŽENJA OBRTNIKA GRADA SENJA, PREDSJEDNIK GRADSKOG VIJEĆA	Berislav Gržanić oec.
TAJNIK UDRUŽENJA OBRTNIKA GRADA SENJA	Barbara Prpić ing.
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Franjo Milinović
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Dean Orlić, struč. spec. oec.
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Krešimir Blažević, dipl.ing.
SAVJETNIK GRADONAČELNIKA ZA PITANJA POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ	mr.sc. Vladimir Skorup
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Filip Samaržija
USTANOVA ZA RAZVOJ GRADA SENJA	Dorotea Prpić
USTANOVA ZA RAZVOJ GRADA SENJA	Daliborka Rončević
USTANOVA ZA RAZVOJ GRADA SENJA	Ana Katalinić Rogić
USTANOVA ZA RAZVOJ GRADA SENJA	Ivana Katalinić

2. RADNA SKUPINA ZA PROSTORNO UREĐENJE, INFRASTRUKTURU I ZAŠTITU OKOLIŠA

Institucija	Predstavnik
VODITELJICA ODSJEKA ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I KOMUNALNI SUSTAV	Anđelka Tomljanović dipl.ing.građ
ODSJEKA ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I KOMUNALNI SUSTAV:	Đurđa Rončević Ing.
ODSJEKA ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I KOMUNALNI SUSTAV	Anton Tomljanović iur.
ODSJEKA ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I KOMUNALNI SUSTAV	Toni Žunić dipl.oec.
DIREKTOR VODOVODA HRVATSKO PRIMORJE – JUŽNI OGRANAK D.O.O. ZA SKUPLJANJE, PROČIŠĆAVANJE I DISTRIBUCIJU VODE	Darko Rukavina dipl.ing.
RAVNATELJICA JAVNE USTANOVA NACIONALNI PARK SJEVERNI VELEBIT	Mirjana Javor dilp.oec.
PARK PRIRODE VELEBIT-URED KRASNO	Josip Tomaić ing.
DIREKTOR VODOVOD I ODVODNJA D.O.O. I GKD „SENJ“. D.O.O	Bruno Brozičević ing,građ.
SAVJETNIK GRADONAČELNIKA ZA PITANJA EKOLOGIJE I ZAŠTITE OKOLIŠA:	Krsto Labura dipl.ing.,
VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE – JUŽNI OGRANAK D.O.O. ZA SKUPLJANJE, PROČIŠĆAVANJE I DISTRIBUCIJU VODE	Marijana Tomljanović
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA, UPRAVNI ODJEL ZA GRADITELJSTVO, ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODE TE KOMUNALNO GOSPODARSTVO, ODSJEK ZA GRADITELJSTVO, ISPOSTAVA SENJ	Denis Opala
VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE – JUŽNI OGRANAK D.O.O. ZA SKUPLJANJE, PROČIŠĆAVANJE I DISTRIBUCIJU VODE	Diana Gržanić Lopac
VODOVOD I ODVODNJA D.O.O.	Jadranko Nekić

3. RADNA SKUPINA ZA DRUŠTVENU I SOCIJALNU INFRASTRUKTURU

Institucija	Predstavnik
PROČELNICA OPĆEG UPRAVNOG ODJELA	Jasminka Prpić Tomljanović, dipl.iur.
VODITELJ ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI I MJESNU SAMOUPRAVU:	Mislav Bilović dipl.iur.
PROČELNICA ODJELA ZA LOKALNU SAMOUPRAVU I UPRAVU	Maja Matičić, mag.iur.
PROČELNICA ODJELA ZA FINACIJE I GRADSKI PRORAČUN	Branka Katalinić, dipl.oec
PREDSJEDNIK MJESNOG ODBORA KRASNO ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Ivan Anić
PREDSJEDNICA MJESNOG ODBORA BUNICA-BILIĆEVICA	Mira Galić,prof
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Dean Babić, iur.
ZAVOD ZA HITNU MEDICINU ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Mira Biondić-Tomljanović dr.med.
ČLAN GRADSKOG VIJEĆA	Franjo Milinović
PREDSJEDNICA SENJSKE LIGE PROTIV RAKA	Jadranka Tomljanović, dr.stom
RAVNATELJICA GRADSKO KNJIŽNICE SENJ	Ana Prpić Rogić prof
RAVNATELJICA GRADSKOG MUZEJA SENJ	Blaženka Ljubović prof.
ZAPOVJEDNIK JAVNE VATROGASNE POSTROJBE SENJ	Zvonimir Lončarić
RAVNATELJICA CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB	Ana Lukanović dipl.soc.radnik
SAVJETNICA GRADONAČELNIKA ZA PITANJA UMIROVLJENIKA	Jasna Čigoja
ZAJEDNICA SPORTOVA GRADA SENJA	Milan Rončević

